

C 18917

VOJENSKÝ HISTORICKÝ ÚSTAV

příloha k čj. 002222/56

~~PŘÍSNĚ TAJNĚ~~

EV. ČÍS. 367

Stupeň utajení zrušen
RMO č. 22/1999.

VOJENSKÁ MYSL

VOJENSKÝ HISTORICKÝ ÚSTAV

3

1956

VYDÁVÁ MINISTERSTVO NÁRODNÍ OBRANY

OBSAH

СОДЕРЖАНИЕ

Военно-политическая часть

Подполковник Ladislav Soukal:	
Вýznam momentu překvapení v soudobé válce	3

Operační umění a taktika

Generál-major Josef Suchomel:	
Organisace přeskupení v útočné operaci vševojskové armády za soudobých podmínek	14
Podplukovník Michal Spišiak:	
Některé otázky útoku na nepřítele vedoucího mobilní obranu	34
Major Jaroslav Šebek:	
Organisace zatarasování a ničení v pásmu obrany armády	48
Podplukovník Jan Doležal:	
Organisace spojení v týlu vševojskové armády za používání zbraní hromadného ničení	62

Operační a bojová příprava

Generál-major Jan Knotek:	
Několik poznámek k otázkám velení vojskům	73
Plukovník Josef Kudrnovský:	
O některých otázkách nových forem velení	84
Podplukovník Josef Bláha:	
Za využití nové techniky pro velení svazkům a svazům	93
Major Jaroslav Vinkler:	
Manévr	102

Informace o cizích armádách

Výstavba západoněmecké armády	111
---	-----

Diskuse

Diskusní příspěvky k článkům:	
— plukovníka J. Šolce (VM 1/56)	119
— kapitána M. Karase (VM 6/55)	122
— majora L. Obešla (VM 2/56)	125
— generál-majora J. Lipového (VM 2/56)	128

Na pomoc vojenskovědecké práci

K některým otázkám současného stavu vojenskovědecké práce	131
Zhodnocení bezzákluzových zbraní	134
Obrana za používání atomových zbraní	137
Americké protiletadlové dělo »Skysweeper«	139
Informace o obsahu zahraničních vojenských odborných časopisů	139
Vojenská terminologie	142

Военно-политический отдел

Полковник Вацлав Соукал	
Значение момента внезапности в современной войне	3

Оперативное искусство и тактика

Генерал-майор Иосиф Сухомел	
Организация перегруппировки в наступательной операции общевойсковой армии в современных условиях	14
Подполковник Михал Спишиак	
Некоторые вопросы наступления на противника, ведущего мобильную оборону	34
Майор Ярослав Шебек	
Организация заграждений и разрушений в полосе обороны армии	48
Подполковник Ян Долежал	
Организация связи в тылу общевойсковой армии в условиях применения оружия массового уничтожения	62

Оперативная и боевая подготовка

Генерал-майор Ян Кнотек	
Несколько замечаний к вопросам управления войсками	73
Полковник Иосиф Кудрновский	
О некоторых вопросах новых форм управления	84
Подполковник Иосиф Блага	
За использование новой техники в управлении соединениями и объединениями	93
Майор Ярослав Винклер	
Маневр	102

По иностранным армиям

Строительство западногерманской армии	111
---	-----

Дискуссия

Дискуссионные заметки к статьям	
— полковника И. Шольца (BM 1/56)	119
— капитана М. Караса (BM 6/55)	122
— майора Л. Обешла (BM 2/56)	125
— генерал-майора Я. Липового (BM 2/56)	128

В помощь военно-научной работе

К некоторым вопросам военно-научной работы	131
Оценка безоткатного оружия	134
Оборона в условиях применения атомного оружия	137
Американское зенитное орудие »Скай-свиپر«	139
Информации по содержанию иностранных военных специальных журналов	139
Военная терминология	142

VOJENSKÝ HISTORICKÝ ÚSTAV
PRAHA 3 - ŽIŽKOV, U PAMÁTNÍKU 2

Průvodní číslo: 8

JEN PRO GENERÁLY A DŮSTOJNÍKY
ČS. LIDOVÉ ARMÁDY

VOJENSKÁ MYSL

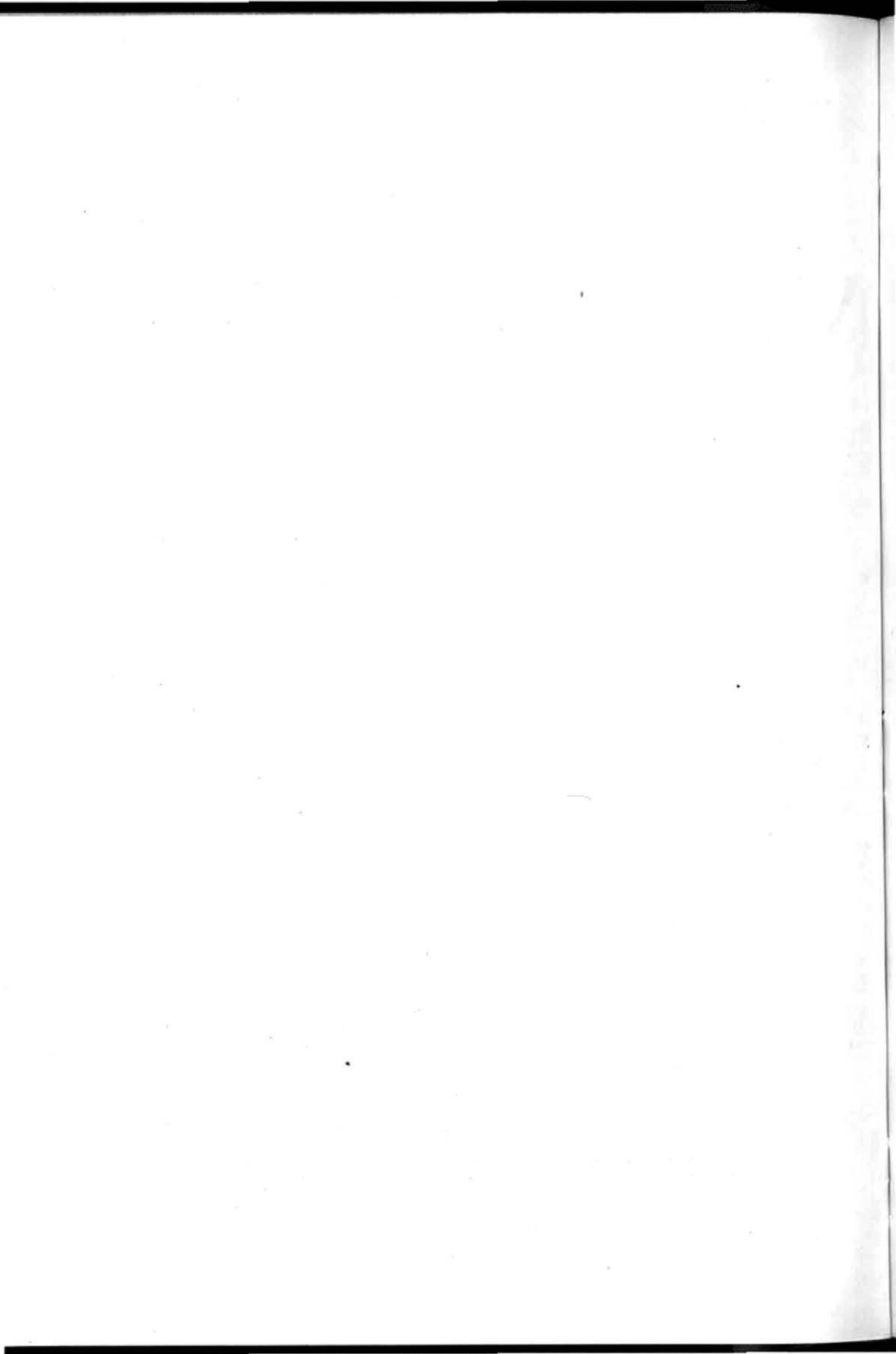
Časopis ministerstva národní obrany

Ročník šestý

3

MINISTERSTVO NÁRODNÍ OBRANY

PRAHA 1956

VOJENSKO - POLITICKÁ ČÁST

VÝZNAM MOMENTU PŘEKVAPENÍ V SOUDOBÉ VÁLCE

Podplukovník Ladislav Soukal

V období po druhé světové válce, zejména však v posledních letech, bylo dosaženo vynikajících výsledků v rozvoji vojenské techniky. V některých odvětvích vojenské techniky mají tyto výsledky přímo zásadní a kvalitativně nový význam.

Použití nových bojových prostředků (atomových, vodíkových, chemických a biologických zbraní) s velkým okruhem účinnosti a ničivosti, prudký rozvoj letectva a bezpilotních prostředků vzdušného napadení, využití nejnovějších výsledků vědy a techniky pro potřeby vedení válek při soustavném a rychlém rozvoji výrobních sil — mají vliv na řadu zásadních a kvalitativních změn v oblasti vojenského umění.

Určení těchto změn, rychlé a pružné prosazování a uskutečňování závěrů z nich vyplývajících vyžaduje novátorský a tvůrčí způsob zkoumání jevů, rozhodné a smělé vypořádání se s šablonou, dogmatismem a kategoriemi myšlení typického pro minulé podmínky.

Sovětská vojenská věda, jejímž základem je vědecká teorie marxismu-leninismu, opírá se o známou thési o trvale působících činitelích rozhodujících o vítězství ve válce. Marxistická dialektická metoda umožňuje sovětské vojenské vědě správně pochopit a odhalit objektivní jevy a zákonitosti soudobé války, reálně hodnotit ekonomické, morální a vojenské možnosti jak svého státu, tak i protivníka. Přitom však správně hodnotí velký význam i dočasně působících činitelů, zejména činitele překvapení.

Existence nových bojových prostředků je nesporným faktem a s tímto faktem musí být vážně počítáno. *»Fakta,«* učil Lenin, *»jsou-li zkoumána jako celek, v jejich vzájemné souvislosti, jsou věci nejen ‚tvrdošijnou‘ ale i věci naprosto přesvědčivou. ‚Faktíky‘ zkoumané bez přihlédnutí k celku, k jejich vzájemné souvislosti, odtržené a libovolně vybrané, jsou pouhou hračkou nebo ještě něčím horším.«**) Lenin zdůrazňoval, že *»je bezpodmínečně nutné brát nejen jednotlivá fakta, ale souhrn faktů týkajících se zkoumaného problému.«*

Jestliže hodnotíme problémy tímto způsobem, přesvědčíme se, že z faktu existence atomových a vodíkových zbraní vyplývají tak důležité závěry, jak důležitými a mohutnými jsou tyto zbraně.

Atomové a vodíkové zbraně vytvářejí při nenadálém napadení objektivní možnosti pro dosažení rozhodujících úspěchů, zejména v těch případech, jestliže by jich bylo použito proti státům, které by nemohly prokázat potřebný odpor pro svou hospodářskou slabost, nevýhodnost geografického položení, nízkou bojovou pohotovost a připravenost svých ozbrojených sil.

*) Lenin, svazek 23, str. 266 (rusky).

Je všeobecně známo, jakou důležitost přikládají někteří američtí vojenští odborní činitelé překvapení ve svých dobovačných plánech, zejména v souvislosti se zajištěním jeho příslušného efektu atomovými a vodíkovými zbraněmi. Většina cvičení armád Severoatlantického paktu je založena na nenadálém napadení druhé strany. Tak tomu bylo na příklad při provedení velkého leteckého cvičení »Carte Blanche« (ke konci roku 1955), jehož se zúčastnili všichni příslušníci Severoatlantického paktu. Právě cíle těchto cvičení jsou zpravidla maskovány tím, že prý se musí připravovat k odrazení nenadálého napadení Sovětským svazem a zeměmi lidové demokracie.

Zvýšený význam činitele překvapení v našich podmínkách daných situací našeho státu vyžaduje, aby byla této otázce věnována neobyčejná pozornost. Přímé hranice s Německou spolkovou republikou, kde je rychlým tempem prováděna obnova bývalého wehrmachtu, který má mít v dobovačných plánech západních imperialistů výjimečné postavení, vyžaduje v plném rozsahu pochopit konkrétní situaci a vyvodit z ní správné závěry pro naše ozbrojené síly.

Otázkami překvapení nutno se hlouběji zabývat nejen ve formě nenadálého napadení jednoho státu druhým, ale i formami v strategickém, operačním a taktickém měřítku. To je i cílem této krátké práce.

*

Dosáhnout momentu překvapení vyžaduje provést na bojišti takovou činnost a taková opatření, která nejsou protivníkem očekávána co do času, místa, charakteru ozbrojeného boje a co do rozsahu účastníků se sil a prostředků. Tím je dosahováno dočasné morální a materiální převahy nad protivníkem.

Momentu překvapení může být na příklad dosaženo

- neočekávaným zahájením války,
- neočekávanou silou úderu,
- použitím neočekávaných forem a způsobů boje,
- hromadným použitím nových bojových prostředků atd.

Je známo, jakých úspěchů dosáhla německá fašistická armáda neočekávaným zahájením války v západní Evropě. Též plán války proti Sovětskému svazu spočíval na překvapivém zahájení války.

Zdokonalení vojenské techniky, hromadné použití nových bojových prostředků o mohutné ničivé síle dodává úderu útočníka ohromné síly a možnosti provést tento úder do nebyvalé dosud hloubky, což již samo o sobě napomáhá dosáhnout překvapení.

Mohutný úder s překvapením může způsobit v armádách protivníka paniku, může zlomit jeho vůli k odporu, narušit plán činnosti protivníka a ve větší nebo menší míře zbavit ho možnosti klást organisovaný odpor.

Bylo by však nesprávné, kdyby se samému činiteli překvapení připisoval význam základního činitele vítězství. Správný význam činitele překvapení musí být hodnocen v těsné a vzájemné souvislosti s trvale působícími činiteli, kteří rozhodují o výsledku války. Tito činitelé mají i v současných podmínkách mimořádný význam.

Sovětská vojenská věda v žádném případě neignoruje a nepodceňuje

možnosti buržoasních armád a jejich vojenského umění. Jejich reálné možnosti bere plně v úvahu. Vychází nejen ze zkušenosti z minulých válek, ale plně drží i krok s duchem doby, s rozvojem vědy a techniky. Sleduje a orientuje se na vše nové, co se ve vojenství projevuje a má perspektivy dalšího rozvoje, a na základě vědeckého zhodnocení provádí správné, všestranně opodstatněné závěry a zevšeobecňování, umožňující úspěšně řešit praktické úkoly při zvyšování obranyschopnosti země.

Je známo, že při napadení německou fašistickou armádou musel Sovětský svaz vyvinout ohromné úsilí, aby v dlouho trvajícím, krutém a vysilujícím zápase plně rozdrtil nepřítele. Překvapení jako záloha německých fašistických armád mohlo být anulováno jedině v průběhu úporného boje železnou pevností Sovětské armády, silou společenského a státního zřízení, jednotou, ukázněností a masovým hrdinstvím sovětského lidu.

U nás se mnohdy dosud setkáváme s nesprávným hodnocením stoupajícího významu činitele překvapení, které má do určité míry svůj původ v chybném hodnocení počátečního období Veliké vlastenecké války Sovětského svazu. Jak známo, německé fašistické armádě následkem některých vojenských Stalinových chyb se podařilo s překvapením napadnout Sovětský svaz. Sovětská armáda i přes svůj hrdinný boj byla přinucena k ústupu. Taková je historická skutečnost. Avšak v mnoha vojenských publikacích pojednávajících o tomto období setkáváme se s pokusy osvětlovat neúspěchy Sovětské armády v roce 1941 jako předem předvídanou, plánovanou a nikým neovlivněnou klasickou formu t. zv. »aktivní obrany« a byl vnucován názor, jako by již dávno předem existoval zpracovaný plán takové obrany. Není třeba se mnoho rozšiřovat o škodlivost tohoto názoru. Vychvalování aktivní obrany, její nesprávné osvětlování jako předvídané a předem připravené vede nejen k pokřivení skutečných vojenských událostí v roce 1941 a k idealisování této formy boje a operace, ale i k vnucování možnosti a dokonce i účelnosti použít tohoto druhu obrany v budoucí válce při překvapivém napadení protivníkem. S tímto škodlivým názorem je nutno co nejrychleji skoncovat.

Význam momentu překvapení v soudobých podmínkách války je v tom, že umožňuje dosáhnout dočasné morální a materiální převahy a dává bojujícím stranám možnost projevit své ekonomické, morální a vojenské možnosti.

Podle situace, úkolů a dosažených výsledků může být momentu překvapení dosaženo v strategickém, operačním a taktickém měřítku.

Dosažení strategického překvapení je neobyčejně významný úkol, zejména vzhledem k mohutnému účinku soudobých bojových prostředků. Může ho být dosaženo nejen náhlým vpádem do protivníkovy země, ale i náhlým strategickým úderem na několika frontách v průběhu války, jak o tom svědčí mnoho příkladů z operací Sovětské armády ve Veliké vlastenecké válce. Organická souvislost činitele překvapení s trvale působícími činiteli rozhodujícími o výsledku války se nejvýrazněji projevuje při uskutečňování momentu překvapení ve strategickém měřítku. Dosažením strategického překvapení usilují bojující strany vytvořit pro sebe příznivou situaci na válečném poli k rychlému splnění strategických cílů a úkolů.

Překvapení v operačním a taktickém měřítku je v soudobé válce častým zjevem na bojišti.

Operačního překvapení může být dosaženo náhlým zahájením útočné operace a v obranné operaci překvapivým provedením frontového nebo armádního protiúderu. Zajištění operačního překvapení se dosahuje zejména skrytým soustředěním sil a prostředků k provedení operace. Výsledky operačního překvapení jsou obvykle určovány silou a mohutností úderu, rozmachem a tempem útočné operace (protiúderu), stupněm morálního a materiálního umlčení protivníka, trváním působení na protivníka a p.

Překvapení v taktickém měřítku má hlavní význam k dosažení konečného cíle v boji, kdežto překvapení v operačním měřítku v průběhu operace. Překvapení v taktickém měřítku může být dosaženo neočekávaným zahájením útočného boje a náhlou protiztečí v obranném boji. Jak známo, Sovětská armáda v minulé válce využívala velmi často činitele překvapení jak v taktickém, tak i operačním a strategickém měřítku.

Skryté soustředění sil a prostředků na zvoleném směru, nové formy a způsoby boje a operací, překvapivá noční bojová činnost a činnost za ztížených terénních a povětrnostních podmínek, správné a rychlé využívání omylů protivníka, mistrné a hromadné použití nových, protivníku dosud neznámých zbraní umožňovalo Sovětské armádě provádět překvapivé údery s takovou zdrcující silou, které v řadě případů vedly k dosažení nejen taktických a operačních výsledků, ale do značné míry měly vliv na splnění strategických úkolů.

Doba působení momentu překvapení v průběhu bojové činnosti závisí na rázu překvapivé činnosti, na silách a prostředcích, pomocí kterých bylo překvapení uskutečněno, na stupni zničení a umlčení a p. Ve všech případech působí činitel překvapení tak dlouho, dokud protivník nestačí provést účinná protipatření, jež by mohla anulovat morální a materiální převahu, které bylo dosaženo překvapivým úderem.

Moment překvapení přestává působit tehdy, kdy převaha dosažená v souvislosti s využitím činitele překvapení je likvidována účinnými protipatřeními a protičinností.

Je jisté, že dosažení překvapení v strategickém měřítku má daleko větší vliv na počátek, průběh a výsledek války než překvapení v operačním a taktickém měřítku. Problém likvidace strategického překvapení musí být proto chápán jedině v těsné souvislosti s trvale působícími činiteli rozhodujícími o výsledku války.

Jedním z nejdůležitějších prostředků k dosažení překvapení je *neočekávané použití nových forem a způsobů bojové činnosti*. Sovětské velení v průběhu Veliké vlastenecké války uskutečňovalo takové formy a způsoby bojů a operací, které nejlépe odpovídaly konkrétní situaci a byly překvapením pro protivníka. Tak tomu bylo na příklad v moskevské operaci, stalingradské operaci, kurské operaci a jiných, které byly překvapením pro německé fašistické velení. Operace Sovětské armády se liší jedna od druhé originálním zámyslem a tvůrčím provedením. Uskutečněním deseti drtvivých úderů v roce 1944 bylo vyraženo z války téměř 136 hitlerovských divisí. Tyto operace se vyznačovaly postupným provedením jednotlivých úderů na různých směrech, na kte-

řých protivník tyto úderý neočekával. Přitom každý z těchto úderů se vyznačoval svou originalností a specifickým rázem. Úplně jiný ráz mají naproti tomu operace Sovětské armády mezi Vislou a Odrou, ve Východním Prusku, ve Slezsku, berlínská operace a p.

Tvůrčí charakter sovětské vojenské vědy se projevil plně i v obranných operacích Sovětské armády. Průběh těchto operací byl neočekávaný pro protivníka, mařil jeho útočné plány, stavěl nepřítele do nepříznivé situace a způsoboval mu porážky.

Novátorský charakter sovětského vojenského umění vytvářel tímto způsobem široké možnosti k dosažení a využití činitele překvapení v taktickém, operačním i strategickém měřítku.

*

Možnost bojujících stran uskutečnit překvapení v strategickém měřítku závisí na ekonomických, morálních a vojenských možnostech bojujících stran. Na uskutečnění překvapení v strategickém měřítku v útočných operacích Sovětské armády v letech 1944 a 1945 mělo příznivý vliv vytvoření plné převahy nad protivníkem, a to nejen morální převahy, ale i značné převahy v silách a prostředcích. Dosažení morální a materiální převahy nad německou fašistickou armádou umožnilo Sovětské armádě využít překvapení v strategickém měřítku a uskutečňovat je. Místního využití strategického překvapení bylo dosaženo zejména v průběhu tažení v roce 1944. Metoda několika strategických operací znemožňovala německému fašistickému velení manévrovat zálohami k odražení sovětských úderů na různých úsecích strategické fronty. Výsledkem těchto operací bylo rozdrčení značných sil protivníka.

Soustředění a použití dostatečných sil a prostředků má rozhodující význam v dosažení strategického překvapení i při vedení obranných operací. Tak na příklad při uskutečňování silného protiúderu nebo při přechodu z obrany do protiútoků nutno soustředit dostačující síly a prostředky (zálohy), kterými je protiúder (protiútok) uskutečňován. Na směru protiúderu nebo na úseku fronty, kde je prováděn protiúder nebo přechod k strategickému protiútok, musí být vytvořen příznivý poměr v silách a prostředcích a zabezpečena vzdušná převaha. Jestliže obránce nedisponuje takovými silami a prostředky (zálohami), není schopen provést úspěšný protiúder, přejít do protiútoků a uskutečnit překvapení v strategickém měřítku.

Protiútok u Moskvy v roce 1941 byl možný jedině proto, že tam byly vytvořeny a soustředěny silné strategické zálohy.

Momentu překvapení může být dosaženo i hromadným a překvapivým použitím nových bojových prostředků. Důkazem toho je mnoho příkladů z Veliké vlastenecké války, kdy bylo hromadně a překvapivým způsobem použito nových druhů zbraní, jako na příklad raketočetů »Katuša«, bitevních letounů »černá smrt«, tanků T-34, samohybných děl a p.

Nutno si uvědomit, že v současné době zejména hromadné použití atomových zbraní a jiných zbraní hromadného ničení umožňuje dosáhnout překvapení v daleko větší míře než kdykoli předtím. Překvapivé

a hromadné použití nových bojových prostředků usnadňuje rychlý průlom obrany nepřítele, rozvinutí taktického úspěchu v úspěch operační, obklíčení a zničení velkého uskupení nepřítele po částech.

Množství, jakost a ničivý účinek nových bojových prostředků má důležitou a mnohdy i rozhodující úlohu v dosažení překvapení. Je známo, že použití řízených střel fašistickým Německem proti Anglii v menším množství nemohlo být dostatečně využito k dosažení překvapení. Proto též použitím nových bojových prostředků může být dosaženo překvapení jediné tehdy, jestliže bude těchto prostředků použito hromadně a na rozhodujících směrech.

Mnohdy může být překvapení dosaženo i *omezenými silami a prostředky* nad protivníkem, který má značnou převahu. Musí však být k tomu vytvořeny příznivé podmínky. Tohoto způsobu využití momentu překvapení bylo s úspěchem používáno v partyzánských bojích v průběhu Veliké vlastenecké války. Sovětské partyzánské jednotky překvapivými údery dosáhly zničení značného množství sil a prostředků fašistického agresora. Úspěch partyzánských akcí záležel v tom, že tyto akce byly založeny na plném využití momentu překvapení a že byly prováděny na široké základně za obětavé podpory sovětského obyvatelstva.

Využití a uskutečnění momentu překvapení je plně podmíněno *morálním duchem stran a organizačními schopnostmi velitelů*.

Vysoký morální duch Sovětské armády, masové hrdinství, iniciativa, vynalézavost a útočný duch sovětských vojáků, cílevědomost a správné zabezpečení operací, tvůrčí přístup sovětských velitelů ke zpracování forem a způsobů použití jednotlivých druhů vojsk byly a jsou i nyní nutnou a nezbytnou podmínkou k dosažení překvapení nad nepřítelem.

Vojska s nízkým morálním duchem, s nedostatečnými bojovými kvalitami nejsou plně schopna smělé a energické činnosti. Pro taková vojska jsou možnosti uskutečnit moment překvapení a využít ho velmi omezené. A naopak, překvapivý úder proti armádě s nízkým morálním duchem a s nedostatečnou bojovou připraveností může způsobit paniku a útěk a může být příčinou katastrofální porážky.

Vojska, která se vyznačují vysokým morálním duchem a vysokou bojeschopností, jsou schopna účinně čelit momentu překvapení, a provede-li protivník úder, jsou schopna v potřebném čase obnovit narušenou bojovou pohotovost, organizační součinnost a klást organisovaný odpor.

Význam morálního ducha armády v uskutečnění momentu překvapení byl na příklad plně ověřen v útočné operaci Sovětské armády západně od Dněpru v březnu roku 1944. Jak známo, vojenští teoretikové buržoasních armád byli přívrženci tak zvané »sezónní strategie«, podle níž ztížené povětrnostní podmínky, jako zima, déšť a tání, znemožňují provádět bojovou činnost ve velkém měřítku. Sovětští velitelé a sovětská vojska svedla v období dešťů, tání a bláta bitvu gigantických rozměrů a dosáhla překvapení v strategickém měřítku. Německé fašistické velení útočnou operaci Sovětské armády v této době vůbec neočekávalo. Překvapivý úder, jehož úspěchu bylo plně využito v rozvíjení operace,

způsobil Němcům katastrofální porážku. Německá fašistická armáda ztratila téměř půl milionu vojáků a více než 4500 tanků a samohybných děl.

Sovětská vojenská věda vychází z toho, že *morální duch armády je podmíněn společenským a státním zřízením, charakterem armády a politickými cíli války*. Sovětská armáda a armády států lidové demokracie jsou armádami socialistické společnosti. Soustavné zvyšování morálních kvalit a bojeschopnosti vytváří předpoklady, aby byly schopny čelit překvapivému úderu protivníka a v čas potřeby dovedly činitele překvapení proti nepříteli plně využít.

Není jistě neznámo, jak intensivně studují američtí a jiní buržoasní vojenští odborníci zkušenosti fašistického Německa z druhé světové války, zejména z války proti Sovětskému svazu. Ve svých agresivních plánech berou v úvahu reálné síly socialistického tábora, a proto se jej snaží obklíčit množstvím leteckých a jiných válečných základů, aby mohli uskutečnit náhlý útok již v prvních dnech války a převzít strategickou iniciativu.

Prudký rozvoj letectva, nahromadění atomových zbraní a jiných zbraní hromadného ničení v období po druhé světové válce zvyšuje do nebyvalé míry význam momentu překvapení v soudobé válce.

Buržoasní vojenská věda tyto jevy pozorně studuje a zevšeobecňuje, věnuje pozornost v rozvoji všech složek ozbrojených sil, druhů vojsk a bojových prostředků a na základě historických zkušeností počítá i se zvýšeným významem morálního ducha vojsk v soudobé válce. Ze získaných poznatků snaží se uskutečnit praktické závěry.

Proto také jakékoli *podceňování a nedoceňování možností protivníka by mohlo vést k hrubým omylům*. Jedním z úkolů vojenské vědy je plně přihlížet k těmto skutečnostem při řešení otázek souvisejících se zvyšováním obranyschopnosti země.

S činitelem překvapení v soudobém boji a operaci a v zabezpečení proti němu těsně souvisí otázky operačního a bojového zabezpečení, zejména takové druhy operačního a bojového zabezpečení, jako protiatomová ochrana a protivzdušná obrana. Není náhodou, že je jim v současné době při výcviku vojsk, velitelů a štábů věnována taková pozornost. Správné vyřešení a zpracování těchto otázek je jedním z nejdůležitějších úkolů v oblasti vojenského umění v současné situaci.

Úkolem ozbrojených sil tábora socialismu je nejen nedovolit protivníkovi provést překvapivý útok a úspěšně jej rozvinout, ale dojde-li k takovému útoku, zasadit nepříteli střetné nebo předstihové údery se zdrcující silou. V současné době se dosud objevují u některých našich velitelů názory o tak zvané »taktice vlákání protivníka do hloubky vlastního území«, kde by mu mohla být způsobena porážka. Nutno zdůraznit, že tento názor, nechť je podmíněn čímkoli, je naprosto cizí duchu sovětské vojenské vědy.

Druhým extrémem by však bylo považovat předstihové a střetné údery, snahu získat a udržet strategickou iniciativu za záměr zahájit s naší strany preventivní válku. Socialistickému zřízení jsou agresivní války naprosto cizí. Bude-li však tábor socialismu napaden agresorem,

musí jeho ozbrojené síly dosáhnout mohutností úderu, rychlostí a silou, plným využitím všech druhů vojsk i nejnovějších bojových prostředků plného překvapení protivníka.

*

Uskutečnění momentu překvapení, jak již bylo zdůrazněno, je do značné míry závislé na *organizačních schopnostech, operačních a taktických znalostech a iniciativě velitelského sboru*. V průběhu ozbrojeného boje mohou být mnohdy vytvořeny všechny podmínky pro dosažení momentu překvapení. Jestliže však velitelé a jejich štáby těchto podmínek plně a správně nevyužijí, může se výsledek rovnat nule. Úkolem velitelů a jejich štábů musí být hluboce a správně zhodnotit příznivé podmínky a najít takové formy a způsoby bojové činnosti, jejichž uskutečnění umožní dosáhnout plného překvapení. Tvůrčí přístup k uskutečňování forem a způsobů bojové činnosti, aktivnost velitelů, smělá a odvážná rozhodnutí mají při uskutečňování činitele překvapení, zejména v taktickém a operačním měřítku, neobyčejný význam.

Překvapení může být dosaženo i účinným využitím chyb, nízké bdělosti, ostražitosti a bojové pohotovosti protivníka nebo i využitím náhod a shody okolností. Sovětská vojenská věda, která počítá s objektivními zákony války, v žádném případě neodmítá možnost náhod ve vojenství. Marxismus-leninismus učí, že náhody existují nejen v přírodě a společnosti, ale jsou i formou projevu nutnosti. Bojová činnost je spojena s náhodami víc než kterýkoli jiný zjev.

Změna počasí, omyl a hrubé chyby velitele, vyřazení velitelského stanoviště a p. může mít též značný vliv na průběh bojové činnosti, zejména v taktickém a operačním měřítku. Velitelé a štáby musí umět těchto náhod plně využívat k dosažení překvapení nad protivníkem, mají-li tyto náhody nebo omyly nepříznivý vliv na vlastní bojovou činnost, rychlými a správnými protiopatřeními jejich působení rychle anulovat.

Přitom však je důležité, aby velitelé a štáby uměli využívat činitele překvapení a uskutečňovat je i proti bdělému a ostražitému protivníku s vysokou bojovou pohotovostí. Počítat při využití momentu překvapení jen na náhodu nebo příznivou shodu okolností, vyzdvihovat náhody na roveň podmínek dosažení úspěchu nad nepřítelem, mohlo by vést k nezdaru celé akce a odporuje duchu sovětské vojenské vědy.

Uskutečňovat překvapení a dosahovat ho znamená znát dokonale taktiku a techniku protivníka, jeho způsoby vedení boje a operace a soustavně odhalovat jeho záměry. Je to jedna z hlavních podmínek dosažení překvapení.

Využití činitele překvapení v soudobých podmínkách boje a operace je nemyslitelné bez skryté přípravy útočné operace, utajení zámyslu, bez správného a účelného dodržování zásad utajení velení, širokého maskování, skrytého soustřeďování sil a prostředků, klamání protivníka a p. Správné uplatňování těchto zásad nabývá zvýšeného významu zejména v současné době, kdy jsou rychle zdokonalovány a zvyšovány možnosti vzdušného průzkumu, radiolokace a prostředků k vidění v noci.

Zkušenosti z válek ukazují, že překvapení bylo dosahováno i mistrným využitím terénních podmínek, času, povětrnostních a jiných podmínek. Tato zásada platí plně i nyní.

Provést úder v takové době a prostoru (směru), kde to protivník neočekává, přispívá k dosažení plného překvapení. Je známo, že druhý drtivý úder v roce 1944 byl proveden při využití nevýhodných povětrnostních a podnebních podmínek v době, kdy to německé fašistické velení vůbec neočekávalo.

Zajímavý příklad ve využití terénu k dosažení překvapení poskytuje bobrujská operace, v které byl hlavní úder veden výhradně těžko dostupným terénem na směru, kde to německé fašistické velení vůbec nepředpokládalo.

Poučným příkladem překvapivého úderu proti silnějšímu protivníkovi při využití nepříznivých povětrnostních a terénních podmínek je protiútok německých fašistických vojsk proti anglo-americkým armádám v Ardenách na sklonku roku 1944 a počátkem roku 1945.

Úspěšné využití terénu, času, povětrnostních podmínek k provedení překvapivé bojové činnosti vyžaduje nejen správného zhodnocení těchto podmínek, ale i speciálního výcviku velitelů, štábů a vojsk. V soudobých podmínkách může být zejména nočního útoku plně využito k dosažení překvapení. Ztěžuje obránci rychle se orientovat v situaci a učinit účinná protiopatření.

Možnost využití činitele překvapení závisí též do značné míry na rázu bojové činnosti.

Při stabilisaci fronty jsou možnosti dosáhnout překvapení jistě menší než v manévrovém rázu soudobého boje. Soudobý boj a operace za použití nových bojových prostředků budou vedeny v složitých podmínkách rychle se měnící situace. Další růst pohyblivosti vojsk, zvětšení palebné a úderné síly jejich výzbroje vede k zvýšení tempa, manévrovosti a rychlému spádu bojové činnosti, k častým střetným bojům a sražením, k překonáváním širokých vodních toků z chodu, k provádění rozhodné bojové činnosti v různých a často přímo nevýhodných terénních a povětrnostních podmínkách. Lze předpokládat, že se zejména střetný boj a v operačním smyslu střetné sražení stanou velmi častým druhem bojové činnosti v budoucí válce. Hromadné použití nových bojových prostředků, široké využití moderní a vysoce výkonné bojové techniky umožňuje na bojišti rychlou změnu situace, v které obránce může v poměrně krátkém čase přejít do útoku a útočník bude přinucen rychle přejít do obrany.

Manévrový ráz soudobého boje vytváří proto nebývalé možnosti k využití činitele překvapení. Tato okolnost musí být proto vzata plně v úvahu v operačně taktické přípravě našich velitelů a štábů a při výcviku a výchově vojsk.

V taktickém a operačním měřítku se musí snaha o využití činitele překvapení projevovat ve veškeré činnosti velitelů, štábů a vojsk. Účelné, pružné a rychlé provedení manévru; použití nových forem a způsobů boje a operace; nové způsoby a metody použití různých druhů zbraní; bojová činnost vojsk v nejtěžších terénních a povětrnostních podmínkách; bojová činnost v noci a za omezené viditelnosti, v čase a na směru, kde to protivník neočekává — to jsou hlavní předpoklady k dosažení překvapení nad protivníkem.

Důležitým činitelem v soudobém boji a operaci je rovněž i čas, který těsně souvisí s překvapením. Podmiňuje nejen dosažení překvapení, ale i úspěch boje a operace. Dovednost získat čas v takových otázkách, jako na příklad rychlá příprava operace, využití účinků nových bojových prostředků, rychlý přechod vodních toků z chodu, upevnění dobytého terénu, organizace pronásledování, rychlý přechod z jednoho druhu bojové činnosti do druhého, má v soudobém boji a operaci neobyčejný význam. Činitel času získává v taktickém a operačním pojetí kvalitativně nový význam a dává nový význam takovým činitelům, jako je na příklad rozmach a tempo operace, hloubka bojových úkolů, délka trvání boje a operace atd.

V operační a taktické přípravě velitelů a štábů nabývají proto nového významu takové hodnoty a vlastnosti velitelů a štábních pracovníků, jako je iniciativa, rozhodnost, rychlost a operativnost, hluboký smysl předvídat vývoj situace, důmyslnost a organizační schopnosti. Předpoklad k získání těchto vlastností a schopností nutno vytvořit především správným zaměřením výcviku a výchovy velitelů a štábních pracovníků.

*

Činitel překvapení jako prvek vojenského umění, prostředky, způsoby a formy jeho uskutečňování podléhají neustálým změnám a vývoji současně s rozvojem celého vojenského umění v souvislosti s rychlým rozvojem výrobních sil a vojenské techniky.

Historické zkušenosti, zejména zkušenosti z minulé světové války, pokud se týkají momentu překvapení, nejsou bezvýznamné. Avšak vycházet jen z těchto skutečností a nevidět stoupající význam činitele překvapení znamenalo by nevidět současnou skutečnost, nevidět fakta. Existence atomových a vodíkových zbraní je nesporným faktem a s tímto faktem musí být počítáno, protože z něho vyplývají tak důležité závěry, jak důležité a mohutné jsou tyto zbraně. Jsme si vědomi toho, že atomové a vodíkové zbraně nejsou tím, za co by je chtěli mít buržoasní vojenští odborníci, ale rovněž dobře víme, jakými mohutnými bojovými prostředky jsou. Plně musí být přihlédnuto i k tomu, že soudobá technika je v dnešní době na takové výši, výrobní možnosti jsou tak veliké, že jsou schopny změnit i nejsložitější a nejnákladnější bojové prostředky v krátkém čase v prostředky hromadného použití, a tedy rychle ovlivnit podmínky soudobé války, operace a boje.

Použití atomových a jiných zbraní hromadného ničení umožňuje zvýšit sílu a tempo úderu a nemůže být pochyb o tom, že existence těchto zbraní vytváří možnosti k dosažení momentu překvapení v daleko větší míře a rozsahu než kdykoli předtím.

Správné zhodnocení činitele překvapení a jeho významu v soudobé válce může být provedeno jedině s mimořádným významem trvale působících činitelů, kteří ukazují zákonitou závislost výsledku války na společenském a státním zřízení země, na stupni a charakteru hospodářského rozvoje státu, na morálním duchu, pevnosti a disciplíně lidu a armády, na výcviku, výchově a bojovém mistrovství vojsk, na kvalitě výzbroje a bojové techniky a na schopnostech a připravenosti velitelského sboru.

Využití činitele překvapení a zpracování účinných protiopatření pro případ napadení socialistického tábora souvisí s dalším rozvojem vojenského umění. Splnění tohoto úkolu vyžaduje nejen všestranného zhodnocení zkušeností z minulých válek, ale i důkladného studia všech činitelů, kteří mají vliv na zvýšený význam momentu překvapení. Válečné zkušenosti mnohokrát potvrdily, že se chyby a nedostatky vojenského výcviku a výchovy v míru za války nevyplácejí. Mají v zápětí zbytečné ztráty tisíců lidských životů a nákladné bojové techniky.

Další rozvoj vojenské vědy, zvyšování a zdokonalování bojové připravenosti a pohotovosti naší armády vyžadují usilovné zkoumání a hledání nových forem a způsobů vedení bojové činnosti, soustavné rozvíjení vojenské teorie v těsné souvislosti s praxí s výsledky a zkušenostmi bojové a politické přípravy vojsk.

OPERAČNÍ UMĚNÍ A TAKTIKA

ORGANISACE PŘESKUPENÍ V ÚTOČNÉ OPERACI VŠEVOJSKOVÉ ARMÁDY ZA SOUDOBÝCH PODMÍNEK

Generál-major Josef Suchomel

Organisace přeskupení sil a prostředků v útočné operaci vševojskové armády při používání zbraní hromadného ničení, při nasycení bojiště dokonalou bojovou technikou, při činnosti všech moderních prostředků průzkumu (letectva, radiolokace, prostředků k vidění v noci...) stává se den ze dne složitější.

Atomové zbraně způsobily, že tempo boje a operace je daleko rychlejší, podmínky útočné i obranné operace vyžadují daleko rychleji a pružněji manévrovat vojsky na bojišti. Střelecký svazek za dnešní organizační struktury má téměř 2000 bojových a přepravních vozidel, což vyžaduje pružnější a dokonalejší organisaci a plánování přeskupení vojsk, pořádkové služby a bojového zabezpečení štáby všech stupňů. Moderní prostředky průzkumu nutí vojska provádět všechny pohyby na bojišti se zřetelem na dokonalé utajení přesunů a přeskupení. Silné letectvo tyto požadavky ještě stupňuje. Proto se ve svém článku zaměřím na pojednání o těchto hlavních problémech:

- o způsobu provádění přeskupení při malém počtu komunikací vyhovujících pro přesuny vojsk,
- o organisaci a provádění přesunů za silné letecké činnosti při zachování utajení,
- o bojovém zabezpečení, hlavně PVO, PAO, PCHO,
- o organisaci pořádkové služby,
- o zvláštnosti práce štábů při organisaci přeskupení.

V článku použiji všeobecně známých zásad, jen pokud to bude nutné, abych nenarušil logickou stavbu článku. Hlavní pozornost věnuji uvedeným problémům.

I.

Veliká vlastenecká válka v nesčíslných příkladech ukázala přeskupení značných sil a prostředků jak na počátku války při vedení strategické obrany, tak v dalším průběhu války během útočných operací. Přitom bylo dbáno hlavně prvku utajení a operačního maskování. Tak se dosahovalo překvapení nepřítele, což zaručovalo z velké části úspěch útočné operace. Zvláště významným prvkem pro dosažení vítězství bylo utajení přeskupení značných sil, vyvolaného změnou hlavního úderu na méně výhodný směr, který však zabezpečoval převahu sil. Rovněž výhodné bylo přeskupení sil přes málo výhodný a těžko do-

stupný terén, což zpravidla zaručovalo dokonalé překvapení pro nepřítele.

Připomínám, že bitvy o Moskvu, u Stalingradu a deset drtivých úderů v roce 1944 předpokládaly rychlý manévry sil a prostředků z jednoho bojiště na druhé, mnohdy vzdálených na několik set kilometrů, a to z hloubky i podél fronty. Tyto operační a strategické manévry silami a prostředky, které byly provedeny rychle, skrytě a hlavně organizačně dokonale, zabezpečovaly Sovětské armádě mít neustále iniciativu ve svých rukou a způsobily situace, kdy Němci nebyli s to soustředit své hluboké operační zálohy na směrech, kde jich bylo právě třeba. Proto jejich manévry zálohami se podřizoval operacím Sovětské armády, při nichž Němci zpravidla soustředili svá vojska na ohrožených směrech pozdě.

Uvádím příklad přeskupení sil v útočné operaci Sovětské armády s hlediska operačního:

50. armáda na pravém křídle brjanského frontu měla prolomit obranu Němců svým levým křídlem ve směru ORLJA, OVSTUG, a tak vyvrátit odpor nepřítele v prostoru BRJANSK (náčrt 1).

50. armáda se skládala z osmi střeleckých divisí, z gardového jezdeckého sboru o třech divisích, z dělostřeleckého sboru průlomu, z pěti tankových pluků, z jedné divise PVO a z dalších posilových prostředků.

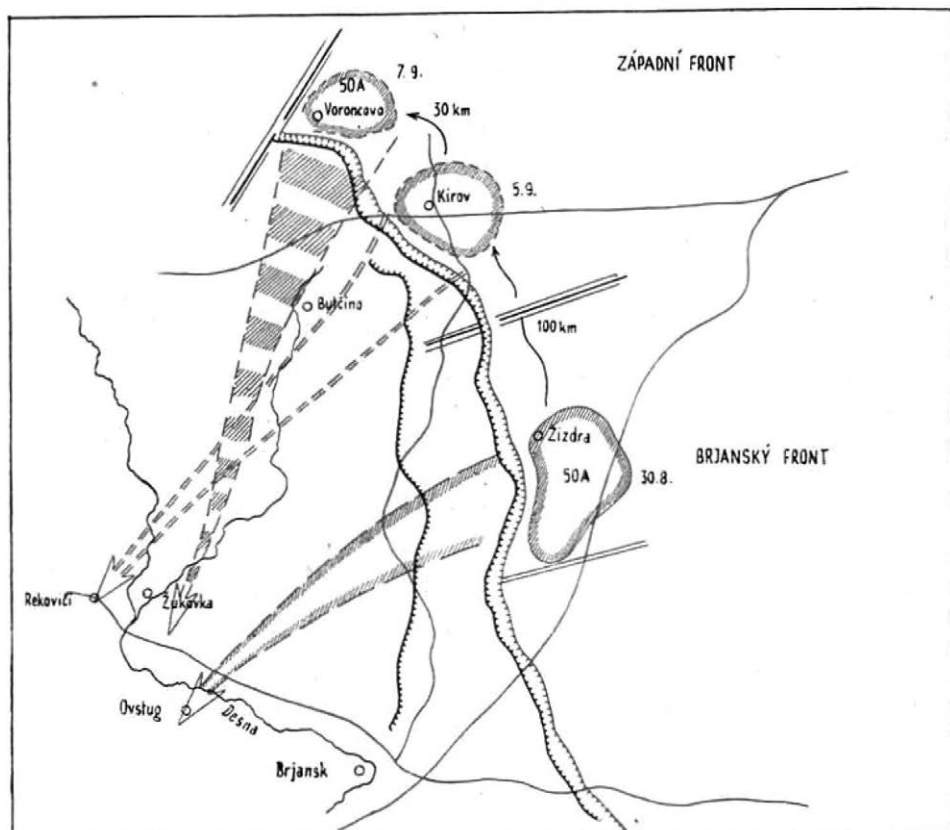
Německá obrana byla dobře vybudována. Soustředování armády bylo nepříteli známo. Štáb frontu požádal vrchní velení, aby úder mohl být proveden ve směru KIROV, REKOVIČI, kde byla obrana Němců vybudována méně důkladně a byla mělčí. Vrchní velení souhlasilo s tímto plánem a 50. armáda byla přeskupena do prostoru KIROV. Nepřítel to pravděpodobně zjistil a počal velmi rychle zdokonalovat obranu v tomto prostoru. Šest střeleckých divisí bylo přesunuto po čtyřech osách a pátá osa byla vyhrazena dělostřeleckému sboru. Prostorově byl přesun proveden 5 až 20 km od předního okraje fronty a na vzdálenost 100 km. Byl proveden ve čtyřech nocích.

Rekognoskace a průzkum boje ukázaly, že hloubka obrany byla zvětšena, činěny přípravy na tuhý odpor, takže útok z prostoru KIROV ztrácel výhodu překvapení. Proto zasáhlo tentokrát samo vrchní velení a nařídilo provést úder ještě dále na severozápad na směru VORONCOVO—ŽUKOVKA, kde podle zjištění průzkumu byla obrana slabě organizována.

Znamenalo to další přesun pro 50. armádu o 30 km podél fronty. 5. 9. dostal velitel 50. armády rozkaz a pohotovost k útoku byla 7. 9. Velitel armády přesunul do tohoto prostoru pět střeleckých divisí po dvou osách za jedinou noc.

Úder na směru VORONCOVO, ŽUKOVKA vedl k obklíčení a zničení tří německých divisí a k způsobení značných ztrát šesti dalším divisím (z toho dvěma tankovým).

Tak vojska 50. armády v době od 30. 8. do 6. 9. provedla dvakrát rokádní přesun v samé blízkosti fronty na celkovou vzdálenost 130 km a provedla velmi úspěšný útok, který vedl k rozdrčení brjanského uskupení Němců.

- původně plánovaný úder
 úder navržený velitelem armády
 skutečně provedený úder

Náčrt č. 1. Rokádní přesun vojsk 50. A. Brjanského frontu srpen—září 1943

II.

Rovněž kapitalistické armády se zabývají problémem přeskupení sil a rychlého manévru na bojišti. Ve cvičení »Sage Brusch«, konaném v prosinci minulého roku v USA, byla otázka přeskupení sil jedním z hlavních učebních úkolů. Američtí vojenští theoretikové jsou toho názoru, že moderní bitva vyžaduje rychlých a překvapivých přeskupení sil na rozhodující místo, rychlý zásah a opět rychlé rozptýlení sil tak, aby se vojska vyvarovala napadení a zničení atomovými zbraněmi.

K uskutečnění těchto manévru silami a prostředky plánují a zkoušejí použít vrtulníků. To ovšem znamená obrovské zvýšení počtu vrtulníků, při čemž nelze uvažovat o přesunu rozhodujících sil v operačním slova smyslu. Jde spíše o provedení taktických přeskupení sil. Aby tato myšlenka byla přezkoušena, byly provedeny nutné organizační změny ve složení svazků. Všeobecně se považuje za účelné vytvořit lehčí pěší divise než dosavadní. Proto se organisují bojová velitelství nebo úderná uskupení, která mají být soběstačná, a skládají se ze všech druhů vojsk — pěchoty, tanků, dělostřelectva.

Týlové útvary divise mají být omezeny na nejmenší míru, hlavně na zdravotnickou službu a dělostřelecké zásobování. Zásobování má se dít vzduchem. Na podkladě zkušeností z tohoto cvičení je plánováno zvětšení dosavadního leteckého parku vrtulníků na čtyřnásobek. Dalším důsledkem této zásady je, že se konstruují nové zbraně, které jsou vyráběny z velké části z lehkého kovu (některé součástky), jako na př. 90mm protitankový kanon na pásech, který má být shazován na padáku. Dále byla překonstruována řada dělostřeleckých zbraní, aby se získala možnost přepravy vzduchem.

Rovněž pro spojení těchto bojových skupení jsou konstruována nová pojítka, hlavně televise a radia s dalekým dosahem. Třebaže se přesuny vojsk vzduchem v operačním a strategickém měřítku zdají prozatím neuskutečnitelné, neboť by to vyžadovalo desítky tisíc letounů pro přesun svazků a rovněž tolik stíhačů k zabezpečení jejich ochrany, nelze tuto myšlenku odvrhnout. Západoevropské válčiště je sice přesyceno komunikacemi všech druhů, vojska však jsou nasycena velkým množstvím motorových vozidel všech druhů; proto je třeba mít na paměti nutnost rozptýlit vojska, aby nebyla zasažena a zničena atomovými zbraněmi. Je tedy třeba věnovat této otázce náležitou pozornost.

III.

Útočná operace armády je charakterisována značným rozmachem, pokud jde o šířku útočného pásma, hloubku operace i její tempo. Počítá-li se průměrná šířka útočného pásma do 50 až 100 km, hloubka operace 150 až 200 km i více při denním tempu operace 30 až 40 km a vedení operace dnem i nocí, musí zákonitě dojít k častým a velmi složitým situacím, které si vynucují rychlé přeskupování sil a prostředků. Účelem manévru silami a prostředky je nutnost vytvořit nejvýhodnější úderné uskupení k zasazení rychlého a zdrcujícího úderu nepříteli v obraně, při obklíčení a ničení nepřítele, ve střetném sražení, při pro-

následování ustupujícího nepřítele nebo k odražení silných protiúderů nepřítele.

V zásadě jde o to vytvořit výhodný poměr sil zabezpečující úspěch v útočné nebo obranné operaci na některém z rozhodujících směrů.

Manévr silami a prostředky se provádí v zásadě druhými sledy a zálohami. Méně výhodné, zvláště při používání atomových zbraní, bude provádění manévru silami i prostředky zasazenými do boje. Takové přeskupování zpravidla ve dne nelze provádět, nemá-li dojít k zbytečným ztrátám.

Každé přeskupování sil a prostředků v jakékoli situaci vyžaduje do-
konalého plánování, vysoké kázně při provádění, pružného řízení veliteli a štáby a v mnohém smělého a tvrdého rozhodování.

K přeskupení v útočné operaci armády může dojít

- při přechodu z obranné do útočné operace,
- při odražení silných úderů nepřítele,
- při provádění obklíčení a ničení obklíčených nepřátelských uskupení,
- při změně hlavního úderu na naplánovaný podružný směr, kde se projevil značný a nečekáný úspěch,
- při přechodu do všeobecného pronásledování a
- při přechodu do obrany, ať už jde o zaujetí přechodné obrany nebo po skončení útočné operace k zabezpečení dobytého terénu.

Hlavní způsoby provedení přeskupení jsou:

- z hloubky k frontě,
- podél fronty k jednomu z křídel nebo z křídel do středu útočné operační sestavy,
- kombinovaný způsob.

Zdálo by se, že středoevropské a západoevropské válčiště skýtá dostatečně hustou komunikační síť pro rychlé přeskupování značných sil a prostředků. Vezme-li se však v úvahu motorisace a mechanisace svazků vševojskové armády i všech druhů vojsk, dále, že všechny přesuny nutno konat při ohrožení nálety letectva a zásahy zbraní hromadného ničení, což si vynucuje organizaci hlubokých proudů vzdálených od sebe na 3 až 5 km, bude problém plánování a provedení přeskupení značně ztížen. K tomu přistupuje okolnost, že je třeba plánování provádět jednoduše, jasně a rychle, neboť situace na frontě nestrpí odkladu.

a) Půjde-li o provedení přesunu svazků druhého sledu nebo zálohy k frontě, bude situace podstatně usnadněna tím, že svazky druhého operačního sledu budou plně využívat komunikací svazků prvního operačního sledu, které využijí zřízených již komunikací a budou zabezpečeny vytyčením i úpravou komunikací ženíjním vojskem armády, sborů a divisí prvního operačního sledu, po případě přesunujícího se svazku. Proto nebude zpravidla zvláštních potíží pro štáb armády, aby naplánoval a provedl všechny přípravné práce k provedení hladkého přesunu směrem k frontě.

Čeho bude třeba, aby bylo se zdarem a včas provedeno přeskupení směrem k frontě?

- Včasné znalosti nastávajícího úkolu svazku přesunujícího se k frontě,
- na tomto podkladě včasného rozhodnutí velitele armády pro přeskupení a rychlého dodání rozkazu příslušnému veliteli druhého sledu,
- pružného, přesného a jednoduchého naplánování přesunu štábem armády,
- včasného průzkumu os přesunu a rychlého zabezpečení přesunu ženinými jednotkami,
- operačního a bojového zabezpečení přesunu provedením všech opatření, jako dokonalé organisace protivzdušné obrany jak stíhacím letectvem, tak protiletadlovým dělostřelectvem, s hlavním důrazem na důležité prostory, hlavně přechody přes vodní toky, čáru zasazení, organisaci důkladné pořádkové služby, radiační, chemický a biologický průzkum, utajení přesunů a maskování,
- přesné organisace součinnosti se svazky, jejichž útočným pásmem a týlem se bude projíždět,
- zabezpečení zasazení druhého sledu z chodu, bez zastávky na čáře zasazení a v prostoru rozvinování (rozčleňování),
- zdravotnického zabezpečení za přesunu i na čáře zasazení,
- materiálního a technického zabezpečení přesunujícího se svazku a
- důkladného politického zabezpečení celé operace.

Závěrem: přeskupení sil a prostředků vševojskové armády zasazením svazku druhého operačního sledu z hloubky bude nejjednodušší případ a bude běžně prováděno téměř v každé útočné operaci vševojskové armády. Možný příklad přeskupení z hloubky viz náčrt 2.

Bude-li prováděno přeskupení ve dne, bude velmi ztíženo utajení před vzdušným pozorováním, a zvýšeno nebezpečí napadení atomovými zbraněmi. Při důkladné znalosti situace nepřítele bude však povinností velitele armády a frontu učinit vše, aby byla provedena opatření k ničení atomových zbraní, zabráněno vzdušnému pozorování, rušeny všechny radiolokační stanice přesunujícím se svazkem i prostředky armády.

b) Situace bude podstatně složitější, bude-li provedeno přeskupení podél fronty z jednoho operačního směru na jiný.

K tomuto případu může dojít v zásadě:

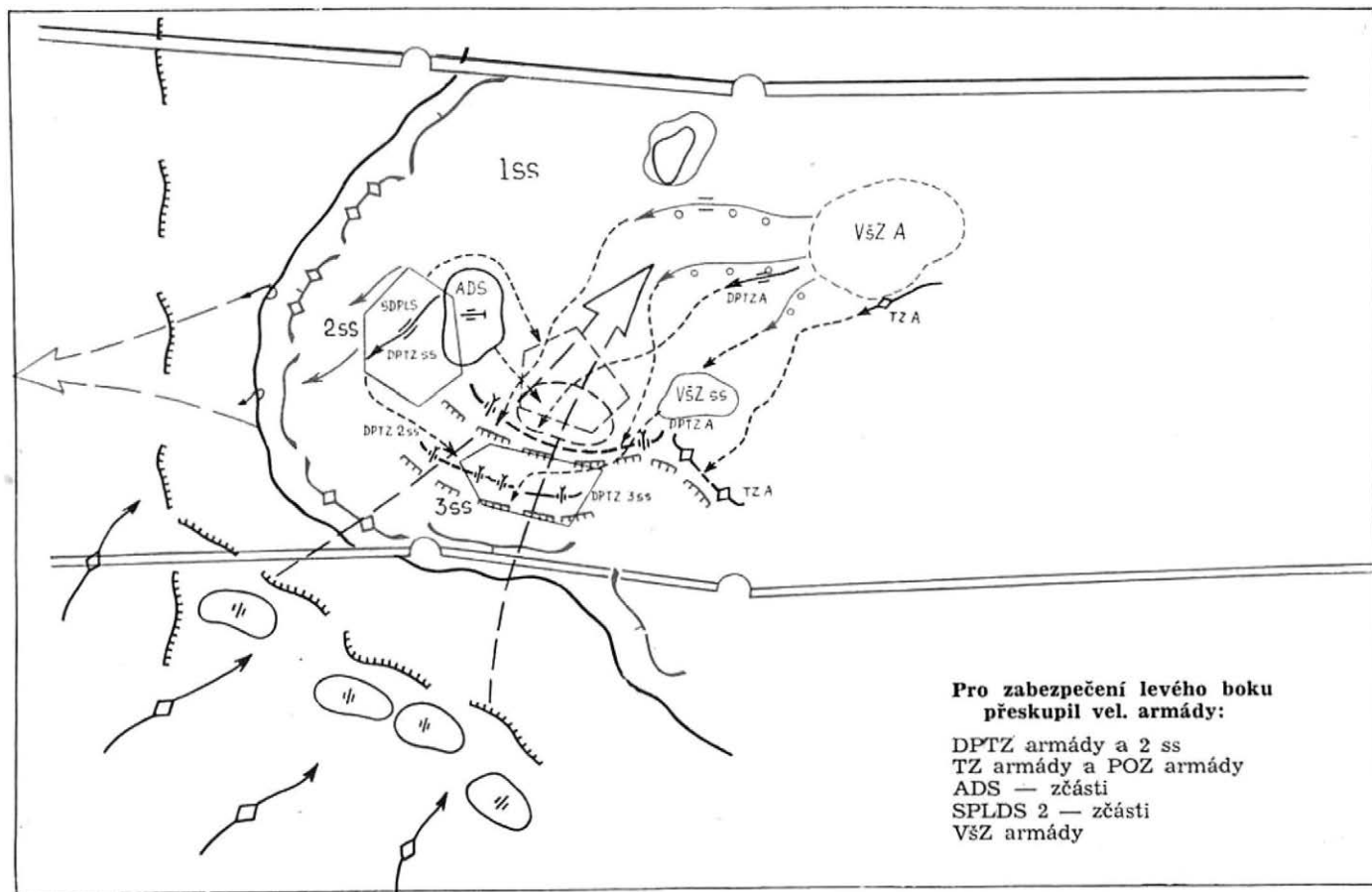
- při nebezpečí silného nepřátelského protiúderu do boku útočné sestavy armády nebo
- při rozhodnutí velitele armády změnit hlavní úder, projevil-li se podstatný úspěch na směru podružném.

V podstatě může pak dojít k přeskupení sil zasazením druhého sledu a záloh na jedno z křídel nebo k vystřídání svazků zasazených na frontě, k jejich shromáždění a přesunu na jiný operační směr, není-li dostatek záloh a volných sil.

V obou možných případech znamená přesun sil podél fronty jeden z nejobtížnějších úkolů pro štáby.

1. Případ, kdy se přeskupení provede pomocí zasazení záloh nebo druhých sledů z hloubky a podél fronty, je znázorněn na náčrtu 3.

Předpokládejme, že přeskupení bude provedeno tak, jak je zhruba uvedeno a popsáno v historickém příkladě, t. j. přesun druhých sledů a záloh. Nejvážnějším problémem, který musí štáb rozřešit, bude

Náčrt č. 3. Možný případ přeskupení sil armády při úhroze levého boku silným protiúderem

a) Má-li být střelecký sbor zasazen do útoku po skončení přesunu hned ráno,

- bude třeba důkladně zabezpečit čáru zasazení hlavně s hlediska protivzdušné a protitankové obrany, protiatomové a protichemické ochrany, neboť do okamžiku zasazení bude vystaveno uskupení armády nebezpečí značných ztrát vzhledem na poměrně hustou sestavu na malém prostoru;
- bude nutné předem, jak bylo už uvedeno, organisovat rekognoskaci a součinnost se svazky v dotyku, hlavně pokud jde o zabezpečení čáry zasazení, zabezpečení a podporu vyražení, a proto
- bude třeba včlenit do čel proudů protitankové, protiletadlové a ostatní dělostřelectvo, mající za úkol zabezpečit čáru zasazení, chránit bojovou sestavu a provést podporu zasazení střeleckého sboru;
- bude třeba provést předem všechna opatření radiačního a chemického průzkumu a zaujmout čáru zasazení ještě během noci.

Tento způsob zasazení druhého sledu bude mít nesporně výhodu největšího možného překvapení pro nepřítele. Nevýhodou však bude větší zranitelnost, hlavně na čáře zasazení, nedostatečná příprava štábů i velitelů k nastávajícímu útoku.

Zasazení bude nutné provést překročením jednotek a svazků na frontě.

b) Bude-li střelecký sbor po přeskupení zasazen až během odpoledních hodin nebo dokonce druhý den (nebo v noci) do útoku, bude přesunut nejprve do prostoru soustředění, kde se rozmístí a provede veškeré přípravy k zasazení.

Opatření nahoře uvedená zůstávají jen částečně platná.

Velitelé a štáby budou mít více času k provedení všech příprav a k organizaci součinnosti pro zasazení; musí se však postarat o důkladné zamaskování prostoru soustředění, neboť na tento prostor by nepřítel soustředil veškerou pozornost, hlavně pokud jde o použití atomových a chemických zbraní.

Zasazení bude pak provedeno podle všech zásad pro zasazování druhých sledů z hloubky.

V tomto případě je výhodou lepší a důkladnější příprava operace, avšak ztrácí se i při velké opatrnosti prvek překvapení. Proto tento případ zasazení nutno brát jako výjimečný a nežádoucí.

Závěrem lze říci, že přeskupení hlavních sil a prostředků vševojskové armády během jedné noci podél fronty bude možné a ve většině případů nutné, že však je třeba včas provést všechny nutné přípravy, pokud jde o plánování, pořádkovou službu, včasné vydání rozkazů a organisovanost provedení.

Tento způsob přeskupení vojsk bude daleko obtížnější jak po stránce plánování, organisace provedení, tak i časového rozpětí. Má-li být provedeno vystřídání svazků na frontě, jejich shromáždění a přesun do nového prostoru v jedné noci, musí být organisace provedení krajně účelná, přesná a provedení rychlé. Závisí však též na vzdálenosti nového prostoru zasazení a na jakosti a počtu komunikací.

Zpravidla bude nutno tento úkol provést v jedné noci vzhledem k tomu, že přeskupení sil vševojskové armády, má-li mít operační smysl a má-li být dosaženo překvapení, musí být provedeno utajeně a velmi rychle, co možná v jedné noci.

2. Možný způsob a předpoklady, jak provést vystřídaní a přeskupení střeleckého sboru, zasazeného ve frontě na jednom směru, na druhý směr a podél fronty

Velitel armády se musí rozhodnout pro přeskupení nejpozději do 15.00 hodin a vydat střeleckému sboru v té době nový úkol.

Štáb armády musí během odpoledních hodin naplánovat provedení přeskupení, po případě přesný dohovor se svazkem, který převezme útočné pásmo od zasazeného střeleckého sboru, a se svazky, jejichž pásmo bude procházet střelecký sbor do nového prostoru.

Štáb střeleckého sboru spolu se štábem střídajícího svazku musí vejít ihned ve styk a provést dohovor o vystřídaní a převzetí útočného pásma a o jeho zabezpečení na frontě.

Ostatní svazky, jejichž týly bude střídány a přeskupovaný střelecký sbor procházet, musí učinit vše pro zdárný průchod jejich pásmy.

Všechny práce s odevzdáváním úseků musí být provedeny *p r u ž n ě*, bez byrokratických zvyklostí.

Předpokládejme, že se velitel armády rozhodne přeskupit střelecký sbor v 15.00 hodin. Štáb armády bude na tento rozkaz připraven a dokáže vydat do 17.00 hod. rozkaz pro přeskupení při současném zabezpečení pořádkové služby a dohovoru s veliteli všech svazků, jichž se přeskupení týká. Délka přesunu okolo 70 km podél fronty. Dále, že se střídáním možno započít po setmění, t. j. po 18.00 hodině; svitání kolem 6.00 hodin. Zbývá tedy pro vlastní střídání a přeskupení vojsk za předpokladu přípravy plánování a vydání rozkazů, jak uvedeno, 12 hodin nočního času. Je tedy nutné, aby střelecký sbor byl vystřídán nejpozději do 22.00 hodin, aby stačil vyjít do nového prostoru nebo na čáru zasazení do svitání, t. j. do 6.00 hodin (70 km délka pochodové osy + 40 km délka proudů svazku na jedné ose, má-li dvě osy jako minimum, + rozčlenění a rozvinutí. Pochodová rychlost 15 km/hod.).

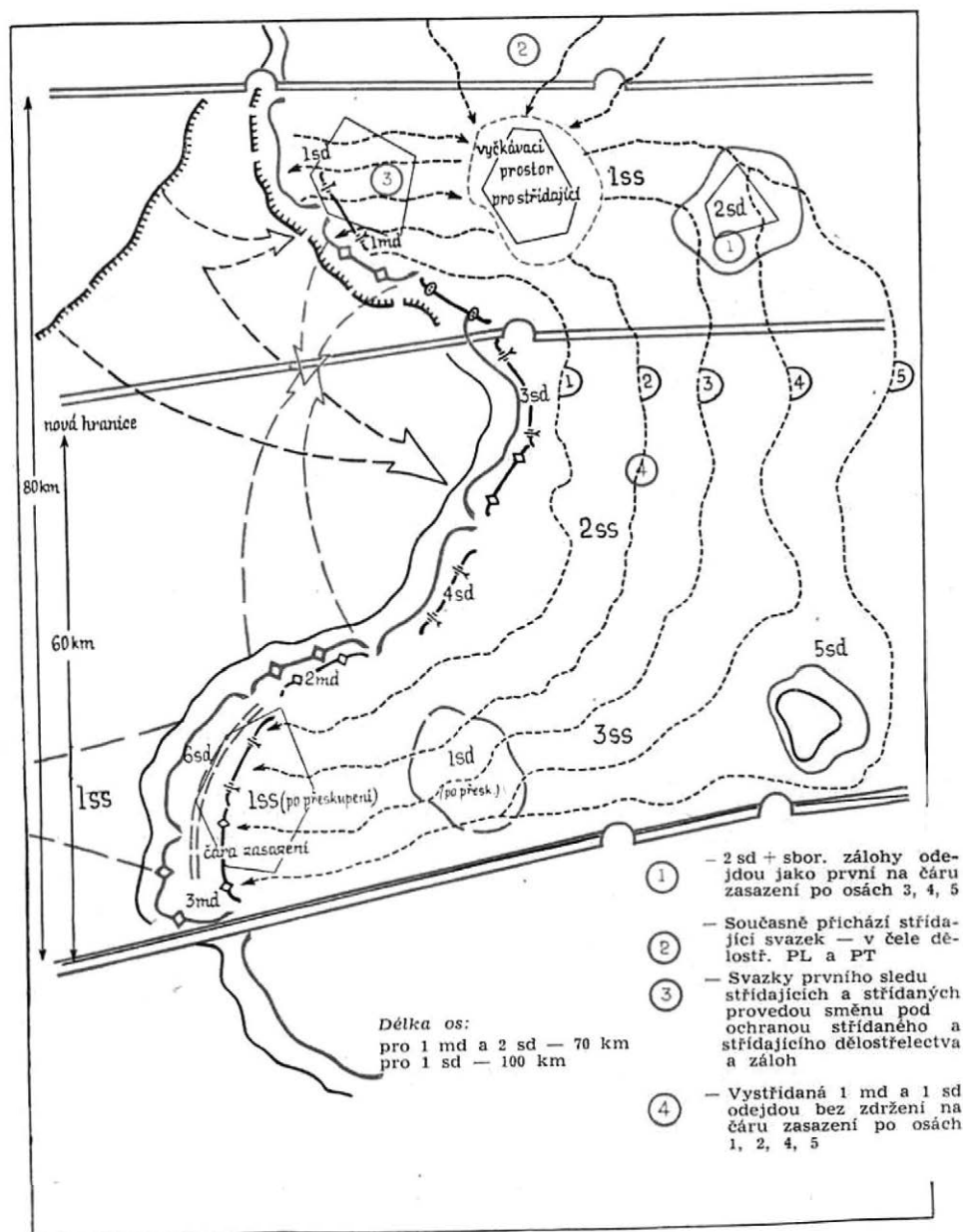
Pořadí, v jakém musí být provedeno vystřídaní, podle náčrtu 4.

Hned po setmění musí být zahájen přesun 2. střelecké divise s využitím alespoň 3 až 4 pochodových os přímo na čáru zasazení. Zabezpečení čáry zasazení musí být provedeno svazky 3. střeleckého sboru v dotyku a 2. střeleckou divisi.

Střídající svazek (svazky) musí co nejdříve zaujmout vyčkávací prostor za frontou. V čele střídajících svazků musí být zasazeno dělostřelectvo v pořadí protiletadlové, protitankové a ostatní, dále prostředky bojového zabezpečení, hlavně radiačního a chemického průzkumu a zdravotnický útvar. Za ním pěchota. Co možná je třeba se vystříhat možného křížování jednotek a útvarů.

Dělostřelectvo všech druhů musí provést převzetí prvků střelby od vystřídávaného dělostřelectva a plán protiletadlového a protitankového zabezpečení.

Střídáný střelecký sbor na frontě musí být v pohotovosti odevzdat

Náčrt č. 4. Přeskupení sil armády s vystřídáním a zasazení ss na jiný směr

svůj úsek podle dohovoru, který byl uskutečněn štáby a veliteli již během odpoledne.

Střídání jednotky, útvary a svazky musí se ihned po odevzdání úseků přesunout po vyhrazených komunikacích a co možná bez zastávky v prostoru soustředění pokračovat v přesunu do nového prostoru. V čele svazků třeba vyslat dělostřelectvo, hlavně protitankové a protiletadlové k zabezpečení čáry zasazení.

IV.

Rozhodujícím předpokladem pro úspěšné provedení přeskupení a z toho vyplývajícím překvapením pro nepřítele je jeho naprosté utajení. Historický příklad uvedený vpředu kromě mnoha dalších příkladů z Veliké vlastenecké války ukazuje, že je možné utajit přeskupení značných sil před nepřítelem.

Hlavní opatření k utajení je možno shrnout do těchto zásad:

- naprostá kázeň v používání pojítek, ať linkového spojení, tak radia (i šifrovaně) týkajícího se přeskupení sil, udržovat zdání normálního života na frontě;
- na plánování přeskupení smí pracovat jen přísně omezený počet osob;
- přeskupování sil a prostředků nutno provádět zásadně v noci, a při tom používat prostředků ke klamání nepřítele, jako různých úhlových odrazečů, které mohou svést radiolokační průzkum nepřítele na jiné prostory;
- provádět rušení nepřátelských radiolokačních stanic a nedopustit nepřátelské vzdušné pozorování;
- všechny pohyby provádět naprosto ukázněně, organisovaně a plánovitě, a proto organisovat dokonalou pořádkovou službu;
- použít všech způsobů maskování;
- klamat nepřítele o provádění přeskupení klamnými přesuny vojsk a bojové techniky značkové na př. úhlovými odrazeči na autech.

Každý náznak provádění přeskupení znamená pro nepřítele zbystření pozornosti, zapojení většího počtu prostředků do průzkumu a snadnější pozorování. Při možnosti použití prostředků hromadného ničení by prozrazení mělo za následek ztráty na lidech i materiálu, po případě i nemožnost provést manévry zásahem z fronty a použitím zbraní hromadného ničení. Proto celistvost fronty a obranyschopnost proti jakémukoli zásahu musí být dodržena.

Sestava armády v úseku střídání a provádění přeskupení je nejzranitelnější, proto je třeba učinit opatření, aby v tento kritický okamžik byla střídající i střídaná vojska schopna odrazit nepřátelský útok. Proto je třeba nejdříve zabezpečit vojska

- organisací protiletadlové a protitankové obrany střídanými a střídajícími vojsky,
- organisací dělostřeleckých paleb všech druhů a zabezpečit tak střídání,
- střídaná vojska musí být pohotova zabezpečit střídání do okamžiku, dokud není organisována obrana střídajícími vojsky,

- jednotky a svazky na frontě musí zabezpečit přesun vojsk, zvláště při přesunech podél fronty, jak ve smyslu protitankové, tak i protivzdušné obrany i ostatních druhů bojového zabezpečení, jakož i pevnou obranou vojsk na frontě,
- zesílit všechna opatření k zamezení nepřátelského průzkumu všech druhů.

V.

Bojové zabezpečení přeskupení vojsk je jednou z hlavních starostí velitele armády, neboť při požadavku rychlosti provedení by každé narušení činnosti vojsk mělo velmi vážné následky, po případě úplné selhání plánovaného manévru. Západní imperialisté počítají s velmi čilou činností letectva, a proto se též jejich výzbrojní plán zaměřil na výrobu letadel všech druhů.

Zmíním se hlavně o obraně a ochraně vojsk vyplývající právě z činnosti letectva. Je to především ochrana proti shozu atomových pum a z toho vyplývající organisace PVO, dále PAO a PCHO.

Protivzdušná obrana bude mít nejdůležitější úlohu. Musí chránit vojska nejen proti vzdušnému průzkumu, ale i proti úderům ze vzduchu. Proto bude nutné

- zesílit organisaci hlásné služby, pozorování s hlavním zřetelem na radiolokaci po celou dobu přeskupování, hlavně při vystřídání vojsk a na pochodu,
- rušit všemožně nepřátelské radiolokační pozorování a klamat nepřítele (jak bylo už uvedeno) o místech přesunů,
- zabránit vzdušnému pozorování intensivním využitím protiletadlového dělostřelectva a stíhacího letectva,
- zabránit leteckým úderům i shození atomové pumy dělostřelectvem a stíhacím letectvem, hlavně v prostorech nejzranitelnějších, t. j. v prostorech vyražení ze soustředění nebo střídání, v soutěskách a při zaujímání výchozí čáry pro zasazení nebo prostorů soustředění,
- zachovat nejprísrnější utajení přesunů a přísnou pochodovou kázeň a pořádek při přesunech.

Pro splnění tohoto úkolu bude výhodné zesílit radiolokační průzkum a rušení nepřátelských radiolokátorů. K ochraně a obraně proudů před leteckými údery vyčlenit zvláštní stíhací svazky a podřídit je veliteli provádějícímu přeskupení nebo plánovat tyto úkoly pro stíhací letectvo a určit zvláštní lety v rámci plánu použití letectva. Výhodnější se zdá první způsob.

Protiletadlové dělostřelectvo musí předem zabezpečit nebezpečná místa a k tomu účelu bude třeba zpravidla zesílit přeskupující se vojska armádními prostředky, po případě musí provést dělostřelecké zabezpečení armáda sama. Přeskupující vojska pak chrání přímo proudy na přesunu.

Důležité bude pro přeskupení (vystřídání) získat alespoň místní nadvládu ve vzduchu.

Protiatomová ochrana a ochrana proti otravným látkám vyžaduje zvláštní péče. Rychlost provedení manévru a utajení manévru zasluhují zvláštních opatření, jako:

- radiační a chemický průzkum os přesunu a prostoru střídání i prostoru soustředění nebo čáry zasazení,
- vytyčení zamořených prostorů a vytyčení objížděk,
- provedení alespoň nejnutnějšího odmoření osob a materiálu zasažených BRL a BCHL.

Bude proto výhodné provést některé z těchto úkonů péčí armády ihned po rozhodnutí velitele armády pro přeskupení a kromě toho zesílení armádními prostředky přeskupujících se vojsk, mít v pohotovosti jednotky praporů a rot chemické ochrany k rozvinutí MSO, při čemž mít ostatní jednotky chemické ochrany v proudech, aby byly při chemickém napadení a napadení bojovými radioaktivními látkami ihned v pohotovosti na místě napadení. Kromě těchto opatření je třeba zadýmovat nebezpečné prostory, ale tak, aby nebylo prozrazeno přeskupování vojsk. Proto bude zadýmování prováděno zpravidla v rámci plánu operačního maskování. K přímému zabezpečení přesunu a přeskupení svazků je třeba v každém případě vyslat po každé ose, třebaže se pohyb děje za frontou, zajišťovací jednotky, odřady k zabezpečení pohybu, boční zajišťovací jednotky se zřetelem na frontu a dodržovat ostatní obvyklé zásady bojového zabezpečení.

Boční zajištění přesunů podél fronty bude celkem provedeno svazky, které jsou v dotyku s nepřítelem. Přesto bude výhodné učinit všechna nutná opatření k zabezpečení boků jak uspořádáním sestavy přesunujících se jednotek, tak ve smyslu protitankové obrany.

VI.

Pořádková služba v soudobých podmínkách nasycení bojiště automobilní a jinou technikou má pro úspěšné provedení pohybů neobyčejně velký význam. Důležitost pořádkové služby ještě více vynikne při provádění přeskupení, zvláště při provádění přesunů podél fronty, kdy svazky nutně procházejí pořádkovým prostorem cizích svazků a vyšších svazků, kdy vojska procházejí v dosahu nepřátelských radiolokátorů a prostory, kam mohou působit prostředky k vidění v noci pomocí infračervených paprsků, po případě v prostoru, kde nebude dostatek komunikací. Bude tedy na pořádkové službě z velké části záviset úspěch provedení manévru vojsky. Úkolem pořádkové služby tedy bude hlavně

- udržet pořádek na komunikacích a v prostorech střídání vojsk i prostorech zasazení vojsk, pokud jde o dopravní kázeň a maskování;
- kontrolovat správnost provedení vytyčení prostorů zamořených BRL, BCHL i biologickými bojovými prostředky, jakož i vytyčení objížděk;
- regulovat pohyb vojsk s hlavním zřetelem na tyto prostory;
- zabezpečit rychlý manévr prostředků k odstranění následků atomového napadení i k evakuaci zasažených osob;
- zabezpečit manévr sil a prostředků do těchto prostorů k zabezpečení jich proti možnému zásahu nepřítele, po případě
- dodávání rozkazů a nařízení velitelů a štábů provádějících přeskupení.

Nelze tedy ztotožňovat pořádkovou službu se službou regulační, která je jen součástí pořádkové služby.

K splnění těchto nejvýše odpovědných úkolů je třeba volit organizaci pořádkové služby v nejtěžším případě, t. j. přeskupení podél fronty, asi takto:

- v těsné součinnosti se štábem armády a orgány pořádkové služby svazků, které jsou v dotyku s nepřítelem, provést dohovor se správci pořádkových prostorů, kterými budou přemísťující se vojska procházet, o době, sestavě a velikosti proudů na rokádních komunikacích,
- dohovorit se o pomoci, kterou poskytne štáb armády správcům pořádkového prostoru, správcům pořádkových úseků a stanovišť,
- společně pak zpracovat plán pořádkové služby nebo zpracovat nařízení a plán pořádkové služby na velitelství armády a dát jednotlivým správcům pořádkových prostorů ve výpise zároveň s pochodovou tabulkou a nařízením pro přesun.

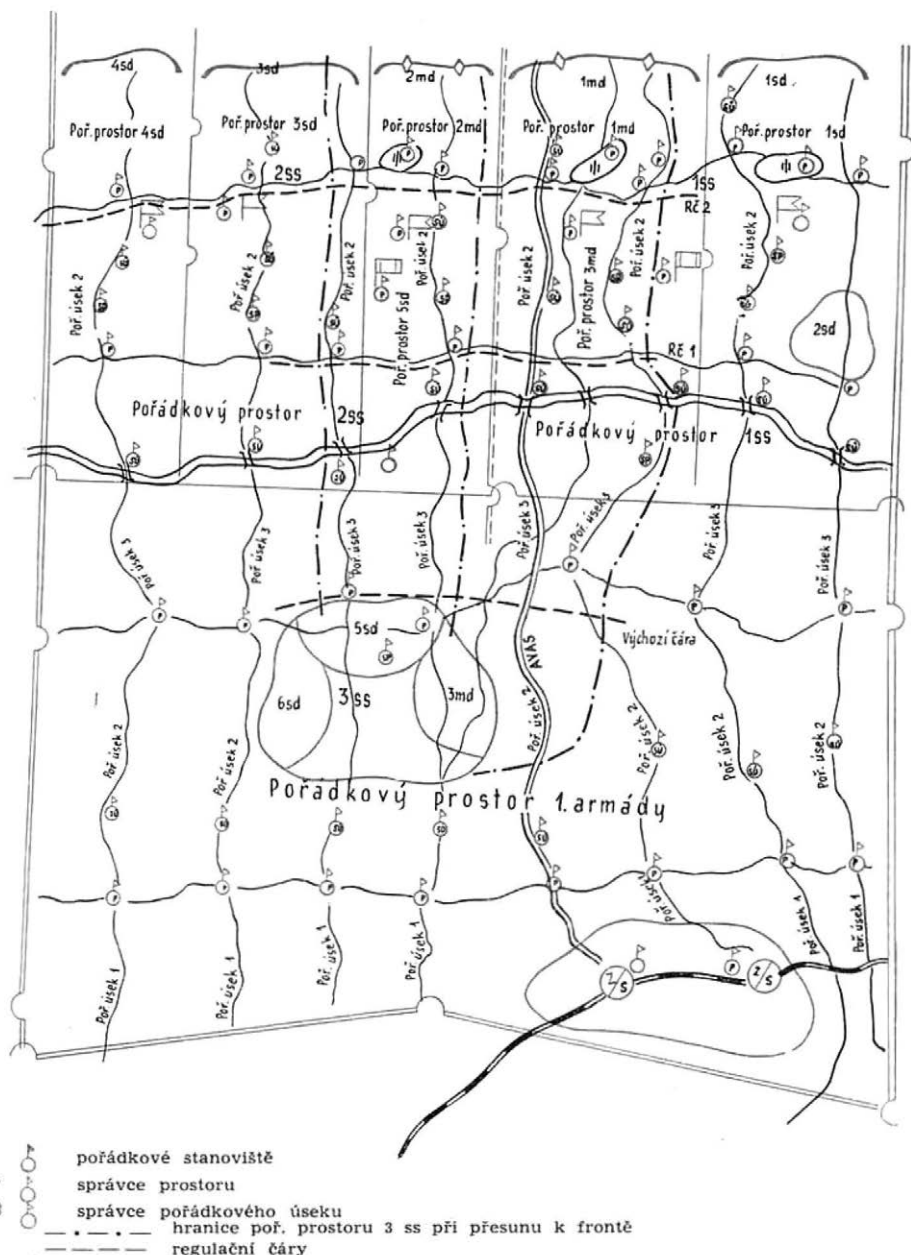
Správce pořádkového prostoru příslušných svazků, jejichž prostory budou procházet přeskupující se vojska, musí pak sám napláňovat a vydat příslušné rozkazy pro své správce pořádkových úseků a ti zase pro pořádková stanoviště.

Hlavní starostí správce pořádkového prostoru pak bude, aby správně napláňoval průchod jednotek a svazků svým pořádkovým prostorem, neboť vojska budou křížovat jeho přísunové a odsunové komunikace, aby nedošlo ke křížování proudů, k nahromadění jednotek a materiálu na křížovatkách a hlavně k pochodové nekázní. Proto bude nutné, aby správci pořádkových prostorů měli dokonale organisováno spojení se správci sousedních pořádkových prostorů a správci pořádkových úseků a byli náležitě zesíleni pro tento případ štábem armády a střeleckého sboru, jehož síly budou na přesunu. Hlavní pozornost bude pak věnována důležitým prostorům, hlavně křížovatkám, soutěškám, přepravám přes vodní toky, prostorům soustředění nebo čáře zasazení a prostoru vystřídání vojsk. K zesílení orgánů pořádkové služby je třeba přidělovat zkušené důstojníky štábů divisí a sborů i sborových útvarů.

Aby mohl správce pořádkového prostoru konat řádné své povinnosti, je třeba ho kromě osob zabezpečit i materiálně:

- zabezpečit ho linkovými pojítky a radiem,
- vyčlenit k jeho potřebě dílenské a vyprošťovací prostředky,
- prostředky k vytyčení a opravě cest,
- dopravními prostředky, hlavně terénními auty a motocykly.

V nařízení pro pořádkovou službu může být uvedeno: úkoly svazků, pochodové pásmo (pochodové osy svazků), stanoviště správců pořádkových prostorů a ohraničení prostorů (nebylo-li již dříve provedeno), kdy a kde dojde k připojení a formování pochodových proudů, způsob organisace PVO, PAO, PCHO, hlavně pokud jde o uvědomění o atomovém nebezpečí, technické zabezpečení pochodu, způsob organisace spojení pořádkové služby, doba pohotovosti pořádkové služby a činnost pro splnění úkolů. K tomuto nařízení se připojuje výpis z pochodové tabulky nebo část mapy, kde je vyznačena osa (osy) pochodu s příslušnými údaji, jako složení proudů, časy průchodu důležitými místy nebo regulačními čarami, zapojení jiných proudů z vedlejších os atd.

Poznámka: pro přehlednost náčrtu nejsou všechny orgány pořádkové služby označeny.
 V pořádk. prostoru armády si provádí pořádkovou službu armáda — rovněž tak na AVAS.

Náčrt č. 5. Schema organizace pořádkové služby v pásmu 1. armády

Schema organisace pořádkové služby uvádí náčrt 5.

Správci pořádkových prostorů pak provedou průzkum os přesunu a jejich vytyčení, provedou rozpočet potřebných sil a prostředků pořádkové služby, organisují kontrolu činnosti svých orgánů a vydají své rozkazy. Velmi důležité je, aby správci pořádkových prostorů již předem uvážili, které prostory jsou nebezpečné s hlediska zásahu zbraní hromadného ničení, a připravili předem v blízkosti těchto prostorů technické prostředky k rychlému odstranění následků napadení a k uvolnění komunikací. Rovněž tak je třeba stále mít dostatečnou zálohu lidí a materiálu pro nepředvídané případy.

Při provádění pohybů na komunikacích musí se vojska bezpodmínečně řídit pokyny a rozkazy pořádkových orgánů, a proto je nutné vybírat jen spolehlivé a energické důstojníky, poddůstojníky i mužstvo, kteří mají náležitý přehled a znalosti a jsou schopni samostatně řešit některé nepředvídané případy naskytnuvši se při přesunu. Z toho, co bylo uvedeno, vysvitá, že hlavní těžiště organisace pořádkové služby při přeskupení sil a prostředků podél fronty musí na sebe vzít štáb armády, zvláště jde-li o přeskupení v krátkém čase z jednoho na druhý odlehlý operační směr. Organisace pořádkové služby za tohoto předpokladu bude nejobtížnější.

Jde-li o přeskupení střeleckého sboru z druhého sledu k frontě z hloubky, bude problém pořádkové služby podstatně jednodušší a bude organisován a plánován velitelstvím armády až po hranici vojenského týlu, kde je pořádkový prostor armády, a dále k frontě střeleckým sborem v těsné součinnosti se svazky zasazenými na frontě. Na první pohled bude tento způsob mnohem jednodušší a spotřebuje méně sil a prostředků.

Zbývá zmínit se ještě o zapojení pořádkové služby do systému hlásné služby. Jak dokazují zkušenosti ze cvičení s vojsky, pronikají signály k vojskům mnohdy s opožděním, mnohdy vůbec ne. Proto je nutné, aby byla vojska uvědomována o vzdušném, atomovém a chemickém napadení (nebo nebezpečí napadení) též orgány pořádkové služby. Je tedy třeba zapojit do systému hlásné služby i orgány pořádkové služby. Z toho důvodu je nutno vybavit správce pořádkového prostoru přijímačem zapojeným do systému hlásné služby, který pak svým radiovým vysílačem uvědomí správce úseků pořádkové služby, a ti rozšíří signál ostatními pojítky (telefonem, světelnými nebo zvukovými signály). Orgány pořádkové služby pak uvědomují postupně přicházející vojska.

VII.

K zdárnému provedení přeskupení při zkrácených lhůtách musí štáby planující přesun pracovat velmi rychle, pružně a bez zbytečné dokumentace. Bude-li veliteli přesunujícího se střeleckého sboru dán úkol včas, bude plánovat přesun jeho štáb. Štáb armády vydá velitelství střeleckého sboru

- nový úkol, čáru zasazení nebo prostor nového soustředění střeleckého sboru,
- pásmo přesunu nebo osy přesunu,
- údaje o pořádkové službě a regulaci s hlediska štábu armády,

- údaje o bojovém zabezpečení (které objekty, čáry a prostory a kdy budou zabezpečeny prostředky armády),
- doplňkové údaje, hlavně o maskování atd.

Štáb střeleckého sboru musí provést rekognoskaci a vytyčení cest, zlepšení některých objektů, maskovací opatření v některých úsecích a ostatní práce souvisící s hladkým a rychlým provedením přesunu. Pro svou potřebu může v některých úsecích ve zvlášť složité situaci vypracovat grafikony přesunů.

Štáb střeleckého sboru pak vypracuje nejnutnější dokumentaci pro organizaci přesunu:

- **mapu přeskupení**, kde vyznačí osy pro každý svazek, možné objížděky důležitých prostorů, které by mohly být napadeny zbraněmi hromadného ničení, záložní osy pro manévr, regulační čáry, čáry průchodu regulačními čarami, po případě hrubé složení proudů,
- pokyny pro přesun nebo přímo pochodové tabulky,
- organizaci pořádkové služby,
- pokyny pro bojové zabezpečení přesunu.

K urychlení všech příprav k provedení přeskupení sil bude mnohdy výhodné a nutné bez vydávání dokumentace pozvat odpovědné funkcionáře svazků přímo do štábu střeleckého sboru a tam jim zakreslit vše, co je nutné, do mapy, vydat předběžné rozkazy ústně a teprve později potvrdit uvedenou dokumentací.

Vážným problémem bude však udržet nepřetržité velení během přesunu. Tato otázka se komplikuje tím, že nelze používat radia, ani šifrování, neboť provoz nových a mnoha radiových stanic by prozradil přeskupování sil. Bude proto nutné tím intenzivněji využívat pohyblivých pojítek, směrových stanic a hlavně letounů a vrtulníků k řízení proudů. Pro použití radia bude třeba vydat vojskům jen nejnutnější signály velmi jednoduché a velmi krátké. Korespondovat jen v nejvážnějších a výjimečných případech pomocí těchto signálů.

Velitelé svazků se svými nejbližšími pracovníky se přemísťují s předvoji, po případě letadly před proudy, štáby v čele hlavních sil. Velitelé jednotlivých proudů pak musí udržovat neustálý styk se správci pořádkových prostorů a úseků.

Je-li málo času na provedení plánování přeskupení štábem přeskupujícího se střeleckého sboru, bude tíha plánování ležet na štábu armády, který provede podrobné plánování ve prospěch střeleckého sboru (záloh) a vydá příslušné rozkazy. Plán armády pak příslušní velitelé doplní a upřesní podle situace.

Závěr

Organisace a provádění přeskupení za použití zbraní hromadného ničení zasluhuje zvýšené pozornosti velitelů a štábů všech stupňů. Jde hlavně o provádění přeskupení v nejkratším čase, při zvýšeném požadavku utajení, a tak o dosažení překvapení.

Nelze ani zapomínat na operační maskování, které při zdokonalení prostředků průzkumu bude obtížnější, avšak při smělém a účelném provádění může vést k dobrým výsledkům.

Proto bude nutné, aby velitelé i štáby armády, střeleckých sborů a svazků pracovali velmi pružně, novými methodami velení co nejjednodušeji. V každém případě bude nutné

- včas vydat potřebné rozkazy ústní nebo písemné,
- včas provést všechna opatření k utajení přesunů,
- provést vytyčení a přípravu komunikací, jakož i dohovor o součinnosti se svazky, jejichž pásmem se přeskupení bude dít,
- organisovat včas a důkladně bojové zabezpečení, hlavně protivzdušnou obranu, protiatomovou a protichemickou ochranu, jakož i maskování přesunu, aby byl zachován prvek překvapení, a za tím účelem provádět i klamání nepřítele, všechny pohyby provádět, dovolí-li to situace na bojišti, jen v noci.

NĚKTERÉ OTÁZKY ÚTOKU NA NEPŘÍTELE VEDOUcíHO MOBILNÍ OBRANU

Podplukovník Michal Spíšiak

V minulém roce se ve vojenském odborném tisku západních armád velmi často psalo o nejvýhodnějších formách a způsobech vedení obrany za použití zbraní hromadného ničení. Takovým všeobecným závěrem všech těchto úvah bylo, že posíční obrana má značné nevýhody, umožňuje protivníkovi provést účinné údery atomovými zbraněmi, že je organizována příliš šablonovitě, síly jsou rovnoměrně rozděleny do šířky i do hloubky ještě dříve, než je znám směr hlavního úderu, a že je proto nutné hledat nové způsoby a formy obrany. Výsledkem těchto úvah jsou práce o mobilní obraně, které byly v poslední době uveřejněny hlavně v amerických a britských vojenských odborných časopisech. Na jejich hlavní zásady upozornil i náš a sovětský tisk (Vojenská mysl čis. 2/1956, Práce VAKG čis. 12, str. 184 až 185, sovětský deník Krasnaja zvezda ze dne 29. března 1956).

Otázky mobilní obrany musíme chápat v souvislosti s celkovou koncepcí obrany západní Evropy podle názorů některých významných vojenských odborníků těch zemí, které jsou účastníky Severoatlantického paktu. Jak je všeobecně známo, překonaly tyto názory dosud dvě období svého vývoje. Původně byla tato koncepce založena na kombinaci obrany s odchodem vojsk, známá jako vedení operací na zdrženou. Jejím cílem bylo zpomalit tempo útočníka, způsobit mu ztráty, při tom zachovat bojeschopnost vojsk a získat čas k soustředění a rozvinutí nových sil. Na výhodné čáře zaujmout pak těmito silami obranu, obrannou operaci ještě více vyčerpat útočníka a potom přejít do protiútoků, který měl přerůst ve všeobecný útok. Toto pojetí bylo uznáváno jako oficiální až do doby, kdy se veřejně začala budovat západoněmecká armáda.

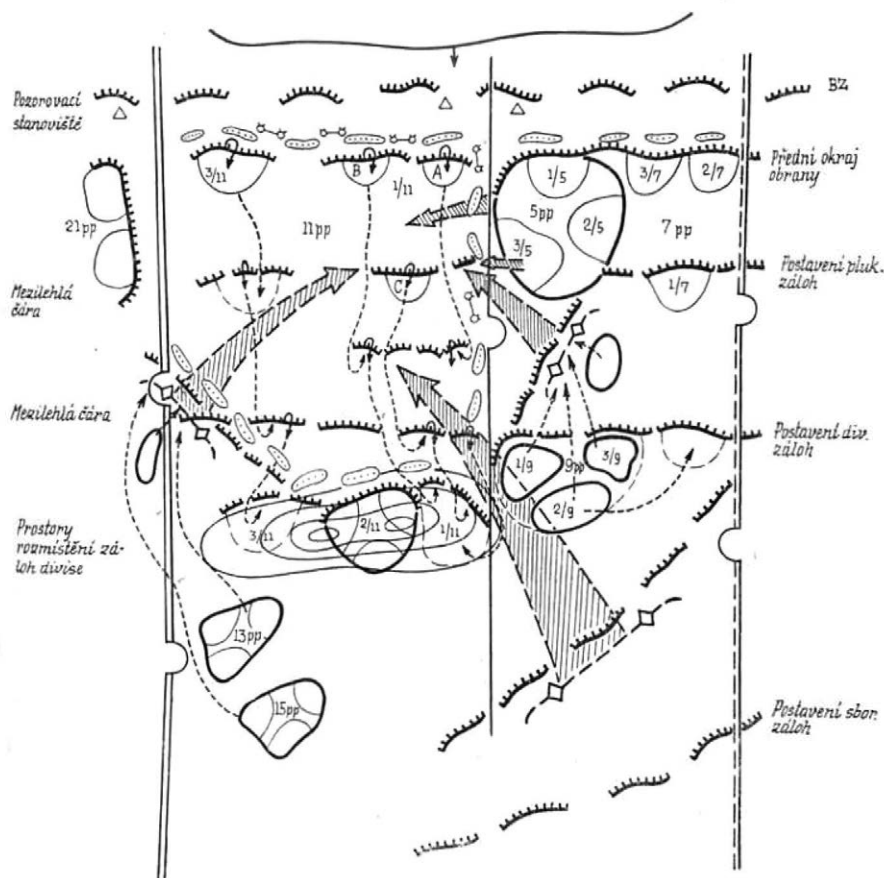
Vlivní činitelé obnovovaného wehrmachtu nesohlasili s takovou koncepcí obrany a stavěli se proti ní. Přímou pobídkou k jejímu odsouzení byla kniha bývalého důstojníka Hitlerova generálního štábu Weinsteina: »Keiner kann Krieg gewinnen«, kde autor proti pohyblivé obraně staví myšlenku posíční obrany. Její oprávněnost zdůvodňuje zkušenostmi z Veliké vlastenecké války. Podle jeho názorů má posíční obrana všechny předpoklady, aby mohla zadržet nepřátelský útok i za soudobých podmínek, bude-li aktivní a houževnatá. Tak se střetly dva celkem protichůdné názory a v široké diskusi byly rozbírány výhody i nevýhody obou řešení. Výsledkem diskuse je kompromisní řešení, které ponechává posíční obranu, i když zdůrazňuje její nevýhody, zároveň však zavádí mobilní obranu, která má odstranit nedostatky první. Podle zpráv, které jsou k dispozici, může polní armáda a armádní sbor ve svém pásmu obrany zaujímat a organizovat jak posíční, tak i mobilní obranu. Divise může organizovat jen jednu z obou forem.

V pracích, které jsou k dispozici, se neuvádí, kdy je účelné organizovat posíční a kdy mobilní obranu. Je to ponechané na vůli vševojskových velitelů, kteří zvolí nejvýhodnější formu podle svých zá-

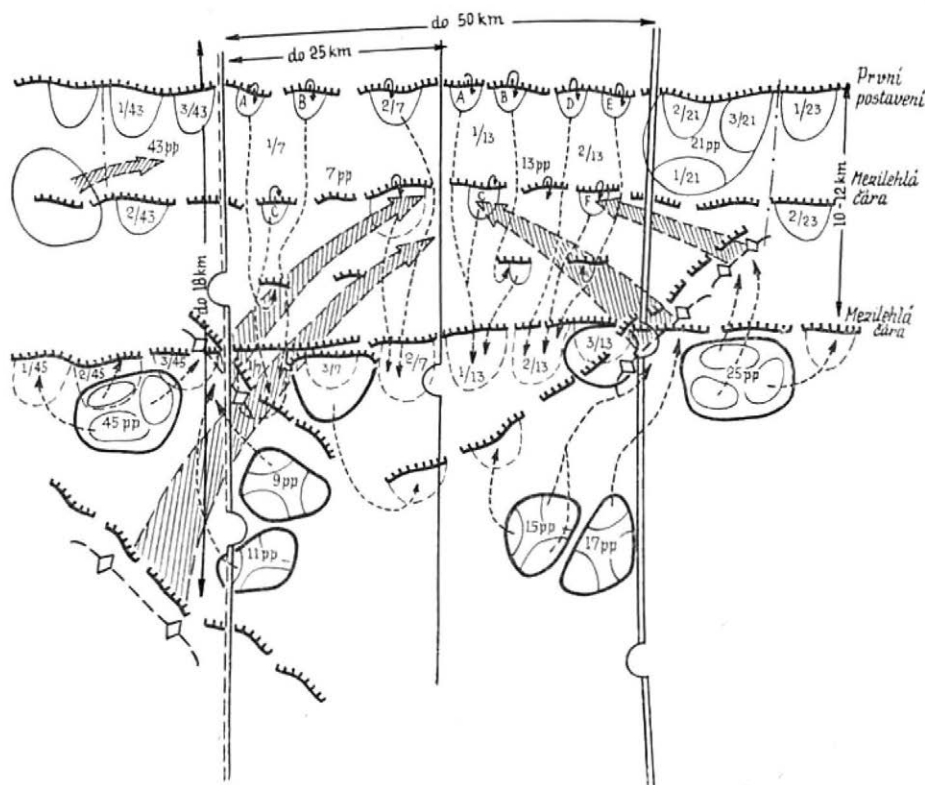
myslů vedení obrany. Zpravidla se bude mobilní obrana zaujímat obrněnými svazky hlavně v průběhu útočné operace (při zabezpečení dobyté čáry, při splnění stanoveného úkolu, při odrážení protiúderů a p.), jinak v obranné operaci může být organisována na těch směrech, které umožňují široký manévř zálohami obránce a jejich součinnost. Dále je možné předpokládat, že bude organisována i tehdy, nebude-li dostatek času na ženijní úpravu terénu, na vybudování všech pásem a postavení, jak jsou obvyklá v posílní obraně.

Varianty možné organisace obrany různými formami jsou uvedeny na náčrtech 1 a 2.

Ve své práci se nebudu zabývat zásadami mobilní obrany, protože byly uveřejněny ve Vojenské mysli čís. 2/1956. Rozeberu jen její výhody a nevýhody a soustředím se hlavně na rozbor některých otázek organisace útoku na nepřítele vedoucího mobilní obranu.

Náčrt č. 1. Organisace obrany armádním sborem americké armády
(Levá divize v mobilní obraně — pravá divize v posílní obraně)

Náčrt č. 2. Organizace obrany armádním sborem americké armády
(Obě divise v mobilní obraně)

Výhody a nevýhody mobilní obrany

V pracích, které pojednávají o mobilní obraně, přisuzuje se jí řada výhod a předností proti posícní obraně. Jsou to především

- vysoká aktivita a manévrovost obrany, která umožňuje v krátké době vyrovnat poměr sil na ohroženém směru; v posícní obraně je větší část sil v dotyku s nepřítelem a jejich manévry je velmi znesnadněn, ne-li znemožněn; naproti tomu v mobilní obraně je většina sil volných, připravených k manévru podle vývoje situace;
- mobilní obrana umožňuje udržet si iniciativu, přejít od obranných akcí k útočným a vnutit vlastní vůli protivníkovi, kdežto v posícní obraně se iniciativa ponechává plně útočníkovi;
- mobilní obrana je nejvýhodnější pro současné komplexní využití takových činitelů, jako jsou palba, manévry a terén;
- mobilní obrana umožňuje překvapit útočníka silnými a rozhodnými údery na jeho bojovou sestavu v hloubce a přinutit ho k předčasnému zasazení druhých sledů a záloh do boje, k zpomalení tempa útoku nebo k jeho úplnému zastavení.

Avšak hlubším studiem zásad mobilní obrany dojdeme k tomu, že má mnoho nevýhod.

Síla mobilní obrany spočívá v provedení překvapivých rozhodných protiztečí zálohami. Aby však mohly být úspěšně provedeny, nutno předem vyčerpat útočnicka, způsobit mu ztráty, přinutit jej předčasně zasadit druhé sledy a zálohy. K tomu je třeba houževnaté a úporné obrany, která právě v tomto případě chybí. První postavení, které se za mobilní obrany organizuje, nemůže tento požadavek splnit. Vyčleňuje se do něho jen asi jedna třetina sil, které musí bránit neúměrně široké pásmo. Následkem toho je, že za boje v hloubce, kdy má obránce protiztečemi zničit vklínivšího se nepřítele, naráží na jeho svěží síly, které dosud nezasáhly do bojů. Hlavním rozporem mobilní obrany tedy je, že nevytváří úpornou a houževnatou obranou výhodné podmínky pro splnění svého hlavního cíle, zničení vklínivšího se nepřítele protiztečemi záloh.

Provedení protiztečí, i když jsou důkladně připraveny, organizovány a nacvičeny, vyžaduje určitého času. Clona vytvořená na prvním postavení, nemůže zaručit, že tento čas bude získán. Když se předpokládá tempo útoku v posícní obraně 3 až 4 km za hodinu, v mobilní obraně možno počítat s tempem daleko vyšším (5 až 6 km). Bude proto v hloubce obrany docházet ke střetným bojům, kdy převaha sil bude na straně útočnicka, nebo zálohy mohou být překvapeny ještě v prostorech soustředění dříve, než se rozvinou k splnění svých úkolů. Při požadavku rozptýlení je takový případ velmi pravděpodobný.

Mobilní obrana ztěžuje součinnost uvnitř bojové sestavy svazku a se sousedy. Přílišné rozptýlení útvarů a jednotek, značné mezery mezi jejich opěrnými body a uzly odporu vedou k tomu, že jsou odkázány vést boj izolovaně, bez podpory sousedních jednotek a útvarů, mohou být poměrně snadno obklíčeny a v krátké době úplně zničeny.

V mobilní obraně se počítá s tím, že jednotky, které ustoupí z prvního postavení, budou zdržovat postup útočnicka na předem připravených čarách, aby získaly čas a zabezpečily větší volnost manévru k vytvoření potřebného uskupení na rozhodujícím směru. Je však možno jen velmi těžko počítat, že tak slabé síly mohou úspěšně tento úkol splnit. Jejich zničením, o co bude útočník vřdycky usilovat a s čím musí obránce nutně počítat, se podstatně snižuje hodnota obrany. Zálohy pak budou nuceny přecházet spěšně do obrany, často na nepřipravených čarách.

Palebná hodnota obrany v prvním postavení je velmi nízká. Když předpokládáme, že jedna třetina sil je vyčleněna do prvního sledu (na první postavení), nedostačuje hustota palebných prostředků k tomu, aby přinutila útočnicka rozvinout hlavní síly. Počítáme-li, že americký pěší prapor může za minutu vypálit 20 000 ran a že v prvním sledu jsou tři pěší prapory, z nichž může před přední okraj působit asi 6 až 7 rot, docházíme k číslu 50 000 až 60 000 ran za minutu, které vypálí první sled. Protože se šířka pásma obrany zvětšuje (12 až 25 km), je tato hustota palby nízká. Při šířce pásma obrany průměrně 17 km dosahuje hustoty 3 rány za minutu na jeden běžný metr fronty. Taková hustota za současných podmínek nedostačuje, umožňuje útočníku slabšími silami vyvrátit první postavení. Nesplňuje tedy první postavení úkol přinutit nepřítele předčasně rozvinout hlavní síly.

Mezery mezi jednotlivými opěrnými body a uzly odporu jsou veliké a umožňují proniknout do hloubky obrany celým jednotkám, které mohou pak úspěšně mařit připravený manévru záloh. Přehrazení mezer palbou vyžaduje vyčlenit k tomuto cíli mnoho prostředků, což ještě více snižuje palebnou hodnotu prvního sledu.

Organisace velení se značně komplikuje. Zvětšení šířky pásem, zvětšená hloubka, izolace jednotek a útvarů vyžadují provést velmi mnoho zvláštních opatření, jako na příklad osvětlovat neustále bojiště, organisovat zvláštní pozorovací stanoviště, měnit prostory soustředění záloh, opěrné body atd.

Obránce nevyužívá plně terénu před předním okrajem a v prostoru prvního postavení. Vzdává se čáry, kterou si předem zvolil k vedení obrany, protože není možné počítat s tím, že se zásahem záloh se mu podaří obnovit původní přední okraj.

Konečné prostory rozmístění záloh jsou výhodnými cíli pro provedení atomových úderů. Vyřazením záloh se vyvrací celá obrana, protože není sil, které by je nahradily a mohly pokračovat v plnění úkolů.

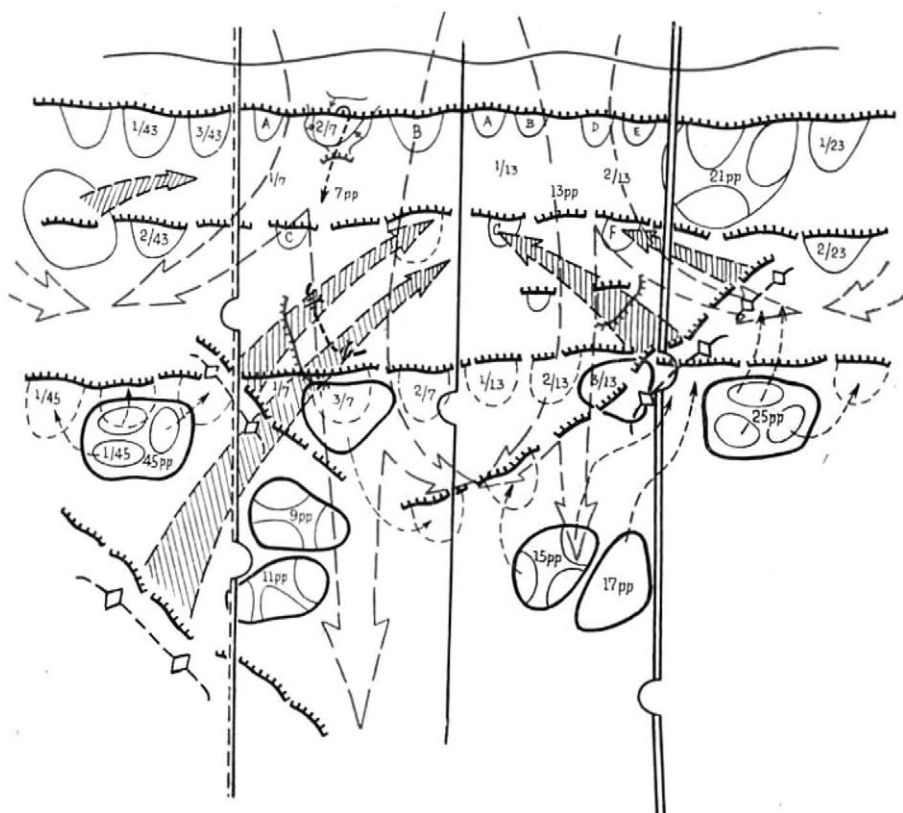
To jsou podle mého názoru hlavní nevýhody, které má mobilní obrana a které do značné míry převyšují přednosti uvedené předtím. Základní myšlenkou při organisaci a vedení útoku na takovou obranu musí být právě důkladné využití těchto nevýhod a oslabení obrany nepřítele právě v těch místech, která jsou nejcitlivější, jejichž zásahem se podstatně podlamuje hodnota obrany.

Některé otázky útoku na mobilní obranu nepřítele

Volba formy manévru za útoku na mobilní obranu musí odpovídat zámyslu velitele a charakteru obrany nepřítele. Hlavní formou bude čelní manévru, kombinovaný s obchvatem a obejitím opěrných bodů a uzlů odporu na prvním postavení. K čelnímu útoku na opěrné body a uzly se použije jen části sil s cílem upoutat bojem ty nepřátelské jednotky, které je brání, a zabránit jim v zmaření manévru těch sil, které je obchvacují nebo obcházejí. Většiny sil, především tanků a samohybných děl, je třeba použít k obchvatu opěrných bodů, k rychlému proniknutí do jejich týlu s cílem zabránit nepřátelským jednotkám v odchodu na připravené mezilehlé čáry, na nichž mají zdržovat postup útočnicka v hloubce (náčrt 3).

Hlavní síly svazků postupují rozhodně do hloubky obrany s cílem ovládnout prostory rozmístění záloh. Jestliže se současně plánuje průlom na těch směrech, kde nepřítel organisoval posícní obranu, bude výhodné použít části sil k rozvinutí úspěchu do stran nebo do jednoho boku a usnadnit takovým způsobem útok těch vojsk, které čelně prolamují posícní obranu. Při takové formě manévru musí být pečlivě organisována součinnost mezi svazky útočícími čelně a manévrujícími do boku nepřátelské obranné sestavy (náčrt 3).

Zvláštností útoku na mobilní obranu je, že se boj o první postavení rozpadá na řadu bojů o jednotlivé opěrné body, které mohou být od sebe izolovány. S tím nutno počítat už za přípravy útoku a vybavit útvary nebo jednotky, útočící na opěrné body přidělenými posilovými prostředky, aby byly schopny samostatně vést boj.

Náčrt č. 3. Možné formy manévru za útoku na mobilní obranu nepřítele

Šířka pásem za útoku na mobilní obranu může být větší než na posícní obranu. Podle pramenů o mobilní obraně se počítá, že se americká pěší divise bude bránit v pásmu průměrně 18 km širokém i širším. Při zachování trojnásobné převahy nad nepřítelem může střelecký sbor o třech divisích prolamovat mobilní obranu nejméně v pásmu jedné divise nebo širším. Přitom síly a prostředky nebudou rovnoměrně rozděleny po celé frontě, bude jich použito na jednotlivých směrech. Divisi může být přiděleno pásmo do 10 km, pluku do 5 km. Širší pásma umožňují rozsáhlejší manévr silami a prostředky svazků nebo útvarů.

Taktická hustota sil a prostředků se bude počítat zhruba podle stejných zásad jako za útoku na posícní obranu, byly-li atomové údery provedeny na první postavení. Bude proto třeba mít kolem 15 tanků na jeden km fronty.

Potřeba dělostřelectva bude počítána na konkrétní situaci. K umlčení odporů v jednom opěrném bodě pěší rotý jeví se tato potřeba dělostřeleckých hlavních:

- k umlčení zákopové sítě v délce 600 až 1000 m (25 m zákopu na hlavě — 24 až 40 hlavních,
- k umlčení tří opěrných bodů pěších čet (jeden oddíl na opěrný bod) — 36 hlavních,
- k umlčení zakopaných 3 až 4 tanků (baterie na tank) — 12 až 16 hlavních,
- k umlčení 4 až 6 odporů mimo zákopy (1,5 hlavně na jeden cíl) — 6—9 hlavních,
- k umlčení 3 až 4 nepřátelských dělostřeleckých a minometných hlavních — 12 až 16 hlavních.

Celkem na umlčení jednoho opěrného bodu roty o rozloze 1×1 km je třeba 90 až 120 dělostřeleckých a minometných hlavních.

Dělostřelectvem dále třeba zesílit pěchotu a tanky. Na jeden prapor nutno počítat se zesílením 1 až 2 bateriemi doprovodného dělostřelectva. Pro boj s nepřátelskými tanky může být pluk prvního sledu zesílen až jedním protitankovým dělostřeleckým oddílem.

Ža útoku na mobilní obranu bude větší potřeba ženijního vojska. Kromě obvykle zřizovaných zátarasů budou obráncem budovány další, hlavně v mezerách mezi jednotlivými opěrnými body, dále větší počet zátarasů bude budován v hloubce obrany. Aby nebylo zpomalené tempo útoku, musí být rychle vytvářeny průchody v minových polích. Zdá se, že proti obvyklým normám bude potřebné zesílit divisi prvního sledu o dvě ženijní roty až prapor navíc.

Bojová sestava

Bojová sestava svazků za útoku na nepřítele, který vede mobilní obranu, musí odpovídat zámyslu velitele a současně zvláštnostem obrany nepřítele, to znamená umožňovat rychlý průlom prvního postavení a odrazení nepřátelských protiztečí v hloubce obrany tak, aby nebylo zpomalené tempo útoku. Musí být učeněna do hloubky na všech stupních a umožňovat neustálé narůstání úderu.

Se zřetelem k charakteristickým rysům mobilní obrany bude bojová sestava uspořádána zpravidla tak, jako kdyby byly provedeny atomové úderu na první postavení posílní obrany. Mluví pro to hlavně ten důvod, že první sled obrany je palebně slabý, jsou v něm značné mezery a umlčením dělostřeleckou a leteckou přípravou zteče se jeho hodnota ještě více sníží. Budou proto zpravidla v prvním sledu předsunuté odřady, jejichž úkolem bude rychle prolomit první postavení nepřítele, proniknout do hloubky jeho obrany, pustit se do boje s nepřátelskými zálohami, zmařit jejich plánovaný manévru a udržet výhodné čáry pro zásah hlavních sil. Složení předsunutých odřadů se nebude nijak lišit od útoku na posílní obranu. Bude však účelné zesílit je větším počtem protitankového dělostřelectva, aby mohly vlastními silami odrazit protizteče nepřátelských tankových jednotek. V některých případech bude účelnější zasídit předsunuté odřady až po prolomení prvního postavení, bude-li toto postavení silněji vybudováno a obsazeno.

I za útoku na mobilní obranu mohou být v prvním sledu jak střelecké, tak i mechanisované svazky. Mechanisovanou divisi bude účelné

mit v prvním sledu, když nepřátelské zálohy budou umlčeny atomovými údery a když terén v útočném pásmu je pro její činnost výhodný. Když nepřátelské zálohy nebudou dostatečně umlčeny atomovými údery, může být mechanisovaná divise v druhém sledu. Někdy mohou být v druhém sledu střeleckého sboru i dvě divise a mohou být zasazeny k doprolomení hlavního pásma obrany nebo může být bojová sestava uspořádána ve třech sledech. Bude to účelné, zvláště když bude nepřátelská obrana hluboko členěná a když bude mít nepřátelský armádní sbor v druhém sledu obrněnou divisi.

Za útoku na mobilní obranu význam záloh ještě více vzrůstá. Důležité úkoly budou plnit hlavně dělostřelecké protitankové zálohy na všech stupních. Musí být silnější než za útoku na posícní obranu. Protitankové zálohy pluků budou postupovat s prapory prvního sledu pluku. Protitankové zálohy divisi za druhými sledy pluků a sborová dělostřelecká protitanková záloha může postupovat v sestavě druhého sledu divise vedoucí hlavní úder. Takové uspořádání postupu protitankových záloh je účelné proto, aby mohly okamžitě zasáhnout při protizteči nepřítele, zabránit proniknutí jeho tanků do sestavy svazků a odrazit je tak dříve, než by mohly ohrozit postup hlavních sil.

Do protitankových záloh pluků je výhodné začlenit lehké ohňomety pro jejich vysokou manévrovací schopnost a velký morální i ničivý účinek. Těžké ohňomety mohou být začleněny do protitankové zálohy střeleckého sboru a výše.

Pohyblivé odřady zatarasovací za útoku na mobilní obranu je účelné tvořit už u pluků. Postupují s protitankovou zálohou.

Když bude hrozit protizteč do obou boků divise nebo střeleckého sboru, mohou být vytvořeny i dvě protitankové zálohy a pohyblivé odřady zatarasovací. K rychlému položení minových poli proti nepřátelským tankům bude účelné využít vrtulníků, zvláště budou-li protizteče vedeny současně na několika směrech.

Ženíjní záloha se bude tvořit podle stejných zásad jako za útoku na posícní obranu. Jejím hlavním úkolem bude zesílit jednotky a útvary, které odrážejí nepřátelské protizteče. Bude proto vybavena větším počtem protitankových min.

Tankovou zálohu bude účelné vyčlenit v každém případě. Protože za útoku dostačí hustota 15 tanků na 1 km fronty, může být organizována již na stupni divise. Jejím úkolem bude úder do boků nepřátelských jednotek provádějících protizteč. Bude postupovat s druhým sledem divise.

Ostatní prvky bojové sestavy svazků a vyšších svazků se budou tvořit podle stejných zásad jako za útoku na posícní obranu nepřítele.

Hloubka bojových úkolů

V podstatě se hloubka bojových úkolů jednotek, útvarů a svazků nebude lišit od útoku na posícní obranu nepřítele, není však možné stanovit je podle jednotlivých postavení nepřátelské obrany, protože nejsou budována.

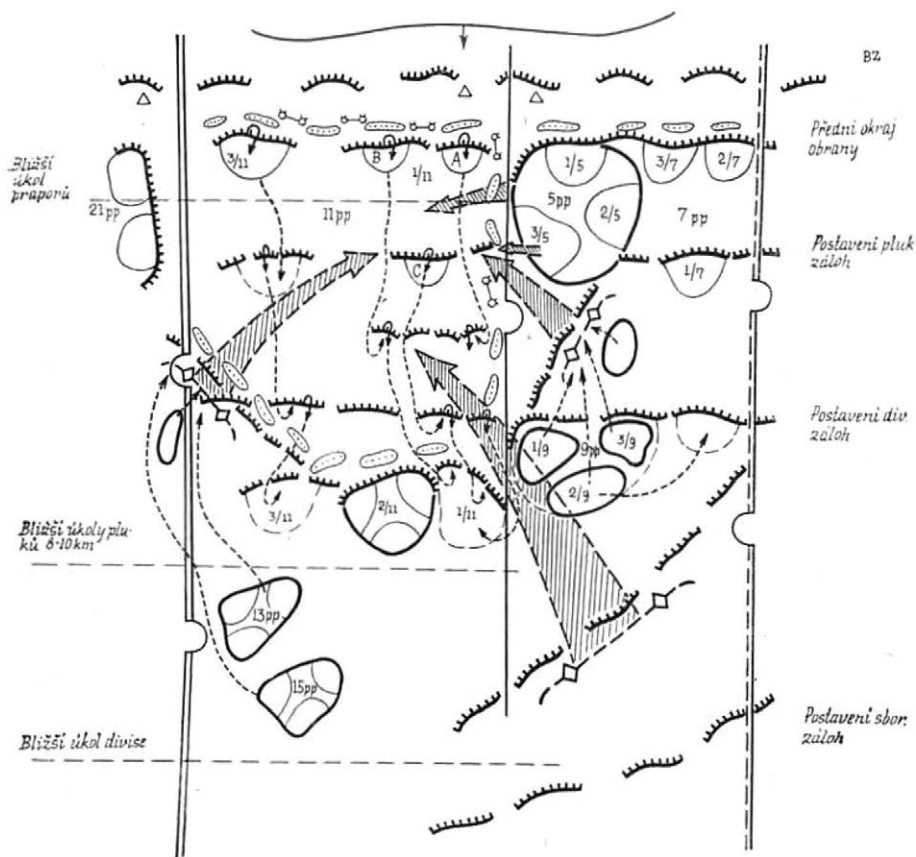
Bližším úkolem praporů prvního sledu může být průlom prvního postavení v celé šířce průlomového pásma, dalším úkolem zabránit nepříteli zachytit se na mezilehlých čarách a z chodu je ovládnout.

Bližším úkolem pluků prvního sledu je ovládnout první postavení a mezilehlé čáry, dalším úkolem může být odrazit nepřátelské protizteče a ovládnout prostory rozmístění záloh určených k provedení protizteči.

Bližším úkolem divisi prvního sledu může být ovládnutí celé hloubky nepřátelské obrany, odrazit nepřátelské protizteče a zmocnit se prostorů rozmístění záloh. Další úkol se určuje obdobně jako za útoku na pozici obranu nepřítele.

Vzhledem na poněkud zvětšenou hloubku mobilní obrany sahá bližší úkol pluků do hloubky asi 8–10 km, další úkol do hloubky 12 až 15 km. Bližší úkol divise může být v některých případech i hlubší.

Stanovení úkolů jednotkám, útvarům a svazkům musí odpovídat vždy

Náčrt č. 4. Hloubka úkolů za útoku na mobilní obranu nepřítele

konkrétní situaci. Když na příklad bude vybudováno několik mezilehlých čar k zastavení útoku po prolomení prvního postavení a budou alespoň částečně obsazeny, může být bližší úkol pluku stanoven k ovládnutí těchto čar. V každém případě však bude třeba vést útok takovým tempem, aby je nepřítel nestačil obsadit. Proto za boje o první postavení nutno co nejrychleji obklíčit jednotlivé opěrné body a uzly a zabránit odchodu nepřítele na připravená postavení. To bude jedním z hlavních úkolů předsunutých odřadů, které mohou podstatně zvýšit tempo útoku, budou-li vést boj rozhodně. Možná varianta hloubky úkolů je vyjádřena na náčrtě 4.

Organisace součinnosti

Kdežto za útoku na posícní obranu je součinnost organisována nejpodrobněji po bližší úkol, za útoku na mobilní obranu musí tomu být právě naopak; největší pozornost bude třeba věnovat součinnosti za boje v hloubce, kde dochází k rozhodnutí o výsledku boje hlavními silami obou stran.

Součinnost bude organisována do zahájení atomové, dělostřelecké a letecké přípravy, za ní, do splnění bližšího úkolu a do splnění dalšího úkolu. V terénu bude probírána činnost vojsk, až pokud je vidět. Ve většině případů se budou úkoly nejvýznamnějšího údobí boje projednávat na mapě, fotografických snímcích nebo na plastickém stole. Bude proto povinností štábu včas připravit tyto pomůcky, aby součinnost mohla být co nejpodrobněji probírána.

Do zahájení dělostřelecké letecké a atomové přípravy zteče budou hlavně rozebrány otázky zaujetí výchozího položení předsunutými odřady, prvními a druhými sledy, jakož i zálohami na rozdíl od útoku na posícní obranu, kdy je prováděna atomová příprava na druhý zákop a výchozí položení se zaujímá ve vzdálenosti 2 až 5 km od čáry dotyku, může být za útoku na mobilní obranu zaujato v přímém dotyku s nepřítelem. První sledy se rozvinou, zatím co druhé sledy pluků a divísi budou na autech připraveny k postupu. Vozidla pro první sledy musí být rozmístěna za jejich bojovou sestavou, aby jich po průlomu prvního postavení mohlo být využito k rychlému postupu do hloubky nepřátelské obrany.

Atomová příprava bude zpravidla provedena na prostory rozmístění záloh. Úkoly vojsk za atomové, dělostřelecké a letecké přípravy zteče se nebudou lišit od úkolů za útoku na posícní obranu nepřítele.

I pro první údobí boje bude náplň součinnosti v podstatě stejná jako za útoku na posícní obranu. Především bude nutné vyřešit způsob boje o jednotlivé opěrné body a uzly, jakým způsobem bude provedena jejich zteč, jaké úkoly budou jednotlivé druhy vojsk plnit k zabránění odchodu nepřítele a jak se bude využívat postupu předsunutého odřadu. V tomto údobí nutno také vyřešit postup druhých sledů a záloh, především dělostřelecké protitankové zálohy, a jaké úkoly jsou připraveny plnit v hloubce.

Hlavní pozornost při organisaci součinnosti musí být věnována boji v hloubce. Pro toto údobí boje nutno především zhodnotit prostory roz-

místění záloh nepřítele, hlavně tanků, pravděpodobné směry protiztečí, čáry rozvinutí k protiztečím a z toho vyplývající úkoly druhů vojsk.

Hlavní myšlenkou organizace součinnosti musí být nejen odrazit nepřátelské protizteče, ale zničit ty síly, které je provádějí. Především bude třeba vyjasnit manévry pěchoty a tanků k zmaření nepřátelských protiztečí, kolik sil nutno vyčlenit k zastavení nepřítele, jakými silami zaútočit do jeho boku nebo na výchozí čáru protizteče. Pro letectvo nutno stanovit způsob leteckých úderů na soustředěné zálohy do příchodu hlavních sil a způsob letecké podpory při odrážení protiztečí. Pro dělostřelectvo stanovit úkoly k zmaření nepřátelských protiztečí, způsob podpory pěchoty a tanků při jejich odrážení, kde zaujmout palebná postavení a kdy být pohotovo k palbě, kolik dělostřelectva nepřímé palby vyčlenit pro boj s nepřátelskými tanky. Pro ženijní vojsko, jakým způsobem se zúčastní odrážení protizteče, kde budou položena minová pole a jakým způsobem. Podrobně se rozvede manévry záloh všech druhů. Pro vševojskovou zálohu se stanoví, jak se připraví k zásahu proti uskupení provádějícímu protizteč (úder do boku, do týlu), pro dělostřeleckou protitankovou zálohu, kde je připravena k rozvinutí, jakou hloubku vytvoří, jak bude spolupracovat s pohyblivým odřadem zatarasovacím. Zvláště podrobně nutno vyřešit způsob použití zbraní hromadného ničení, hlavně chemických, a to jak jinými druhy vojsk, tak i chemickým vojskem, kde budou položeny chemické miny, jak bude organizován chemický a radiační průzkum, kde budou připravena místa speciální čistí a p.

Současně budou řešeny otázky dalšího rozvíjení útoku. Které útvary budou postupovat do hloubky a jaké úkoly budou plnit, kterých čar dosáhnou, které dělostřelectvo a letectvo, jakým způsobem je bude podporovat. Bojová činnost vojsk musí být uspořádána takovým způsobem, aby k odrážení nepřátelských protiztečí bylo použito minima sil, aby části sil bylo použito k úderu do jejich boků a týlu a aby se hlavními silami rozvíjel útok do hloubky obrany.

Často může dojít i k takové situaci, že předsunutý odřad bude upoután bojem a s jeho dalším postupem nebude možné počítat. S touto možností je třeba při organizaci součinnosti počítat a včas určit nové síly, které převezmou jeho úkol.

Některé otázky bojového zabezpečení

V celkovém komplexu otázek bojového zabezpečení nebude za útoku na mobilní obranu podstatných zvláštností. Většího významu však nabývá průzkum, zabezpečení boků a maskování.

Úsilí průzkumu bude usměrněno především k zjištění hodnoty obrany na prvním postavení, rozmístění záloh a jejich pravděpodobného manévru. Tito činitelé budou mít rozhodující vliv na celkový zámysl útoku, proto musí být odhaleni co nejdříve do všech podrobností. Jedním z hlavních úkolů průzkumu bude to, že musí dát včas dostatek zpráv o cílech, které mají být zničeny atomovými údery. Budou to především nepřátelské zálohy, které však nebudou rozmístěny neustále v stejných prostorech, ale budou se měnit, aby takovým způsobem uvedly protiv-

nika v omyl. Je proto správné zhodnocení úlohy záloh v celkové koncepci mobilní obrany jednou z rozhodujících podmínek úspěchu útoku.

Činnost průzkumu nutno usměrnit k zjištění těchto údajů o nepřátelské obraně (nejsou uvedeny úkoly plněné průzkumem za každého útoku):

- zjistit hodnotu obrany na prvním postavení, kde jsou vybudovány opěrné body a uzly odporu, jakou hodnotou jsou bráněny, kde jsou mezery a jak jsou přehrazeny,
- systém zátarasů před předním okrajem a způsob jejich střežení, hlavně v mezerách mezi opěrnými body a uzly odporu,
- systém pozorování mezer mezi opěrnými body a uzly odporu,
- kde jsou vybudovány mezilehlé čáry, jakým způsobem jsou připravovány k obraně, kterými jednotkami z prvního postavení mohou být obsazeny,
- prostory rozmístění záloh, jejich síla a složení, připravovaný manévr, možné čáry rozvinutí k protizteči, směry protiztečí, záložní a klamné prostory rozmístění záloh.

Způsob plnění těchto úkolů se nebude lišit od útoku na posícní obranu. Činnost průzkumu bude částečně usnadněna mezerami v nepřátelské obraně, kterých bude možno dobře využít k proniknutí průzkumných hlídek do hloubky a k získání přesných zpráv především o nepřátelských zálohách. Jinak se průzkum bude provádět všemi způsoby jako za útoku na posícní obranu nepřítele, jak jsou stanoveny řady a předpisy.

Zajištění boků bude mít značný význam ihned od zahájení útoku, avšak postupem do hloubky obrany bude narůstat. Protizteče nepřátelských záloh budou usměrněny především do boků bojové sestavy útvarů a svazků. Proto na bocích musí být vedeny protitankové zálohy a pohyblivé odřady zatarasovací, k jejich obraně připraveny palby dělostřelectva a jiných těžkých zbraní, veden nepřetržitý průzkum. Manévr záloh musí být rychlý, aby nebyl ohrožen postup útvarů a svazků. Protože protizteč může být vedena současně do obou boků bojové sestavy, zdá se účelné mít některé zálohy zdvojeny. Na hodnotě zpráv o možné činnosti nepřítele bude záviset činnost prostředků určených k zastavení a odražení protiztečí.

Maskování proti všem druhům nepřátelského průzkumu umožňuje zahájení útoku s překvapením. Proto bude prováděno na široké frontě od zahájení přípravy útoku a sladěno podle jednotného plánu.

Tato forma nepřátelské obrany umožňuje provést útok z chodu, to znamená bez zaujímání výchozího položení, čímž se dosáhne největšího překvapení. Síla obrany je založena na manévru záloh a jeho provedení na včasném odhalení příprav útoku. Proto bude nepřítel neustále zvyšovat úsilí, aby je zjistil. Technické prostředky průzkumu mu to umožňují. Proto bude výhodnější zahájit útok svazky, které jsou soustředěny v hloubce, které se přesunou poslední noc tak, aby se přímo z pochodových proudů rozvinuly do útočné sestavy a prolomily nepřátelskou obranu. Protože se nebudou rozvíjet všechny útvary svazků, nýbrž jen jejich část, jsou mobilní obranou vytvořeny výhodné podmínky pro takový způsob jejího ovládnutí. Otázka je však daleko širší, než aby mohla být vyřešena současně v tomto článku, a vyžadovala by si samo-

statného zpracování. (Kolektiv příslušníků Vojenské akademie Klementa Gottwalda připravuje zvláštní číslo sborníku »Práce VA KG«, které bude věnováno otázkám útoku na připravenou nepřátelskou obranu z chodu bez zaujímání výchozího položení. Ono číslo vyjde v červnu.)

Ostatní druhy bojového zabezpečení se organizují jako za útoku na posílní obranu nepřítele, a nebudu se proto o nich zmiňovat.

Vedení boje

Výchozí položení bude zaujato obdobně jako za útoku na posílní obranu (nebude-li útok proveden z chodu). Atomová, dělostřelecká a letecká příprava zteče bude zpravidla kratší a bude mít ráz mohutného přepadu jak opěrných bodů a uzlů odporu, tak, hlavně, prostorů rozmístění nepřátelských záloh a palebných postavení dělostřelectva. Atomové údery mohou být provedeny na zálohy na začátku dělostřelecké přípravy. Někdy bude účelné provést je až v průběhu útoku v té době, kdy se připravují k přesunu na čáru rozvinutí, to znamená, když opustily vybudované prostory rozmístění. Při tom vlastní vojska musí být vzdálena od prostoru atomových úderů na 2 až 5 km, aby nebyla zasažena. Opěrné body a uzly odporu na prvním postavení nutno umlčet chemickými zbraněmi a soustředěním palby raketometů a jiných druhů dělostřelectva. Jednotlivé odpory v mezerách mezi opěrnými body a uzly odporu budou zničeny přímou palbou.

Zteč prvního postavení musí být prudká a rozhodná, aby bylo zabráněno odchodu jednotek na mezilehlé čáry v hloubce obrany. Předsunuté odřady vyrazí současně s prvními sledy, pronikají mezerami v nepřátelské sestavě do hloubky obrany, zabraňují menšími silami odchodu nepřítele na mezilehlé čáry, hlavními silami energicky postupují do prostorů rozmístění nepřátelských záloh. Budou-li atomové údery provedeny v této době, musí jich předsunuté odřady plně využít, a to tak, že rozhodně proniknou do napadených prostorů, zničí neumlčené nepřátelské odpory, zabrání manévru nezasažených záloh do prostorů atomového napadení a současně rozvíjejí útok do hloubky. Rozhodná činnost předsunutého odřadu umožňuje rychlý postup vojsk.

První sledy svazků využívají úspěchů předsunutého odřadu, z chodu se zmocňují mezilehlých čar a jsou pohotovы odrazit nepřátelské protizteče v součinnosti se zálohami všech druhů. Druhé sledy postupují na obvyklou vzdálenost pohotovы rozvíjet útok do hloubky a k úderům proti nepřátelským zálohám, které provádějí protizteče. Dělostřelectvo podporuje postup pěchoty a tanků postupným soustřeďováním palby na odpory na mezilehlých čarách, maří manévr nepřátelských záloh, zabraňuje jejich rozvinutí k protiztečím a podporuje boj o jejich odražení.

Energické odražení protiztečí zabezpečuje vysoké tempo útoku. Nutno počítat s tím, že první protizteče budou provedeny už na předsunuté odřady svazků. K jejich odražení bude třeba použít části sil, hlavními silami provést úder do boků nebo do týlu nepřátelských jednotek, které protizteč provádějí. Probereme si to na konkrétním příkladu. Předsunutý odřad složený z tankového pluku, z jednoho střeleckého praporu s posílovým dělostřelectvem je napaden protiztečí jednoho pěšího pluku s praporem tanků, podporovaného dělostřelectvem. Kolik sil bude třeba po-

užit k odražení této protizteče? Protizteč může být vedena v pásmu do 3 km širokém. Taktická hustota nepřítele bude 1 prapor pěchoty a kolem 30 tanků na 1 km. K jejímu odražení nutno použít nejméně jednoho střeleckého praporu a asi 50 protitankových hlavních. Předsunutý odřad má tyto síly a prostředky: jeden prapor pěchoty, jeden protitankový oddíl (12 hlavních), organické protitankové prostředky praporu (10 hlavních), tankový pluk má jednu baterii protitankových kanonů (4 hlavních). Celkem 26 protitankových hlavních. Počítáme-li, že k odražení protizteče bude použito nejméně jednoho kanonového oddílu přiděleného posilového dělostřelectva (12 hlavních), nutno použít k odražení protizteče ještě nejméně jedné tankové roty. Hlavní síly předsunutého odřadu mohou proto provést rozhodný manévř do boku nebo do týlu jednotek provádějících protizteč, obkličít je a zničit nebo mohou k tomuto účelu vyčlenit jen část sil a dalšími rozvíjet útok do hloubky. Situace, která je takovým způsobem vytvořena, není jednoduchá a má podstatný vliv na velení předsunutému odřadu.

Jednotky určené k odrážení protiztečí učlení svou sestavu do hloubky. První sled tvoří pěchota se svými a přidělenými protitankovými zbraněmi. Tanky zaujmou obranu v sestavě pěchoty. Na vzdálenost asi 2 km se rozmístí druhý sled protitankových prostředků. Dělostřelectvo v palebných postaveních je připraveno k boji s tanky přímou střelbou.

Obdobným způsobem organizují odražení protiztečí i ostatní části bojové sestavy svazků. Snahou velitelů útvarů a svazků musí být nepouštět se do boje všemi silami, protože tím by napomáhali nepříteli dosáhnout cíle, nýbrž současně s odrážením protiztečí pokračovat v rozvíjení útoku do hloubky.

Závěr

V článku jsem nadhodil některé otázky útoku na mobilní obranu nepřítele. Je jasné, že moje názory nemusí být správné. Pokládám však za potřebné rozvinout širší diskusi o všech problémech, které s tím souvisí. Jedním z prvků, jimiž možno dosáhnout překvapení, je použití nových forem a způsobů bojové činnosti vojsk. Nemůžeme proto nevíšmat si názorů vojenských odborníků západních států v tomto směru, nýbrž musíme je neustále studovat a nacházet nejučinnější formy a způsoby vlastní bojové činnosti. I když se nám to nepodaří napoprvé, nesmíme zaostávat za vývojem, který v soudobých podmínkách jde neustále vpřed. Proto k mému článku bude třeba rozvinout diskusi, prohloubit dále některé otázky, které vůbec nebyly řešeny, aby po případě taková forma útoku mohla být prakticky prověřena na cvičeních s vojsky.

ORGANISACE ZATARASOVÁNÍ A NIČENÍ V PÁSMU OBRANY ARMÁDY

Major Jaroslav Šebek

Úvod

Zátarasas mají za použití zbraní hromadného ničení zvláště velký význam.

Zátarasas všech typů jsou v souladu s ostatními bojovými prostředky a palbami mocný bojový prostředek, který, bude-li ho dovedně a správně použito, může způsobit nepříteli značné ztráty na živé síle a bojové technice a může do značné míry zpomalit tempo jeho útoku.

V soudobých podmínkách vedení obranného boje má mimořádný význam jen hromadné použití zátarasů.

Základem systému zátarasů jsou minová pole a ostatní výbušné zátarasas, doplněné zátarasas chemickými a bojovými radioaktivními látkami.

Takovým způsobem se vytváří jednotný systém ženíjně technických zátarasů.

Na hromadné použití zatarasovacích prostředků ukazují i zkušenosti z Veliké vlastenecké války, kdy jen v bitvě u Kurska ztratili Němci na minových polích více než 800 tanků.

Organisace zatarasování a ničení v pásmu obrany armády za použití klasických zbraní umožňovala vzhledem na poměrně nízké tempo útoku, na malou hloubku plánovaného průlomu, na užší pásma obrany a na poměrně malý účinek klasických zbraní útočnicka na systém zátarasů vytvářet v poměrně krátkém čase a s poměrně malým počtem ženíjních sil a prostředků takový systém zátarasů, který se skládal z jednotlivých, na tankových směrech téměř souvislých pásem zátarasů před jednotlivými obrannými postaveními a v jejich hloubce. Systém protitankových minových polí byl doplněn systémem ničení objektů všech typů, při čemž užší pásmo obrany a jeho malá hloubka umožnily, že téměř všechny objekty připravené k ničení a průchody v zátarasích připravené k uzavření mohly být trvale obsazeny roznětovými a zatarasovacími hlídkami.

Možnost vyřadit zátarasas, po případě porušit systém ničení účinkem klasických zbraní byla poměrně malá, takže ženíjních sil a prostředků určených k provádění manévru zátarasas mohlo být použito zpravidla vždy k tomu, aby bylo útočnickovi zabráněno rozšířit úspěch, a to jak do hloubky, tak i do stran. Proto byl za použití klasických zbraní, jak tomu nasvědčují zkušenosti z Veliké vlastenecké války, organisován u svazků zpravidla jeden pohyblivý odřad zatarasovací. Pro zřizování systému zátarasů nebyly proto zpravidla svazky zesilovány ženíjními jednotkami určenými speciálně k zřízení zátarasů. Svazky byly zesíleny těmito jednotkami jedině tehdy, když byly na směru hlavního odporu.

Nové bojové prostředky, hlavně zbraně hromadného ničení, pod jejichž vlivem byla vytvořena nová struktura obranného systému, měly do značné míry vliv i na formy organisace systému zatarasování a ničení,

vzhledem na značné zvětšení šířek obranných pásem, zvětšení hloubky obrany, zvýšení tempa útoku a značně hlubší úkoly plánované při útočné operaci a konečně na velký ničivý účinek zbraní hromadného ničení na systém zátarasů.

Ačkoli střední taktické hustoty zůstaly beze změny, vzrostla vzhledem k zvětšení šířky a hloubky obranného pásma potřeba zatarasovacího materiálu, a to hlavně materiálu odolného proti ničivým účinkům zbraní hromadného ničení.

Zvýšený rozsah úkolů spojených s vytvořením systému zátarasů vynutil si zesílení svazků organisujících a provádějících zatarasování a ničení ženijními jednotkami a útvary určenými speciálně k vytváření systému zátarasů.

Zvýšený rozsah úkolů a mnohem kratší přípravná doba, v které musí být systém zátarasů vytvořen, vynutily si rozsáhlou mechanisaci prací při zřizování zátarasů, a to nejen při zřizování minových polí, ale i všech ostatních typů zátarasů.

Značná šířka obranných pásem a možnost vyřadit zátarasy ničivými účinky zbraní hromadného ničení podstatně zvýšily význam manévru zátarasy s cílem nejen zabraňovat útočnickovi rozvíjet úspěch, ale i obnovovat zátarasy vyřazené ničivými účinky zbraní hromadného ničení.

Všechny tyto podmínky mají do značné míry vliv i na formy plánování zatarasování a ničení a zvyšují i význam a odpovědnost těch velitelů, kteří za vytvoření spolehlivého a účinného systému zátarasů odpovídají.

Rozdíly úkolů spojených se zřizováním zátarasů nám nejlépe vyplynou, srovnáme-li obě struktury obrany, t. j. obrany dřívější, budované za používání klasických zbraní, a obrany soudobé, budované za používání zbraní hromadného ničení.

Původně zřizovala armáda při šířce pásma obrany 50 km a při střední taktické hustotě minování 4 až 5,5 zpravidla 200 až 270 km protitankových polí.

V současné době zřizuje armáda při stejné střední taktické hustotě minování a při šířce pásma obrany 70 km zpravidla 280 až 350 km protitankových minových polí.

Na zřízení těchto zátarasů v pásmu obrany armády bylo dříve třeba průměrně 200 denních výkonů ženijní roty, kdežto při soudobé struktuře obrany je průměrná potřeba 300 denních výkonů ženijní roty.

I. Vliv atomových zbraní na systém zátarasů a jejich zřizování

Zatarasy všech typů je třeba zabezpečit před bojovými prostředky hromadného ničení, čímž bude zabezpečena jejich stálá bojeschopnost.

Pro názornou představu uvedu příklad, do jak značné míry může mít použití zbraní hromadného ničení vliv na kvalitu systému zátarasů.

Za použití klasických zbraní se nepočítalo s podstatným snížením bojeschopnosti zátarasů vlivem účinku těchto zbraní.

Použije-li na příklad útočník v prostoru obrany armády 6 až 11 atomových pum malé ráže, může, protože těchto zbraní bude použito ve většině případů v prostorech důležitých pro obranu, kde zátarasy budou tvořit zpravidla souvislé pásy zátarasů, vyřadit těmito pumami až 7 až

13 km protitankových minových polí zřízených z min, které nejsou odolné proti tlakové vlně a které bývají při vzdušném výbuchu vyřazovány do vzdálenosti 600 m od epicentra výbuchu. Takovým způsobem může být systém zátarasů zhruba zeslaben jen atomovými pumami o 3 až 4%.

Nechci se zmiňovat o účincích atomových zbraní na zátarasy tak, jak jsou popsány v předpise pro ženijní vojsko Žen-I-5, nýbrž chci se zmínit jen o některých zvláštnostech zřizování zátarasů, které vyplynuly ze současných bojových podmínek.

Za použití atomových zbraní má při zřizování zátarasů nejdůležitější úlohu dovedné použití systému zátarasů vzhledem na využití všech ochranných vlastností terénu, obzvláště v těch prostorech, v nichž lze očekávat použití atomových zbraní.

V terénu, který svou členitostí není schopen snížit ničivý účinek zbraní hromadného ničení, je třeba zřizovat jen takové typy zátarasů, které nejsou citlivé na ničivé účinky těchto zbraní.

Protitankové miny, které nejsou citlivé na tlakovou vlnu, mohou být přivedeny k výbuchu jen při pozemním výbuchu, a to mechanickým poškozením rozněcovače v poloměru 100 až 200 m od epicentra výbuchu.

Použití atomových zbraní k pozemnímu výbuchu v prostoru, v němž plánuje útočník aktivní činnost, není pro útočníka vhodné, poněvadž má za následek zamoření terénu radioaktivitou.

Proto bude v prostorech na pravděpodobných směrech útoku nepřítele použito se zřetelem na ostatní odtarasovací prostředky jen min s rozněcovači, které nejsou citlivé na tlakovou vlnu, a min, které by byly schopny vyřadit odminovací tanky nepřítele. K zaminování silničního tělesa bude používáno hlavně min nekovových. V soudobých podmínkách má vážnou úlohu při zpomalení tempa útoku nepřítele ničení objektů na silnicích a železnicích a ničení samých komunikací.

Velký význam bude mít i zatarasování vhodných prostorů mezi jednotlivými pásmy a postaveními a využití všech přirozených překážek, protože údery atomových zbraní budou směřovat hlavně do prostorů obsazených obráncem.

Vyvstává tu i otázka vzdálenosti přivrácené hranice minového pole od obranného postavení. Proti přednímu okraji obrany, kde je třeba vzhledem ke střežení přimknout zátarasy co nejbližší k obrannému postavení, bude možno v hloubce obrany vzdálit přivrácenou hranici minových polí od obranného postavení tak, aby zátarasy byly pod účinnou palbou jak z protitankových, tak i z pěchotních zbraní, aby se však vzdálily co nejvíce ze sféry účinků zbraní hromadného ničení a pumové a dělostřelecké salvy. Za přijatelnou vzdálenost odvrácené hranice od postavení v hloubce obrany lze počítat 200 až 300 m.

Se zřetelem k požadavkům hustoty ničení, škodlivých účinků atomových zbraní a tempa útoku je třeba zlepšit dříve používané metody ničení silnic.

V soudobých bojových podmínkách bude mít nejdůležitější úlohu t. zv. »proudová metoda« ničení silnic a objektů na nich, což je spojeno s již předem vytvořeným systémem vývrtů a studní, určených k uložení náloží, a to jak na objektech, tak i na silnicích; s organizací ne méně

než 2 až 3 pohyblivých roznětových hlídek, které budou provádět svou činnost na přeskáčku, a to pro každou komunikaci jdoucí směrem k frontě, a se zřízením polních skladů a skládek zatarasovacího materiálu v blízkosti objektů a komunikací určených k ničení, v nichž budou uloženy velké soustředěné nálože a nálože usměrněné.

V polních skladech je mimo to třeba připravit a uložit potřebný počet špalků upravených jako těsnění k utěsnění náloží ve vývrtech a studních.

Na silnicích, v místech určených pro minování, je třeba závčas připravit lůžka k uložení min, do nichž budou dočasně vloženy špalky, aby bylo zabráněno porušení lůžka přejíždějícími vozidly.

V blízkosti úseků silnic, na kterých bude provedeno minování, musí být připraveny maskovací prostředky k zamaskování položených min.

Ničení objektů se provádí hlavně velkými soustředěnými náložemi spuštěnými do připravených studní. Při ničení silničního tělesa se spouští na nálož špalek, který tvoří těsnění nálože, k němuž se připevňuje bleskovice s počínovou náložkou a třecí rozněcovač se zápalnicí a rozbuškou.

V prostoru důležitých objektů se zřizují ve vzdálenosti 500 až 1000 m od objektu doplňkové nárazové objekty nebo zátaras, jejichž cílem je zdržet na určitou dobu útočníka, aby byl získán potřebný čas ke klidnému a nerušenému provedení prací spojených s vlastním ničením objektu.

Stanoviště roznětu pro roznětové hlídky budují se s hlediska protiatomové ochrany.

U objektů I. a II. kategorie a také u některých důležitějších objektů III. kategorie zdvojuje se hlavní stanoviště roznětu záložním stanovištěm roznětu, při čemž se tvoří t. zv. roznětový odřad. Záložní stanoviště roznětu bývá vzdáleno od hlavního do 1000 m.

Pro bezpečné ničení objektu organisuje se mimo to u všech důležitých objektů ženijní záloha vybavená vozidly schopnými jízdy v terénu nebo transportéry, na nichž se kromě zálohy převážejí velké soustředěné nálože a nálože usměrněné, které jsou schopny zničit hlavní prvky nosné konstrukce mostu, dále pak miny určené k zaminování přístupů k objektu. Ženijní záloha se umísťuje ve vzdálenosti 2 až 3 km od objektu a je spojena s velitelem objektu radiovou stanicí.

Mimo to je třeba, aby ten vševojskový velitel, který má pravomoc k vydání rozkazu k ničení, plánoval do prostoru objektů I. a II. kategorie protizteče s cílem zabezpečit dostatečnou dobu potřebnou k opravě roznětové sítě nebo k použití záložního materiálu k ničení mostu, byl-li systém ničení mostu činností nepřítele porušen. Za tím účelem je třeba, aby u důležitých objektů byla vždy u hlavní roznětové hlídky 25% záloha trhavin, schopná zničit hlavní prvky nosné konstrukce objektu. Zálohy trhavin, nebylo-li jí k ničení objektu použito, používá se pak k provedení doplňkového ničení, hlavně pak k vytváření nálevek, za kterýmžto účelem se zřizují již předem na určené cestě odchodu roznětové hlídky nebo roznětového odřadu vývrty a studně.

Protipěchotní drátěné zátaras, které mohou být zničeny až v polooměru 500 m od epicentra výbuchu, při čemž současně může dojít k zapálení dřevěných kolíků, bude třeba nahradit odolnějšími typy drátěných zátarasů, které nemají hořlavé prvky, jako jsou na příklad nízké klopýtací zátaras typy DK-4.

II. Rozdělení zátarasů, způsoby jejich použití a jejich střední taktické hustoty

V pásmu obrany armády používá se v soudobých bojových podmínkách zpravidla všech typů zátarasů: protitankových, protipěchotních, protidopravních i protivýsadkových.

Všechny typy zátarasů musí být spolehlivě chráněny palbou z protitankových zbraní a ze zbraní střeleckých jednotek.

Všechny typy zátarasů musí vytvořit takový systém, aby protipěchotní zátarasy zabráňovaly odstranit zátarasy protitankové a naopak protitankové zátarasy spolu se zátarasy protidopravními zabráňovaly porušit zátarasy protipěchotní, hlavně bojovou technikou.

Jen dobře sladěný systém všech typů zátarasů je schopen způsobit útočníkovi citelné ztráty na živé síle i bojové technice.

Podle materiálu používaného k vytvoření zátarasů rozdělují se zátarasy na zátarasy výbušné, které jsou základem celého systému zátarasů, a na zátarasy nevýbušné, jako jsou na př. zátarasy dřevozemní, rozbahnění terénu, lesní závaly a záseky.

Speciální skupinou zátarasů jsou zátarasy elektrické, které mají ráz zátarasů protipěchotních.

Jako mají být těsně mezi sebou spojeny protitankové zátarasy se zátarasy protipěchotními a protidopravními, tak musí na sebe navazovat zátarasy výbušné se zátarasy nevýbušnými.

Velký význam v systému zátarasování a ničení mají přirozené překážky, kterých musí být využito v maximální míře. Přirozené překážky musí navazovat na překážky umělé a musí s nimi vytvářet jednotný celek.

Jen takový systém zátarasů bude schopen spolehlivě splnit tu odpovědnou úlohu, pro kterou je určen.

Zatarasy se v soudobých bojových podmínkách zřizují s různým stupněm bojové pohotovosti, který se určuje podle důležitosti směru, vzdálenosti prostoru, v kterém jsou zátarasy zřizovány, od předního okraje, podle důležitosti prostoru pro vedení obranného boje a konečně na podkladě bojové činnosti, která je v prostoru, v němž mají být zátarasy zřízeny, plánována.

U minových zátarasů a objektů připravených k ničení rozeznávají se tři stupně bojové pohotovosti. Nejvyšší stupeň bojové pohotovosti je stupeň první.

V operační hloubce obrany se určují stupně bojové pohotovosti

- podle důležitosti směru s hlediska operačního,
- podle významu objektu nebo prostoru pro vedení boje v operačním měřítku a
- podle bojové činnosti v operačním měřítku, která je plánována obráncem v daném prostoru.

Zřizování zátarasů a příprava objektů k ničení se provádí v taktické hloubce obrany ve třech pořadích.

V prvním pořadí se zřizují zátarasy v zabezpečovacím pásmu, před předsunutým postavením, před předním okrajem, v hloubce obrany

pak na předpokládaných hlavních směrech, k ochraně velitelských stanovišť a velitelskopozorovacích stanovišť, na bocích a na stycích.

V druhém pořadí se zvyšuje hustota zátarasů před předním okrajem hlavního pásma obrany a zřizují se zátarasy na vedlejších směrech v hloubce obrany spolu se současným rozvíjením již zřízeného systému zátarasů.

V třetím pořadí se rozvíjí a zdokonaluje systém zátarasů zřízený v prvním a druhém pořadí.

V operační hloubce obrany se zřizují v prvním pořadí zátarasy

- na pravděpodobných směrech činnosti vyšších tankových a mechanizovaných svazků nepřítele a
- v prostorech vhodných pro použití taktického nebo operačního výsadku nepřítele.

Zátarasů mohou být zřizovány podle dvou variant. Při organizaci zatarasování a ničení se však obvykle obě tyto varianty navzájem prolínají.

Podle varianty A se organizuje zatarasování a ničení při nedostatku času, sil a materiálu, při čemž se zatarasují všechny důležité prostory a jednotlivé prvky obranného systému na celou šířku i hloubku obranného pásma.

Podle varianty B se zřizují zátarasy při nedostatku času, sil a prostředků, při čemž se zatarasují jen důležité tankové směry a k ničení se připravují jen nejdůležitější objekty.

Z toho, co bylo uvedeno, vyplývá, že na způsob zřizování zátarasů bude mít vždy vliv situace, v níž bude zatarasování a ničení prováděno, dále pak síla a prostředky, které budou pro to k dispozici.

Podle varianty A i B se zřizují zátarasy i v operační hloubce obrany, při čemž se při použití varianty A vytvářejí uzly zátarasů, doplněné jednotlivými objekty, které jsou mezi jednotlivými uzly zátarasů. Dále se zřizují pásy zátarasů před armádními obrannými pásmy a jejich postaveními. Podle varianty B se připravují k zatarasování a ničení jen důležité prostory a jednotlivé důležité objekty na hlavních komunikačních směrech.

Podle varianty A se zřizují zátarasy obvykle na hlavních předpokládaných směrech, podle varianty B na směrech podružných.

Zásadou však je, že je třeba usilovat vždy o to, aby varianta B soustavným rozvíjením zátarasů přešla na variantu A.

Za zřízení zátarasů v celém pásmu obrany armády odpovídá velitel armády, za zřízení zátarasů v taktické hloubce obrany velitelé sborů prvního sledu armády a za zřízení zátarasů v hlavním pásmu obrany velitelé divisí prvního sledu sboru.

Při plánování a zřizování zátarasů lze se přidržovat středních taktických hustot. Ve středně členitém a středně zalesněném terénu lze použít následujících středních taktických hustot:

Postavení — pásmo	Výbušné zátarasy		Nevýbušné zátarasy	
	PT	PP	PT	PP
	PT min. pole	PP min. pole	dřevo- zemní	drátěné
Zabezpečovací pásmo, předsunuté postavení	0,5—1	0,2—0,5	0,2—0,5	0,25—0,50
Hlavní pásmo obrany				
Před předním okrajem	1	0,8—1	0,1—0,3	0,4—0,5
V hloubce 1. postavení	0,5—1	—	0,1	0,1—0,3
Mezi 1. a 2. postavením a v hloubce 2. postavení	0,5	—	0,2—0,4	0,1
Mezi 2. a 3. postavením a v hloubce 3. postavení	0,5	—	0,1—0,2	0,1
Celkem v hlavním pásmu obrány	2,5—3	0,8—1	0,5—1	0,7—1
2. pásmo obrany				
Mezi hlavním pásmem obrany a 2. pásmem obrany, před 2. pásmem obrany a v hloubce 2. pásma obrany	0,5—1	—	0,2—0,4	0,3—0,5
Celkem v taktické hloubce obrány	3—4	0,8—1	0,7—1,4	1,0—1,5
Mezi 2. pásmem obrany a ar- mádními pásmy obrany, v hloubce armádních pásem obrány a mezi nimi	1—1,5	—	0,1—0,2	0,2—0,5
Celkem v pásmu obrany armády	4—5,5	0,8—1	0,8—1,6	1,2—2

Poznámka.

Střední taktická hustota 1 značí, že postavení je chráněno určitým typem zátarasů na celou svou šířku, bez ohledu na základní hustotu jednotlivých typů zátarasů.

Při zřizování zátarasů se obvykle používá základní hustoty zátarasů. To však neznamená, že na směrech hlavního odporu nemůže být tato hustota značně vyšší.

Tak na př. u protitankových minových polí, kde je základní hustota 1 mina/bm minového pole, může tato hustota na směru předpokládaného hlavního úderu nepřítele být zvýšena na 1,5 až 2 miny/bm, při čemž se zvyšuje počet řad min v minovém poli.

Za použití atomových zbraní mají velký význam řízená minová pole.

Množství a rozsah řízených minových polí závisí hlavně na rázu plánování vedení obranného boje.

Z celkového množství minových polí budou všeobecně tvořit v závislosti na podmínkách 3 až 6% minová pole řízená.

Chemických prostředků se používá k zesílení minových a výbušných zátarasů. Chemických min může být zpravidla použito v poměru 10 až 15% k celkovému množství min v minovém poli.

Přidáním chemických min do minového pole nesmí však být v žádném případě snížena základní hustota min v minovém poli.

Chemické miny kladou v závislosti na systému kladení a podle situace buď chemické zatarasovací jednotky nebo jednotky ženijní.

Systém zátarasů se mimo to doplňuje zápalnými a radioaktivními látkami, jichž se používá hlavně ve formě řízených minových polí, které zřizují chemické zatarasovací jednotky.

V soudobých bojových podmínkách, při nichž značně vzrostlo tempo útoku, je třeba věnovat velkou pozornost zatarasování a ničení komunikací.

Na 1 km silnice v taktické hloubce obrany, na předpokládaném směru hlavního úderu nepřítele, je průměrně k ničení a zatarasení třeba 100 až 200 protitankových min určených k zaminování silničního tělesa a přilehlého okolí, 50 až 100 protipěchotních min, hlavně střepinových nebo šrapnelových, určených k zaminování lesních závalů, 50 až 100 kg trhavin určených k ničení mostů a silničního tělesa nálevkami a 1 až 2 časovaných min.

V operační hloubce obrany, kde lze k zřizování nevýbušných zátarasů použít i civilního obyvatelstva, je průměrně k zatarasení 1 km silnice třeba 50 až 100 protitankových min, 20 až 50 protipěchotních min, 50 až 100 kg trhavin a 1 časované miny.

Na podružném směru se potřeba prostředků k zatarasování snižuje o 50%.

III. Organisace a zřizování zátarasů v taktické hloubce obrany

Za zřízení zátarasů v taktické hloubce obrany odpovídá velitel sboru. Základním článkem, který organisuje zatarasování a ničení v taktické hloubce obrany, je divise. V zabezpečovacím pásmu, před předsunutým postavením a v hloubce hlavního pásma obrany to bude divise 1. sledu, mezi hlavním pásmem obrany a 2. pásmem obrany a v hloubce 2. pásma obrany to bude divise 2. sledu sboru, zesílená ženijními jednotkami sboru.

Budou-li v taktické hloubce obrany objekty I. nebo II. kategorie, mohou být připraveny k ničení buďto ženijními útvary toho velitele, který má pravomoc vydat rozkaz k ničení těchto objektů, nebo posilovými ženijními útvary přidělenými těm svazkům, v jejichž pásmech jsou tyto objekty a jejichž vševojskovým velitelům byla odevzdána pravomoc rozhodovat o jejich zničení. Tuto pravomoc lze však odevzdat jen o jeden stupeň níže.

IV. Zřizování zátarasů před jednotlivými prvky obranného systému v taktické hloubce obrany

V taktické hloubce obrany tvoří v soudobých bojových podmínkách systém zátarasů pásy zátarasů před jednotlivými postaveními, které se doplňují jednotlivými objekty připravenými k ničení. Největší hustota zatarasování a ničení se vytváří na pravděpodobných směrech hlavního úsilí nepřítele a v prostorech, v nichž organisuje obránce těžiště svého odporu.

Na těchto směrech může dosáhnout hustota minových zátarasů 4 až 5.

Za použití atomových zbraní chrání se obzvláště pečlivě minovými zátarasy předsunuté postavení, kde hustota zátarasů je téměř taková jako hustota před předním okrajem hlavního pásma obrany.

Před předním okrajem hlavního pásma obrany se zřizuje souvislý systém ženičně chemických zátarasů. Na předsunutém postavení a na prvním postavení hlavního pásma obrany chrání se ženičně chemickými zátarasy i boky praporečnických rajonů obrany.

Druhé a třetí postavení hlavního pásma obrany chrání se minovými zátarasy na všech směrech výhodných pro použití tanků.

V pásmu mezi hlavním pásmem obrany a 2. pásmem obrany před mezilehlým postavením a před předním okrajem 2. pásma obrany zřizují se souvislé minové zátarasy jen na důležitých směrech.

Střední taktické hustoty zátarasů v taktické hloubce obrany byly uvedeny v tabulce v stati II.

Kromě postavení střeleckých jednotek chrání se zátarasy hlavně protitankové rajony a uzly, postavení dělostřeleckých skupin, VS a VPS a objekty týlu. Velký význam v soudobých bojových podmínkách má zatarasování všech vhodných míst mezi jednotlivými pásmy a postaveními, poněvadž tyto prostory nejsou v takové míře vystaveny ničivým účinkům zbraní hromadného ničení, jako jednotlivá obranná postavení.

Protitankové rajony a uzly se chrání ženičně chemickými zátarasy zpravidla s hustotou 0,5 až 1.

Postavení dělostřeleckých skupin. Je-li dělostřelecká skupina rozmístěna v terénu dostupném tankům, chrání se ženičnými zátarasy. K ochraně dělostřelecké skupiny na důležitém tankovém směru počítá se rozsah zatarasování tak, že se na každou baterii počítá průměrně 200 protitankových min.

Takovým způsobem budou dělostřelecké skupiny chráněny minovými zátarasy s průměrnou hustotou až 0,5.

VS a VPS se chrání protitankovými zátarasy a řízenými protipěchotními minovými poli jen na důležitých přístupech.

V prostoru rozmístění VS a VPS se organisuje systém zvukové a světelné signalisace.

Obdobná opatření jako v prostoru VS a VPS organisuje se i v prostorech rozmístění týlových zařízení.

V. Organisace a zřizování zátarasů v operační hloubce obrany

Za zřízení zátarasů v operační hloubce obrany odpovídá velitel armády. K zřizování zátarasů v operační hloubce obrany používá se ženijních útvarů přímo podřízených armádě, ženijních útvarů střeleckého sboru 2. sledu armády, ženijních útvarů divisi 2. sledu střeleckého sboru a speciálních ženijních útvarů zatarasovacích.

Armáda na směru hlavního odporu může v soudobých bojových podmínkách obvykle zatarasovat jeden až dva komunikační směry na směru vedlejším, jeden až dva prostory pravděpodobného vysazení leteckého výsadku, tři až pět velkých administrativních a průmyslových středisk a 25 až 50% fronty armádních pásem obrany.

V operační hloubce obrany tvoří systém zátarasů, bude-li zřízen podle varianty A, uzly zátarasů, jednotlivé objekty připravené k ničení a zatarasení a jednotlivé úseky pásem zátarasů před obrannými pásmy armády a jejich postaveními.

Systém uzlů zátarasů se tvoří v důležitých prostorech na hlavních silničních směrech proto, že nelze v celé operační hloubce obrany silami a prostředky, které jsou pro zřízení zátarasů k dispozici, zřídit takový systém zatarasování a ničení, jako je tomu v taktické hloubce obrany.

Uzly zátarasů se zřizují na důležitých křižovatkách hlavních komunikačních směrů proto, že operační hloubka obrany je hlavním prostorem bojové činnosti vyšších tankových a mechanisovaných svazků, jejichž činnost je úzce spjata s komunikací.

Se zřetelem ke koncentraci zátarasů podél hlavních komunikačních směrů může hustota minových a výbušných zátarasů dosáhnout na předpokládaném hlavním směru v celé taktické a operační hloubce obrany armády 6 až 7.

Uzly zátarasů, které se zpravidla zřizují na důležitých komunikačních křižovatkách, mohou být podle důležitosti prostoru a jeho velikosti budovány jako četové, rotní nebo praporní, to znamená, že uvedený prostor bude bránit zesílená střelecká četa, rota nebo zesílený střelecký prapor.

Ráz uzlů zátarasů určuje velitel armády. Zesílení střeleckých jednotek určených k obraně uzlu závisí na rázu terénu, na důležitosti směru, na bojové činnosti, která se při vedení boje o uzel zátarasů předvídá, na měřítku uzlu a na způsobu boje útočníka.

Střelecká četa může být zesílena jedním až dvěma ženijními družstvy k udržování zátarasů a pro roznětové hlídky, jedním družstvem chemiků k zřizování chemických a radioaktivních zátarasů a k obsluhování těžkých ohňometů, jednou četou tanků nebo samohybných děl nebo protitankových kanonů, četou protiletadlových dvojkulometů.

Pro obranu rotního uzlu zátarasů může být střelecká rota zesílena až jednou ženijní četou, jedním až dvěma družstvy chemiků, jednou až dvěma četami tanků nebo samohybných děl nebo jednou až dvěma bateriemi protitankových kanonů, až jednou baterií protiletadlových kanonů.

Střelecký prapor určený k obraně praporního uzlu může být zesílen až jednou ženijní rotou, četou chemiků, rotou tanků nebo samohybných

děl nebo oddílem protitankových kanonů a jednou až dvěma bateriemi protitankových kanonů.

Uzly zátarasů mohou průměrně zaujímat prostor terénu o poloměru 0,5 až 1 km — četový uzel, 1 až 2 km — rotní uzel a 2 až 3 km — praporeční uzel.

Uzly zátarasů se obvykle budují speciálními ženíjnými útvary zatarasovacími, kterými byla armáda zesílena, a ženíjnými útvary, které jsou přímo podřízeny armádě.

K zřízení uzlu zátarasů je průměrně v středně členitém a středně zalesněném terénu třeba 1000 až 2000 protitankových min, 200 až 400 protipěchotních min, hlavně šrapnelových, 3 až 6 časovaných min a 500 až 1000 kg trhavin.

K zřizování nevýbušných zátarasů a k budování postavení pro jednotky a zbraně, které budou uzel bránit, používá se civilního obyvatelstva.

K zřízení jen minových a výbušných zátarasů je průměrně třeba v četovém uzlu 50 až 100 dv, v rotním uzlu 100 až 200 dv a v praporečním uzlu 200 až 300 dv.

Při zřizování zátarasů v operační hloubce obrany používá se v široké míře zátarasů klamných.

Jednotlivé objekty připravené k ničení nebo zatarasení, které jsou mezi uzly zátarasů, zahrnují se pod nejbližší uzel, z něhož se vysílají potřebné jednotky k obraně a k uvedení zátarasů na objektu v činnost. Velký význam má rovněž zatarasování vzdálených přístupů k uzlu zátarasů.

Takovým způsobem se zvětšuje doba, kterou bude mít jednotka bránící uzel zátarasů k přivedení uzlu zátarasů do plné bojové pohotovosti k dispozici.

Úseky pásů zátarasů před armádními pásmy a jejich postaveními zřizují se ženíjnými útvary sboru 2. sledu a jeho divisi. Povinnosti ženíjných náčelníků těchto divisi a sboru jsou stejné jako povinnosti ženíjných náčelníků divisi a sborů organizujících zatarasování a ničení v taktické hloubce obrany.

Kromě uzlů zátarasů zřizuje armáda zpravidla i dva protitankové rajony, které mohou být budovány nezávisle na uzlech zátarasů nebo se s nimi mohou shodovat. Nelze však v žádném případě zaměňovat uzel zátarasů s protitankovým rajonem.

Při zřizování uzlů zátarasů používá se téměř všech druhů vojsk, ženíjního, železničního, chemického a spojovacího.

Velitelem uzlu bývá vždy velitel střelecké jednotky nebo útvaru, který uzel zátarasů brání. Velitel ženíjní jednotky, která je v uzlu zátarasů k uvedení zátarasů do plné bojové pohotovosti, je jen technickým velitelem uzlu a je podřízen vševojskovému veliteli.

Boj o uzly zátarasů se vede metodou manévrové obrany. Cílem boje o uzly zátarasů je získat čas potřebný k obsazení armádních pásem nebo vytvořit vhodné podmínky k provedení protiúderu.

Na každý důležitý komunikační směr se zpravidla určují 3 až 4 pohyblivé skupiny, které vedou boj o uzly zátarasů metodou vzájemného překračování.

Boj těchto pohyblivých skupin řídí velitel armády nebo velitel svazku, kterému byl tento úkol uložen. Odpovědný velitel, který řídí boj pohyblivých skupin, určuje i dobu, po kterou musí jednotlivé pohyblivé skupiny bojovat v uzlech zátarasů.

Vzdálenost mezi jednotlivými uzly zátarasů bývá průměrně 5 až 10 km.

Zvláště důležitou úlohu v průběhu boje o uzly zátarasů má spojení radiem. Velitel uzlu zátarasů musí mít dvě stanice, z nich jednou se zapojuje do sítě velitele s příslušnou pravomocí. Do této sítě jsou zapojeny rovněž stanice velitelů sousedních uzlů zátarasů a stanice velitele zadního voje. Druhou stanicí se zapojuje do samostatné sítě vytvořené pro daný uzel zátarasů. Jsou v ní stanice roznětových hlídek a stanice velitelů jednotek, které brání uzel zátarasů.

Spojení velitele uzlu s velitelem s příslušnou pravomocí a s veliteli jednotek, které uzel brání a uvádějí zátaras do činnosti, musí být nejméně zdvojen.

Při boji o uzel zátarasů má významnou úlohu i zadní voj, který zesiluje svými silami a prostředky jednotky, které vedou boj o uzel zátarasů. Aby zátaras v uzlu nebyly přivedeny předčasně do plné bojové pohotovosti, dokud ještě zadní voj bojuje s nepřítelem před uzlem zátarasů, vysílá velitel zadního voje k veliteli uzlu zátarasů svého zástupce. Ten pomáhá veliteli uzlu zátarasů organisovat obranu a upřesňuje činnost jednotek zadního voje při boji o uzel zátarasů.

Při odchodu odpovídá velitel uzlu spolu s velitelem zadního voje za to, že všechny zátaras byly uvedeny do plné bojové pohotovosti a že byly zničeny všechny objekty, kterých by mohl nepřítel pro svou činnost využít.

Proto dostává velitel zadního voje výpis z plánu zátarasů pro cestu určenou k jeho odchodu.

Při zřizování zátarasů v operační hloubce obrany podle varianty B je nutno vyčlenit k zřizování, udržování a uvedení zátarasů do plné bojové pohotovosti na 10 až 15 km silnice nejméně jednu ženijní četou, na 30 až 45 km jednu ženijní rotu a na 90 až 150 km jeden ženijní prapor.

Pohyblivé skupiny pro obranu uzlů zátarasů se tvoří za součinnosti všech velitelů druhů vojsk za řízení operačního oddělení armády ze svazků sborů 2. sledu armády.

Z celkového počtu uzlů zátarasů zřizovaných v operační hloubce obrany bývá obvykle 50 až 70% uzlů četových, 25 až 48% uzlů rotních a 2 až 5% uzlů praporečních.

Bude-li armáda zesílena jedním ženijním praporem zatarasovacím a využije-li k zřízení zátarasů ještě jednoho ženijního praporu své organické ženijní brigády, bude schopna zřídit jako jednu z možných variant na příklad 1 praporeční uzel, 3 rotní uzly a 12 uzlů četových, což značí, že bude schopna zatarasit 1 velké administrativní nebo průmyslové středisko, 2 prostory možného vysazení vzdušného výsadku nepřítele a 5 silničních směrů, z čehož na dvou hlavních směrech bude vytvořeno 7 uzlů, t. j. po 3 až 4 uzlech na směr, a na třech pomocných směrech 6 uzlů, t. j. po 2 uzlech na směr. Na obranu bude třeba vyčlenit jeden zesílený střelecký pluk.

VI. Manévr zátarasy v průběhu vedení obranné operace

Manévr zátarasy je obzvlášť významný za použití zbraní hromadného ničení.

Manévr se uskutečňuje jednak pohyblivými odřady zatarasovacími na stupni divise — armáda, jednak ženijními zálohami a ženijními jednotkami, které byly zproštěny plnit úkoly, které nemají pro vedení obranného boje rozhodující význam, a konečně ženijními jednotkami a útvary staženými z pasivních úseků.

Manévr zátarasy se provádí jak v prostoru použití atomových zbraní, tak i na jeho hranici, na které se ještě projevil škodlivý účinek atomového výbuchu.

Na stupni divise — armáda organisují se podle situace dva pohyblivé odřady zatarasovací. Pohyblivý odřad zatarasovací se vybavuje k zrychlení tempa prací při kladení minových polí minovými přehrazovači.

Pohyblivý odřad zatarasovací může být zesílen chemickými zatarasovacími útvary a speciálními elektrotechnickými jednotkami k zřizování elektrických zátarasů. Pohyblivého odřadu zatarasovacího může být použito na dvou až třech směrech, při čemž se na každém směru plánují dva až tři zásahy.

Ženijní záloha se obvykle vybavuje jako pohyblivý odřad zatarasovací. Ženijní záloha musí mít k dispozici jeden výtisk »Plánu použití POZ«. Pohyblivý odřad zatarasovací působí společně s dělostřeleckou protitankovou zálohou a plánuje své čáry zásahu obvykle před čarou zásahu dělostřelecké protitankové zálohy.

Prostor umístění pohyblivého odřadu zatarasovacího střelecké divise bývá zpravidla za 3. postavením hlavního pásma obrany, pohyblivého oddílu zatarasovacího střeleckého sboru mezi mezilehlým postavením a 2. pásmem obrany, pohyblivého odřadu zatarasovacího armády v 2. pásmu obrany nebo mezi 2. pásmem obrany a armádními pásmi.

Pohyblivý odřad zatarasovací střelecké divise je třeba vybavit 3000 až 4000 protitankovými minami, střeleckého sboru 4000 až 6000 protitankovými minami a armádní pohyblivý odřad zatarasovací do 10 000 min.

Manévrem pohyblivých odřadů zatarasovacích a ženijních záloh možno zvýšit hustotu zátarasů v pásmu obrany armády s šířkou fronty 70 km zhruba o 1, na hlavních směrech o 2 až 3.

Z toho, co bylo uvedeno, vyplývá, že manévrem zátarasy při organisaci dvou pohyblivých odřadů zatarasovacích lze zvětšit kvalitu systému zátarasů až o 25%. Takovým způsobem budou bezpečně nahrazeny ztráty vzniklé na systému zátarasů použitím zbraní hromadného ničení.

VII. Potřeba ženijních sil a prostředků k zřizování zátarasů v pásmu obrany armády

Zřizovat zátarasy je nutno začít ihned při přechodu do obrany. Poněvadž rozsah zatarasování a ničení je v soudobých bojových podmínkách poměrně velký, ponechávají se u svazků, které přešly do obrany, na 5 až 7 dnů ty ženijní útvary, které jim byly k vedení útočné činnosti jako posilové přiděleny, s úkolem zřídit minové a výbušné zátarasy. Z celkového rozsahu prací potřebného k zřízení minových a výbušných

zátarasů budou obvykle ze $\frac{2}{3}$ tvořit práce spojené se zřizováním minových zátarasů a z $\frac{1}{3}$ práce spojené s přípravou objektů a komunikační sítě k ničení.

Obdobně lze rozdělit i síly určené k zřízení minových a výbušných zátarasů.

Průměrná potřeba ženijních sil k zřízení zátarasů a k přípravě k ničení v průběhu 5 až 7 dnů bude u střelecké divise 3 až 5 ženijních rot, u střeleckého sboru 12 až 15 ženijních rot a u armády 28 až 30 ženijních rot. Z toho vyplývá oprávněnost uvedeného požadavku na zesílení, při čemž bude třeba na 5 až 7 dnů zesílit střeleckou divisi na směr hlavního odporu 2 až 3 ženijními rotami, střelecký sbor 6 až 9 ženijními rotami a armádu 12 až 18 ženijními rotami a 1 ženijním praporem zatarasovacím až 1 ženijní brigádou zatarasovací.

Po vytvoření zátarasů je průměrně třeba ponechat u objektů připravených k ničení a u průchoďů v minových polích jako roznětové a zatarasovací hlídky 1 až 2 ženijní roty v rámci střelecké divise, 3 až 5 ženijních rot v rámci střeleckého sboru a 15 až 20 ženijních rot v rámci armády.

K zřízení nevýbušných zátarasů, protitankových příkopů, stěn, srázů a k přípravě vývrtů a studní k ničení objektů a komunikací je průměrně po 5 až 7 dnů třeba pro splnění divisních úkolů 3 až 5 buldozerů, 1 až 2 lžicových rypadel a 1 až 2 pojízdných zemních vrtáků, sborových úkolů 8 až 10 buldozerů, 3 až 6 lžicových rypadel a 3 až 6 zemních vrtáků a armádních úkolů 20 až 25 buldozerů, 10 až 15 lžicových rypadel a 10 až 15 pojízdných zemních vrtáků.

Vedle zřizování zemních protitankových zátarasů bude buldozerů použito i k vytváření jednoduchých zemních hrází k zaplavení a rozbahnění terénu.

Střední potřeba materiálu k zřízení zátarasů je v rámci armády 375 000 až 400 000 protitankových min, 100 000 až 150 000 protipěchotních min a 200 až 250 t trhavin.

Závěr

Z uvedených údajů názorně vyplývají nejen povinnosti vševojskových a ženijních štábů při organisaci a zřizování zátarasů, nýbrž i jejich velká odpovědnost za dovedné vytvoření takového systému zátarasů, který by co nejvíce zpomalil tempo útočníka a způsobil mu co největší ztráty.

Je proto třeba, aby vševojskové a ženijní štáby neustále studovaly zkušenosti z Veliké vlastenecké války a neustále zdokonalovaly své znalosti, pokud jde o plánování, organisaci a zřizování zátarasů.

ORGANISACE SPOJENÍ V TÝLU VŠEVOJSKOVÉ ARMÁDY ZA POUŽÍVÁNÍ ZBRANÍ HROMADNÉHO NIČENÍ

Podplukovník Jan Doležal

Soudobé vedení boje za používání zbraní hromadného ničení klade zvlášť vysoké požadavky na materiální, technické a zdravotnické zabezpečení a tím i na velení týlu a na týlové spojení.

Dosavadní organizace týlového spojení v armádním týlu plně nezabezpečovala soudobé požadavky velení armádnímu týlu. V tomto článku chci podrobněji rozebrat tuto otázku a navrhnout takovou organizaci spojení v armádním týlu, která by zabezpečovala soudobé požadavky velení týlu v armádní operaci.

Za základ své práce беру požadavky na týlové spojení v armádní útočné operaci, v které vzhledem k vysokému tempu postupu vojsk a k charakteristickým zvláštnostem soudobé útočné operace jsou požadavky na týlové spojení nejrozsáhlejší.

Přitom ovšem bude nutno věnovat pozornost i potřebám týlového spojení v armádní obranné operaci, a to zejména při řešení linkového spojení.

Zvláštnosti organizace spojení v armádní útočné operaci

Soudobá útočná operace armády je charakterisována vysokým tempem postupu vojsk.

Přemísťování štábů se provádí podle plnění operačních úkolů armády. Velitelské stanoviště divisi se bude přemísťovat zpravidla čtyřikrát až šestkrát denně, velitelské stanoviště střeleckých sborů dvakrát až třikrát denně a velitelské stanoviště vševojskové armády jednou za 24 hod.

Výstavba linkového spojení bude především závislá na tempu operace. Nejvíce se ho bude používat ve výchozím prostoru a v obranné operaci, a to jednak proto, že tu budou pro jeho zřizování a udržování příznivější podmínky, a jednak, a to hlavně, také proto, že ve výchozím prostoru a v obraně je zakázáno používat radiového spojení. Do krajnosti je však třeba využívat stálých vedení.

Během útočné operace se staví linkové spojení hlavně po spojovací ose, někdy i na spojovacích směrech. Přesáhne-li tempo operace 30 až 35 km za 24 hodin, nezřizuje se linkové spojení na stupni střelecký pluk až střelecký sbor a u armády se buduje jen po spojovací ose.

I při stavbě spojovací osy nutno počítat se značnými obtížemi. Při průměrném tempu výstavby spojovací osy lze při dosavadní normě stavby stálého vedení armádním linkovým praporem a samostatnou armádní linkovou rotou (11 stavebních čet) denně vybudovat v nejprůzračnějším případě 28 km dvojitého vedení. Ke konci prvního dne operace bude tedy vybudováno zpravidla spojení na výši velitelských stanovišť střeleckých sborů. Příznivější situace může nastat v operační hloubce obrany nepřítel, kdy lze počítat s menším rozsahem ničení stálých vedení.

Se zahájením útočné operace je hlavním pojítkem radio, směrová pojítka a pohyblivá pojítka.

Radiové spojení v armádě je organisováno z radiových uzlů:

- z VS armády,
- ze ZVS armády,
- z VPS armády,
- z pomocného VS (je-li zřízeno),
- z 2. sledu polního velitelství armády,
- z AZZ.

Zkrácené přípravné období, vysoké tempo operace, mnohdy značné ztráty na lidech, materiálu a bojové technice a potřeba rychlého manévru materiálními, zdravotnickými a dilenskými prostředky vyžadují nepřetržitého a pružného velení armádnímu týlu.

Jednou ze základních podmínek úspěšného velení armádnímu týlu je účelná organisace týlového spojení v armádním týlu.

Uvedené zvláštnosti organisace linkového spojení v armádní útočné operaci všeobecně ztěžují velení armádnímu týlu, neboť na př. nedávají náčelníkovi týlu armády možnost velet po linkových pojítkách náčelníkům týlů divisí a brigád a ztěžují mu i velení náčelníkům týlů střeleckých sborů.

Zkušenosti potvrdily, že současná organisace armádní týlové spojovací rotý nevyhovuje potřebám spojení v armádním týlu.

Konkrétní potřeba jednotlivých druhů pojítek a jejich vhodné učlenění do spojovacích jednotek vyplyne především z rozboru úkolů spojení v armádním týlu.

Úkoly spojení v armádním týlu

Požadavky na spojení v armádním týlu jsou těsně spjaty s úkoly armádního týlu v útočné operaci a s velením týlu.

Lze je rozdělit do těchto tří charakteristických skupin:

- a) zabezpečit nepřetržité velení armádnímu týlu velitelem armády,
- b) zabezpečit nepřetržité velení armádnímu týlu a týlům svazků náčelníkem týlu armády,
- c) zabezpečit nepřetržité spojení náčelníka týlu armády s náčelníkem týlu frontu.

Pro velení armádnímu týlu nutno zpravidla zabezpečit toto spojení:

- VS armády s 2. sledem polního velitelství armády,
- VPS armády s 2. sledem polního velitelství armády,
- ZVS armády s 2. sledem polního velitelství armády,
- dále pak spojení 2. sledu polního velitelství armády;
 - a) s náčelníky týlů tří střeleckých sborů a s týlovými stanovišti velitelství jejich divisí;
 - b) s týlovými stanovišti velitelství
 - až dvou divisí armádní rychlé skupiny,
 - až dvěma dělostřeleckými divisemi,
 - třemi až čtyřmi protiletadlovými divisemi,
 - čtyřmi až šesti dělostřeleckými brigádami,

- třemi až čtyřmi protitankovými dělostřeleckými brigádami,
- třemi až čtyřmi ženijními brigádami;

c) s velitelstvími:

- armádní zásobovací základny,
- čelního oddělení armádní zásobovací základny na zemi,
- zásobovacích a vykládacích stanic,
- pohyblivé zálohy materiálu velitele armády,
- 1. sledu armádní nemocniční základny,
- 2. sledu armádní nemocniční základny,
- jedné až dvou záloh polních pohyblivých nemocnic,
- zdravotnického praporu zvláštního určení,
- dvou až tří silničních provozních praporů,
- dvou silničních stavebních praporů,
- dvou silničních mostních praporů,
- záloh silničních prostředků.

Teprve na základě těchto požadavků lze stanovit potřebu pojítek.

Potřeba linkového spojení

Ideálním požadavkem by bylo mít linkové spojení se všemi složkami uvedenými v předcházející stati.

Při požadavcích na linkové spojení nutno však přihlížet ke zvláštnostem linkového spojení v armádní útočné operaci a k reálným možnostem.

Pokládám za účelné řešit postupně linkové spojení:

- velitelského stanoviště armády s 2. sledem polního velitelství armády,
- 2. sledu polního velitelství armády s 2. sledem polního velitelství frontu,
- 2. sledu polního velitelství armády s týlovými velitelskými stanovišti svazků,
- 2. sledu polního velitelství armády s týlovými složkami uvedenými v předcházející stati (AZZ, ANZ atd.),
- uvnitř důležitých uskupení týlových útvarů a zařízení (AZZ, ANZ, ČOAZZ atd.).

a) Požadavky na linkové spojení velitelského stanoviště armády s 2. sledem polního velitelství armády

Toto spojení slouží veliteli armády k velení týlu armády a k součinnosti štábu armády s orgány týlu armády. Se zřetelem k tomu je nutné toto spojení v každém případě vybudovat. Poměrně malá vzdálenost velitelského stanoviště od 2. sledu polního velitelství armády (do 15 km) usnadňuje splnění tohoto požadavku.

Odpovědnost za vybudování tohoto spojení má náčelník štábu armády.

U 2. sledu polního velitelství armády nutno pro toto spojení a se zřetelem k další potřebě plánovat tři dálnopisy ST 35 a pro vnitřní spojení dvě TU 20x a dále dvě družstva RDM-61.

- b) **Požadavek linkového spojení 2. sledu polního velitelství armády s 2. sledem polního velitelství frontu**

Toto spojení slouží k velení týlu armády náčelníkem týlu frontu a k zabezpečení styku týlu armády s týlem frontu. Se zřetelem k jeho úkolu nutno je vždy budovat. Na velitelské stanoviště armády se usku-
tečňuje prostředky frontu, od velitelského stanoviště armády na 2. sled polního velitelství armády prostředky armády.

U 2. sledu polního velitelství armády lze pro toto spojení využít prostředků navrhovaných za a).

- c) **Požadavky na linkové spojení 2. sledu polního velitelství armády s týlovými sledy velitelství svazků**

Ideálním požadavkem by bylo mít linkové spojení s týlovými sledy velitelství všech svazků. Nutno však přihlížet k potížím se stavěním linkového spojení v útočné operaci a k reálným možnostem organisace našich ozbrojených sil.

Poměrně snadno lze řešit linkové spojení náčelníka týlu armády s náčelníky týlu sborů, je-li péči armády vybudováno linkové spojení (se směrovými vložkami) velitelského stanoviště armády a velitelských stanovišť střeleckých sborů, neboť náčelníci týlu sborů jsou se svými orgány na velitelských stanovištích střeleckých sborů.

Závažná je otázka linkového spojení náčelníka týlu armády s náčelníky týlů divisí. Uskutečnění tohoto spojení naráží na potíže jeho stavby při vysokém tempu operace a na potíže technického rázu. Uvážíme-li, že vzdálenost velitelských stanovišť divisí od týlových sledů velitelství divisí činí v útočné i obranné operaci 25 až 30 km i více, je třeba ke stavbě tohoto spojení u jedné divise nejméně tři družstev K-12, t. j. jedné spojovací čtyř. U devíti divisí tři střeleckých sborů je třeba celkem devíti spojovacích čet, t. j. tři spojovacích rot. Přitom není brána v úvahu kalkulace potřeby materiálu pro spojení velitelských stanovišť ostatních divisí a brigád s jejich týlovými sledy velitelství a potřebná záloha linkového materiálu.

Z provedeného rozboru potřeby linkového materiálu vyplývá, že nebude možné budovat linkové spojení velitelských stanovišť divisí a brigád s jejich týlovými sledy velitelství; toto spojení bude nutno nahradit využitím zejména směrových pojítek, dále radia, pohyblivých pojítek, spojovacích letounů a vrtulníků. V obranné operaci bude nutno využít v nejširším rozsahu stálých vedení, avšak až od druhého pásma obrany.

- d) **Požadavky na linkové spojení 2. sledu polního velitelství armády s armádní zásobovací základnou, čelním oddělením armádní zásobovací základny na zemi, zásobovacími a vykládacími stanicemi, pohyblivou zálohou velitele armády, armádní nemocniční základnou, zdravotnickým praporem zvláštního určení a silničními útvary**

Úspěšné velení armádnímu týlu náčelníkem týlu armády vyžaduje, aby s většinou těchto složek, vzhledem k jejich významu, měl spojení. Nutno však zkoumat reálné možnosti uskutečnění tohoto požadavku.

Armádní zásobovací základna je zpravidla na spojovací ose nebo na spojovacím směru frontu k velitelskému stanovišti armády. Se zřetelem

k tomu není zvláštní potíž připojit armádní zásobovací základnu na spojovací osu nebo spojovací směr frontu. K zabezpečení spojení je třeba plánovat u spojovací jednotky týlu pro AZZ asi dvě družstva K-12, jeden dálkopis ST 35, pro vnitřní spojení jednu TU 20x, jedno družstvo RDS (po případě pro spojení ve výchozím prostoru s druhým sledem polního velitelství armády).

Dále je třeba zkoumat možnosti linkového spojení s ostatními uvedenými složkami. Důležitým požadavkem je organisovat toto spojení tak, aby vyžadovalo co nejméně času, sil a prostředků. Vhodná příležitost se naskýtá využitím průběhu spojovací osy a směrů armády.

Je proto výhodné umisťovat velitelství čelního oddělení armádní zásobovací základny na zemi a 1. a 2. sledu armádní nemocniční základny a záloh nemocnic co nejbližší k těmto spojovacím osám nebo směrům, ne však blíže než 3 km, se zřetelem k tomu, že spojovací osa nebo směry armády probíhají zpravidla podél AVAS a že některé úseky AVAS nebo pohyby vojsk na nich mohou být cílem atomového napadení. V obranné operaci armády bude účelné využitím stálých vedení připojit vhodně na spojovacím směru 2. sledu polního velitelství armády a VS armády i pohyblivou zálohu materiálních prostředků velitele armády, zdravotnický prapor zvláštního určení nebo využít pro spojení s nimi stálých vedení, neboť v přípravném období nelze na př. použít radiového spojení. V útočné operaci není zvlášť nutné mít linkové spojení s pohyblivou zálohou materiálu velitele armády a zdravotnickým praporem zvláštního určení, neboť ty se umisťují blízko druhého sledu polního velitelství armády a možno s nimi snadno uskutečnit spojení radiem a pohyblivými pojítky.

Pro toto spojení je třeba plánovat jedno družstvo linkové.

Linkové spojení se silničními útvary je poměrně snadné, protože tyto útvary obsluhují armádní vojenské automobilní silnice, vede-li podél nich spojovací osa nebo směry. Stačí tedy se na ně vlastními prostředky zapojit. Když spojovací osa nebo směry podél nich nevedou, bude se silničními útvary udržováno spojení radiem (signály) a pohyblivými pojítky.

Se zálohami silničních útvarů je možné udržovat spojení skrze velitelství silničních útvarů.

Se zásobovacími a vykládacími stanicemi bude někdy možno uskutečnit linkové spojení využitím stálých vedení podél železnic.

e) Požadavky na linkové spojení uvnitř armádní zásobovací základny (AZZ) a armádní nemocniční základny (ANZ)

Všeobecně lze říci, že by bylo účelné mít i tu co nejrozsáhlejší linkové spojení. Nutno však opět zkoumat reálné možnosti.

Týlové útvary a zařízení jsou zpravidla uskupeny kolem tří až čtyř zásobovacích stanic vzdálených od sebe 10 až 15 km.

V podstatě jde o linkové spojení náčelníka armádní zásobovací základny se zásobovacími stanicemi a s týlovými útvary a zařízeními v armádní zásobovací základně. Vzhledem k tomu, že by náčelník AZZ nemohl využít železničního linkového spojení, nutno u armádní zásobovací základny pro toto spojení mít asi 50 km kabelu, t. j. potřeba čtyř

družstev K-12, neboť zásobovací stanice v počtu tří až čtyř bývají od sebe vzdáleny 10 až 15 km.

Další otázkou je linkové spojení s jednotlivými týlovými útvary a zařízeními v armádní zásobovací základně. Při předpokladu asi patnácti týlových útvarů a zařízení v prostoru jedné zásobovací stanice ve vzdálenosti do 5 km bylo by třeba asi 90 km kabelu, t. j. osmi družstev K-12. U tří až čtyř zásobovacích stanic 24 až 32 družstev K-12, t. j. 6 až 8 stavebních kabelových čet a čtyři družstva K-12.

Se zřetelem k této značné potřebě materiálu je nemožné požadovat tato linková spojení. Jak pro spojení se zásobovacími stanicemi, tak i se sklady nutno využít v nejširším rozsahu stálých místních vedení. Vzhledem k využití stálých místních vedení je nutno však již zaměřit týlový průzkum prostoru umístění armádní zásobovací základny.

Co se týče požadavků na linkové spojení uvnitř armádní nemocniční základny, došel bych opět se zřetelem ke značnému počtu nemocnic a jiných zdravotnických zařízení, rozmístovaných v prostoru armádní nemocniční základny, k značnému požadavku na potřebu linkových pojitek a na potřebu jejich obsluhy.

Se zřetelem k značnému počtu zdravotnických aut v armádní nemocniční základně a k jejich neustálému provozu lze upustit od budování linkového spojení plánovanými pojítky a využít jich jako spojek. Bude-li k dispozici stálé vedení, nutno ho v nejširším rozsahu využít; vzhledem k tomu nutno ovšem zaměřit i týlový průzkum rozmístění armádní nemocniční základny.

Závažná je i otázka linkového spojení velitele 2. sledu armádní nemocniční základny s velitelem jejího 1. sledu a s velitelskými zálohy nemocnic.

Bude-li zřízeno linkové spojení náčelníka týlu armády a tím i náčelníka zdravotnické služby armády s 1. a 2. sledem armádní nemocniční základny a se zálohami nemocnic, může velitel 2. sledu armádní nemocniční základny využít tohoto spojení pro spojení s velitelským 1. sledem armádní nemocniční základny a se zálohami nemocnic. Nebude-li to možné, je nutno v širokém měřítku používat zdravotnických aut provádějících odsuny a využít jich jako spojek.

Pro nejnutnější linkové spojení v ANŽ, a to pro linkové spojení velitelského 2. sledu armádní nemocniční základny s jednou až dvěma polními trídícími nemocnicemi (odsunovými sběrnami), s nimiž nutno mít zabezpečeno okamžité spojení, a pro spojení s letištěm je třeba plánovat, při vzdálenosti těchto složek od sebe 3 km, jedno družstvo K-12.

Při rekapitulaci všech uvedených požadavků na linkové spojení a při zvážení daných možností docházím k tomuto závěru:

1. Linkové spojení velitelského stanoviště armády s 2. sledem polního velitelského armády budovat vždy; jeho vybudování je usnadněno poměrně malou jejich vzdáleností od sebe.

2. Linkové spojení frontu s 2. sledem polního velitelského armády budovat vždy; jeho vybudování je usnadněno stavěním spojovací osy nebo spojovacího směru frontu k velitelskému stanovišti armády využitím stálých vedení a vložek směrových stanic.

3. Od linkového spojení 2. sledu polního velitelského armády s týlo-

vými sledy velitelství divisí a brigád, nebude-li možné využít stálých vedení, upustit se zřetelem k značné potřebě materiálu, sil a času.

4. Linkové spojení 2. sledu polního velitelství armády s AZZ, ČOAZZ, 1. a 2. sledem ANZ a se zálohami nemocnic uskutečňovat krátkými přípojkami jejich velitelství na spojovací osu nebo směry.

5. Linkové spojení 2. sledu polního velitelství armády se zásobovacími a vykládacími stanicemi organisovat využitím místních stálých vedení a někdy stálých vedení podél železnic.

6. Linkové spojení 2. sledu polního velitelství armády se silničními útvary organisovat, bude-li to možné, jejich připojením na stálá vedení podél armádní vojenské automobilní silnice.

7. Linkové spojení v AZZ organisovat maximálním využitím stálých vedení. Pro linkové spojení s vykládacími a zásobovacími stanicemi (zejména za útočné operace) využít stálých vedení podél železničních tratí, bude-li to možné.

Pro linkové spojení AZZ a ČOAZZ využít linkového spojení budovaného pro potřebu linkového spojení 2. sledu polního velitelství armády s ČOAZZ.

8. Linkové spojení v ANZ, nebude-li možné využít stálého vedení, nebudovat; pro nejnutnější potřebu ANZ plánovat jedno družstvo K-12.

Závěrem je možno shrnout celkovou potřebu linkových spojovacích sil a pojítek:

- čtyři družstva dálhopisů ST-35,
- tři družstva TÚ 20x,
- dvě družstva RDM 61,
- jedno družstvo RDS,
- pět družstev K-12.

Tyto prostředky představují hodnotu linkové roty.

Současná organisace týlové spojovací roty s jednou četou provozní s jedním přepojovačem TÚ 40x, s jedním přepojovačem TÚ 10x a s třemi ST 35 (dálhopisy) nemůže dané požadavky uspokojit.

Navrhují proto přeorganisovat dosavadní týlovou spojovací rotu v týlový spojovací prapor o jedné rotě linkové a jedné rotě radiové. Podrobný návrh organisace viz příloha 1.

Potřeba radiového spojení k zabezpečení velení týlu v armádní útočné operaci

V předcházející stati jsem řešil potřebu, podmínky a možnosti linkového spojení. Podrobně jsem se zabýval otázkou linkového spojení v armádní operaci jednak proto, že linkové spojení nelze přehlížet a že má svoje opodstatnění především v obranné operaci, a to hlavně v přípravném období, kdy nelze použít radia, a proto, aby z obtížných podmínek jeho použití v útočné operaci zvláště vynikla potřeba radiového spojení.

Z rozboru požadavků na linkové spojení v armádní útočné operaci vyplynulo, že ho nelze vždy použít tam, kde by ho bylo svrchované třeba, na př. pro spojení náčelníka týlu armády s náčelníky svazků.

Kromě toho však i v těch případech, kde jsou dány podmínky pro

linkové spojení, nelze jen na ně plně spolehnout. Vybudované linkové spojení může být snadno přerušeno záškodníky, leteckým bombardováním a použitím atomových zbraní. Jeho obnova je mnohdy značně obtížná a vyžaduje dosti času.

Soudobé vedení operace za použití zbraní hromadného ničení, charakterisované vysokým tempem postupu, rychlými změnami situace, značnými ztrátami na lidech, materiálu a bojové technice a potřebou rychlého odstranění následků použití zbraní hromadného ničení, vyžadují nejen nahradit radiem linkové spojení tam, kde je nebylo možno vybudovat, ale zdvojit radiem linkové spojení všude tam, kde je plánováno jeho použití.

Zdvojením linkového spojení radiovým spojením se nejen lépe zabezpečí nepřetržitost spojení, ale odlehčí se i linkové síti, která může být zvlášť přetížena, je-li někde přerušena a je-li nutno vést hovory »klikou«.

Při použití radia je ovšem nutné hledat co nejsnadnější, nejkratší a nejsrozumitelnější způsoby předávání rozkazů a hlášení.

Konkrétní potřebu radiového spojení nutno řešit, jak jsem již uvedl, se zřetelem k zdvojení linkového spojení v těch případech, kde jsou plánovány prostředky pro jeho zřízení, a v těch případech, kdy není plánováno zřízení linkového spojení.

Zdvojit linkové spojení radiovým spojením je třeba v těchto případech linkového spojení:

- velitelského stanoviště armády s 2. sledem polního velitelství armády,
- 2. sledu polního velitelství armády s 2. sledem polního velitelství frontu,
- 2. sledu polního velitelství armády s velitelstvím:
 - armádní zásobovací základny,
 - čelního oddělení armádní zásobovací základny na zemi,
 - 1. sledu armádní nemocniční základny,
 - 2. sledu armádní nemocniční základny,
 - až dvou záloh nemocnic,
 - dvou silničních provozních praporů,
 - pohyblivé zálohy materiálu velitele armády,
 - zdravotnického praporu zvláštního určení.

Potřeba radiového spojení mezi 2. sledem polního velitelství armády, VS, VPS a ZVS je nutná se zřetelem k potřebám velitele armády velet týlu a součinnosti štábu armády s orgány týlu armády.

Potřeba radiového spojení 2. sledu polního velitelství armády s 2. sledem polního velitelství frontu je nutná se zřetelem k potřebě velení týlu armády náčelníkem týlu frontu.

Potřeba radiového spojení 2. sledu polního velitelství armády s velitelstvím armádní zásobovací základny vyplývá z celkového úkolu armádní zásobovací základny v materiálním zabezpečení armádní operace. Protože vzdálenost 2. sledu polního velitelství armády od AZZ ke konci útočné operace může dosáhnout téměř 300 km, je nutné pro AZZ plánovat směrová přijítka s použitím retranslace.

Potřeba radiového spojení 2. sledu polního velitelství armády s čelním oddělením armádní zásobovací základny na zemi vyplývá z celkové úlohy čelního oddělení armádní zásobovací základny na zemi v materiálním zabezpečení armádní operace.

Potřeba radiového spojení 2. sledu polního velitelství armády s 1. a 2. sledem armádní nemocniční základny a s jednou až dvěma zálohami nemocnic vyplývá z celkové úlohy armádní nemocniční základny v armádní operaci, jmenovitě z potřeby zabezpečení rychlého manévru zdravotnickými prostředky armády.

Potřeba radiového spojení 2. sledu polního velitelství armády s velitelstvími silničních provozních praporů je nutná se zřetelem k významu armádních vojenských automobilních silnic při operačních přesunech vojsk, manévru materiálem, zdravotnickými a dílenskými prostředky. Vzhledem k možnému dočasnému vyřazení některých úseků armádních vojenských automobilních silnic zbraněmi hromadného ničení a k potřebě rychle přeorganisovat provoz na jiné volné cesty a p. je zvlášť nutné radiové spojení 2. sledu polního velitelství armády s veliteli silničních provozních praporů. Tohoto radiového spojení možno využít i pro spojení 2. sledu polního velitelství armády s ostatními silničními útvary a zálohami silničních prostředků tím, že velitelé silničních provozních praporů jim předají příslušné rozkazy, na př. pohyblivými pojítky.

Potřeba radiového spojení 2. sledu polního velitelství armády s pohyblivou zálohou materiálu velitele armády a zdravotnickým praporem zvláštního určení je nutná se zřetelem k jejich určení zabezpečit co nejrychleji odstranění následků použití zbraní hromadného ničení.

Vzhledem k značné šířce a hloubce armádních operací (50 až 100 km šířky až 200 km hloubky) a rozptýlenému rozmístění týlových útvarů a zařízení armády je třeba jako protistanice plánovat, kromě u armádní zásobovací základny, kde je třeba RV, RS. U pohyblivé zálohy materiálu velitele armády a u zdravotnického praporu zvláštního určení by bylo možno v krajním případě použít RM, neboť jsou poměrně blízko 2. sledu polního velitelství armády. Jakmile jsou však zasazeny, mohou se značně vzdálit, a proto i tu je lépe je vybavit RS.

Dále je třeba zabezpečit radiové spojení:

a) s náčelníky týlů tří střeleckých sborů a s týlovými sledy velitelství jejich divisí,

b) s týlovými sledy velitelství

- až dvou divisí armádní rychlé skupiny,
- až dvěma dělostřeleckými divisemi,
- třemi až čtyřmi protiletadlovými divisemi,
- čtyřmi až šesti dělostřeleckými brigádami,
- třemi až čtyřmi protitankovými dělostřeleckými brigádami,
- třemi až čtyřmi ženijními brigádami,
- třemi až čtyřmi automobilními dopravními prapory.

Potřeba radiového spojení s týlovými sledy velitelství těchto svazků vyplývá z nutnosti velet jim náčelníkem týlu armády a přijímat od nich rychlým pojítkem naléhavé jejich požadavky.

Potřeba tohoto radiového spojení je pak dále tím více opodstatněna, že na př. v útočné operaci nelze počítat s linkovým spojením s nimi.

Potřeba radiového spojení druhého sledu polního velitelství armády s velitelstvími tří až čtyř automobilních dopravních praporů vyplývá z požadavku mít rychlé spojení s těmito útvary pro zabezpečení rychlého manévru materiálem a prázdnými dopravními prostředky.

K celkovému zabezpečení požadovaného radiového spojení je třeba čtyř RV, osmi až deseti RS, čtyř RM, radiového přijímacího vozu, čtyř samostatných přijímačů.

Současná týlová spojovací rota s jednou RV 51, s jedním radiovým přijímacím vozem, s dvěma RM 31 a s dvěma RO 21 nestačí splnit potřebné požadavky, neboť nemá na př. druhou RV pro armádní zásobovací základnu a s jedním radiovým přijímacím vozem stačí v podstatě zabezpečit radiové spojení jen s náčelníky týlů střeleckých sborů a s týlovými sledy velitelství jejich divisí. Pro většinu ostatních svazků se jí nedostává prostředků.

Požadované prostředky představují hodnotu jedné radiové roty. Organisace radiové roty je uvedena na příloze 1.

Schema možného radiového spojení v armádním týlu armádní útočné operace viz na příloze 2. Samostatné RS uvedené v příloze 2 pro spojení s náčelníky týlu dělostřeleckých divisí, protiletadlových divisí a dělostřeleckých a ženijních brigád, divisi armádní rychlé skupiny a s veliteli automobilních dopravních praporů mohou být nahrazeny jedním radiovým přijímacím vozem s dvěma RS.

Další otázkou, kterou je nutno se zabývat, je otázka plánování spojení v armádním týlu.

Vzhledem k rozsahu navrhovaného spojení v armádním týlu jeví se účelné zprostit náčelníka štábu týlu armády přímé povinnosti organizovat spojení v armádním týlu a plánovat u armádního týlu náčelníka spojení, který by plánoval spojení v armádním týlu, vycházeje při tom z celkového plánu spojení armády. Podklady pro organizaci a plánování spojení pro potřebu armádního týlu by nadále určoval náčelník spojení armády. Odpovědnost náčelníka štábu týlu armády za organizaci a nepřetržitost spojení však zůstává beze změny.

Potřeba ostatních pojítek

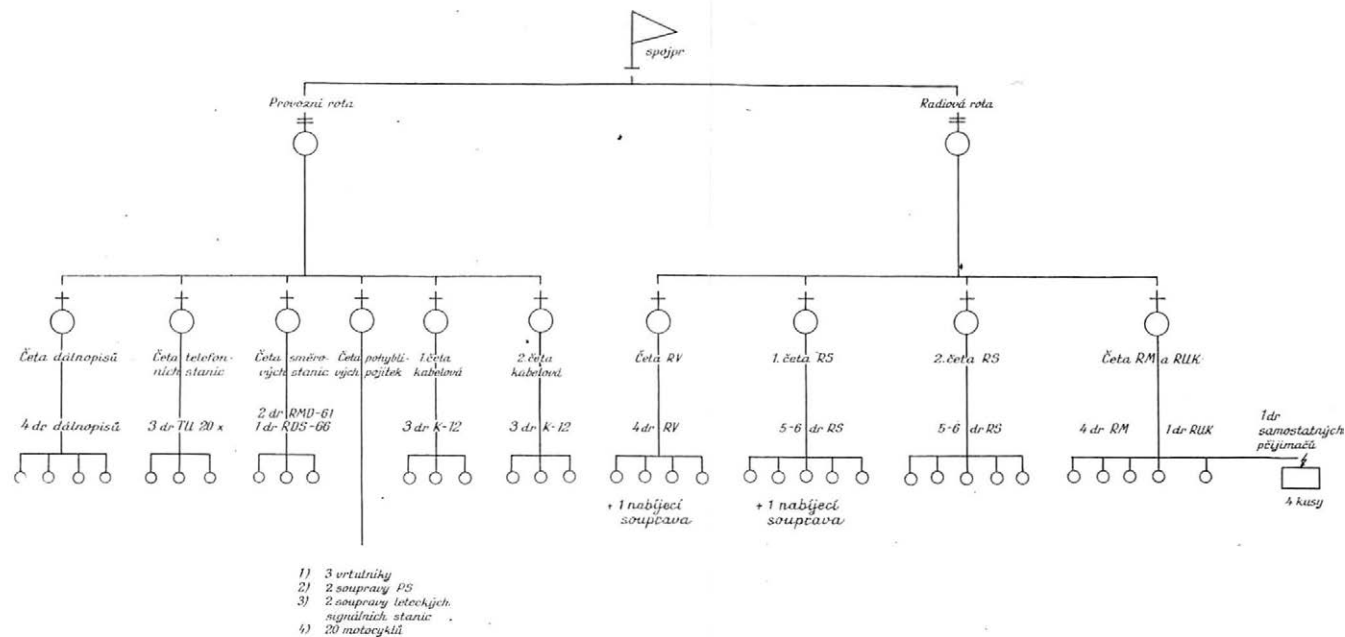
Další důležitou otázkou zabezpečení velení armádnímu týlu je potřeba pohyblivých pojítek, která zdvojují spojení technické. Takovými pojítky jsou především motocykly, automobily, spojovací letouny a vrtulníky.

Za základ kalkulace potřeby motocyklů je možno vzít požadavek dodat náčelníkům týlů svazků nejpozději do 2 hodin potřebné týlové rozkazy.

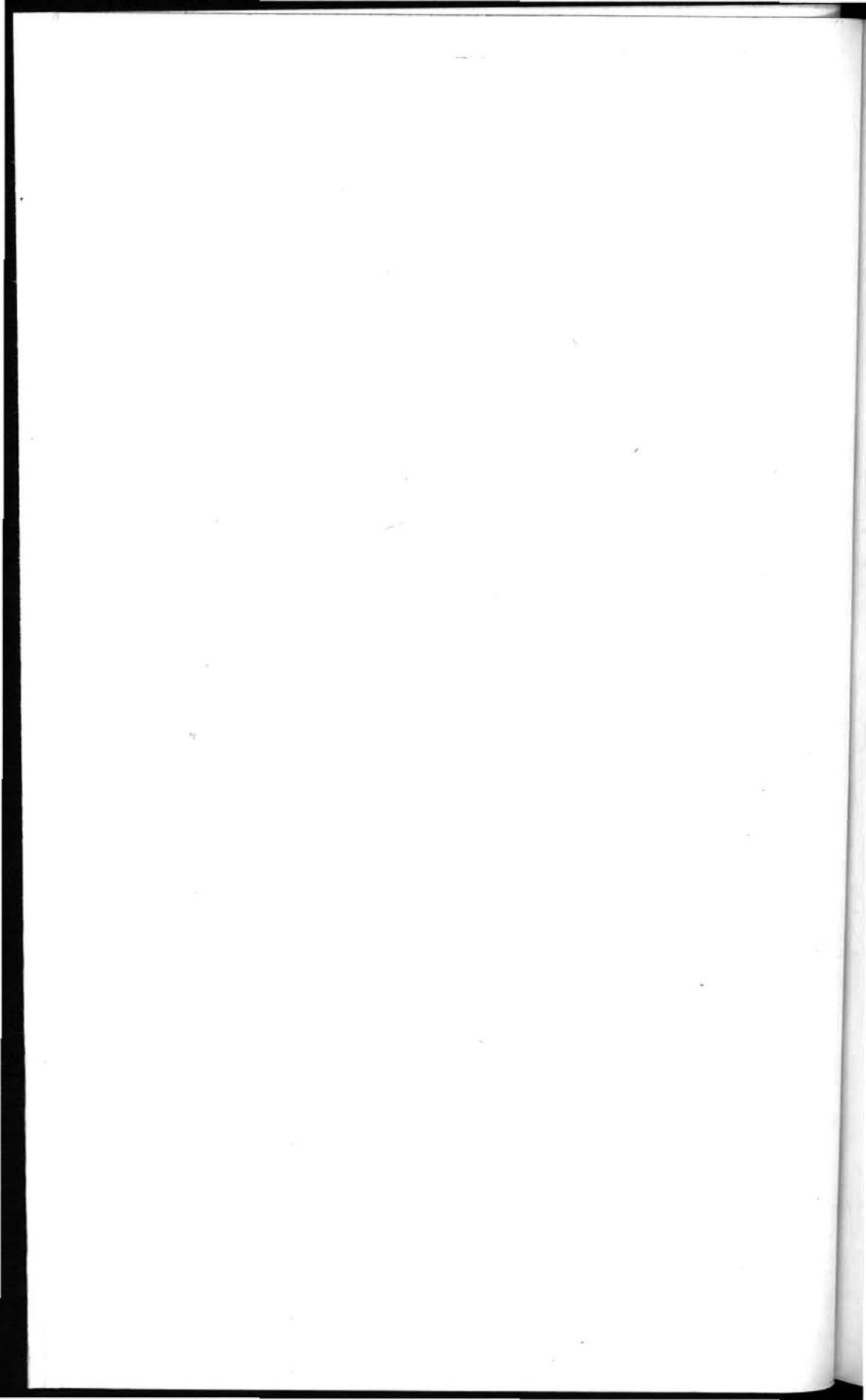
V armádní útočné operaci lze počítat asi s 35 svazky. Vzdálenost 2. sledu polního velitelství armády a týlových sledů velitelství nejbližších svazků ve výchozím položení je 5 až 10 km. Přemístění 2. sledu polního velitelství armády a týlových sledů velitelství svazků se provádí zpravidla jednou denně.

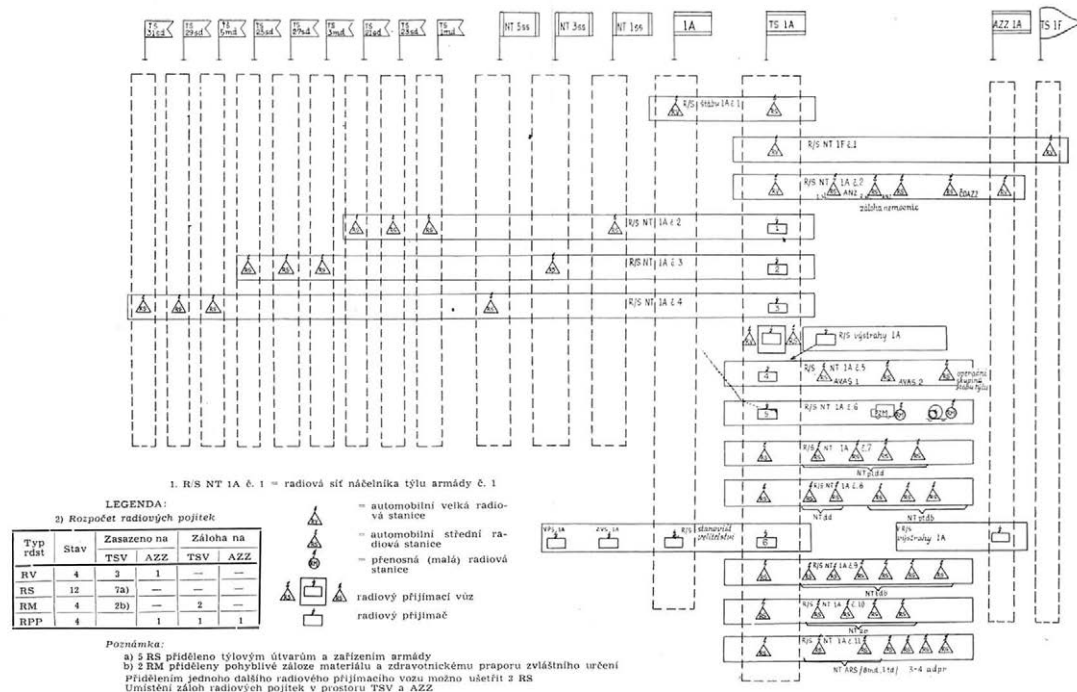
Týlové sledy velitelství dvou divisí nejbližšího střeleckého sboru jsou od sebe průměrně vzdáleny 6 km.

Vzdálenost 2. sledu polního velitelství armády od týlových sledů

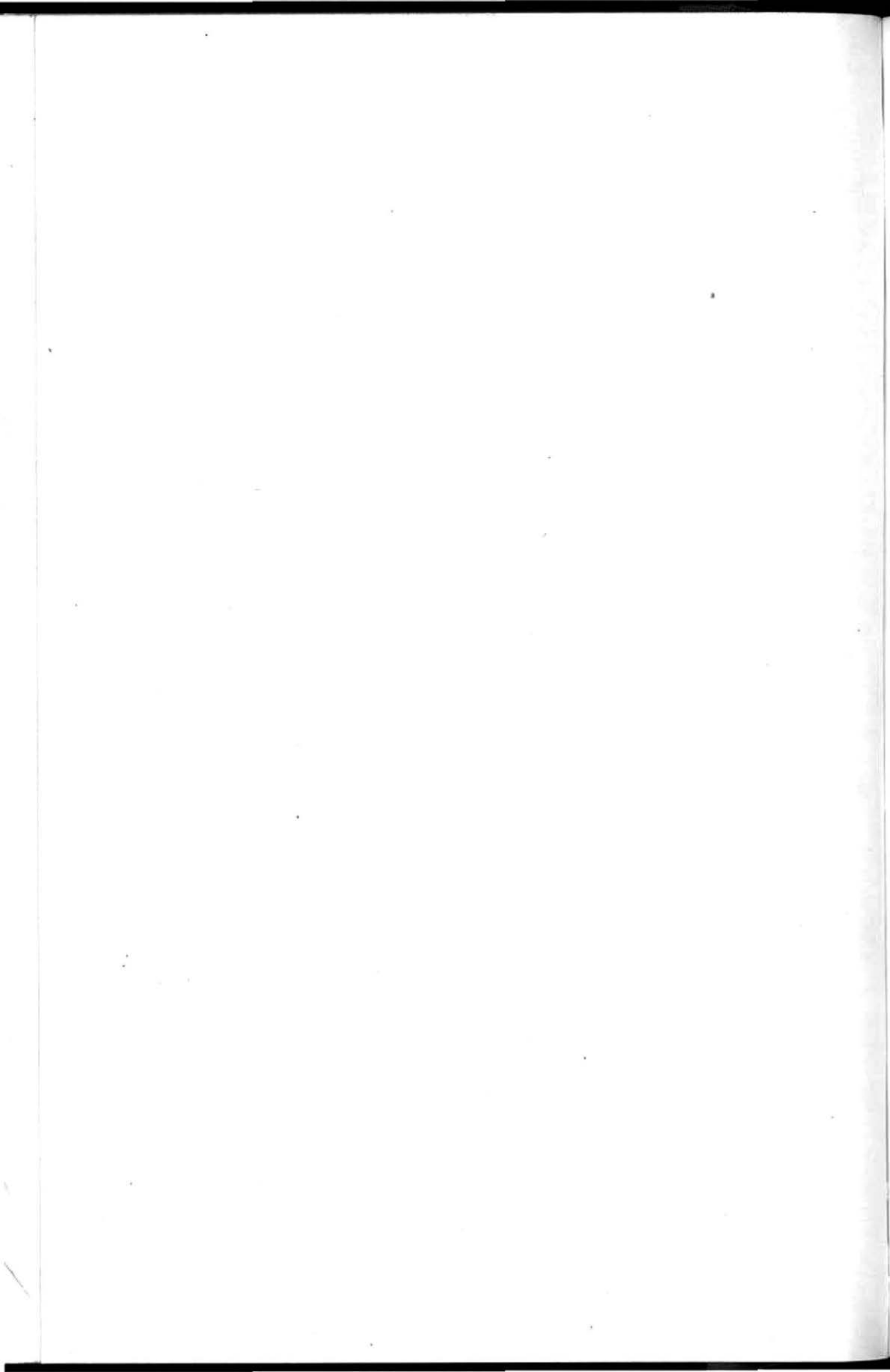

Příloha 1. Návrh organizace spojovacího praporu týlu armády
(RUK = radiový přijímací vůz)

Příloha 2. Schema radiového spojení v armádním týlu v armádní útočné operaci

OPERAČNÍ A BOJOVÁ PŘÍPRAVA

NĚKOLIK POZNÁMEK K OTÁZKÁM VELENÍ VOJSKŮM

Generál-major Jan Knotek

Výsledky různých cvičení provedených v armádě v poslední době plně potvrzují, že se otázka organizace a zabezpečení nepřetržitého velení v soudobých podmínkách operace (boje) stává jednou ze stěžejních otázek soudobé taktiky a operačního umění.

Jak si vysvětlit tuto skutečnost a kde jsou hlavní příčiny těch téměř chronických nedostatků, s nimiž se v otázkách velení potýkáme?

Všechny potíže byly vyvolány změnou základních podmínek a charakteru soudobého boje a operace. Zbraně hromadného ničení, zejména atomové zbraně, byly zavedeny do armád k plnění taktických úkolů. Nová raketová technika dává nebývalé možnosti manévru palbou a podpory vojsk na veliké vzdálenosti. Soudobé armády plně motorisované a mechanisované, podporované vysoce výkonným reaktivním letectvem, staly se daleko průbojnější a pohyblivější. Noc, která dříve znamenala vždy určitou přestávku v boji a které bylo využíváno zejména k provádění průzkumů, k přesunům a přeskupení vojsk, ztratila vlivem nové pozorovací a osvětlovací techniky mnoho ze svých maskovacích schopností a vojska jí plně využívají k dosažení nepřetržitosti útoku a k zvýšení tempa operace.

Všechny tyto skutečnosti vytvořily reálné podmínky k značnému zvýšení tempa operací, hloubky úkolů, rychlosti manévru a přesunů vojsk. Požadavky na denní výkony vojsk se téměř zdvojnásobily a dosahují 40 a u mechanisovaných vojsk 60 km i více. Přesuny vojsk z hloubky operačního učenění nebo jejich manévry podél fronty vyžadující dříve až několik dní, mohou být motorisovanými nebo letecky přepravovanými jednotkami uskutečněny již za několik hodin. Jestliže dříve změna poměru sil na frontě a tím celé situace vyžadovala dlouhodobých příprav, manévru a soustřeďování velkého množství palebných prostředků, může být dnes při využití vyspělé letecké a raketové techniky s použitím zbraní hromadného ničení poměr sil na frontě změněn v několika hodinách.

Je přirozené, že se tak radikálně změněné podmínky boje a operace projeví v nebývalém zvýšení požadavků na velení. Při tempu útoku vojsk 3 až 5 km v hodině, velitelé útvarů a svazků, nechtějí-li se odtrhnout od svých jednotek, jsou prakticky víc v pohybu než na místě a při tom musí zabezpečovat nepřetržitost velení, uplatňovat svůj vliv na vývoj boje rychlou reakcí na často se měnící situaci na bojišti. K tomu přistupuje nutnost členit za použití atomových zbraní orgány velení na několik sledů a zabezpečit jejich plnou informovanost o situaci na bojišti a schopnost v čas potřeby převzít velení. Uvážíme-li, že všechny

tyto úkoly plní velitel a štáb při složité situaci ve vzduchu i na zemi a že přitom velí jednotkám plně nasyceným nejrůznější bojovou technikou vyžadující mnohostranné znalosti způsobů správného využití, vidíme, že problém velení je dnes problémem velmi složitým.

Není sporu o tom, že řadu potíží, s nimiž se setkáváme, je možno připsat na vrub nedostatku zkušeností a praxe velitelského sboru a jeho malé přizpůsobivosti změněným podmínkám. Tyto nedostatky je možno odstranit a odstraňují se výcvikem. Tím však není celý problém zdaleka vyřešen proto, že kořeny nedostatků tkví hlouběji.

Domnívám se, že základní příčinou nedostatků a neuspokojivého stavu v otázkách velení je ta skutečnost, že se snažíme velet v podmínkách, které se od základu změnily, starými prostředky a způsoby, které se v celku nezměnily a kterými jsme veleli dříve v podmínkách nesrovnatelně lehčích. Je sice pravda, že se v poslední době mnoho mluví a píše o nových formách a způsobech velení, ale to je zatím theorie nepřevezená do praxe. Ve skutečnosti se v prostředcích a způsobech velení změnilo žalostně málo. To, co až dosud bylo provedeno, v podstatě představuje jenom využití těch skrytých rezerv, které byly, zejména směrnicemi ministra národní obrany o velení, odhaleny v daných konkrétních prostředcích a způsobech velení. Na tom ovšem nemůžeme ustrnout, nýbrž musíme jít po cestě, kterou nám směrnice naznačují, dál dopředu. Bylo by mylné se domnívat, že rozsah těch skrytých rezerv v dosavadních prostředcích a způsobech velení dostačuje k plnému uspokojení všech těch požadavků, které v soudobých podmínkách operace máme na velení.

Je třeba jasně konstatovat, že vývoj prostředků velení zůstal daleko vzadu za vývojem podmínek soudobého boje a operace a že ani zdaleka není pro velení využíváno těch možností, které nám skýtá současný stupeň rozvoje vědy a techniky.

I když dnes více než kdy jindy platí rčení, že bez spojení není velení, nebylo by správné pojem velení zužovat jen na problémy spojení. Pojem velení zahrnuje v sobě daleko více, zahrnuje v sobě všechnu tu mnohotvárnou a složitou činnost velitele a jeho štábu jak při přípravě, tak při provedení operace. Především je nutno jasně si uvědomit, oč nám vlastně při řešení otázek velení jde. V podstatě jde o dvě zásadní otázky:

- o zabezpečení nepřetržitého velení za použití zbraní hromadného ničení nepřítelem a
- o zkrácení doby potřebné veliteli k správnému rozhodnutí a o proniknutí jeho rozkazů k vojskům včas.

V podstatě tedy jde o zvýšení produktivity práce velitele a jeho štábu. Vývoj způsobů práce velitele a štábu se řídí stejnými zákony jako každý jiný obor lidské činnosti. A tak jako nemůžeme přes určitou hranici zvýšit produktivitu práce v dolech nebo továrnách bez její mechanisace a tak jako bychom nedosáhli kolektivisace zemědělství bez traktorů a hospodářských strojů, stejně tak nemůžeme přes určitou hranici zvýšit produktivitu práce velitele a štábu bez mechanisace a bez plného využití všech možností současné vědy a techniky. A podíváme-li se s tohoto hlediska na současný stav prostředků velení, neubráníme se

dojmu, že se čas zastavil v roce 1945. Je přece třeba se pozastavit nad skutečností, že v době, kdy se věda a technika vážně zabývá takovými otázkami, jako je vytvoření plně automatisovaných umělých oběžnic, že v době, kdy téměř v každé továrně jsou v provozu důmyslná dispečerská zařízení, v době nadzvukových rychlostí, široko rozvinuté slaboproudé techniky, že pro potřeby velení z těchto vymožeností vědy a techniky je využíváno tak žalostně málo. Při tom problém není v tom, že by tyto otázky nebyly technicky vyřešeny, nýbrž v tom, že výsledky výzkumu, vědy a techniky nejsou pro potřeby velení zaváděny a že namnoze nemáme ani přehled o tom, co naše nebo světová věda a technika už všechno vyřešila a čeho by bylo možno využít pro velení. Taková situace je pohříchu v době, kdy se o nás a právem mluví jako o průmyslové velmoci a kdy se cizina na řadě výstav našeho průmyslu obdivuje schopnostem a zručností našich dělníků a konstruktérů. Podívejme se na několik konkrétních příkladů.

Byla stanovena správná zásada, že hlavním druhem pojítka je radio. Je každému jasné, že radio svými vlastnostmi dává možnost spojení na velké vzdálenosti, na místě i za pochodu atd. Ale v době, kdy je vyřešen problém miniaturních a při tom vysoce výkonných a úsporných radiových stanic, naše stanice zůstávají obrovské a neúsporné. Ohromným zvětšením počtu radiových stanic a tím potřeby frekvencí, dere se do popředí otázka přechodu na stanice takového typu, které se dají těžko rušit. Má-li radio plnit svoji funkci, je třeba je spojit s automatickými a bezpečnými šifrovacími a zapisovacími mechanismy schopnými zprávu zašifrovat, bezpečně odeslat, zaregistrovat, zapsat a v libovolný okamžik jednomu nebo více adresátům opakovat. A jaká je skutečnost? Radio, tedy stroj atomového věku, máme spřaženo s typicky manufakturními prostředky utajeného velení, které jsou s to úspěšně paralyzovat všechny výhody, které nám radio dává. I když je pravdou, že náš velitelský sbor ještě zdaleka nezvládl techniku v potřebné míře a používání techniky se mu nestalo při velení denní potřebou, faktem je, že tento stav je jednou z hlavních příčin, proč se naši velitelé a štáby vyhýbají radiu a raději se uchylují k pohyblivým pojítkům.

Všimněme si jiného příkladu. Velitel armády vyjede na rekognoskaci nebo k organisování součinností. Plánuje, řekněme, zasazení armády druhého sledu na frontě 30 km s hloubkou denního úkolu sborů 30 až 40 km. Jaké má velitel k rekognoskaci prostředky? Dalekohled a mapu. Při tom jede na pozorovatelnou vzdálenou od fronty 3 až 4 km, odkud vidí v nejlepším případě 2 až 3 km do šířky a 1 až 2 km do hloubky. A to v době vysoce vyspělé filmové a televizní techniky, pro kterou by nebylo žádným problémem v krátké době nafilmovat a v libovolném místě promítnout třeba celé útočné pásmo nebo jeho obraz přenášet podle pokynů radiem na dálku. Týž problém se týká i samého řízení operace. Pobyt velitele armády 2 až 3 km za frontou není operační nutnost, to je nutnost vyvolaná nedostatečnými prostředky velení.

Otázka zavádění nové techniky, to není jenom otázka zavádění světoborných vynálezů zásadního významu, nýbrž také, a zejména otázka zavádění různých zlepšení, které se zdánlivě zdají maličkostmi, ale které mají hluboké následky.

V současné době ku příkladu se klade důraz na přechod od písemné dokumentace štábů k dokumentaci grafické jako názornější a rychlejší. Požadavek jistě správný. Ale jaké k tomu máme vytvořeny podmínky a jakých k tomu používáme moderních technických prostředků? Ve skutečnosti důstojníka nebo poddůstojníka XY s pravítkem a barevnými tužkami (nebo dokonce s tušemi) a důmyslně zkombinovaný stůl-lůžko ve štábním autobuse, na kterém se sice dobře nespí, ale za to se na něm nedá vůbec kreslit, poněvadž má uprostřed důkladnou mezeru a po okrajích překážející kovovou obru. Potřebuje-li nakreslit grafický dokument ve třech exemplářích, tak to musí prostě nakreslit třikrát — v době vyspělé barevné fotografie a rozmnožovací techniky. Při tom 20% času spotřebuje na beznadějně slepování map universálním lepidlem, které nedrží ani v teple, ani v zimě, ani v suchu, ani ve vlhku, ale snad je levné. Takový stav technických prostředků vede ke »grafikonismu«, který konec konců je zdoluhavější a pracnější než písemný dokument. Neuspokojivým stavem techniky se potom celá snaha o zrychlení a zjednodušení, v podstatě správná, míjí svým cílem a stává se formální.

Na cvičeních není neznám takový obrázek, že velitel chce na př. u sebe shromáždit velitele druhů vojsk. Některý z důstojníků pracně jedním telefonem a velkým křikem svolává jednoho po druhém, nakonec praští telefonem a oběhne je. A zatím existují dispečerská zařízení umožňující předat uvnitř štábu mluvené slovo nebo obraz v kteroukoli dobu na libovolné místo, libovolnému počtu příjemců.

Všimněme si na příklad zoufalého stavu statistických pomůcek vyšších štábů. Statistika je představována kupou ručně vyplňovaných hlášení se spoustou rubrik, v nichž je umění se vyznat a něco najít. Potřebujeme-li odpověď na nějakou konkrétní statistickou otázku, zpravidla po pracovním sčítání, odčítání, násobení a dělení někde na okraji těchto papírů, dostaneme správný součet nesprávných čísel, nebo naopak. A to v době, kdy se cizina obdivuje důmyslnosti a vyspělosti nejrychlejších našich statistických, dirkovacích, násobících a jiných strojů.

Těmito několika namátkou vybranými příklady chci jen ukázat na to, jak při dnešním složitém velení vojskům je málo pozornosti věnováno vývoji a zejména zavádění do praxe nových, moderních technických prostředků, které by nám pomohly vyhrát boj o čas, který v otázkách velení vedeme. Je jistě nezdravý zjev to, že z moderních prostředků velení máme namnoze jen to, co v jednom nebo několika exemplářích koupíme a při zvláštních příležitostech ukazujeme jako zajímavost. Naše věda a technika je tak vyspělá, naši dělníci a naši konstruktéři tak schopní a náš průmysl tak vyvinutý, že nemusíme čekat na to, až se někde ve světě něco objeví. Jde jen o správnou organizaci výzkumu, o kladení správných požadavků na něj a o rychlé zavádění jeho výsledků do praxe. Nezabezpečíme-li úspěšné velení vojskům, nepomůže nám jejich sebedokonalejší výzbroj. A v dnešních podmínkách velení se bez využití všech vymožeností vědy a techniky neobejdeme. Je třeba rázně skoncovat s konservatismem v otázkách velení a s falešným sebeuspokojováním, že je všechno v nejlepší pořádku. Usnesení ÚV KSČ ze dne 22. 2. 1956 o úkolech vědy a zvyšování technické úrovně mluví jasnou řečí a ukládá nám jasné úkoly.

Problém organizace velení v soudobých podmínkách je však daleko širší a obsahuje celou řadu dalších otázek. V tomto boji o čas má vážnou úlohu i otázka organizační struktury neboli počet těch instancí velení, jimiž rozkaz musí projít, aby se dostal na př. od velitele armády k veliteli tanku nebo děla.

Organizace útvarů (svazků, svazů) není stálá a stále se mění v závislosti na druzích bojové techniky do nich zařazené, na úkolech těchto a na řadě jiných faktorů.

Postupné včleňování nové bojové techniky zásadního významu, jako je na př. tank nebo samohybné dělo, je vždy prováděno tempem daným především ekonomickými možnostmi státu. Víme, že dokud bylo tanků málo a dokud tato nová technika nebyla vojsky zvládnuta ani po stránce technické, ani po stránce bojového použití, byly z nich vytvářeny speciální jednotky hlavního velitelství nebo ve frontech a p. Jakmile se nová bojová technika osvědčí a jakmile to ekonomické možnosti státu dovolí, proniká tato technika postupně hlouběji a hlouběji do organizační struktury vojsk a má vliv na jejich organizaci. Tak tomu původně bylo s dělostřelectvem, tankem a samohybným dělem, tak tomu bude a je s radiolokační technikou, s raketovou technikou i se zbraněmi hromadného ničení. Toto postupné pronikání různorodé bojové techniky do vševojskových svazků a útvarů si postupně vynucuje jejich bohaté organické členění a na určitém stupni začlenění techniky do vojsk, v těsné souvislosti s charakterem úkolů daného svazku a útvaru si stav bojové techniky, úkoly svazku (útvaru) a podmínky boje vynucují revisi dosavadní organizace a její přizpůsobení novým podmínkám.

S hlediska velení je přirozené, že čím je organizační struktura vojsk bohatší a čím více je velitelských stupňů, tím že je velení obtížnější a pronikání rozkazů k vojskům pomalejší. Proto snahy o organizaci soudobých vševojskových svazků a svazů vedou k tomu vytvářet co nejméně typů rozličných útvarů a svazků a naopak sledovat linii vytváření útvarů a svazků stejného typu, vybavených bojovou technikou tak, aby tyto jednotky byly schopny samostatně plnit základní bojové úkoly. Je přirozené, že tato snaha má svoje praktické hranice dané jednak ekonomickými možnostmi státu, jednak souhrnem požadavků na průbojnost, pohyblivost a ovladatelnost takového svazku (svazu).

Kromě toho od základu změněné podmínky soudobých operací (boje) a velmi rychlé tempo vývoje těchto podmínek si vynucují předvídání perspektivních řešení. Musíme vycházet z toho, že dnešní podmínky operace a z nich vytvořené závěry budou zítra zastaralá a nevyhovující. Jsme-li už nuceni vydržovat a připravovat armádu k boji, je nutné ji připravovat k vítěznému boji v takových podmínkách operací, jaké budou zítra, a ne, jaké jsou dnes, nebo dokonce, jaké byly včera. Díváme-li se na věci s tohoto hlediska, vtírají se v souvislosti s otázkami velení a snahou o jeho zjednodušení dvě takové základní organizační otázky.

První takovou otázkou je otázka, odpovídá-li bojové složení současného střeleckého sboru novým podmínkám boje a jeho úkolům. V podstatě jde o to, že dnešní střelecký sbor nemá svazky stejného typu — má střelecké a mechanisované divise. Toto složení sboru vzniklo až po druhé světové válce a bylo vyvoláno snahou v soulase s rostoucími

hospodářskými možnostmi státu dát střeleckému sboru mohutný úderný a manévru schopný svazek vybavený dostatečným počtem tanků, samohybných děl a mechanisované pěchoty schopné v útočném boji využívat úspěchu střeleckých divisí a rychle rozvíjet úspěch do operační hloubky obrany nepřítele a v obranném boji provádět mocné protizteče proti nepříteli, kterému se podařilo vklínit se do naší obrany. Tyto základní úkoly mechanisované divise do značné míry předurčovaly její místo v bojové sestavě sboru. Proto byla zpravidla určována do druhého sledu.

Nové podmínky boje, vzniklé použitím atomových zbraní, do značné míry změnily taktické zásady pro použití mechanisované divise. Kromě toho plnou motorisací střeleckých divisí a zavedením tanků a samohybných děl do jejich organizace se znatelně zmenšil ten zásadní rozdíl mezi svazky sboru. Ukazuje se, že k rychlému a plnému využití atomových úderů a k rychlému prolomení taktické hloubky obrany nepřítele je výhodnější používat mechanisované divise v prvním sledu proto, že je pohyblivější, průraznější a odolnější proti účinkům zbraní hromadného ničení nepřítele a kromě toho schopnější překonávat prostory zamořené nepřítelem.

I když dnešní střelecká divise vlastně už není divisí střeleckou a svými vlastnostmi a možnostmi se značně přiblížila divisi mechanisované, přece jen jejich možností plně nedosahuje. A střelecký sbor má ve svém složení mechanisovanou divisi jen jednu, je nucen ji v prvním sledu spřahovat s divisí střeleckou a na rozvinutí úspěchu mu zůstává divise střelecká.

Zdá se tedy, že by v soudobých podmínkách boje bylo výhodnější mít ve střeleckém sboru divise jednoho typu. Otázka, jakého typu by měla být divise, je daleko složitější, i když se nabízí odpověď, že by to měla být divise mechanisovaná. Ve skutečnosti není tato otázka tak jednoduchá a tak jednoznačná a vyžaduje hlubokého a podrobného rozboru otázky po všech stránkách. Tady nejsou důležité jenom ekonomické možnosti státu, i když jejich význam je bezesporu mimořádný. Tady je třeba posoudit i to, že organizace soudobé mechanisované divise byla vytvářena za zcela jiných předpokladů a k plnění bojových úkolů za zcela jiných podmínek boje. Je možné, že při podrobnějším rozboru otázky ve vztahu k soudobým podmínkám boje dojdeme k závěru, že ani dnešní mechanisovaná divise plně nevyhovuje novým požadavkům.

Cílem této úvahy není a ani nemůže být problém řešit a vyřešit. Podle mého názoru podmínky k řešení tohoto problému dozrávají a je třeba se tímto problémem theoreticky zabývat a theoreticky ho připravit. Podle mého názoru by nebylo správné jít při řešení této otázky cestou prostého převzetí některého z typů soudobých divisí. Je třeba uvážit, že organizace soudobých divisí byly vyvolány a odpovídají podmínkám boje, které byly tehdy a které se dnes podstatně změnily. Organizace divise nového typu by musela mít progresivní linii a musí odpovídat úkolům, které tato divise má plnit, a charakteru té bojové techniky, kterou bude mít do sebe začleněnu. Rozhodně to musí být divise vysoce pohyblivá, lehko ovladatelná a přitom dostatečně průbojná a schopná samostatně plnit náročné bojové úkoly. Myslím, že předem je možno říci, že její organizace nemůže jít po linii zvětšování počtů a délek pochodových

proudů, zejména v dopravních prostředcích. Pravděpodobně bude nutno zabývat se otázkou možností přechodu k dopravním prostředkům vyšších tonáží, zejména u týlů. Při určování palebné síly divise, zejména dělostřelectva, bude třeba počítat se skutečností, že vývoj nové techniky jde od klasického jednohlavňového dělostřelectva, a to zejména protiletadlového, k raketové technice centralisované ve svazech, k raketo-metům a k lehkým a pohyblivým bezzákluzovým dělům. Divise musí být soběstačná v úderné síle tanků a samohybných děl a přitom musí mít dostatečnou sílu v plně motorisované pěchotě, aspoň zčásti mechanisované. Je přirozené, že rozhodující úlohu tu musí mít hospodářské možnosti státu.

Druhou otázkou, která se vtírá při studiu podmínek soudobého velení vojskům, je otázka nutnosti existence stupně velitelství sboru v operačním složení armády. Při tom tato otázka velmi těsně souvisí s otázkou divisi jediného typu.

V podstatě není tato otázka nová. Víme, že v Sovětské armádě svého času byla velitelství sborů zrušena a v průběhu Veliké vlastenecké války znovu zřízena. Ovšem důvody pro zrušení i znovuzřízení sborů byly tehdy zcela jiné a tato opatření odpovídala dané konkrétní situaci a podmínkám tehdejší Sovětské armády. Je přirozené, že tyto důvody nelze aplikovat na dnešní podmínky.

Proč se tedy tato otázka dere do popředí a má-li vůbec odůvodnění?

Já se domnívám, že má své odůvodnění a že je možné a potřebné touto otázkou theoreticky se zabývat a prostudovat ji.

Zavedení atomových zbraní nám od základu změnilo některé zásady taktiky i operačního umění a obraz o charakteru budoucí operace (boje). Dnes je třeba velmi pečlivě na jedné straně využívat zkušeností z Veliké vlastenecké války a na druhé straně tyto zkušenosti pružně přizpůsobovat soudobým podmínkám. Vezměme na příklad útočnou operaci s průlomem připravené obrany nepřítele. Ve Veliké vlastenecké válce byl vypracován v mnoha vítězných operacích Sovětské armády klasický způsob průlomu připravené obrany nepřítele. Známe, že Sovětská armáda dovedla tento způsob do skutečného mistrovství, před nímž se hroutila jakákoli obrana nepřítele.

Atomové zbraně nám však nad některá údobí této operace postavily otazník. Musíme počítat s tím, že atomových zbraní bude používáno hromadně na rozhodujících směrech oběma stranami. Jedním ze základních faktorů soudobé operace je moment překvapení a dosáhnout momentu překvapení proti dnešnímu nepříteli používajícímu nejmodernější průzkumné a pozorovací techniky a zejména radiolokační techniky potřebuje dnes daleko více nových opatření, než jsou přesuny v noci, maskování a zadýmování, i když tato opatření svůj význam neztratila. Dnes sotva bude velitel armády riskovat živou sílu a techniku tím, že by ji vystavil možným úderům nepřítele po dlouhé hodiny a snad dny nahuštěnou ve výchozím položení k útoku. Kromě toho atomové zbraně nám dávají možnost zničit a umlčet nepřítele v pásmu průlomu v okamžiku, prakticky jedním úderem. Pro naše vojska to znamená jednak nutnost rychle využít atomových úderů k průlomu celé taktické hloubky obrany nepřítele, jednak možnost při rychlém využití atomových úderů prola-

movat obranu nepřítele z chodu mechanisovanými vojsky. Proto je nutné uvažovat o možnostech vyhnout se riskantnímu hromadění sil a bojové techniky ve výchozím položení k útoku a studovat možnosti průlomu obrany nepřítele z chodu vojsky přímo přicházejícími z hloubky.

Tento způsob ovšem vyžaduje velmi pružného velení, schopného rychle reagovat na vývoj situace na bojišti. Proto se průlom obrany nepřítele z chodu stává dnes základním způsobem průlomu. Tím více význam tohoto způsobu průlomu stoupá v operační hloubce obrany nepřítele, kde na rychlosti průlomu mezilehlých i jiných pásem obrany přímo závisí střední tempo operace.

Podívejme se teď na otázku, jakou funkci při takovémto způsobu vedení operace má velitelský stupeň sboru.

Ustálená praxe prověřená už ve Veliké vlastenecké válce je taková, že zpravidla velitel armády centrálně organisuje dělostřelecký a letecký útok s použitím atomových zbraní, že v zájmu zabezpečení plnění úkolů v duchu zámyslu operace sborům jsou přímo určována pásma průlomu a směry hlavního úderu. Aby si velitel armády zachoval vliv na vedení operace v duchu svého zámyslu, schvaluje zasazení druhých sledů sborů. V otázkách materiálních jsou divise zabezpečovány přímo týlem armády. Vidíme tedy, že se už dnes řada těch zásadních otázek v přípravě i provedení operace řeší na stupni armády přímo pro divise. Velitelství sboru upřesňuje tyto rozkazy, dodává je divisím a řídí boj divisí. Přitom velitel armády v útočné i obranné operaci přímo nařizuje sborům, v jaké bojové sestavě mají svůj úkol plnit.

Jaký je možno očekávat další vývoj těchto otázek?

Podle mého názoru v řadě otázek přípravy a vedení operací je možno očekávat vývoj směrem k centralisaci velení při současném požadavku samostatnosti svazků pro plnění daného konkrétního úkolu. Tak na př. vývoj raketové techniky ať již s použitím atomové náplně nebo bez ní, dávající možnost dalekého dostřelu a velkého manévru palbou, pravděpodobně povede k centralisaci velení těmito prostředky a k odlehčení vševojskovým svazkům. Potřeba hromadného použití letectva při samostatných vzdušných operacích i při podpoře vojsk a zejména využití letecké techniky pro použití atomových zbraní vynutila si již dnes centralisované velení letectvu. Vývoj nové techniky všeobecně jde po linii zvětšování dostřelu a účinku zbraní. Lze proto těžko předpokládat, že by vývoj v otázce velení šel opačným směrem — k decentralisaci.

K tomu přistupuje dnes ještě jedna velmi vážná otázka — otázka zabezpečení těsné součinnosti všech druhů vojsk s jejich rozmanitou bojovou technikou k rychlému a správnému plnění úkolů v duchu zámyslu velitele. Je třeba mít stále na zřeteli tu skutečnost, že žádný druh vojska nebo bojové techniky, nevyjímaje atomové, ani vodíkové zbraně, není schopen plnit úkol samostatně, bez součinnosti s druhými. Byl by omyl domnívat se, že třeba údery atomovými nebo vodíkovými zbraněmi mohou samy vyřešit úkoly strategie nebo operačního umění.

Vzhledem k velikému a okamžitému účinku moderní bojové techniky vyžaduje součinnost s těmito prostředky a rychlé využití jejich účinku vysokou operativnost všech ostatních druhů vojsk a zejména vševojskových svazků. Rychle se měnící situace na bojišti a možnosti rychlé změ-

ny v poměru sil bezpodmínečně vyžadují od velitele rychlou reakci na tyto změny — tedy rychlé rozhodnutí a rychlé provedení. Praxe nás poučuje o tom, že takovými základními kameny ve stavbě operačního složení armády jsou vševojskové divise, kterými velitel armády řeší své úkoly, kterými v průběhu operace manévruje a přestavuje je podle potřeb konkrétní situace. Zřídka končí armádní operace beze změn v bojové sestavě sborů. Víme, že změny podřízenosti divisi jednotlivým sborům, vynucené zájmy velení, jsou v operacích armády téměř pravidelným zjevem. Tady už nám sama praktika vedení operace napovídá a ukazuje na nutnost pružnosti v operačním učlenění armády. Nejsou ani dnes tak vzácné případy přímého podřízení divisi veliteli armády. To je otázka vševojskových záloh, samostatných divisi v obraně, armádních rychlých skupin atd.

Zdá se tedy, že by požadavku operativnosti a pružnosti velení v soudobých podmínkách pomohlo zkrácení cesty velení od armády k divisím zrušením velitelského stupně sboru. Ovšem tak jednoduše a jednoznačně se nelze s tímto problémem vypořádat. To opět vyžaduje velmi důkladného studia a rozboru otázky se všech hledisek. Jistěže by toto řešení nebylo bez nevýhod a možná značných. To je třeba důkladně zvážit a dovést důsledky takového opatření po všech stránkách až do konce.

Dnešní armáda mívá ve svém operačním složení 9 až 11 vševojskových svazků, kterým velí prostřednictvím tří střeleckých sborů. V tomto operačním složení je armáda schopna plnit určité úkoly, jejichž operační normativy byly jednak získány zkušenostmi z Veliké vlastenecké války, jednak byly přizpůsobeny soudobým změněným podmínkám. Zkušenosti ukazují, že velitel armády se svým štábem je s to spolehlivě velet 5 až 7 vševojskovým svazkům a spolu s nimi ostatním armádním prostředkům. To tedy znamená, že kdybychom chtěli zrušit velitelství sborů, že bychom neměli armádě podřízovat více než 5 až 7 divisi. V tomto operačním složení by ovšem armáda nebyla schopna plnit své úkoly podle dosavadních představ. Změna úkolů armády se přirozeně musí projevit jednak směrem nahoru v operačním složení frontu, jednak v názorech na dosavadní způsoby plánování operace. Dosavadní střelecké sbory mají sborové útvary, kterými sbor buďto posiloval nebo podporoval boj divisi. Při stanovení úkolů divisím bylo s těmito prostředky počítáno. Je tedy třeba uvážit, zda tyto prostředky včlenit do divisi nebo do prostředků armády. Tato otázka je těsně spjata s prvním problémem — s otázkou typu a organizace divise. S hlediska velení by si zrušení stupně sboru jistě vynutilo reorganizaci štábu armády. Spojení v armádě by se muselo přeorientovat z dosavadních tří směrů za sbory na dvojnásobný počet směrů za divisemi. To vyžaduje mechanisaci a automatisaci prostředků velení. To sice není technický problém, ale je třeba vidět, že by s dnešními prostředky velení armáda na tento úkol nestačila.

V podmínkách, jaké byly zejména na západním válčišti, nebyla řídká úvaha o střeleckých sborech bojujících na samostatných taktických směrech. Reorganizaci velení ve vševojskové armádě se přirozeně nemění charakter válčiště. Proto by bylo třeba s tímto faktem počítat a učinit taková organizační opatření, která by zabezpečovala vedení boje na samostatných taktických směrech.

Přes řadu obtíží, s nimiž se řešení tohoto problému setká, není, myslím, theoretická úvaha o možnosti zrušení stupně sborů v současné době tak zcela neodůvodněna. Toto opatření by zrychlilo velení a odstranilo řadu nedostatků v pronikání rozkazů k vojskům, s nimiž se dnes setkáváme. Přímé řízení boje divisí armádou by rozhodně přispělo k pružnosti velení, k urychlení reakcí na změny situací a k zesílení vlivu velitele armády na vedení operace v duchu jeho zámyslu. Na druhé straně by toto opatření vyžadovalo řadu hlubokých zásahů do organizační struktury vojsk, do forem a method přípravy a vedení operace.

*

Je přirozené, že tyto krátké úvahy ani zdaleka nevyčerpávají celou problematiku, která před námi v otázkách zabezpečení nepřetržitého velení stojí. To konečně nebylo ani jejich úkolem. Jejich cílem je vyvolat diskusi a přimět příslušníky velitelského sboru theoreticky i prakticky se zabývat otázkami soudobého velení ve zcela nových podmínkách, jejichž charakter, jak se já domnívám, jsme si ještě ani zdaleka neuvědomili.

My jsme sice vzali na vědomí atomové zbraně i jiné druhy nové bojové techniky, ale myslím, že jsme z jejich charakteru a možností nevyvodili ještě uspokojivé závěry o změnách, které jejich použití vnáší do taktiky a operačního umění. Naše představy o vedení soudobé operace (boje) v nových podmínkách jsou stále pod velmi silným vlivem těch starých představ o vedení operace (boje), které máme hluboko vžity a které se už nebudou opakovat. Všimněme si našich cvičení. My sice používáme atomových zbraní i jiných druhů nové bojové techniky, ale zdá se, že jejich použití podřizujeme starým taktickým i operačním principům tak, aby nám tato nová technika dovolila vést operaci (boj) těmi starými způsoby, kterým jsme zvyklí. Je to konečně pochopitelné — my nemáme s novou, zejména atomovou technikou zkušeností a odtud plynou všechny ty potíže, otázky a nejasnosti, které jsou zákonitým projevem hledání nových cest. Myslím, že základním nedostatkem a proto předním úkolem velitelského sboru je především ujasnit si celý dosah a charakter změn podmínek budoucí operace (boje), a všech těch požadavků, které z toho vyplývají. Je třeba vidět, že se formy a způsoby operací (bojů) minulé války už nebudou opakovat, aspoň ne tam, kde se bude hromadně používat zbraní hromadného ničení. Obsah celé řady taktických i operačních pojmů se dnes podstatně změnil a stále se mění. Řekneme-li na př. dnes »průlom připravené obrany nepřítele«, je obsah tohoto pojmu, t. j. charakter činnosti vojsk, za používání atomových zbraní docela jiný, než byl dříve, a proto i jeho příprava musí být docela jiná. Zásadně se na př. změnil obsah pojmu »překvapení«, a to zejména v operačním a strategickém měřítku. Uvážíme-li celý dosah té schopnosti zbraní hromadného ničení — ničit živou sílu a bojové prostředky v okamžiku na velkých prostorech a prakticky v libovolné hloubce operace, vidíme, že otázka dosažení momentu překvapení není jen otázkou zabezpečení úspěchu operace, nýbrž je zásadní otázkou možností uskutečnění operace vůbec. Vezmeme-li na př. v úvahu možnosti vojsk dopra-

vovaných na bojiště vzduchem v součinnosti s použitím zbraní hromadného ničení, je pravděpodobné, že nám tyto nové skutečnosti do značné míry změní obsah pojmů »boje v taktické hloubce« a »boje v operační hloubce obrany«.

V podstatě jde o to uvědomit si, že atomové zbraně nám nemění některé taktické a operační zásady snad jen v tom smyslu, že nám nahrazují tolik a tolik dělostřeleckých oddílů a že nám umožňují o tolik a tolik kilometrů zvýšit tempo operace. Důsledky jejich použití jsou daleko hlubší a jde o to uvědomit si je v plném rozsahu. To ovšem vyžaduje za prvé, aby každý z nás sám v sobě svedl boj s konservatismem a zbavil se dnes už neplatných představ o charakteru operace (boje), a za druhé to potřebuje odvážné hledání nových cest a myšlenek, při němž se neobejdeme bez hlubokého studia a široké diskuse. Při hledání těchto cest a nových forem se můžeme mýlit — to se dá uvést na správnou míru, ale nesmíme se mýlit v jedné věci, a to v tom, že budeme mít proti sobě nepřítele zaostalého a neschopného a že se k dosažení vítězství nad ním obejdeme bez plného využití všech výsledků naší vědy a techniky.

O NĚKTERÝCH OTÁZKÁCH NOVÝCH FOREM VELENÍ

Plukovník Josef Kudrnovský

Rozsáhlá mechanisace vojsk a masové použití prostředků hromadného ničení a letectva na bojišti rozhodně změnily podmínky, v nichž se připravuje a vede soudobý boj a operace.

Zákonným důsledkem kvalitativních změn v organizaci a výzbroji soudobých armád je podstatné zkrácení přípravného období operace a její větší rozmach, vysoká tempa útoku, rychlé a náhlé změny v situaci jak na zemi, tak i ve vzduchu.

Za těchto podmínek se stává nepřetržitě a pružné velení vojskům jedním z nejdůležitějších faktorů úspěchu boje i operace. A poněvadž marxisticko-leninská poučka o vzájemné souvislosti jevů platí i ve vojenské vědě, musí kvalitativně změněné podmínky přípravy a vedení operace nezbytně vyvolat i odpovídající změny v organizaci velení.

K tomu, aby i za těchto podmínek bylo velení nepřetržitě a pružné, je nutné, aby velitelé a štáby všech stupňů přezkoušeli dosavadní a hledali nové, vyšší formy organizace práce.

Jen tak bude možno co nejvíce zkrátit přípravné období operace a tím dát nepříteli méně času na přípravu obrany a zmenšit jeho možnosti napadení našich vojsk atomovými, chemickými a biologickými zbraněmi.

Jen tak budeme moci dokonale využít takového rozhodujícího činitele, jakým je překvapení.

Jen tak bude možno nepřetržitě uplatňovat vliv na průběh boje i operace a úspěšně ji zakončit.

Otázka minimálně krátkého přípravného období a stále vysoké bojové pohotovosti vojsk a štábů má zvlášť velký význam v počátečním období války.

Je třeba mít stále na mysli, že máme proti sobě silného, dobře vyzbrojeného, krutého a lstivého nepřítele, který má stejné možnosti provést neočekávané a hluboké údery, podporované atomovými, chemickými a biologickými zbraněmi a mohutným letectvem.

Proto je třeba přistoupit s pocitem vysoké odpovědnosti k plnění úkolů uložených nám ministrem národní obrany ve směrnících pro velení vojskům.

Přitom však je třeba si uvědomit, že ony směrnice jsou jen návodem k práci, který je nutno tvůrčím způsobem rozvíjet na základě praktických zkušeností.

Pro správné pochopení a provádění uložených úkolů je třeba správně chápat otázku velení v celém jejím rozsahu.

Velení, to není jen dávání rozkazů a bojových nařízení podřízeným, nýbrž obrovský a složitý komplex otázek přípravy, organizace a vedení operace a boje.

Velení vojskům zahrnuje takové důležité otázky, jako je udržování vysokého politického a morálního stavu a neustálé bojové pohotovosti

vojsk; včasné stanovení bojových úkolů vojskům; příprava a organizace bojové činnosti vojsk a organizaci nepřetržité součinnosti v boji i operaci; stálé operační, bojové a politické zabezpečení vojsk; stálé řízení vojsk v průběhu bojové činnosti; stálá kontrola plnění rozkazů, nařízení a veškeré činnosti vojsk, nepřetržité zabezpečení vojsk materiálními prostředky a organizace týlu.

Všechny tyto otázky je třeba opět vidět a řešit ve vzájemné souvislosti, neboť nebude nic platné sebelepší a seberychlejší naplňování operace (boje), nebude-li stejně rychle a dobře zabezpečena politicky, materiálně, technicky, zdravotnický nebo nebude-li utajena.

Proto zároveň s řešením otázek nových způsobů práce štábů je nutné řešit i otázky spolehlivého a rychlého přísunu a odsunu lidí i materiálu, otázky politické práce a dokonalého utajení s využitím nejnovější techniky.

Velitelé a štáby všech stupňů musí rázně a rychle skončit s podceňováním týlových otázek a současně s rozhodováním po stránce vševojskové řešit i týlové otázky.

Soudobé podmínky vedení operace (boje) vyžadují, aby se velitel rozhodoval sám a své rozhodnutí upřesňoval jen krátkými dotazy u svých podřízených specialistů, kteří musí být kdykoli s to na ně rychle a správně odpovědět.

To vyžaduje od velitele hlubokých znalostí nejen vševojskových, nýbrž i týlových a speciálních otázek a umění rychle se správně rozhodovat a tvrdě uvádět své rozhodnutí v život a od štábů cílevědomě a rychle práce při přípravě podkladů pro rozhodnutí velitele.

Z těchto důvodů se také odstraňuje dosavadní praxe vyslýchání dlouhých informačních zpráv.

K otázce nových forem práce štábů.

Jednou z forem práce štábů, která má přispět k podstatnému zkrácení doby potřebné na přípravu operace, je přechod na grafický způsob dokumentace. Bylo by však nesprávné chápat tento způsob dokumentace jako jediný, neboť takové chápání nových metod práce by vedlo k nové šablonovitosti.

Při posuzování formy zpracování dokumentů je třeba vycházet z konkrétní situace, v které se ten nebo onen dokument zpracovává, a k účelu, kterému má sloužit. Kriteria pro posouzení formy dokumentu je jeho přehlednost, přesnost, jasnost, rychlost zpracování, možnost rychlého dodání vykonavatelům, možnost doplňování podle vzniklé situace a na místě ne posledním i potřeba materiálu a sil a náklady na zpracování.

Bude-li na příklad ke grafickému dokumentu nutno psát dlouhou legendu, aby byl pro vykonavatele jasný, nebo bude-li dodání takového dokumentu styčným důstojníkem vyžadovat značně dlouhé doby, bude zpracování krátkého písemného dokumentu nebo předání nařízení po pojitkách výhodnější, a tedy i správnější.

Naproti tomu plánovací dokumenty, které jsou vnitřními dokumenty štábu, bude vždy výhodnější zpracovávat graficky, poněvadž plně vyhovují všem uvedeným požadavkům kladeným na dokumenty.

V souvislosti se zkrácením počtu dokumentů ve štábech se vyskytují názory na vytváření komplexních plánů. Domnívám se, že takové řešení

je opět extrémem, který by nakonec přivedl k tomu, že by se nikdo a pravděpodobně i zpracovatel v plánu nevyznal, natož aby podle něho řídil operaci (boj) nebo vydával bojová nařízení. Tím nechci říci, že by spojování dvou nebo i více dokumentů, majících mnoho společného, v jeden nebylo výhodné a účelné.

Tak lze hlavní opatření protiatomové, protichemické a protibiologické ochrany vyjádřit v grafickém plánu operace a podrobně je rozpracovat v plánech příslušných druhů vojsk.

Naproti tomu však nebude výhodné slučovat na příklad plán operačního maskování s druhými plány operačního zabezpečení, neboť současný rozvoj radiolokace, přístrojů k vidění v noci a jiných technických prostředků vyžaduje takového množství ženijních a druhých opatření, že by doplňování tohoto plánu dalšími opatřeními jej učinilo nejasným a nepřehledným. Není však námitek spojit i tento plán na příklad s plánem osvětlování při přípravě operace v nočních podmínkách.

Přechod na grafický způsob zpracování dokumentů klade na přípravu velitelů a štábů zvýšené požadavky, neboť má-li se mapa stát hlavním dokumentem velení, musí být zakreslena nejen rychle, ale i přehledně, výrazně a správně a obsahovat všechny potřebné údaje.

Výcvik v zakreslování situací do mapy nestačí provádět jen v hodinách štábního výcviku, nýbrž soustavně a při každé příležitosti formou krátkých letuček. Takové letučky je možné provádět při každé kontrole a pomoci, při shromážděních, poradách i během pracovní doby.

K tomu je však třeba předem připravit řadu bojových situací, krátkých písemných řešení, hlášení ze všech druhů operace (boje) a čisté výřezy z upotřebených map. Letučky je možné provádět metodou diktátu ústně, telefonem, radiem, zakreslováním podle schématu nebo podle písemného podkladu, v normálních i polních podmínkách. Nakonec je možné provádět v rámci štábu soutěže v rychlém, přesném a přehledném zpracování mapy. Myslím, že není třeba podotýkat, že k rychlému a správnému zpracování mapy je nezbytně nutná dokonalá znalost smluvených značek, z nichž mnohé bude výhodné přenášet na mapu tiskem pomocí ruční tiskárničky.

Dosavadní zkušenosti z velitelské přípravy velitelsko-štábních cvičení i cvičení s vojsky ukazují, že jedním z vážných důvodů nesplnění úkolů cvičícími štáby je pomalé technické zpracování dokumentů.

Právě tak jako v průmyslu a zemědělství je i ve štábech mechanizace práce základním předpokladem zvýšení produktivity práce. V operačních odděleních štábů se dosud málo využívá takových pomůcek, jako jsou logaritmická pravítka, jednoduché počítači přístroje, přístroje na rozmnožování a přenášení grafických a písemných dokumentů, magnetofony a p.

Je proto třeba hledat i tu nové cesty, vynalézat nové pomůcky a více využívat vymožeností techniky.

Za soudobých podmínek vedení operace (boje) význam velení vojskům nesmírně vzrostl. K zabezpečení nepřetržitého velení vojskům v průběhu celé operace (boje) je třeba hledat nové způsoby velení a zdokonalovat technické prostředky, zvláště radio, které se ještě více než dříve stává hlavním prostředkem velení.

Dokonalé pojítka nám však ještě nezaručují nepřetržitost velení. K tomu je ještě a hlavně potřeba, aby všichni generálové a důstojníci uměli rychle a správně těchto pojítek užívat, t. j. rychle a správně přijímat a předávat bojové rozkazy, nařízení a hlášení.

Praxe ukazuje, že jednou z hlavních překážek rychlého a správného použití pojítek a hlavně radia je kromě slabé znalosti pojítek i nedokonalost a malá účelnost dosud používaných pomůcek k utajení velení. Provedené zkoušky s hovorovými tabulkami ukázaly, že k předání situace svazku je třeba průměrně 50 až 60 minut za podmínky, že předávající má dobré znalosti práce na pojítkách i zakreslování situace do mapy.

Jediná možná cesta k zrychlení práce s pomůckami k utajení velení je sestavení tabulek vyjadřujících celé věty bojového rozkazu, nařízení nebo hlášení.

Příklad takové hovorové tabulky, která se nám dobře osvědčila, uvádím.

Bude třeba po této cestě jít dále a tabulku ještě více zdokonalit, po případě zjednodušit.

Tabulka »MEDVĚD«

900—950 = Čti mapu		951—999 = Konec údajů z mapy	
2	10—50	B	Bojové hlášení svazku... číslo:...
		D	VS (mapa) ..., datum ... hodina ... Mapa 100 000/53
3	30—70	E	Hlavní síly svazku... vyšly bojem na čáru... k hod. ...
		F	a byly zastaveny silami... nepřítele
		H	a pokračují v útoku ve směru (mapa)...
		J	a přešla do pronásledování ve směru (mapa)...
		K	PO pronikl do prostoru mapa... a byl (1) odražen (2) postupuje ve směru
		L	Jednotky jsou v boji s... nepřítele
		N	1 ... Děl. skup. v pal. postavení v prostoru (mapa) ...
			2 ... Děl. skup. na přesunu, čelem (mapa)...
		O	3 ... DPTZ a POZ na čáře rozvinutí (mapa)...
			4 ... DPTZ a POZ na přesunu, čelem (mapa)...
			5 ... DPTZ a POZ soustředěna v prostoru (mapa)...
		Q	6 ... PLDS v palebných postaveních (mapa)...
			7 ... PLDS na přesunu, čelem (mapa)...
		R	8 ... Tanková záloha v prostoru (mapa)...
			9 ... Tanková záloha na přesunu, čelem (mapa)...
		S	7 ... VŠZ soustředěna v prostoru (mapa) ...
			6 ... VŠZ na přesunu, čelem (mapa) ...
		T	5 ... ŽZ soustředěna v prostoru (mapa)...
			4 ... ŽZ na přesunu čelem (mapa)...
		U	2 ... CHZ soustředěna v prostoru (mapa)...
			3 ... CHZ na přesunu čelem (mapa)...

900—950 = Čti mapu			951—999 = Konec údajů z mapy	
3	30—70	W	VS v prostoru (na přesunu) mapa...	
		X	ZVS v prostoru (na přesunu) mapa...	
		Z	VPS v prostoru (mapa)...	
		A	TSV v prostoru (na přesunu) mapa...	
1	20—80	A	1	Druhý sled... soustředěn v prostoru (mapa)...
			2	Druhý sled... na přesunu čelem (mapa)...
4	40—99	F	Situace nepřátelská	
		G	Svazek ... v boji s ... nepřítele	
		H	Provedl protizteč (protiúder) silami... na směru...	
		I	Provedl úder AZ na útvar... v prostoru (mapa)... v hodin...	
		K	Nepřátelské letectvo provádí úder skupinami letounů... na (čelní sledy, zálohy) v prostoru (mapa)...	
		M	Nepřítel přisunuje k frontě pěchoty a tanky v hodnotě ... směrem..., čelem u ...	
		O	Nepřítel soustřeďuje síly v hodnotě... v prostoru (mapa)	
		X	Nepřátelské letectvo provádí průzkum na směru (mapa)...	
5	15—25	A	Rozhodl jsem:	
		B	Pokračovat v útoku hl. silami na směru (mapa)...	
		D	Částí sil v součinnosti s... obklíčit a zničit nepřátelské uskupení v prostoru (mapa)...	
		F	Zabránit nepříteli obsadit pásmo na čáře (mapa)...	
		G	Zmocnit se (kým?)... předmostí v úseku (mapa) a udržet je do příchodu hlavních sil	
		K	Nočním útokem pokračovat v útoku ve směru (mapa)... a ovládnout čáru (mapa)...	
		L	Silami... přejít do obrany na čáře (mapa)... k přehrazení směru (mapa)...	
		N	Zničit silami... v součinnosti s... nepřátelské uskupení v prostoru (mapa)... úderem na směru (mapa)...	
9	55—88	O	Pomocný úder vést na směru (mapa)... jednotkou...	
		C	Ž á d á m:	
		D	Nasadit druhý sled z čáry... na směru (mapa)...	
		E	Dát mi k dispozici vaši... k použití v prostoru...	
		G	Schválit mé rozhodnutí	
7	44—66	H	O zásah pravého (levého) souseda ve prospěch... na směru (mapa)...	
		R	ZTRÁTY: k hodině:...	
		M	na osobách ... %	
		N	na tancích ... %	
		P	na dělech a minometech ... %	
		S	na protitankových prostředcích ... %	
		X	na protiletadlových prostředcích ... %	
		Y	úderem AZ vyřazen...	

Tabulka »VLK«

Heslo		Rozkaz	Hlášení
01—09	1	Bližší úkol... (mapa)	Bližší úkol splněn v... hod.
	2	Další úkol... (mapa)	Další úkol splněn v... hod.
	3	Úkol dne... (mapa)	Úkol dne splněn v... hod.
	4	D 1 ovládnout čáru... (mapa)	D 1 vyšel na čáru... (mapa)
	5	Vyšlete PO do prostoru... (mapa)	PO vyšel do prostoru... (mapa)
	6	Hlaste situaci PO	Hlásím situaci PO
	7	Vyrazte k útoku v... hod.	Útok zahájen v... hod.
	8	Hlaste situaci k... hod.	Hlásím situaci k... hod.
	9	Vyšlete průzkum do prostoru	Průzkum vyslán do prostoru
	0	Buďte připraven k odražení protizteče ze směru	Jsem připraven odrazit protizteč nepřítele ze směru
30—39	1	Řeku překročte z chodu v úseku	Překročil jsem řeku z chodu v úseku
	2	Přisuňte mostovou soupravu do prostoru	Mostová souprava přesunuta do prostoru
	3	Uvolněte komunikaci v úseku... (mapa) od... do... hod.	Komunikace... (mapa) uvolněna od... do... hod.
	4	Vzdušný výsadek bude shozen do prostoru	Vzdušný výsadek shozen v prostoru
	5	Soustředte palbu do prostoru	Palba soustředěna do prostoru
	6	Atomová puma bude shozena do prostoru v... hod.	Atomová puma shozena do prostoru v... hod.
	7	Zasažené jednotky vyvedte do prostoru	Zasažené jednotky vyvedeny do prostoru
	8	Zjistěte prostor zasažený BRL	BRL zasažen prostor
	9	Rozviňte MSO v prostoru	MSO rozvinuto v prostoru
	0	Ovládněte z chodu čáru	Ovládl jsem z chodu čáru
60—69	1	VS rozviňte v prostoru	VS rozvinuto v prostoru
	2	ZVS rozviňte v prostoru	ZVS rozvinuto v prostoru
	3	VPS v prostoru	VPS v prostoru
	4	Osa přemístění	Přemísťuji se po ose
	5	Vyšlete styč. důstojníka na...	Styčný důstojník vyslán na...
	6	Připravte se na přijetí rozkazu	Jsem připraven k přijetí rozkazu
	7	Připravte se k přesunu do prostoru	Připraven k přesunu do prostoru

Heslo		Rozkaz	Hlášení
101—149	8	Armáda	Armáda
	9	Sbor	Sbor
	0	Divise	Divise
	A	1	1
	D	2	2
	E	3	3
	G	4	4
	I	5	5
	H	6	6
	M	7	7
	P	8	8
	X	9	9
	Y	0	0
800—899 = Čti mapu			900—999 = Konec údajů z mapy

Nutnost zabezpečit velitelům v průběhu operace možnost pozorovat bojovou činnost vojsk si vyžádala novou organizaci stanovišť velitelství v tom smyslu, že těžiště velení se přenáší na velitelstvosporozovací stanoviště (VPS), která se přibližují přímo k vojskům, aby mohla plnit požadavky na ně kladené. Požadavek přenést těžiště velení na VPS však neznamená nahromadit na nich celý štáb svazku nebo svazu, jak se to dosud provádí, poněvadž takový výklad organizace VPS velení nezlepšuje, nýbrž ochromuje.

Na VPS je třeba kromě velitele mít jen tolik funkcionářů štábu, aby bylo zabezpečeno přímé velení vojskům a aby bylo možné, kdyby bylo VPS vyřazeno, přenést velení na VS. Na stupni armády může být na VPS průměrně 12 až 15 funkcionářů a pomocníků s potřebnými pojiťky a dopravními prostředky, které je nutno pro utajení umisťovat podle konkrétních podmínek terénu na vzdálenost 1 až 2 km. Splnění tohoto požadavku vyžaduje vyřešení otázky dálkového klíčování soudobých radiových stanic a vybavení velitelů a štábů dopravními prostředky s vysokou průchodností.

V operační skupině velitele na VPS je výhodné mít náčelníka operačního oddělení a dva až tři pomocníky, náčelníka průzkumu s pomocníkem, velitele dělostřelectva s dvěma pomocníky, z nich jednoho pro protiletadlové dělostřelectvo, ženijního náčelníka, velitele tankového a mechanisovaného vojska, chemického náčelníka, náčelníka PVO a představitel letectva.

Zbytek štábu s jeho náčelníkem musí být na VS, aby bylo zabezpečeno velení, kdyby bylo VPS vyřazeno z boje. Při rozhodování velitele v důležitých údobích vyjíždí náčelník štábu na VPS. Po dobu jeho nepřítomnosti na VS řídí práci zbytku štábu první pomocník náčelníka

operačního oddělení. Není správná dosud používaná praxe, že se pro práci na VPS vybírají nejschopnější pracovníci jednotlivých oddělení štábu a na VS zůstávají méně schopní a méně zapracovaní důstojníci. V tomto případě není velení vojskům zabezpečeno, neboť VS se stává práce neschopným přívěskem VPS.

Vybavení stanovišť velitelství dopravními a technickými prostředky musí zabezpečovat velení vojskům jak na místě, tak i při vysokých tempích útoku, dosahujících 30 až 40 km a v jednotlivých údobích operace 50 až 60 km za den.

Se zřetelem k současné hloubce bojové (operační) sestavy vojsk ve výchozím položení k útoku mohou být stanoviště velitelství od předního okraje vzdálena:

VPS střeleckého (mechanisovaného) praporu	0,5— 1,5 km,
VPS střeleckého (mechanisovaného) pluku	2 — 3 km,
VPS střelecké (mechanisované) divise	1 — 1,5 km,
VPS střeleckého sboru	1,5— 2,5 km,
VPS armády	2 — 4 km,
VS střelecké (mechanisované) divise	5 — 7 km,
VS střeleckého sboru	10 —12 km,
VS armády	20 —25 km,
ZVS střeleckého sboru (4—5 km stranou od VS)	10 —12 km,
ZVS armády (8—10 km stranou od VS)	20 —25 km,
TSV střeleckého (mechanisovaného) pluku	6 — 8 km,
TSV střelecké (mechanisované) divise	12 —15 km,
TSV armády	30 —40 km.

Přemísťování VPS velitelů jednotek, útvarů a svazků během boje musí být organizováno tak, aby se neodtrhávalo od vojsk.

Přemístění se musí provádět rychle, v krátkých intervalech od jedné čáry výhodné pro pozorování k druhé.

Přemísťování VS svazků se musí provádět v závislosti na splnění bojových úkolů vojsky.

Se zřetelem k hloubce bojových úkolů útvarů a svazků a k situaci, mohou se VS útvarů a svazků přemísťovat skoky:

štáb střelecké (mechanisované) divise	6— 8 km, t. j. 3—4krát za den,
štáb střeleckého sboru	12—15 km, t. j. 2—3krát za den,
štáb armády	30—40 km, t. j. jednou za den.

Přemísťování ZVS střeleckých sborů a armády je nutno organizovat tak, aby v kterýkoli okamžik boje bylo zabezpečeno velení vojskům.

Přemísťování VS svazků a svazů se provádí po sledech. V prvním sledu se přemísťuje velitel, velitelé druhů vojsk a služeb a část štábu v čele s náčelníkem operačního oddělení, v druhém sledu zbytek štábu v čele s náčelníkem štábu. Přemístění ZVS se provádí jedním sledem.

Přemístění TSV bude záviset na přemístění VS a týlových útvarů a zařízení.

U útvarů se mohou TSV přemísťovat průměrně dvakrát za den, u svazků jednou až dvakrát za den a u armády přibližně tak jako VS, t. j. jednou za den.

K zabezpečení pevného velení vojskům v obranné operaci (boji) může být rozmístění stanovišť velitelství organizováno takto:

VPS střeleckého (mechanisovaného) praporu v prostoru třetího zákopu prvního postavení	1 — 1,5 km,
VPS střeleckého (mechanisovaného) pluku v prostoru prvního postavení na vzdálenost	1,5— 2 km,
VPS střelecké (mechanisované) divise	1,5— 2 km,
VPS střeleckého sboru	1,5— 2 km,
VPS armády	2 — 3 km,
ZVPS střeleckého (mechanisovaného) pluku v prostoru třetího postavení na vzdálenost	10 —12 km,
VS střelecké (mechanisované) divise v prostoru třetího postavení na vzdálenost	10 —12 km,
VS střeleckého sboru v prostoru druhého nebo třetího postavení druhého pásma obrany na vzdálenost	20 —25 km,
VS armády za druhým pásmem obrany na vzdálenost	30 —35 km,
ZVS střelecké (mechanisované) divise v prostoru druhého pásma obrany na vzdálenost	18 —20 km,
ZVS střeleckého sboru za druhým pásmem obrany na vzdálenost	25 —30 km,
ZVS armády za prvním armádním pásmem obrany na vzdálenost	70 —80 km,
TSV střeleckého (mechanisovaného) pluku za hlavním pásmem obrany na vzdálenost	12 —15 km,
TSV střelecké (mechanisované) divise za druhým pásmem obrany na vzdálenost	25 —30 km,
TSV armády za prvním armádním pásmem obrany na vzdálenost	75 —80 km.

Zásady umístění velitelských stanovišť v netankovém terénu, za přirozenými překážkami a v místech výhodných s hlediska PAO a PCHO zůstávají samozřejmě v platnosti.

Uvedené střední normy vzdálenosti stanovišť velitelství od předního okraje obrany nesmějí však být brány šablonovitě. Při rozmisťování a organizaci stanovišť velitelství je třeba vycházet z konkrétní situace a bojových úkolů uložených vojskům.

Závěr

Soudobé podmínky vedení operace (boje) vyžadují důkladného přezkoušení dosavadních a hledání nových, vyšších forem organizace práce ve štábech;

- přechod na grafickou dokumentaci vyžaduje nového a dokonalejšího vybavení štábů soudobou technikou; k tomu je třeba těsně spolupracovat s vědeckými pracovníky naší VTA AZ;
- zlepšovatelské hnutí s cílem zdokonalit a vynalézt nové štábní pomůcky ke zrychlení práce se musí stát věcí všech generálů a důstojníků;
- k zabezpečení nepřetržitého velení je třeba zdokonalit soudobá pojítka, zvláště radio, a zjednodušit a zdokonalit dosud používané pomůcky k utajení velení;
- stanoviště velitelství je nutno organizovat, rozmisťovat a přemisťovat v soulase s konkrétní situací a bojovými úkoly vojsk.

ZA VYUŽITÍ NOVÉ TECHNIKY PRO VLENÍ SVAZKŮM A SVAZŮM

Podplukovník Josef Bláha

V článku generál-poručíka Otakara Rytíře, uveřejněném ve Vojenské mysli čís. 6/1955, a i v nových směrnících pro velení vojskům klade se velký důraz na hledání nových cest a způsobů, kterými bude možno zabezpečit pevné a nepřetržité velení v soudobých bojových podmínkách. Přitom se správně klade důraz na hledání nových možností ve využití a vyvíjení technických zařízení, především spojovací techniky. Proto je třeba hledat nové technické prostředky k zabezpečení velení.

Rovněž ve Vojenské mysli čís. 1/1956 články generál-majora Blatenského a plukovníka Oldřicha Filky rozbírají otázky velení a kladou důraz na hledání nových prostředků, na dokonalost organizace spojení a vysoký výcvik vojsk. K oněm dvěma článkům bych chtěl říci, že byly zpracovány ještě před vydáním nových směrníc pro velení vojskům. Proto jsou v nich uvedeny některé závěry, které již neodpovídají současným zásadám. Považuji proto za důležité upozornit na to, že se u střeleckého sboru nezřizuje záložní velitelské stanoviště a týlový sled velitelství a u pluků že se zřizuje jen velitelskopozorovací stanoviště.

Nesouhlasím s názorem generál-majora Blatenského, že na VP (nyní VPS) bude s velitelem náčelník štábu i náčelník operačního oddělení (str. 35), neboť je žádoucí, aby jeden z těchto funkcionářů řídil práci a zabezpečoval pohotovost VS převzít velení. Kromě toho se domnívám, že není správný názor, že *»velitelská pozorovatelná armády (nyní VPS) bude mít v otázkách velení jen pomocnou úlohu. Těžiště velení je nutno organisovat na velitelském stanovišti; na něm jsou klidnější a výhodnější podmínky pro řízení armádní útočné operace«* (str. 36). Velitelskopozorovací stanoviště armády je určeno k přímému řízení nejdůležitějších údobí boje a operace. Z VPS vydává velitel armády bojová nařízení a rozkazy přímo vykonavatelům a k tomu má a musí mít i nutné spojení. Proto podle mého mínění velitelskopozorovací stanoviště armády v útočné operaci, je-li obsazeno velitelem armády, plní hlavní úkol v rozhodujících fázích operace a velitelské stanoviště pak úkol podružný. Stěžejní úkol začne VS plnit tehdy, až je zaujme velitel armády.

Rovněž nesouhlasím s názorem, že *»při všeobecném přechodu vojsk do pronásledování nebude se VS armády rozvíjet a velení z VS bude prováděno během jeho přesunu operační skupinou«* (str. 39). Nutno uvážit, že i při pronásledování nepřítele nepřevyšuje denní tempo útoku 50 až 60 km, a proto není důvodu nerozvíjet VS z obavy, že se vojska příliš vzdáli. Na druhé straně právě v průběhu pronásledování může často dojít k rychlým a náhlým změnám situace (příchod operačních záloh nepřítele, nutnost usměrnit pohyb vojsk do boku a týlu ustupujícího nepřítele a p.), což vyžaduje, aby velitel armády a jeho štáb byli nepřetržitě informováni o situaci a mohli úspěšně řídit boj. Tyto úkoly

však nestačí plnit operační skupina, nýbrž je třeba plně využít celého štábu, a proto je třeba rozvinovat celé VS.

Dále bych chtěl ve svém článku zdůraznit možnosti a význam některých technických prostředků zabezpečujících velení a spojení.

Myslím, že v naší armádě je třeba s větším úsilím plnit jeden z nejvážnějších úkolů vojenského umění — zdokonalovat prostředky a způsoby velení vojskům. Tento úkol vyžaduje těsné spolupráce techniků s veliteli, kteří by kladli promyšlené požadavky na naše techniky, prakticky ověřovali výsledky jejich práce a tak usměrňovali jejich další činnost. Je nutno si uvědomit, že k technickým prostředkům velení je možno použít nejrůznějších pojitek a přístrojů, založených na rozvoji elektrotechniky a elektroniky. Proto úkol rozvoje této techniky vyžaduje hlubokých a velmi rozsáhlých znalostí soudobé vědy, cílevědomého řízení a usměrňování výzkumu i výroby na základě poznatků získaných z praktických zkoušek. Praktické zkoušky je třeba konat již během výzkumu a tak pomáhat našim technikům zrychlit a zhospodárnit vývoj, který se dosud velmi opoždí za potřebami armády, není na žádoucí výši a zaostává za současnou světovou úrovní.

Velení vojskům, zejména při vedení boje, je ve značné míře závislé na dovedné organizaci radiového spojení a na plném využití všech jeho technických možností.

V soudobých bojových podmínkách jsou kladeny na radiová pojítka vysoké požadavky, které je možno splnit provedením řady organizačně technických opatření. Tak na příklad bude častěji nutno, aby starší náčelník navázal spojení s mladším náčelníkem pomíjeje jeden anebo i více velitelských stupňů (na příklad velitel armády s velitelem divise). Jindy bude třeba vyhlásit rozkaz nebo smluvený signál současně v několika radiových sítích. Rovněž často si bojová situace vyžádá udržovat radiové spojení na vzdálenost přesahující dosah radiových stanic korespondujících na daném směru, na př. při spojení s průzkumnými a předsunutými oddáry atd.

Zvláště pak je nutno zdůraznit závažný požadavek každého velitele, který má jen jeden telefonní přístroj a častěji jenom svou osobní radiovou stanici a při tom chce mít možnost velet nepřetržitě vojskům a vstupovat do kterékoli radiové sítě.

Nakonec i možnost snadného zaměření radiové stanice a tím i prozrazení velitelského stanoviště vyžaduje rozmisťovat radiové stanice daleko od velitelského stanoviště, zejména od velitelskopozorovacích stanovišť (VS — 5 až 10 km, VPS — do 1 až 2 km).

Všechny tyto problémy jsou u nás v podstatě technicky promyšleny, ale pohříchu potřebná zařízení nejsou dosud ve výbavě štábů, a tak radiové spojení nezabezpečuje našim velitelům nepřetržitě velení, zvláště v průběhu bojové činnosti. Během přesunu velitelských stanovišť spojení se téměř nikdy nepodaří udržet, jak o tom svědčí zkušenosti z posledních cvičení v terénu.

Domnívám se, že je třeba využít při výcviku i při taktických cvičeních zkušeností a návrhů, které byly uveřejněny ve Vojenské mysli čis. 1/1956 (článek plukovníka Filky) a v časopise »Spojař« čis. 9/1955 a čis. 1/1956 a prakticky je prověřit. Naše útvary však, jak o tom svědčí onen článek, jsou v tomto směru odkázány na svépomoc svých zlepšo-

vatelských kroužků. Nebylo by možné vyřešit praktické prověřování nových přístrojů jinak? Nebylo by lépe zhotovit několik prototypů, dodat je útvarům na vyzkoušení a ke zlepšení? Dosavadním způsobem a zdoluhavým vývojem bez okamžitého prověřování v praxi se opoždujeme a nedáváme našim velitelům včas k dispozici všechna technická zlepšení, která by jim ulehčovala plnění funkčních povinností. Je proto třeba soustředit veškeré úsilí na dořešení otázek radiového přepojování (retranslace), zejména pak automatického, a na otázky dálkového ovládání radiových stanic.

Podle zkušeností z Koreje je nutno počítat s tím, že náš pravděpodobný nepřítel bude ve veliké míře rušit radiové spojení. Udržování nepřetržitého spojení za rušení nepřítelem klade vysoké požadavky na výcvik radiistů v těchto podmínkách. Je rovněž třeba urychleně vybavit naše spojovací útvary rušícími přístroji, jejichž výroba je v podstatě velmi jednoduchá a málo nákladná. Jde tedy v podstatě o rychlost vybavení jednotek, aby mohly provádět radiový výcvik za rušení prakticky v terénu.

Kromě toho je třeba provést technická zlepšení na radiových stanicích. Vybavit je přepínači umožňujícími rychlý přechod na další dvě až tři záložní frekvence. S takovými radiovými stanicemi a s obsluhou vycvičenou v obtížných podmínkách rušení pak dokážeme zabezpečit nepřetržité velení i při silném rušení nepřítelem. Kromě toho je třeba zaměřit úsilí našich techniků na vývoj radiové stanice umožňující duplexní hovory.

V poslední době jsou v našem denním tisku četné zprávy o širokém využití bezdrátového dispečerského zařízení v našem národním hospodářství. Tak na příklad »Ústav pro mechanisaci důlních prací« již vyvinul bezdrátové dispečerské zařízení pro povrchové doly. Tímto zařízením je možno zabezpečit výkonné spojení s několika desítkami účastníků pracujících na rypadlech a p. My zatím v armádě používáme na příklad na velitelských stanovištích vnitřního linkového spojení, jehož výstavba je velmi zdoluhavá a vyžaduje velkého počtu spojařů. V nejlepším případě byl ještě proveden pokus použít parafonu, jak je uvedeno v článku generál-majora Blatenského. I když má parafonové spojení značné výhody, přesto na druhé straně jeho zřízení je také zdoluhavé. Proto je nutno i v armádě přikročit k rozsáhlému používání bezdrátového dispečerského zařízení, zejména pro potřebu velitelských stanovišť vyšších svazků a svazů. Tímto zařízením dosáhneme v podstatě nepřetržité bojeschopnosti všech příslušníků na velitelském stanovišti a možnosti trvalého řízení práce. Kromě toho bude možno tohoto dispečerského zařízení plně využít i při přemísťování velitelského stanoviště k řízení proudu a předávání zpráv i za pohybu. Tím zabezpečíme nepřetržitou informovanost celého štábu o situaci i o průběhu nebo závadách při přesunu. Jde tedy o to prověřit již vyvinuté zařízení, přizpůsobit je pro potřeby armády, zejména co se týče mobility, slyšitelnosti a možnosti odposlouchání nepřítelem.

Podle praktických výsledků pak toto bezdrátové dispečerské zařízení přizpůsobit tak, aby nemělo větší donosnost než na 3 až 5 km, a zamontovat je do štábních autobusů a u nich provést »odstinění«. Tím podstatně pomůžeme našim štábům zabezpečit trvalé velení.

Kromě toho je třeba soustředit úsilí na vývoj radiového dálkopisu a využívat ho zejména k předávání zpráv po linii velitelských a záložních velitelských stanovišť.

Dosavadní složitý a zdoluhavý způsob kodování zpráv značně ztěžuje pružné a rychlé velení vojskům a v mnoha případech, jak o tom svědčí zkušenosti, není možno v soudobých tempech při dodržování všech zásad utajení zabezpečit nepřetržitou informovanost všech velitelů a štábů. Zvláště obtížné je pak zabezpečit znalost situace na záložním velitelském stanovišti. Rovněž důraz na zpracovávání grafické dokumentace vyžaduje, abychom i v naší armádě přistoupili k využívání technických prostředků umožňujících přenos obrazů na dálku.

Tak především je nutno uvažovat o využití fototelegrafu. Fototelegraf umožňuje téměř s absolutní přesností předávat text různého druhu, zejména grafický materiál, který při slovním vyjadřování by bylo nutno obšírně a zdoluhavě popisovat. Fototelegraf jak při odesílání, tak i při příjmu zabezpečuje vyloučení chyb obsluhy, kterých se obsluha může lehce dopustit u jiných pojítek. Tím pak není třeba zdoluhavě opakovat nebo prověřovat nejasná místa textu a p. Obsluha tohoto přístroje je velmi jednoduchá a nevyžaduje zvláštního výcviku. Rychlost předávání textů je v podstatě vyšší než při předávání telegrafem a pochopitelně i vyšší než při předávání našimi pomůckami k utajení velení.

Z uvedených vlastností vyplývá, že fototelegraf může podle mého mínění velmi podstatně ulehčit práci štábů i velitelů a přispěje k úspěšnému překonání nynějších obtíží při velení vojskům.

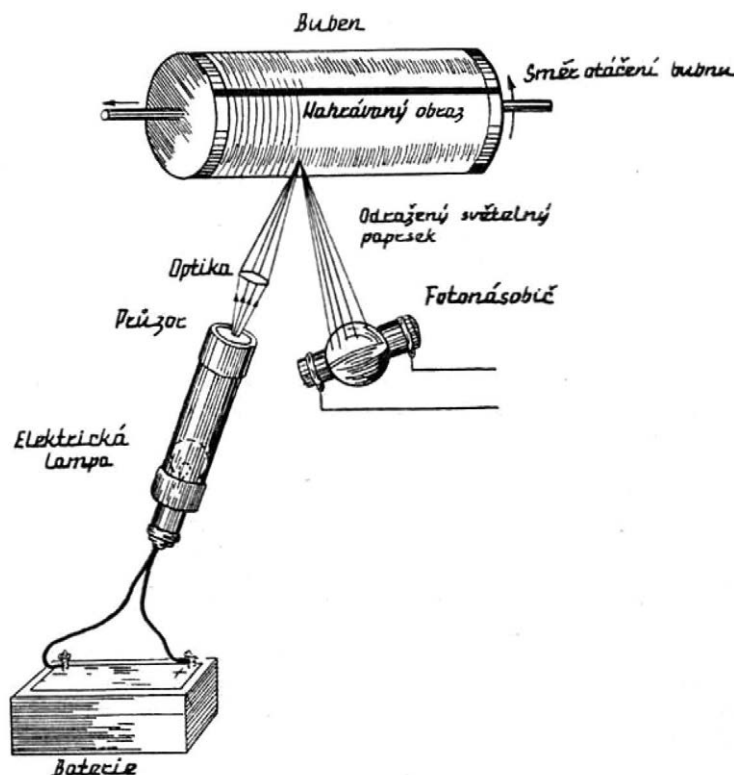
V posledních dnech byly u nás provedeny praktické zkoušky s fototelegrafem zahraničního původu při velitelsko-štábním cvičení v terénu. Toto zařízení je složeno z vysílací a přijímací části. Pro duplexní hovory by bylo potřeba dvou souprav.

Vysílací část váží přes 30 kg a přijímací 50 kg. Obě části nutno zapojit na elektrický zdroj.

Obraz nebo text se přenáší buď drátovým přenosem po polním dvou-drátovém telefonním vedení nebo bezdrátovým přenosem, radiovou stanicí, při čemž při dosavadních zkouškách byl přenos úspěšně proveden na vzdálenost 40 km. Rozměry přenášeného obrazu jsou 20 × 20 cm, při čemž je možno provádět přenos textu, mapy, fotografie. Doba přenosu jednoho obrázku 8 až 15 minut. Přijímací zařízení soustřeďuje předávané signály obrazu a promítá je na rotující buben, na který je navinut fotografický papír nebo film. Je tedy možno zhotovit buď pozitiv nebo negativ. Vyvolat pozitiv možno za 5 minut.

Bylo tedy možno prakticky prověřit předávání jakéhokoli textu nebo situace na mapě, průsvítce a p. Dosavadní zařízení má některé nevýhody, které bude možno jistě odstranit. Je to především poměrně dlouhá doba přenosu — 8 až 15 minut, malé rozměry přenášeného obrazu, jednobarevný příjem, není měnitelná nosná frekvence.

Dokud nebude vyřešen přenos obrazů větších rozměrů přímo fototelegrafem, bude nutno u vysílací části pro přenášení větších obrazů map s taktickou situací nejprve ofotografovat mapu a zmenšenou fotografii teprve přenášet na dálku. Pro utajení pak přenášet jenom taktickou situaci ofotografovanou nebo zmenšenou a určit podle kodované mapy vlicovací body.

Schema činnosti vysílače fototelegrafu.

Obr. 1

Předností fototelegrafu je, že při příjmu negativu možno rozmnožit libovolný počet kopií a ty pak dodat jednotlivým složkám štábu a zejména na záložní velitelské stanoviště, čímž bude zabezpečena velmi rychlá a současná informovanost celého štábu. V budoucnu po dokončení vývoje promítacího zařízení, umožňujícího promítání za denního světla, bude možno přikročit k promítání negativu v libovolném zvětšení a řídit práci štábu podle takto promítnuté situace. Uvedené promítací zařízení však je ve vývoji podle funkčního vzorku již přes rok.

V nejbližší době již bude k dispozici první zlepšený funkční vzorek. Tímto přístrojem bude možno promítat normální i barevné fotografie, schemata na astralonu a p. rozměrů 220×220 mm a zvětšit je až 15krát. Při tom bude promítaný obraz vidět i za denního světla. Ve spojení s fototelegrafem ho tedy bude možno s výhodou používat za předpokladu, že se rozhodování nebo návrhy jednotlivých funkcionářů budou uskutečňovat u takto promítnuté situace.

Při vedení boje vynakládají naše štáby při všech cvičeních hlavní

úsilí na vedení pracovních map. Při tom zjišťování situace, její obkreslování na průsvitky nebo mapy a pak její další přenášení do pracovních a výkazových map zaměstnává štáby tak, že zpravidla již nemají čas na zhodnocení situace, na předložení návrhu nebo na kontrolu vydaných rozkazů. I tu je třeba hledat nové a účinnější formy, jak oprostít štáb od zdoluhavého a mechanického obkreslování situace. Proto navrhuji, aby situace všech druhů vojsk na frontě byla v součinnosti všech složek štábu zakreslena na jednu průsvitku a pak podle této průsvitky rychle dotištěna na mapy a vydána všem zainteresovaným složkám, tedy i záložnímu a týlovému stanovišti velitelství. K tomu je třeba mít u každého štábu zařízení pro rychlý dotisk taktické situace do map. I tato otázka je po technické stránce téměř vyřešena a již nyní je možno podle průsvitky zakreslené chemickým inkoustem provést jednobarevný dotisk na mapu opatřenou speciálním nátěrem za 3 až 4 minuty. Na zdokonalení tohoto námětu pracuje podplukovník Tesař VTA AZ a v blízké době jej ještě zdokonalí.

Zdůrazňuji, že se v Sovětském svazu používá fototelegrafu běžně v poštovním styku na tisícikilometrové vzdálenosti.

Princip fototelegrafu u vysílací části záleží v tom, že na axiálně se posouvající buben, na němž je natočen obraz určený k přenosu, je usměrněn světelný elektrický tok soustředěný na malou plošku. Tento světelný tok se odráží od promítaného obrazu a je zachycován do fotonásobiče, při čemž vlastnosti přenášeného obrazu mají vliv na sílu světelného toku. Buben se otáčí a posouvá tak, že se na 1 mm vytvoří asi 5 řádek. Impulsy z fotonásobičů procházejí lampovým oscilátorem se zesilovačem pro vytvoření nosné frekvence. Nosná frekvence je pak přenášena po dvojitém linkovém vedení, směrovou stanicí nebo radiem. Při používání fototelegrafu na velké vzdálenosti se pak ještě používá fotoelektrických lampových zesilovačů. Podstata vysílacího zařízení je patrná z obrázku 1. Nosná frekvence je zachycována přijímačem.

Přijímací část se skládá z vlastního přijímače a z elektrického zdroje. Hlavní část přijímače tvoří speciální plynem naplněná elektronka, která musí být velmi citlivá na změnu napětí na elektrodách. Změna napětí se projevuje v různě silném světelném toku, který prochází otvorem v anodě umístěné ve špičce lampy. Přitom je třeba, aby se síla světelného toku měnila bleskově při nejmenší změně napětí.

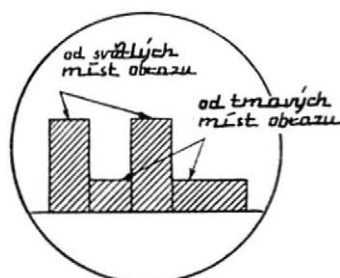
Velikost napětí přiváděného na elektrody uvedené plynové elektronky závisí na síle světelného paprsku zachycovaného fotonásobičem ve vysílaci. Přitom, prochází-li osvětlující paprsek vysílače po světlé části obrazu, odráží se hodně světla a světelný tok je silný a po tmavé části obrazu slabý (obr. 2).

To znamená, že přes elektronku přijímače prochází tím silnější světelný tok, čím je světlejší předávaný bod obrazu. Světelný paprsek vyzařovaný přijímací elektronkou se zachycuje na film nebo fotografický papír, který je natočen ve stíněném válci.

Válec přijímače se synchronisovaně otáčí s válcem vysílače. Přepínačem lze dosáhnout toho, že je možno přijímat buď negativ nebo pozitiv.

Schema předávání obrazu fototelegrafem je na obr. 3.

Síla světelného toku po odražení paprsku :

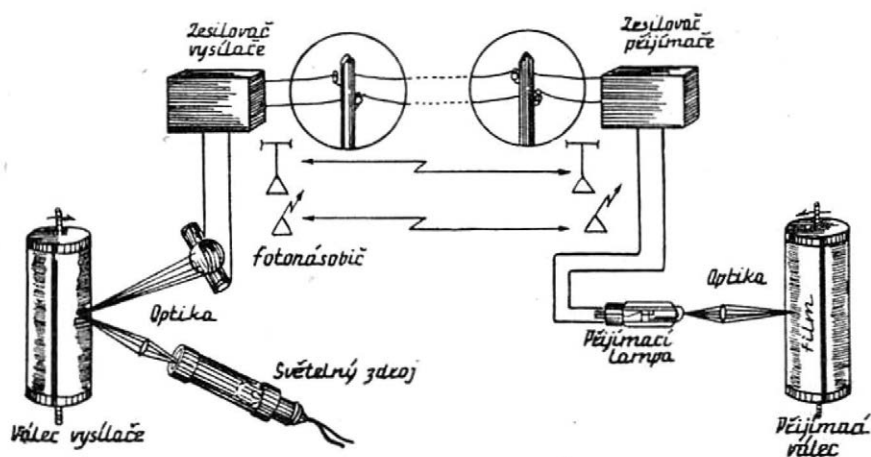

Obr. 2

Pro přenášení velkých obrazů (map a p.) bude třeba urychleně vyřešit otázku urychleného fotografického procesu, při němž by bylo možno na příklad mapy rozměrů 1×1 m v několika minutách vyfotografovat a připravit positiv pro okamžité předání fototelegrafem. I tato otázka je předmětem vývoje.

Podle soudobého vývoje a možností bude možno a nutno u armády pro přenos obrazů používat televise, a to jak pro přímé pozorování bojiště, tak i pro přenos dokumentace. Přenos bude prováděn bezdráto-

Schema vysílání a příjmu obrazu fototelegrafu.

Obr. 3

vým způsobem pomocí televizních reléových stanic. Bude nutno prověřit otázku, jak zabránit rušení nepřítelem, po případě jak znemožnit současný příjem obrazu nepřítelem. Televizní pozorování bojiště je možno uskutečňovat u televizních kamer umístěných buď na pozemních pozorovatelnách nebo v letounech. Při tom je třeba zaměřit úsilí našich techniků na vyřešení otázky využití směrových stanic současně i pro televizní vysílání.

V poslední době se kromě toho začíná používat k rychlému přenosu obrazů a zpráv zařízení známého pod jménem »Ultrafax«, které využívá některých prvků fototelegrafů a z televise. Obraz určený k přenosu se naexponuje na úzký film. Film je pak prosvětlován a světelný tok dopadá na katodu fotonásobiče. Impulsy jsou předávány koaxiálním kabelem nebo radiem na centimetrových nebo decimetrových vlnách. U přijímače se obraz opět zachycuje na filmový pás, který je možno vyvolat za minutu. Tímto »Ultrafaxem« lze přenést 300 000 slov za minutu.

Bude tedy jistě velmi výhodné používat obdobného zařízení i v naší armádě, zejména pro přenos obrazů i textů mezi svazy a výše.

Nelze zapomenout ani na potřebu našich štábů zachycovat ústní rozkaz velitele, dohovor součinnosti a p. K tomu slouží celkem známý přístroj »Magnetofon«. Toho lze s výhodou použít i k zachycování nepřátelských hovorů v radiových sítích a j., čímž se podstatně ulehčuje jejich dešifrování. Naše magnetofony jsou dosud těžké a jsou závislé na elektrické síti. Tím je jejich využívání značně ztíženo. Je třeba i u nás vyrobit magnetofon lehce přenosný s vlastním zdrojem proudu. Obdobné typy byly vystavovány loni na příklad na lipském veletrhu.

Jsem si vědom, že v tomto svém příspěvku jsem nevyčerpal všechny technické prostředky, jimiž je možno zabezpečovat velení vojskům. Chci však dosáhnout toho, abychom se v součinnosti s našimi technikami zaměřili na tyto otázky a hlavně hodně brzy dali podřízeným štábům nové přístroje, a tak jim ulehčili plnit úkoly vytyčené ve směrnících pro velení. Věřím, že můj článek zlepší součinnost velitelů a techniků a že dá podnět k uveřejnění dalších úvah i praktických zkušeností o využití nové techniky při velení a dá i podnět ke snaze co nejvíce zkrátit dosavadní velmi dlouhé a tím i neúnosné vývojové lhůty.

Tu bych chtěl zároveň poukázat na to, že podle platných nařízení směřjí vývoj slaboproudé techniky provádět jedině příslušné vývojové civilní ústavy. Jejich kapacita ke zvládnutí všech požadavků však nestačuje, a tak se stává, že mnohé dobré myšlenky nenaleznou uplatnění. Kromě toho u některých spojovacích přístrojů, jejichž početní potřeba je velmi malá — několik kusů nebo několik desítek kusů, odmítá průmysl z ekonomických důvodů zahájit výrobu.

Podle mého názoru by bylo žádoucí zřídit pro armádu samostatný vývojový ústav slaboproudé techniky, který by se zabýval vývojovými otázkami, které nelze nikde jinde uplatnit, a který by měl i možnost některé malé serie potřebných přístrojů vyrobit.

Tím by se značně zkrátila doba potřebná pro vývoj a bylo by možné daleko rychleji zavádět do výzbroje armády nová moderní pojitka.

Je nutno si uvědomit, že bez nepřetržité a těsné součinnosti a vzájemné podpory nedosáhneme žádoucích výsledků. Do boje za nejmoder-

nější techniku musí být zapojeno především i naše národní hospodářství, neboť na něm jsme v současné situaci plně závislí.

Proto bude nutno prověřit využití moderní techniky, které již je v civilním sektoru využíváno (dispečerské zařízení), a hlavně pak zmobilisovat naše vědce a techniky k plnění úkolů ve prospěch armády rychle a kvalitně.

Věřím, že se nám společným úsilím podaří zlepšit technické prostředky velení a tak zvýšit bojeschopnost naší lidově demokratické armády — strážkyně míru.

MANÉVR

Major Jaroslav Vinkler

Způsoby vedení válek zaznamenaly již mnoho zásadních změn, obrážejících změny ve vztazích a prostředcích je podmiňujících. Přes všechny tyto změny zůstávaly však určité prvky různým způsobům vedení války neustále vlastní. Stejně tak jako se neměnil základní cíl války, t. j. snaha dosáhnout nad protivníkem vítězství s cílem vnutit mu vlastní vůli nebo se tomuto vnučení bránit, zůstaly zachovány některé charakteristické způsoby jejího provádění.

Válka je střetnutí sil, o jehož výsledku rozhoduje jejich vzájemný poměr. Tento poměr není výsledkem pouhého aritmetického srovnání a může být různě upravován různými činiteli, ať již z oblasti sociální při uplatňování převahy morálního potenciálu nebo činiteli z oblasti vojenské vědy.

Manévr je činitelem druhé oblasti. Svou podstatou je to pohyb, pohyb vymezený a s určitými zvláštnostmi, znásobující prostý aritmetický součet sil výhodou času a výhodou místa. Je to specifický druh pohybu vojsk, představující jednu z těch stránek při určování rázu ozbrojeného zápasu, bez jejíhož přesného obsahového určení vzhledem k daným, historicky podmíněným skutečnostem není rozbor mnohotvárných vojenských jevů ani přesný, ani úplný.

Při studiu materiálů, ať již starších nebo pojednávajících o soudobých poznatcích vojenské vědy, nenalézáme charakteristiky a závěry, které by se otázky manévru přímo nebo nepřímo nedotýkaly a v mnoha případech je nespojovaly s hodnocením základních podmínek výsledku zápasu.

V rozvoji vojenství vystupoval manévr do popředí více nebo méně, v závislosti na možnostech daných vojenství stupněm rozvoje výrobních sil, někdy také stupněm rozvoje vojenské theorie, obrážející pokrokové nebo reakční zájmy těch, jimž válka umožňovala dosažení žádaných politických cílů.

Je zákonitostí historického vývoje, že vývoj vojenství — vojenské vědy směřuje k dosažení čím dál vyšších a účinnějších forem vedení ozbrojeného zápasu a také i k čím dál vyšším a účinnějším formám manévru. Soudobou válku pak již při její charakteristice nelze definovat jinak nežli jako válku manévrovou. Manévrovost je nejcharakterističtější znakem soudobé vojenské vědy, taktiky, operačního umění nebo strategie a je zároveň nejtypičtější znakem vojenské vědy sovětské, která při svém tvůrčím pojetí vedení války byla také s to stanovit nejúčinnější formy manévru, formy, jimž je cizí šablonovitost a ztrnulost, známá na příklad z pojetí manévru v německé vojenské vědě.

V souvislosti s ujasněním si významu manévru vystupuje do popředí potřeba jeho přesného obsahového vymezení a vytčení jeho charakteristických znaků. Této potřebě nebyla v našem vojenském odborném tisku dosud věnována náležitá pozornost, protože byl dosud menší zájem o práce theoretického rázu a o činnost theoreticko-výzkumnou vůbec. Je prav-

děpodobné, že s rozvojem vojenskovědecké práce v současné době bude i tento nedostatek brzy odstraněn a budou uveřejněny práce, které znamenají takový rozvoj vojenského theoretického myšlení v naší armádě, který bude svou úrovní odpovídat všeobecné úrovni potřeb theorie soudobého vojenství.

V zahraniční literatuře bylo v minulých letech vysloveno nemálo názorů týkajících se postavení manévru v soudobém vojenství. Předmětem diskusí nebylo ani tak stanovení významu, který byl všeobecně zdůrazňován, jako spíše snaha obsahově a i formálně vymezit pojem, a to tak, aby zahrnoval celou mnohotvárnost forem pohybu do pojmu manévr zahrnovaných. A dále aby byla stanovena přesně obsahová náplň pojmu a aby byly vzhledem k dosavadním výsledkům upřesněny jednotlivé druhy a formy manévru. Byl zdůrazněn theoretický i praktický význam správnosti výkladu pojmu a upozorněno na to, že různost jeho chápání nutně vede k tomu, že při ukládání i plnění bojových a výcvikových úkolů chybí přesnost a že se nesprávně hodnotí probíhající nebo nastalé již události.

Cílem tohoto pojednání je seznámit čtenáře s výsledky těchto theoretických úvah. K podání úplnější charakteristiky nejprve několik slov o historii manévru.

*

Studium dějin vojenského umění nás vede k cenným poznatkům týkajícím se otázky významu manévru. A je možno říci všeobecně asi toto: Tam, kde vojenská věda vyvěrala z pokrokových sociálních snah, pokrokové společenské ideologie, zpravidla byl význam manévru vysoce vydvihován a jeho správné použití při řešení taktických a strategických cílů bylo vytyčováno jako jedno ze základních pravidel k získání převahy nad nepřítelem a k dosažení vítězství. A zase naopak tam, kde vojenská věda odrážela reakční politické ideje, byl manévr buď zneuznáván nebo v nejlepším případě schematisován a činěna z něho šablona.

Vezměme na příklad předního representanta buržoasní vojenské vědy Clausewitze. V celé jeho rozsáhlé, téměř tisícistránkové práci se nalezne o otázce manévru jenom několik málo stránek a ještě i na nich se hovoří o manévru jako o prostředku k vytlačení nepřítele z území, nikoli jako o prostředku, který je základním předpokladem k získání možnosti provést zničující úder.

Jak nesrovnávat toto pojetí na př. s klasickým pojetím významu manévru, který předvedl u Tarutina Kutuzov, nebo také s uměním ruských vojevůdců XVIII. století. Ruské vojenské umění zaujalo i v tomto směru čestné místo v historii vojenství a jeho poznatky o manévru zůstávají dodnes hodny studia.

Velmi důležitá poučení z historie manévru ve vojenství je nutno čerpat z poznatků z válek XX. století, kdy se ráz provádění bojové činnosti v obou světových válkách velmi přiblížil dnešním možným podmínkám.

První světová válka skýtá mnoho poznatků ať již svými úspěchy v oblasti vojenského umění ve svém prvním, manévrovém období nebo svými neúspěchy v období druhém. Je příkladem rozporu theorie a praxe vojenského umění. Z počátku se sice vyznačovala velkolepostí svého manévrového rozmachu, manévry prováděnými přesně podle teorií

vládnoucích před první světovou válkou, ne však již podle očekávání úspěšně dokončených. Jak známo, manévrový ráz války brzy skončil a v průběhu tří let se nepodařilo vytvořit předpoklady pro volnost manévru na bojišti nebo v operačním prostoru.

Zásadního významu jsou s hlediska studia tematu poznatky z druhé světové války. Ta se ukázala podle očekávání plně manévrovou od prvního svého okamžiku. Na jejím začátku velkých úspěchů dosáhla svými manévrovými akcemi německá vojska, která tehdy bojovala proti řadě protivníků, většinou neschopných odolat prudkým obchvatným manévry prováděným proti jádrům nepřátelských armád.

Tyto německé úspěchy pokračovaly i na začátku těžkého prvního období Veliké vlastenecké války — v průběhu obranného tažení. Němci nasadili s nevídaným do té doby rozmachem obrovské síly k provedení obchvatných manévru operačního měřítka. Proti těm vedla Sovětská armáda aktivní obrannou činnost vyjádřenou jak v mocné ničivé palbě, tak i v aktivním manévrování silami a prostředky.

Velkého rozmachu nabyl manévr v měřítku operačních svazů. Tu již v prvním roce zaznamenalo operační umění Sovětské armády úspěchy zásadního významu. Bylo dosaženo velkého vítězství u Moskvy. Protiútok provedený tam Sovětskou armádou představoval velmi složité manévrové operace na dvou směrech, propočítané na dvoustranný obchvat nejnebezpečnějších německých tankových klínů.

Druhý rok války znamenal další zásadní krok v růstu manévrovacího umění. Bylo možno v něm pozorovat rozvinuté formy hlubokých manévrových operací vypočítaných na obklíčení a na úplné rozdrčení velkých nepřátelských uskupení. Sovětská armáda neměla sice ještě celkovou převahu, díky však dovednému manévrování v krátké době dosahovala rozhodující převahy na hlavních směrech na vrub podružných.

S dalšími lety války bylo nabyto dalších zkušeností. Všechny operace byly již plánovány a prováděny jako hluboké manévrové operace propočítané na hluboký průlom celého operačního učlenění nepřítele na široké frontě a téměř vždy byly spojeny se smělými manévry vypočítanými k obklíčení a k rozhodnému zničení hlavních nepřátelských uskupení.

Taktika manévrování se tak stala největší vymožeností sovětského vojenského umění. Tato taktika dala možnost uskutečnit skvělé operace začínaje stalingradskou a konče vítěznými operacemi posledních měsíců války. Svou podstatou byla pravým opakem šablonovité, tvůrčího rozmachu zbavené německé taktiky manévrování.

Sovětská armáda používala, jak známo, nejrozumnějších forem manévru. Po čelním úderu s cílem průlomu, doprovázeném »svínováním« do stran, docházelo zpravidla ke klasickým obchvatům a někdy i k obejitím. Manévry vypočítané k obklíčení nepřítele ve velkém měřítku byly dosud nevídaným způsobem provedeny v stalingradské a korsuň-ševčenkovské operaci. Klasické soustředné manévry byly předvedeny při vytváření orelského nástupiště, při likvidaci leningradské blokády a na Krymu. Jako příklad bočního manévru mohou sloužit operace taganrogská a kijevská, jako příklad čelního úderu s následujícím rozvinutím širokého manévru operace u Kurska, u Leningradu a u Sevastopolu. Použitím nových forem manévru byly uskutečněny »roztínavé« údery na

kijevském směru v září 1943 a úder v severní Taurii po průlomu na řece Moločnoj.

Sovětskou armádou byly také v průběhu války mistrovsky uskutečňovány různé druhy manévru. Taktický manévr těsně spojený s palbou a úderem stal se v průběhu války neodlučnou součástí všech bojů. Příkladů operačního manévru ve Veliké vlastenecké válce je příliš mnoho na to, aby tu mohly být všechny jmenovány. Jako příklady pro průběh války nejvýznamnějších manévru slouží nám strategické manévry bitvy stalingradské, bitvy u Kurska a berlínská operace.

Potud některé poznatky dějin vojenského umění k otázce manévru.

*

Jak už bylo uvedeno, vzbudila otázka manévru v odborném vojenském tisku spřátelených zemí značný zájem a bylo vysloveno mnoho názorů týkajících se obsahu pojmu. Považujeme za nutné v souvislosti s touto studií o výsledcích diskuse v potřebném rozsahu informovat již proto, že zejména theoretická úroveň současných vojenských prací a všeobecné poznatky svědčí o naléhavé potřebě co nejdříve seznámit vojenskou veřejnost s jednotným výkladem základní taktické a operační terminologie.

Podle hodnocení soudobé vojenské vědy je manévr považován za činnost nejenom významnější, nežli tomu bylo dříve, ale za nezbytnou podmínku k dosažení úspěchu, a to jak v útoku, tak i v obraně. Za útoku je to prostředek zabezpečující co nejrychlejší zdolání nepřítele, prostředek uskutečňovaný ať již prvními nebo druhými sledy, rychlými skupinami nebo zálohami. Je prováděn k odražení protiztečí a protiúderů nepřítele a je podstatou obkličovací činnosti. V obraně je základním prostředkem dávajícím úspěšné předpoklady, nahrazujícím nedostatek sil.

Je to prostředek uskutečňovaný všemi vojenskými prostředky, bez něhož se žádný druh vojsk ani žádná složka armády nemohou obejít. Jeho všeobecnou podstatu je možno vyjádřit touto definicí:

»Manévr je organisované a rychlé přemístění určitého uskupení vojsk nebo jednotlivých jednotek, útvarů a svazků v boji a operaci s cílem zaujmout výhodnější položení vzhledem k protivníkovi k zasazení úderu nebo k odražení úderu protivníka.*)

V této definici je vyjádřeno vše, co činí podstatu manévru, je v ní vyjádřena jeho aktivita směřující k řešení taktických, operačních a strategických úkolů, jeho organisovanost obřezující ideu velitele organisujícího boj nebo operaci, stejně jako je v ní zdůrazněno, že manévr není samoučelný, že není sám prostředkem zabezpečujícím vítězství (srov. manévrování XVIII. století), ale že jedině tehdy dochází svého smyslu, je-li zakončen drtivým, ničícím úderem.

Jako jev složitý prolíná všemi stupni vojenského umění a v závislosti na cíli a počtu sil a prostředků, které se ho účastní, rozděluje se podle druhů, kterým zase odpovídají určité formy.

*) Doslovný citát.

Podle druhů je možno manévr dělit na taktický, operační a strategický.

Taktický manévr je manévr uskutečňovaný k dosažení taktických cílů, k splnění úkolů v boji. Jeho rozsah je dán provádějícími ho silami, t. j. jednotkami, útvary a svazky, a prostorem bojiště. U vojsk jej provádějících je udržována palebná a taktická součinnost s ostatními vojsky.

Operační manévr je uskutečňován v zájmu operačních cílů. Jeho rozsah je širší nežli u taktického manévru, rovněž větší jsou síly, které se ho účastní.

Strategický manévr je pojem odpovídající strategickému stupni, uskutečňován je v rámci válčiště nebo i mezi několika válčišti.

Formy manévru jsou vlastní všem druhům manévru, taktickému, operačnímu i strategickému, a jsou různorodé. Jako nejrozšířenější formy jsou uváděny boční manévr (obchvat, obejítí), čelní manévr (manévr z týlu k frontě nebo přenos aktivní činnosti z jednoho směru na jiný) a odchod (manévr z fronty do týlu).

Obchvat je definován jako manévr prováděný vyjitím do boku a nejbližšího týlu nepřítele v přímé taktické a palebné součinnosti s vojsky útočícími čelně, obejítí zase jako manévr uskutečňovaný obcházejícím uskupením vojsk v součinnosti s vojsky útočícími čelně, při čemž tato součinnost může být taktická, operační nebo i strategická.

Čelní manévr, jehož cílem je vytvořit podmínky pro další čelní úder a který se může projevit také ve formě přenesení úsilí z jednoho směru fronty na jiný, je možný zase v měřítku taktickém, operačním nebo strategickém.

Odchod je možno považovat za manévr, jen je-li prováděn záměrně a s cílem vyvést vojska zpod úderu, donutit nepřítele k jeho provedení na opuštěný prostor a zaujmout nejvýhodnější položení k další činnosti. Rovněž jako jiné formy manévru může být různého rozsahu.

*

Potud ve vši stručnosti výsledky diskuse. Můžeme říci, že jak definice, tak i obsahové vymezení pojmu jsou odůvodněné, přesné a že obsah pojmu v celé šíři vyčerpávají.

K upřesnění je nutno ještě dodat, že není možno hovořit o manévru všude tam, kde v běžné vojenské literatuře je tohoto pojmu užíváno.

Tak nesprávně je na příklad používáno termínu »manévr k obklíčení« nebo ve formě navíc ještě jazykově nesprávné »manévr na obklíčení«, kterážto činnost nemůže být manévrem již i proto, že obklíčení je celý souhrn bojových činností a různých forem manévru, začínaje čelním manévrem k prolomení fronty a konče obchvaty a obejítími boků. Pojem obklíčení je tedy daleko širší než manévr a jejich slučování je nesprávné.

Pro definici manévru je nutné posuzovat jej jako aktivní činnost prováděnou ve prospěch přímého řešení bojových a operačních úkolů a nelze jej rozšiřovat na jevy, které nejsou s nimi v přímé souvislosti.

S uvedeného hlediska tedy neobstojí jako manévry t. zv. »manévry týlovými útvary a zařízeními«, stejně tak, jako je nesprávné, i když běžné, používat termínů »manévry palbou«, »manévry zásobami«, »letištní manévry«, »železniční manévry« a p., o kterých je třeba spíše hovořit jako o přeskupování prostředků, nebo na př. jako o přenášení palby z jedné směru na jině a p. Jsou to termíny nesprávné, blíží se svým pojetím nesprávnému výkladu termínu manévry, používanému v odborném tisku kapitalistických armád*) a pro nás nepřijatelné.

Za manévry nelze rovněž považovat pronásledování, i když je možno se v literatuře běžně dočíst, že je označováno za nejrozhodnější formu operačního manévru, vlastní určitému údobí útočné operace«. Nehledě již k problému jeho vymezení jako čistě jevu operačního, je nutno odmítnout toto označení, poněvadž není pro ně důvodu. Pronásledování je druh útočné činnosti, činnosti zahrnující průlomy nepřátelských obranných čar, násilné přechody a p., je tedy daleko širší než manévry a k jeho úspěšnému provedení může být provedena řada manévru.

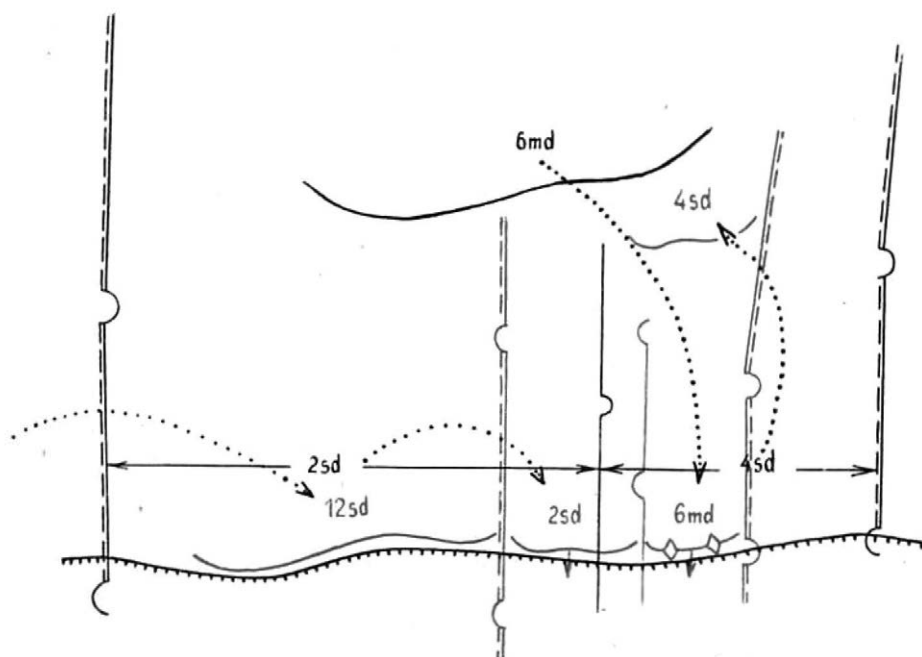
Jak obstojí při tomto hodnocení termín **přeskupení**? Je možno jej považovat za manévry? Je možno považovat za manévry přeskupování vojsk vůbec nebo přeskupování v přípravném období boje a operace nebo v jejich průběhu? Bude takto pojem správně vymezen proto, že jsou na první pohled mezi přeskupením a manévrem nesporné podobnosti? Blíží rozbor však ukazuje, že ani tu není správné položit rovnítko mezi oba pojmy. Přeskupení sice může být podstatným příznakem manévru, ale jeho podstatu nevyčerpává. Vyjdeme-li z jeho obsahu, vidíme, že to, co je přeskupování a manévru společné, je přemisťování u přeskupování prováděného za tím účelem, aby se změnilo dosavadní uskupení sil a prostředků, při čemž není však vždy jeho cílem »zaujetí výhodnějšího položení vzhledem k protivníku k zasazení úderu nebo jeho odražení«. Přeskupující se vojska nemusí mít taktické nebo operační úkoly, neprovádějí ještě přímou bojovou činnost a často se přemisťují mimo bojiště, válčiště nebo i mimo strategickou frontu. Proto nelze o přeskupení mluvit jako o manévru, i když podobnost k tomu vede, a je třeba vycházet z toho, že mezi oběma činnostmi existuje vztah, při čemž k uskutečnění manévru může být nutné přeskupení — ale také nemusí (zasazení druhých sledů za útoku do boje nebo sražení), a zase přeskupování může být uskutečňováno v přímé souvislosti s provedením manévru — a rovněž nemusí (přeskupování mimo válčiště, bez taktických nebo operačních úkolů).

Uvedeme pro větší názornost příklad, pro který předpokládáme tuto situaci:

Střelecký sbor přešel v průběhu útoku dočasně do obrany dvěma divisemi v prvním sledu, jednou divisí v druhém sledu. Podle rozhod-

*) Příklad amerického pojetí manévru: »Manévry je pohyb určený a vykonávaný k tomu, aby se vojska, materiál, lodí, letectvo nebo palba dostaly do příznivějšího a účinnějšího umístění vzhledem k nepříteli« — The New Military and Dictionary — 1951.

nutí velitele armády je sbor určen k prolomení nepřátelské obrany v úseku, který je částí dosavadního obranného pásma sboru. K zaujetí výchozího položení je provedeno přeskupení podle tohoto schematu:

(černá barva = situace před přeskupováním,
červená barva = situace po přeskupení)

K čemu tu došlo? Došlo k všeobecnému přeskupení svazků, a to z hloubky k frontě (6 md), podél fronty (2 sd, 12 sd) a od fronty do týlu (4 sd). Při tom o manévru, tu spojeném současně s přeskupováním lze mluvit jen v případě 2 sd a 6 md. Jedině ty se přemístily s cílem zaujmout výhodnější položení vzhledem k protivníkovi a k provedení průlomu. Nelze o něm mluvit u 4 sd, která se přemisťovala od fronty do týlu a s níž bude velitel 6 ss plánovat provedení manévru při jejím zasazování do boje o pásmo sborových záloh nepřítele. Neprováděla tu také manévru 12 sd (sousedního sboru), o které v našem případě předpokládáme, že je na podružném, pro útok nevhodném směru a která se jen připojí k ostatním vojskům po úspěchu 2 sd a 6 md.

Zevšeobecníme-li tento příklad, vidíme zřejmou souvislost mezi manévrem a přeskupováním. K uskutečnění manévru tu bylo nutné přeskupení a zároveň celé přeskupení bylo uskutečňováno v přímé souvislosti s provedením manévru.

A ještě jedna otázka, souvislost manévru s protiúderem či protiztečí v obraně. Někdy bývá tato otázka nepřesně vykládána v tom smyslu, že manévru a protiúder anebo protizteč jsou ztožňovány. To je ovšem nesprávné. Protiúder je bojová činnost usku-

tečňovaná palbou a pohybem vojsk, kdežto funkci manévru v obraně je takové organisované a rychlé přemístění druhých sledů a záloh, které pro protiúder vytváří předpoklady. Neboli je možno mluvit o manévru »k provedení protiúderu nebo protizteče«, o činnosti, která začíná vyražením vojsk z prostoru rozmístění a končí zaujetím čáry rozvinutí, a nelze tedy oba pojmy směřovat, stejně jako nelze na př. směřovat v útočném boji manévr a úder — kdy manévr je pro úder jen předpokladem a teprve úder rozhodující bojovou činností.

Potud k vymezení obsahu pojmu. Jak vidět, při posuzování manévru je nutno brát v úvahu několik okolností a v každém případě vycházet z uvedené již definice. K dosažení správnosti při určování jeho obsahu je nutno vycházet z toho, že jde o jev svou podstatou aktivní, vyjadřující nikoli živelnost, nýbrž organisovanost, jev obrazyčící ideu zámyslu velitele organisujícího boj. Je výrazem cílevědomosti, bojeschopnosti a aktivity vojsk.

Rozumí se samo sebou, že to není jediný prostředek k dosažení vítězství. Jeho realizaci se jen vytvářejí možnosti pro využití výhod jím získaných. Sám bez spojení s úderem nemůže však vést k zničení nepřitele. Není tedy samoúčelný, je to prostředek vytvářející podmínky pro úspěch.

*

Závěrem k otázce manévru.

Podrobnější rozbor manévru jako historického jevu by s dostatek ukázal na význam, který mu byl ve vojenství přikládán, a zároveň na to, jak se ve vývoji vojenství měnily názory na jeho funkci a jak se měnil i jeho obsah. To by však vyžadovalo podrobnějšího pojednání, pro které není na těchto stránkách dost místa. Je nutno však dodat, že tento historický rozbor jasně ukazuje, že správný, odůvodněný názor na funkci a význam manévru ve vojenství odpovídá pokrokové vojenské teorii, a naopak zase, jeho nesprávné pojetí odpovídá teorii, v níž se odráží ztrnulost, konservativnost a šablonovitost.

Obsahovým vymezením pojmu bylo ukázáno, jak je třeba se s hlediska soudobého vojenství dívat na funkci manévru, byl určen jeho aktivní ráz, jeho spojitost s rozhodující činností vojsk.

Ze všeho pak vyplývá několik zásadních poznatků.

Předně, že je nutno při studiu historie vojenství, zejména při studiu a vyhodnocování zkušeností z Veliké vlastenecké války, zaměřit se na studium druhý a forem manévru, jehož dovedné uskutečňování je jedním z nejtypičtějších znaků sovětské vojenské vědy. Přitom se soustředit na otázky podstaty bojů a operací a nikoli omezit historické studium na chronologický zápis událostí.

Dále je nutno vycházet ze skutečnosti, že manévrovost je a bude jedním z nejtypičtějších rysů soudobé války, o němž není pochyb. A to i s vědomím toho, že nelze s dostatečnou přesností předem určit ráz budoucí války, protože vzhledem k tomu, že není možné dokonale předběžně experimentálně zdůvodnit její teorii, a i vzhledem k tomu, že theoretikové nutně zůstávají v zajetí názorů vyplývajících z minulých válek. Všestranný rozbor vývoje současného vojenství dokazuje však tendenci dosáhnout vyšších manévrovacích schopností vojsk. Tyto po-

znatky jsou zjevné, ať již ve snahách o uzpůsobení výzbroje, o zvýšení manévrovací schopnosti a rychlosti armád anebo ve snaze nalézt vhodnou organizační formu základních svazků.

Je proto nutno a je jedním ze základních úkolů vojenskovědecké činnosti naší armády zaměřit své úsilí právě na splnění těchto požadavků a tím uvést v soulad organizaci, výzbroj a výcvik armády s požadavky teorie a velmi pravděpodobné praxe soudobého vojenství.

Použité prameny:

Vojenský odborný tisk lidově demokratických států.

Dějiny vojenského umění I—V (VA K. J. Voršilova).

Clausewitz: Vom Kriege.

The New Military and Naval Dictionary — 1951.

INFORMACE O CIZÍCH ARMÁDÁCH

VÝSTAVBA ZÁPADONĚMECKÉ ARMÁDY

Uzavřením pařížských dohod a přijetím Německé spolkové republiky jako patnáctého členského státu Severoatlantického paktu byly vytvořeny legální podklady pro úsilí západních imperialistů o obnovení západoněmecké armády jako vhodného nástroje jejich agresivních cílů. Za přiznání státní svrchovanosti zavázala se západoněmecká spolková vláda, řídící se zájmy západoněmeckých monopolů, vyčlenit pro agresivní síly A-paktu dvanáct divisí a zároveň dala souhlas k dalšímu neomezenému pobytu armád západních kapitalistických mocností na území západního Německa. Západní mocnosti se naproti tomu zavázaly pomoci Německé spolkové republice při školení velitelských kádřů a dodávkami válečného materiálu umožnit co nejrychleji výstavbu německých divisí.

Rozhodující a vedoucí úlohu v úsilí o obnovení německého militarismu převzaly Spojené státy americké. V souhlasu se svými agresivními cíli snaží se americká zahraniční politika zajistit si na jedné straně hrozbou silného, militaristického Německa poslušnost ostatních západoevropských států a na druhé straně využitím a podporou fašistických, revanšistických a protilidových živlů vytvořit z Německé spolkové republiky nástupiště pro novou agresivní válku proti Sovětskému svazu a zemím lidové demokracie. Proto nepřestávají vedoucí politici a vojenská činitelá Spojených států amerických zdůrazňovat nezbytnost obnovy militaristického Německa a jeho závažnou úlohu v plánech A-paktu. Již v r. 1952 poukazoval tehdejší vrchní velitel atlantických sil v Evropě a nyníjší prezident Spojených států amerických Eisenhower na význam západního Německa v plánech A-paktu pro jeho průmyslový i branný potenciál. Současný vrchní velitel atlantických sil v Evropě, americký generál Gruenther, se netají názorem, že vedle všestranného využití zbraní hromadného ničení může být úderná síla armád A-paktu účinně zvýšena jenom začleněním západoněmeckých ozbrojených sil.

Snahy amerických monopolistů nacházejí plné porozumění a podporu vládnoucích militaristických kruhů v Německé spolkové republice v čele se spolkovým kancléřem Adenauerem. Tyto kruhy politicky a hospodářsky spjaté s vládnoucími kruhy kapitalistických států se domnívají, že jim členství v A-paktu a spojení se Spojenými státy americkými umožní znovu získat mocenské politické, vojenské i hospodářské posice v Evropě, ztracené rozdrčením nacistického Německa. Proto vynakládají veškeré úsilí na to, aby dosáhly remilitarisace západního Německa v co nejkratší době, a jsou odhodlány použít k uskutečnění tohoto cíle jakýchkoli protilidových a protiústavních opatření.

Pařížskými dohodami bylo povoleno Německé spolkové republice postavit asi půlmilionovou armádu s pozemními silami v hodnotě dvanácti divisí, vzdušnými silami v počtu 120 000 osob a námořními silami o 20 000 mužích. V současných plánech výstavby počítá spolková vláda a spolkové ministerstvo obrany s výstavbou dvanácti divisí, tří vzduš-

ných výsadkových brigád, tři horských brigád a přiměřeného počtu sborových útvarů a jednotek. Místo původně plánovaných šesti pěších, čtyř tankových a dvou mechanisovaných divisí z celkového počtu dvanácti divisí má však být podle údajů západoněmeckého tisku zvýšen počet tankových a mechanisovaných divisí, takže v první fázi remilitarisace má mít západoněmecká armáda celkem šest tankových, dvě mechanisované a jen čtyři pěší divise.

Západoněmecké vzdušné síly mají být organisovány ve dvacet leteckých pluků vyzbrojených asi 1350 převážně reaktivními letouny. Námořní síly, které mají mít asi 130 válečných plavidel, budou organisovány ve čtrnáct eskáder, z toho ve dvě eskádry torpedoborců, v jednu ponorkovou eskáдру, v pět eskáder minolovek a ve dvě eskádry určené pro námořní výsadkové operace.

Podle původních plánů vypracovaných již při projednávání smlouvy o Evropském obranném společenství a upravených před podepsáním pařížských dohod byla výstavba ozbrojených sil, podle údajů vojenského časopisu »Wehrkunde« rozdělena do tří etap.

V první a druhé etapě měly být do konce roku 1955 ukončeny všechny zákonné, materiální a administrativní přípravy pro rozvinutí ozbrojených sil. Ve třetí etapě od 1. 1. 1956 byla pak zahájena vlastní výstavba, pro kterou byly původně stanoveny tyto termíny:

- V době od 1. 1. 1956 do 1. 7. 1957, t. j. v době 18 měsíců, vycvičit velitelské kádry z dobrovolníků až do nejnižších funkcí a postavit kádrové útvary v síle 150 000 mužů.
- K 1. 7. 1957 povolát první brance ročníku 1937, po případě i část branců z ročníků 1935 až 1933.
- Výstavbu svazků, útvarů a jednotek pozemní armády dokončit do 1. 1. 1959.
- Výstavbu vzdušných a námořních sil dokončit do 1. 1. 1960.

Koncem roku 1955, ve snaze zabezpečit a co možná urychlit rozvinutí ozbrojených sil, rozhodla se spolková vláda pro převedení útvarů Sboru spolkové ostrahy hranic do armády.

Toto rozhodnutí, jak přiznal týdeník bonnských militaristických kruhů »Europäische Wehr-Korrespondenz«, bylo vynuceno kritickým stanoviskem Spojených států amerických k pomalému postupu výstavby ozbrojených sil.

Realisací plánu na převedení útvarů Sboru spolkové ostrahy hranic do armády mají být především zkráceny termíny postavení prvních divisí. Podle údajů »Bundes-Wehr-Korrespondenz« oznámil spolkový ministr obrany Blank, že do konce roku 1956 budou postaveny tři pěší a dvě tankové divise na téměř plných početních stavech. Celkový početní stav západoněmeckých ozbrojených sil má koncem roku 1956 dosáhnout 95 000 mužů, z toho 64 000 u pozemních sil, 12 000 u vzdušných sil, 8000 u námořních sil a 11 000 v různých teritoriálních úřadech a vojenských ústavech.

Kromě postavení tří pěších a dvou tankových divisí je západní Německo schopno zahájit ještě v tomto roce výstavbu dalších rámcových divisí a brigád, takže v druhé polovině roku 1957 může mít na plných početních stavech 12 divisí a 6 brigád.

Přes to, že převedení Sboru spolkové ostrahy hranic vyžaduje ještě zákonných změn a jejich schválení zastupitelskými sbory, lze očekávat, že vláda použije všeho vlivu k uskutečnění svého plánu v co nejkratší době. Spolkové ministerstvo obrany předpokládá, podle oznámení deníku »Hamburger Echo«, že ze Sboru spolkové ostrahy hranic bude převedeno asi 18 000 až 20 000 důstojníků, poddůstojníků a příslušníků mužstva. Dosavadní organisace a poměrně vysoký stupeň výcviku Sboru spolkové ostrahy hranic pak umožňují splnit zkrácený časový plán výstavby rámcových svazků, útvarů a jednotek.

Při plnění časového plánu výstavby ozbrojených sil setkává se spolková vláda s řadou překážek, z nichž nejzávažnější jsou potíže s projednáváním a schvalováním branných zákonů.

Přes vynaložené úsilí byly do současné doby schváleny a nabyly platnosti jen čtyři branné zákony, kdežto ostatní zákony jsou dosud projednávány zastupitelskými sbory. Jsou to především t. zv. organizační zákon pro správní zřízení, zákon o všeobecné branné povinnosti, vojenský platový zákon, zákon o nákupu a vyvlastnění půdy pro branné účely a zákon o zřizování vojenských chráněných oblastí.

Příčinou pomalejšího projednávání branných zákonů je především obezřetný a nedůvěřivý postoj zastupitelských orgánů, t. j. Spolkové rady a Spolkového sněmu, ke všem návrhům vlády a spolkového ministra obrany. Spolková rada i Spolkový sněm se obávají, aby novými brannými zákony nebyla dána příliš velká pravomoc vládě, po případě spolkovému ministerstvu obrany, a proto pečlivě zkoumají všechny články navrhovaných zákonů a často vyžadují jejich úpravy. Tím způsobem jsou překračovány termíny stanovené spolkovou vládou pro schválení jednotlivých zákonů a zároveň i ohrožovány termíny časového plánu výstavby ozbrojených sil.

Dosavadní vnitropolitická praxe spolkového kancléře Adenauera však nasvědčuje tomu, že se pokusí všechny tyto parlamentní překážky odstranit jakoukoli formou. Lze očekávat, že k tomu použije jak politického nátlaku na jednotlivé strany, tak i autoritativního rozhodnutí opřeneho o silnou pozici své strany Křesťansko-demokratické unie (CDU) ve Spolkovém sněmu.

Bez ohledu na potíže s parlamentním projednáváním zákonných podkladů pro výstavbu ozbrojených sil pokračuje však vláda v organizačních, kádrových a materiálních přípravách.

V červnu 1955 bylo schváleno urychlené přebudování Blankova úřadu v rozsáhlé ministerstvo obrany a ihned zahájeno jeho doplňování a reorganisace. V současné době je spolkové ministerstvo obrany podle údajů uveřejněných 14. 12. 1955 v »Das Parlament« organisováno ve čtyři vojenská a sedm civilních oddělení:

- oddělení ozbrojených sil,
- oddělení pozemních sil,
- oddělení vzdušných sil,
- oddělení námořních sil,
- správní oddělení,
- finanční a rozpočtové oddělení,
- osobní oddělení,

- právní oddělení,
- ubytovací a stavební oddělení,
- hospodářské a technické oddělení a
- zásobovací oddělení.

Podle oznámení západoněmeckého měsíčníku »Der Notweg« má celkový početní stav spolkového ministerstva obrany dosáhnout asi 8000 osob. V počátcích výstavby ozbrojených sil má být ministerstvu obrany přiděleno asi 100 generálů, admirálů a plukovníků.

Ze srovnání početních stavů říšského ministerstva války v r. 1932 a početního stavu nejvyšších služeben hitlerovské wehrmacht s plánovanými počty spolkového ministerstva obrany vysvitá, že západoněmecké vládní kruhy nehodlají ukončit remilitarisaci západního Německa postavením plánované půlmilionové armády o dvanácti divisích.

V bývalém říšském ministerstvu války, čítajíc v to generální štáb pozemní armády, bylo podle úředního indexu v r. 1932 16 generálů a 16 plukovníků, t. j. méně než třetina vyšších důstojníků v současném ministerstvu obrany. V nejvyšších služebnách hitlerovské wehrmacht, čítajíc v to generální štáb pozemní armády, zbrojní a správní úřad pozemní armády a úřad vojenských přidělců, bylo k 1. 1. 1939, tedy krátkou dobu před přepadením Polska, celkem 32 generálů a 83 plukovníků, t. j. o 15 generálů a plukovníků více, než má být v současné době v ministerstvu obrany.

Zároveň s organisováním spolkového ministerstva obrany bylo mezi vládou, Spolkovým sněmem a jednotlivými politickými stranami zahájeno jednání o otázce organisace nejvyšších řídicích a správních orgánů ozbrojených sil. Protože vznikly zvlášť ostré rozpory mezi jednotlivými politickými stranami, nepodařilo se dosud spolkové vládě dosáhnout uzákonění organisace nejvyšších správních orgánů ozbrojených sil a stanovení pravomoci vojenských úřadů k orgánům veřejné správy. Na základě různých, často značně protichůdných návrhů byla podle oznámení »Hamburger Anzeiger« z 10. 11. 1955 branným výborem Spolkového sněmu vypracována osnova zákona obsahující tato hlavní ustanovení:

- Vrchním velitelem ozbrojených sil se má stát spolkový ministr obrany.
- Zástupcem ministra obrany má být státní tajemník ministerstva obrany, který stejně jako ministr nemá být vojákem z povolání.
- Ministr obrany má mít k dispozici vojenský poradní orgán, t. zv. vojenskou radu (Führungsrat).
- Řešením vojenskoprávních záležitostí místního významu na celém území Spolkové republiky má být pověřena t. zv. teritoriální organisace, do jejíž pravomoci budou náležet otázky vojenské bezpečnosti, posádkové a pořádkové služby.
- K zabezpečení respektování zájmů jednotlivých spolkových zemí mají být jmenováni t. zv. pověřenci spolkového ministerstva obrany. Jejich úkolem bude udržovat styk mezi ministerstvem obrany a jednotlivými zemskými vládami a projednávat s nimi otázky umístění a zásobování ozbrojených sil ve spolkových zemích.

Ačkoli návrh branného výboru nebyl dosud Spolkovým sněmem projednán a schválen, provedlo již spolkové ministerstvo obrany některá opatření k jeho realizaci. V ministerstvu obrany byla vytvořena »Vojenská rada«, jejímž předsedou byl jmenován generál Heusinger, bývalý náčelník operačního oddělení generálního štábu pozemní armády. Členy »Vojenské rady« byli jmenováni náčelníci vojenských oddělení ministerstva obrany: generál Speidel, generál Laengeler, plukovník Panitzki a viceadmirál Ruge.

Rozsáhlé přípravy byly již také provedeny ve vojenskoteritoriálním rozdělení území západního Německa a pro organisování teritoriálních správních úřadů. Podle oznámení západoněmeckého deníku »Tagesspiegel« bylo území Německé spolkové republiky rozděleno na šest vojenských obvodů, jejichž uskupení zhruba odpovídá rozdělení vojenských oblastí bývalé nacistické armády. V současné době probíhá výstavba rozsáhlého správního aparátu v jednotlivých vojenských obvodech.

Zvýšená pozornost je v poslední době věnována rovněž organisaci budoucích svazků západoněmecké armády. Podle původních plánů uveřejněných již v roce 1952 v časopise »Der Spiegel« měla být organisace západoněmeckých divisí přizpůsobena plánované organisaci svazků »Evropského obranného společenství«, t. j. prakticky přizpůsobena organisaci svazků armády Spojených států amerických. V souhlase se snahami vrchního velitelství atlantických sil v Evropě (SHAPE) přizpůsobit organisaci svazků armád A-paktu podmínkám použití zbraní hromadného ničení, má být však změněna také plánovaná organisace západoněmeckých divisí.

Podle úvah otištěných ve vojenském časopise »Europäische Wehr-Korrespondenz« pokládají západněmečtí vojenští odborníci starou organisaci za příliš těžkopádnou a nevyhovující. Odmítají dosavadní systém pluků a navrhují místo něho organisovat bojová skupení, do kterých by byly včleněny pěší prapory a posilové prostředky podle situace a úkolů.

Tyto názory západoněmeckých odborníků se v podstatě neliší od názorů vedoucích vojenských činitelů A-paktu. Lze proto očekávat, že se organisace divisí západoněmecké armády nebude lišit od organisace divisí armád A-paktu.

Bez ohledu na dosud neupřesněné otázky organisace ozbrojených sil zahájilo spolkové ministerstvo obrany již koncem minulého roku povolávání prvních dobrovolníků do armády a přípravy ke školení a výcviku důstojníků a poddůstojníků.

Přijímání dobrovolníků, které bylo zahájeno v polovině října m. r., provádí a řídí t. zv. »Osobní výbor« ustavený na základě zvláštního zákona. »Osobní výbor« provádí individuální prověřování a přijímání bývalých plukovníků a generálů wehrmachtu. Přijímání důstojníků od podplukovníka níže provádějí přijímací úřady pracující podle jeho směrnic.

Podmínkou pro přijetí mají být, jak uvedl militaristický časopis »Der Frontsoldat erzählt«, charakterové vlastnosti uchazeče, jeho všeobecné a vojenské vzdělání, tělesná způsobilost a chování za války a v poválečných letech. Podle rozhodnutí »Osobního výboru« nemají být přijati ti uchazeči, kteří se dopustili zločinu proti lidskosti, bývalí generálové

a plukovníci SS (Waffen SS) a členové politických stran a spolků, jejichž činnost a cíle jsou v rozporu s ústavou Spolkové republiky.

Naproti tomu může ministr obrany rozhodnout v jednotlivých případech o přijetí bývalých příslušníků SS (Allgemeine SS) a Sicherheitsdienst (SD), bývalých příslušníků Freies Deutschland, bývalých cizineckých legionářů, válečných zločinců odsouzených jinými soudy než soudy ve Spolkové republice a v západním Berlíně, osob, které pracovaly pro zpravodajskou službu cizího státu, a osob, které nejsou státními příslušníky Spolkové republiky. O přijetí příslušníků zbraní SS (Waffen SS) v hodnosti od podplukovníka níže může rozhodnout sám přijímací úřad, jestliže prokáží, že byli ke zbráním SS přiděleni bez vlastního souhlasu a přičinění.

Směrnice pro přijímání dobrovolníků omezují tedy jenom formálně příliv nacistických živlů do západoněmecké armády. Z prohlášení předsedy »Osobního výboru« dr. Rombacha, uveřejněného v západoněmeckém tisku, který zdůraznil, že »Osobní výbor« ani přijímací úřady nebudou v žádném případě plnit funkci denacifikačního úřadu, je pak patrné, že tyto přijímací organizace nebudou považovat členství v některé z nacistických organizací za vážnou překážku pro opětovné přijetí do armády, což nezbytně bude mít vliv na charakter budoucí západoněmecké armády.

Ještě před povoláváním prvních dobrovolníků byly zahájeny přípravy k zahájení jejich školení a výcviku. Výcvik dobrovolníků byl započat 2. 1. 1956 ve výcvikových rotách.

Spolkové ministerstvo obrany zřídilo čtyři výcvikové rotu pozemní armády, jednu výcvikovou rotu vojenské policie, tři školní letky vzdušných sil a výcvikovou rotu námořních sil. Celkem má být, podle údajů uveřejněných ve »Frankfurter Rundschau«, v prvních kursech ve výcvikových rotách vycvičeno asi 1770 dobrovolníků, z toho 850 pro pozemní síly, 800 pro vzdušné síly a 120 pro námořnictvo.

Z výcvikových rot jsou v současné době organizovány výcvikové prapory. Pro pozemní armádu jsou zatím plánovány tyto výcvikové prapory: pěší, mechanizovaný, průzkumný, tankový, dělostřelecký protitankový, dělostřelecký protiletadlový, průzkumný, ženijní a spojovací. Předpokládaná doba výcviku ve výcvikových praporech je asi 9 měsíců.

Kromě uvedených praporů a středisek mají být zřízeny kurzy technické, zásobovací a administrativní služby.

Podle oznámení deníku »Die Welt« má být část dobrovolníků, především specialistů, vycvičena ve Spojených státech amerických a ve Velké Británii. Jako první byla odeslána do Spojených států amerických skupina 27 důstojníků a poddůstojníků.

Důstojníci určené pro vyšší velitelské funkce budou podle týdeníku »Der Frontsoldat erzählt« školeni ve zvláštních kursech. První kurs, kterého se zúčastní asi 400 podplukovníků, plukovníků a generálů, byl zahájen v dubnu 1956 s cílem vyškolit vedoucí funkcionáře pro další kádrové zabezpečení přijímacích úřadů pro dobrovolníky, vojenských obvodních velitelství a kursů a škol pro důstojníky a poddůstojníky.

Hlavním cílem všech uvedených škol a kursů bude příprava a výškolení 150 000 dobrovolníků k vykonávání velitelských a cvičitelských

funkcí a kádrové zabezpečení výstavby rámcových jednotek do stanoveného termínu.

Vzhledem k tomu, že převážná většina dobrovolníků, kteří budou přijati do armády, absolvovala již vojenský výcvik v bývalé nacistické wehrmacht (z dobrovolníků dosud přihlášených je jenom 13% uchazečů, kteří nemají základní vojenský výcvik), budou pravděpodobně použitelní pro vykonávání velitelských funkcí v nové armádě již po absolvování přeškolovacího výcviku. Tato skutečnost bude mít pravděpodobně vliv také na obsah a cíle výcviku v plánovaných kurzech a školách.

Výzbroj pro první svazky, útvary a jednotky západoněmecké armády má být podle dohody uzavřené na konferenci devíti mocností v Paříži jednak dodána jinými státy A-paktu, jednak má být vyrobena západoněmeckým zbrojním průmyslem. Podle této dohody má být 35% výzbroje dodáno ze Spojených států amerických, 35% z Velké Británie, Francie a zemí Beneluxu a 30% má být vyrobeno v západním Německu.

Podle údajů západoněmeckého tisku mají Spojené státy americké připraven válečný materiál ve skladech v západním Německu a ve Francii pro šest až sedm divisí. Podle dohody podepsané v červnu m. r. v Bonnu bylo již začátkem t. r. zahájeno odevzdávání první výzbroje zástupcům západoněmecké armády. Celkem má být Německé spolkové republice dodáno asi 3000 tanků a 1000 letounů.

Spojené státy americké dodají tanky Patton M-47, polní děla a letouny F-84 a F-86 a těžké ženijní a spojovací přístroje. Velká Británie má dodat asi 500 tanků typu Centurion, Francie a země Beneluxu hlavně lehké zbraně a munici.

Přes to, že v prvním období výstavby bude západoněmecká armáda odkázána většinou na dodávky materiálu od ostatních kapitalistických států, projevuje se již v současné době snaha rozvinout vlastní zbrojní výrobu. Toto úsilí se jeví především v zakázkách západoněmeckému automobilnímu průmyslu, který má podle oznámení »Das Parlament« v budoucnosti zcela hradit potřebu armády. Také lehké pěchotní zbraně, jejichž výroba nevyžaduje delších příprav, budou pravděpodobně v nejbližší době vyráběny v západním Německu. Velký podíl na výrobě zbraní a výstroje bude mít také elektrotechnický průmysl, který již v současné době vyrábí pojítka schopná provozu v poli.

Velké úsilí je vynakládáno na obnovu a rozšíření výzkumu, zvláště v oboru raketových pohonů, aerodynamiky, bojových biologických látek a na atomový výzkum.

Ačkoli pařížské dohody nepovolují Německé spolkové republice výzbrojování zbraněmi hromadného ničení, je pravděpodobné, že toto ustanovení nebude spolkovou vládou respektováno. Podle oznámení amerického vojenského časopisu »Stars and Stripes«, vycházejícího v západním Německu, bude organizována v západoněmecké armádě již v nejbližší době speciální instrukční jednotka dělostřeleckých raket a řízených střel. Úkolem této jednotky má být zkoušení posledních vynálezů německých odborníků v oboru raketových zbraní a řízených střel dodávaných jinými státy A-paktu.

Všechna dosavadní opatření spolkové vlády v otázce remilitarisace nasvědčují tomu, že nová německá armáda je budována jako úderná

síla A-paktu. Zároveň s remilitarisací probíhá v západním Německu rozsáhlá aktivisace fašismu, na níž se zvláště aktivně podílejí polovojenské organizace a tradiční svazy bývalých vojáků, jichž je v současné době podle seznamu uveřejněného v »Soldatenkalender« na rok 1956 celkem 932. Z tohoto počtu je oficiálně uznáváno také 26 svazů sdružujících bývalé příslušníky zbraní SS.

Způsob výběru velitelských kádří pro novou armádu a smířlivý postoj k bývalým fašistickým zločincům ukazuje, že politika západního Německa bude orientována na revanšismus, jehož cílem bude získat území Německé demokratické republiky, území východně od hranic Odry a Nisy a pohraniční území Československé republiky.

V počátečním období budování armády bude západní Německo vzhledem k dodávkám těžkých zbraní a k pomoci při výchově instruktor-ských kádří závislé na Spojených státech amerických. V dalším období se však západoněmecké vládnoucí militaristické kruhy pravděpodobně pokusí zbavit se závislosti na Spojených státech amerických.

DISKUSE

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVEK K ČLÁNKU PLUKOVNÍKA J. ŠOLCE

»Technické zabezpečení armádní útočné operace za soudobých podmínek«

(Vojenská mysl čís. 1/1956)

Plukovník Šolc se ve svém článku dost obšírně zabývá otázkami úkolů a organizace technického zabezpečení armádní útočné operace. Domnívám se však, že by bylo třeba od sebe odlišit základní charakteristické způsoby činnosti dilenské a vyprošťovací služby, vyplývající z možnosti použití atomových zbraní nepřítelem, a to

a) činnost dilenské a vyprošťovací služby k zabezpečení ztrát automobilní a tankové techniky, způsobených obvyklými zbraněmi nepřítele,

b) činnost dilenské a vyprošťovací služby k zabezpečení ztrát automobilní a tankové techniky, způsobených nepřátelským napadením.

Myslím, že není třeba zvlášť odůvodňovat, že soudobé podmínky bojové činnosti vojsk kladou zvýšené požadavky na organizaci a činnost automobilní a tankové technické služby. Vyšší tempo vedení operací a rozptýlenost vojsk do šířky i do hloubky vyžadují zvýšení dilenské kapacity svazků, zvýšení tempa vyprošťování, vyšší manévrovací schopnost dilenských a vyprošťovacích prostředků, nezbytnost záloh dílen, vyprošťovacích prostředků, záložních součástí a exploatačního materiálu, stálou připravenost automobilní a tankové technické služby k odstranění následků atomového napadení.

Ve svém diskusním příspěvku budu se zabývat činností dilenské a vyprošťovací služby armády k zabezpečení ztrát automobilní a tankové techniky, způsobených nepřátelským atomovým napadením za útočné operace. Dříve než bude možno přistoupit k theoretickému rozboru tohoto problému, je třeba vyjít z určitých předpokladů. Takovými předpoklady jsou:

1. Účinek atomové pumy

Po atomovém napadení vlastních vojsk nepřítelem vzniknou okamžitě velké ztráty na živé síle, bojové technice a

materiálu. Rozsah těchto ztrát bude proměnlivý a bude záviset na mnoha činitelích, zejména na stupni ukrytí vojsk, bojové techniky a materiálu, na tvaru terénu, na počasí, na ráži použité atomové pumy a p.

Jedna atomová puma může zničit nebo vyřadit

Ráž atomové pumy	Tanky a samohybná děla		Auta
	krytá	ne-krytá	ne-krytá
	km ²	km ²	km ²
malá	0,5	0,8	5
střední	1	1,6	10
velká	3	4,8	30

2. Prostor zaujímáný vojsky v útočném boji

Střelecký sbor zaujímá výchozí položení na šířce 12 až 15 km a do hloubky 25 až 30 km, t. j. 300 až 450 km².

Střelecká divize zaujímá výchozí položení na šířce 6 km a do hloubky 10 až 12 km, t. j. 60 až 72 km².

3. Počty bojové techniky na 1 km²

Počítáme-li pro rámec střelecké divise, dojdeme k následujícím výsledkům:

a) Tanky a samohybná děla: požadovaná hustota tanků na 1 km fronty při atomovém úderu na přední okraj obrany nepřítele 15 až 20 a při atomovém úderu do hloubky obrany nepřítele 25 až 30.

Střelecká divize prvního sledu by te-

dy měla 90 až 180 tanků a samohybných děl.

b) Auta a traktory: střelecká divise má asi 1700 aut a traktorů (mimo týl).

Při mechanickém převedení těchto počtů na 1 km² vycházejí tyto hustoty:

- tanků a samohybných děl: 2 až 3,
- aut a traktorů: 25 až 30.

Při posouzení uvedených čísel je třeba si uvědomit, že hustota tanků a samohybných děl u prvního sledu střelecké divise bude šestkrát i vícekrát větší. Naproti tomu hustota aut a traktorů bude narůstat směrem do hloubky.

Proto musíme rozlišovat výši pravděpodobných ztrát při nepřátelském atomovém úderu na první sled nebo na druhý sled střelecké divise.

4. Přibližné ztráty tankové a automobilní techniky

Ráž atomové pumy	Při atomovém úderu nepřítele na první sled střelecké divise			Při atomovém úderu nepřítele do hloubky sestavy střelecké divise		
	tanky a samohybná děla		auta	tanky a samohybná děla		auta
	krytá	nekrytá		krytá	nekrytá	
malá	6—9	10—15	75—125	—	1	150—200
střední	12—18	20—30	150—250	1	2	300—400
velká	36—54	60—90	450—750	3	6	900—1200

5. Pravděpodobné počty atomových pum a jejich ráže, kterých nepřítel může použít k zmaření útočné operace

Předpokládáme, že nepřítel může použít proti naší armádě

- k provedení protipřiprav 2 atomových pum střední ráže,
- k zabezpečení svého protiúderu 3 atomových pum malé ráže.

Z toho můžeme odvodit následující ztráty tankové a automobilní techniky:

- a) protipřipravou nepřítele
 - 24 až 36 tanků a samohybných děl krytých nebo
 - 40 až 60 tanků a samohybných děl nekrytých. Průměrně můžeme počítat, že protipřipravou nepřítele bylo vyraženo 40 tanků a samohybných děl;
 - 300 až 500 aut a traktorů, t. j. průměrně 400 aut a traktorů;

b) zabezpečením protiúderu nepřítele:

- 30 až 45 tanků a samohybných děl, t. j. průměrně 37 tanků a samohybných děl a
- 225 až 375 aut a traktorů, t. j. průměrně 300 aut a traktorů.

6. Pravděpodobné rozvržení poškození, vyžadující běžnou opravu (BO), střední opravu (SO), generální opravu (GO) nebo zahrnutých do nenávratných ztrát (N)

Při srovnání poškození tankové a automobilní techniky vzhledem k vzdálenostem účinku atomového výbuchu dojdeme k následujícímu pravděpodobnému rozvržení ztrát:

Tanková technika:

- BO — 40%,
- SO — 25%,
- GO — 20%,
- N — 15%.

Automobilní technika:

- SO — 45%,
- GO — 30%,
- N — 25%.

7. Závěrem lze na základě předcházejících předpokladů (za 1 až 6) vypočítat tabulku (uvedenou na další straně), která se stane podkladem, z něhož bude možno vyvodit činnost tankové a automobilní dilenské a vyprošťovací služby.

V další části se budu zabývat otázkou likvidace ztrát po atomové protipřipravě nepřítele. Ztráty způsobené atomovým napadením při zabezpečení protiúderu jsou jak časové, tak i prostorově oddělené od ztrát způsobených atomovou protipřipravou. Dilenské a vyprošťovací prostředky mohou proto po likvidaci ztrát po atomové protipřipravě úspěšně zasáhnout k likvidaci ztrát vzniklých při protiúderu nepřítele.

Pravděpodobné ztráty při protipřípravě nepřítele									Pravděpodobné ztráty při protiúderu nepřítele								
tanková technika					automobilní technika				tanková technika					automobilní technika			
Celkem	z toho				Celkem	z toho			Celkem	z toho				Celkem	z toho		
	BO	SO	GO	N		SO	GO	N		BO	SO	GO	N		SO	GO	N
40	16	10	8	6	400	180	120	100	37	15	9	7	6	300	135	90	75

Dilenská služba

Dilenské prostředky, jimiž jsou vojska organicky vybavena, jsou kalkulovány s hlediska zabezpečení ztrát techniky, způsobených obvyklými zbraněmi nepřítele. Po nepřátelském úderu však dojde k daleko větším ztrátám, které vzniknou v jediném okamžiku. Tyto ztráty nestačí zvládnout organické dilenské prostředky, a proto je nezbytné je zesílit ze zálohy armády nebo frontu. Rozumí se samo sebou, že dilenská služba bude kromě toho využívat zařízení a prostředků, které budou v místních zdrojích, avšak zejména při útočné operaci nelze tyto prostředky plně zahrnout do plánu technického zabezpečení operace. Jejich význam se pak projeví podle konkrétní situace. Hlavním prostředkem technického zabezpečení budou proto pojízdné tankové opravny a pohyblivé automobilní dilenské základny (PADZ).

Výkonnost pojízdné tankové opravy činí 2 až 3 SO nebo 12 až 20 BO a výkonnost PADZ 10 SO za 24 hodin. Předpokládáme-li, že by v rámci armády měly být provedeny všechny BO a SO, je třeba, aby armáda disponovala následující zálohou dilenských prostředků:

- 16 BO tankové techniky — 1 pojízdná tanková oprava,
- 10 SO tankové techniky — 3 až 5 pojízdných tankových oprav,
- t. j. 4 až 6 pojízdných tankových oprav,
- 180 SO automobilní techniky — 18 PADZ.

Uvedené výpočty předpokládají, že by všechny opravy byly provedeny během jednoho dne, a to bez pomoci organických dilenských prostředků. Domnívám se však, že bude možno počítat s tím, že by část oprav — při-

bližně 25% — převzaly organické dilenské prostředky jak zasažených útvarů a svazků, tak i útvarů a svazků druhého sledu a záloh. Kromě toho by bylo možno opravy, především automobilní techniky, prodloužit na 2 až 3 dny. A tak docházíme ke konečnému požadavku na výši zálohy dilenských prostředků potřebných k technickému zabezpečení armády po nepřátelském atomovém úderu.

Zesílení a záloha by měla činit: 3 až 4 pojízdné tankové opravny a 4 až 6 pojízdných automobilních dilenských základen.

Vyprošťování

Vyprošťování je nezbytnou součástí dilenské služby. Úkolem vyprošťování je odvléci vozidlo z místa poškození k dilenským prostředkům. Dobře organizované vyprošťování usnadňuje hladký chod dilenské služby a naopak špatně organizované vyprošťování je vážnou překážkou úspěšné činnosti dílen.

Po atomovém napadení nepřítelem bude mít značný význam rychlost vyprošťování, aby všechny dilenské prostředky zasažené k prostoru výbuchu mohly plně využívat své kapacity. Plukovník Šolc se ve svém článku zmiňuje o myšlence vyprošťovacích a odsunových vrtulníků. Je možné, že ve vzdálenější budoucnosti budou vyvinuty vrtulníky s únosností až 50 t, avšak doposud není známo, že by v kterékoliv armádě na světě existovaly vrtulníky překračující únosnost 8 t.

Proto se budu ve svém diskusním příspěvku zabývat výpočtem pravděpodobné potřeby běžných vyprošťovačů pro technické zabezpečení armády po nepřátelském atomovém úderu. Při výpočtu vycházím z předpokladu, že by v záloze armády mělo být několik vy-

prošovačů, aby stačily zabezpečit činnost zálohy dílenských prostředků armády.

U tankové techniky bude třeba vyprostit

10% BO (z 16) — 2 tanky

80% SO (z 10) — 8 tanků

Celkem 10 tanků,

z toho 9 vyproštění lehkých a středních a 1 vyproštění těžké. Jeden vyprošovač provede za 1 den 1,5 lehkých a středních vyproštění a 0,2 až 0,3 těžkých vyproštění na vzdálenost 10 km.

K vyproštění tankové techniky bude tedy třeba 5 až 6 vyprošovačů.

U automobilní techniky bude třeba vyprostit

10% SO (ze 180) — 18 aut,

90% SO — 162 aut bude odvečeno po vlastní ose. Počítáme-li že na 2 vyproštění nebo 10 odvezení je třeba jednoho vyprošovacího automobilu, činí celková potřeba 25 vyprošovačů.

Stejně jako u výpočtu potřeby dílenských prostředků budeme i tu počítat, že 25% vyproštění tankové a automobilní techniky bude provedeno organickými prostředky a že na vyproštění automobilní techniky budou k dispozici 2 až 3 dny. Tak dojdeme ke konečnému výsledku potřeby vyprošovačů, které činí:

pro tankovou techniku — 4 až 5 vyprošovačů,

pro automobilní techniku — 6 až 9 vyprošovačů.

Tyto dílenské a vyprošovací prostředky se rozmísťují v prostoru ostatních záloh určených k likvidaci nepřátelského atomového napadení. Na rozkaz velitele armády vyjedou k místu výbuchu a rozvinou se k práci v nezamořeném pro-

storu poblíž cest vedoucích k prostoru výbuchu. Vozidla, dříve než se na nich zahájí opravářské práce, musí být deaktivována. Proto musí být před prostory shromaždiště porouchaných vozidel (SPV) rozvinuty deaktivující plochy. SPV pracují na jednom místě až do skončení všech oprav. Podle konkrétní situace se plně využívá dílenských zařízení v místních zdrojích.

Závěr

Technické zabezpečení armády je třeba organisovat se dvou hledisek:

— jednak k zabezpečení ztrát způsobených obvyklými »klasickými« zbraněmi,

— jednak k zabezpečení ztrát způsobených atomovými zbraněmi.

K splnění prvního úkolu je třeba prostředky vojskového a armádního týlu organisovat tak, aby byly do té míry pohyblivé, aby stačily tempu postupu vojsk. Divisní a armádní prostředky by měly pracovat ve dvou sledech vzájemným překračováním, aby bylo vyloučeno nebezpečí jejich velkého odtržení od vojsk a aby jim byla umožněna poměrná nepřetržitost delší práce na jednom místě, která je podmínkou plného využití jejich kapacity.

Ke splnění druhého úkolu je třeba vytvořit u armády zálohu dílenských a vyprošovacích prostředků v takové výši, aby bylo možno úspěšně provést technické zabezpečení vojsk po nepřátelském atomovém úderu. Průměrně může tato záloha činit: 4 pojízdné tankové opravy, 6 pojízdných automobilních dílenských základů a 1 vyprošovací rotu.

(Zpracoval
podplukovník Bohumír Oliva)

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVEK K ČLÁNKU KAPITÁNA MILANA KARASE

»Odstraňování následků atomového napadení«

(Vojenská mysl čís. 6/1955)

Uveřejněný autorův článek vyvolal již diskusi. To svědčí o tom, že problematika je u vojsk aktuální. Je to pochopitelné nejen proto, že odstraňování následků je jedním z opatření protiatomové ochrany, ale také proto, že v této otázce ještě není zcela jasno. Rozhodně je zásluhou autorovou a ostatních příslušníků katedry taktiky ženijního vojska VTA AZ, že se touto problematikou zabývali a v článku uvedli konkrétní návrhy na řešení.

Dosud uveřejněné diskusní příspěvky

však nesouhlasí s vytvořením nového oddělu jako stálého prvku operační-ko uclenění (bojové sestavy) a některé z nich považují uvedené řešení celkem za odtržené od konkrétní situace, která vznikne po atomovém napadení.

Jsem toho názoru, že tyto diskusní příspěvky jsou správné. Organisovat zvláštní odděly k odstraňování následků atomového napadení jako stálý prvek a způsob jejich použití, jak je uvedeno v práci autorově, má některé nevýhody, z nichž je třeba uvést hlavně tyto:

a) Vytvoření těchto odřadů u útvarů a svazků oslabuje dosti citelně vojska, a proto je nevýhodné. Za použití zbraní hromadného ničení musí být snahou všech velitelů, aby se co nejvíce živé síly, prostředků a techniky zúčastnilo přímo bojové činnosti k ničení nepřítelů, a proto každé oslabování bojujících jednotek je na újmu věci.

b) Složení těchto odřadů z určitých složek jen podle druhu a údobí boje povede k tomu, že některých složek nebude podle jejich specialisace vůbec využito; na př. nebude vždy třeba ihned deaktivovat zamořené úseky terénu, zřizovat průchody, deaktivovat vodní zdroje a p.

c) Potřeba sil, prostředků a materiálu odřadu a jeho složení bude závislé na činitelích správně uvedených na str. 82. Nejsou z toho však vyvozeny správné závěry. Domnívám se, že je velmi obtížné stanovit byť i přibližnou normu těchto sil, prostředků a materiálu. Takový odřad by musel být zcela jiného složení při odstraňování následků atomového napadení na př. v dobře vybudovaném postavení a jiného složení v terénu, kde nebyly provedeny vůbec žádné ženijní práce anebo jen v omezeném rozsahu, dále v zalesněném terénu, v osadách a p. Je tomu tak proto, že ráz, druh a rozsah prací při odstraňování následků napadení v každém takovém případě nebude vždy stejný.

d) Činnost odřadu a jeho velitele je poněkud složitá a neodpovídá soudobým požadavkům velení a požadavku co nejdříve provést nutné práce při odstraňování těchto následků. Tu je třeba mít na zřeteli především bojový úkol a s tohoto hlediska provádět odstraňování následků. Záchraně práce bude třeba provádět vždy, ale u ostatních opatření tomu tak být nemusí. To z autorovy práce nevysvítá, neboť podle něho velitel odřadu řídí odstraňování následků napadení a po splnění předních úkolů (záchranných a vyprošťovacích, deaktivace a obnovy nejdůležitějších cest pro manévr a hašení ohnisek požáru) provádí ostatní plánované úkoly. Tím by se činnost odřadu značně prodlužovala.

e) Onen odřad vzhledem k tomu, že podle autora má být soustředěn a umístěn v určitém prostoru bojové sestavy svazku (útvaru), může být nepřítelem zasažen a vyřazen ještě dříve, než bude moci zahájit činnost.

Z toho je patrné, že nevýhody tohoto způsobu řešení odstraňování následků atomového napadení jsou značné a že převažují nad jedinou výhodou, že totiž

velitel bude mít ihned k dispozici určitou jednotku s předem určenými úkoly, kterou může do prostoru napadení poslat.

Rovněž tak pokládám za méně vhodné určovat potřebné jednotky pro tento odřad předem z druhých sledů a záloh, které by normálně nadále prováděly činnost v rámci příslušného druhého sledu nebo zálohy a teprve v čas potřeby by se soustředily a připravily k činnosti. Tento způsob nedává příslušnému veliteli jistotu, že v dané chvíli bude mít tyto určené jednotky k dispozici, a mimo to nemohl by být dán těmto jednotkám jiný úkol, i když by toho bojová činnost vyžadovala.

Jak tedy vhodně řešit odstraňování následků atomového napadení?

Naše předpisy určují jasně, že toto odstraňování následků musí řešit a organizovat každý velitel za tím účelem, aby byla rychle obnovena narušená bojová pohotovost vojsk a umožněno úspěšné splnění bojových úkolů. To znamená, že odstraňování následků atomového napadení musí být provedeno hlavně s hlediska plnění bojového úkolu za dané konkrétní situace. Proto rozsah a druh prací při odstraňování následků nebude vždy stejný. Vezměme na příklad dva případy:

1. Střelecký pluk byl napaden atomovou pumou v obraně třetího postavení hlavního pásma obrany. V takovém případě kromě taktických opatření bude třeba provést ihned radiační průzkum zasaženého prostoru tohoto postavení, záchranné a vyprošťovací práce, po případě uhašení vzniklých požárů, částečnou a podle dané bojové situace třeba i úplnou hygienickou očistu zasažených osob a deaktivaci zamořené bojové techniky a výzbroje, obnovit podle situace některé obranné objekty, a bude-li to nutné, je i deaktivovat, deaktivovat některé důležité úseky, doplnit zásoby, obnovit narušené linkové spojení a p.

2. Mechanisovaný pluk byl napaden atomovou pumou během přesunu na čáru rozvinutí k protizteči. V této situaci bude třeba provést ihned jen radiační průzkum zamořené osy přesunu a jejího nejbližšího okolí, vytyčit objížďku zamořené osy přesunu, provést záchranné, a bude-li toho třeba, i vyprošťovací práce, částečnou i úplnou hygienickou očistu osob a deaktivaci bojové techniky a výzbroje u zasažených, boje neschopné jednotky.

Na těchto dvou případech vidíme, že rozsah a druh jednotlivých opatření při odstraňování následků, které je nutno ihned provést, není a ani nemůže být

stejný, máme-li na mysli provedení bojového úkolu. Podobně je tomu i v útočném boji. Budou rozdíly při odstraňování následků atomového napadení vojsk ve výchozím prostoru k útoku, při boji v hloubce nepřátelské obrany, při zasazování druhého sledu atd.

Proto musí být následky atomového napadení odstraňovány vždy podle konkrétní situace. A podle toho také nutno kalkulovat potřebné síly, prostředky a materiál. Přitom si musíme být vědomi toho, že odstraňování následků atomových napadení bude zpravidla vyžadovat dosti sil a prostředků, při čemž podíl různých složek (průzkumných, záchranných a vyprošťovacích, desaktivacních, protipožárních atd.) při odstraňování nebude vždy stejný.

V Oper-I-2 se praví v čl. 127 mimo jiné, že velitel útvaru (svazku) je povinen po atomovém napadení neprodleně zjistit situaci v prostoru napadení, vysunout na ohrožený směr své zálohy (po případě i druhý sled), organisovat doplňkový radiální průzkum a organisovat podle potřeby záchranné práce a pomoc postiženým, jakož i částečnou hygienickou očistu a desaktivaci.

Jestliže se v Pěch-VIII-3 na str. 241 mluví o silách a prostředcích vyčleněných k odstranění následků atomového napadení, je tomu třeba rozumět tak, že velitel je povinen pamatovat při stanovení úkolů zálohám a druhým sledům na jejich použití k odstranění následků atomového napadení. Mimo to nutno uvážit, že se soustavně získávají nové poznatky a zkušenosti, zvláště při cvičeních, které je třeba uplatňovat a přezkušovat.

Domnívám se, že tento navrhovaný způsob odstraňování následků atomového napadení odpovídá soudobým požadavkům boje, protože je celkem pružný, závislý na vzniklé situaci a umožňuje odstraňovat následky napadení silami a prostředky, kterých za dané situace může být k tomu použito.

Jeho účelné a správné provedení však vyžaduje, aby velitelé, štáby, náčelníci druhů vojsk a příslušných služeb

— hodnotili možnosti a způsoby nepřátelského atomového napadení pro každé období bojové činnosti,

— na podkladě takto zhodnocených možností nepřítel předvídalí pravděpodobný rozsah účinků každého atomového napadení,

— měli nepřetržitě přehled o silách a prostředcích, které možno okamžitě uvolnit pro odstraňování následků provedení atomového napadení,

— zjistili rozsah vzniklých škod, začali ihned ve své pravomoci odstraňovat následky a hlásili rozsah napadení svému staršímu náčelníkovi současně s požadavky o výpomoc,

— po provedení atomového napadení hlásili svému veliteli na jeho vyžádání rozsah vzniklých škod a kterých sil a prostředků možno k odstranění použít.

Budou-li tyto zásady dodržovat velitelé všech stupňů, bude moci každý velitel útvaru, svazku (vyššího svazku) organisovat rychlé a účinné odstraňování následků atomových napadení, stanovit potřebné síly a prostředky, dát jim úkoly a určit, když toho bude třeba, velitele odpovědného za provedení požadovaných opatření při odstraňování následků.

Je pravděpodobné, že většinu sil a prostředků na odstraňování atomového napadení bude muset za boje poskytnout velitel svazku, vyššího svazku, někdy i velitel armády.

Tyto síly a prostředky mohou poskytnout uvedení velitelé ze svých záloh a z druhých sledů. Z toho důvodu požadujeme také, aby velitel sboru a v mnohých případech i velitel divise měli svou chemickou zálohu, z které pak jsou potřebné síly a prostředky uvolňovány k odstraňování následků atomového napadení.

Tím nikterak není snižována úloha velitele útvaru (jednotky) při odstraňování následků atomového napadení. On je první, který musí provést ihned nejnutnější opatření se zřetelem na bojový úkol, který je nejpřednější a musí být plněn.

Odpovědnost za provedení odstranění následků atomového napadení má podle řádů každý velitel, u něhož došlo k atomovému napadení. Přesahuje-li rozsah napadení možnosti té nebo one jednotky (útvaru, svazku), musí zabezpečit odstraňování následků starší náčelník a určit k tomu odpovědný orgán, protože odstraňovat následky není možno neorganisovaně a živelně. Určený orgán podle sil a prostředků, které má k dispozici a které mu budou ještě přiděleny, a podle daného úkolu řídí veškeré práce spojené s odstraňováním následků.

Ve svém diskusním příspěvku jsem naznačil možný způsob odstraňování následků atomového napadení a žádám čtenáře o kritiku. Je nasnadě, že v diskusním příspěvku nemohl být navrhovaný způsob rozebrán do podrobností. K tomu by bylo třeba celého samostatného pojednání, což není účelem diskusního příspěvku.

(Zpracoval plukovník Karel Nejedlý)

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVKY K ČLÁNKU MAJORA LUBOŠE OBEŠLA

»K otázce úkolu dne střeleckého sboru«

(Vojenská mysl čís. 2/1956)

I.

Článek majora Luboše Obešla osvětluje jen jeden názor, podle něhož se časově určuje úkol dne střeleckého sboru, ačkoli je v článku zmínka o třech názorech.

Ve svém diskusním příspěvku chci se pokusit zdůvodnit odstranění termínu »úkol dne« pro střelecký sbor z našich řádů a předpisů vůbec.

Všimněme si nejprve, co říkají naše řády:

Oper-I-1, čl. 77: *Bojová činnost každého svazku je stanovena bojovým úkolem, který určil starší náčelník. Bojový úkol sboru (divise) se obvykle dělí na několik postupných bojových úkolů, a to na úkol bližší, další a na úkol dne. Jejich hloubka bývá různá a je určována možností plnit každý úkol v jednom uspořádání bojové sestavy a při jednom systému organizace součinnosti.*

Oper-I-2, čl. 78: *Na útoku na připravenou nepřátelskou obranu se střeleckému sboru určují bližší úkol, další úkol a úkol dne. Úkolem dne sboru je rozvinutí útoku k dobytí důležitých čar a objektů v hloubce 30 až 40 km nebo činnost do stran s cílem obklíčit a zničit nepřítele.*

Oper-I-3, čl. 122: *»Tempo útoku střeleckých vojsk může dosahovat za 24 hod. 30 až 40 i více km.«*

Z toho vidíme, že Oper-I-1 mluví o úkolu dne u střeleckého sboru i u divise, Oper-I-2 ponechává už jen úkol dne u střeleckého sboru a je určen jen prostorově hloubkou 30 až 40 km, což odpovídá době asi 10 hodin při tempu útoku 3 až 4 km za hodinu. Přitom v Oper-I-3 se stanoví tempo útoku střeleckých vojsk za 24 hodin 30 až 40 i více km. Zda těchto 30 až 40 km mají vojska dosáhnout v době od svítání do setmění, od svítání do svítání druhého dne, či od 0.01 hod. do 24.00 hod. téhož dne, o tom se nezmiňuje žádný předpis.

Vzhledem k dnešnímu soudobému boji za použití zbraní hromadného ničení a k jeho nepřetržitému vedení ve dne i v noci je otázka, zda by nebylo vhodné upustit v dělení bojového úkolu střeleckého sboru od úkolu dne. Podle mého názoru by úplně dostačilo, aby střelecký sbor dostal od staršího náčelníka pro

útok na připravenou obranu nepřítele bližší úkol, další úkol a směr dalšího útoku s určením čáry nebo objektů, kterých mají vojska sboru dosáhnout k určité a předem stanovené době.

Vždyť kdo jsou to vojska sboru? Jsou to vojska divisi prvního sledu, která po prolomení celé taktické hloubky obrany nepřítele ovládnou předem stanovenou čáru pro střelecký sbor bez ohledu na denní a noční dobu. Splnění bojového úkolu sboru nelze dnes omezovat na dobu denní nebo noční, poněvadž především je rozhodující doba zahájení útoku, a dále vliv na určení hloubky bojového úkolu mají nesporně hodnota vybudované obrany nepřítele, terén, počasí, roční a denní doba.

Je však třeba uvědomit, že vývoj techniky nám umožňuje zavedení dokonalejších přístrojů k vidění v noci a prostředků k osvětlování bojiště, jakož i zdokonalení výcviku všech druhů vojsk v nočním boji v celých svazcích nedělat zvláštní rozdíly mezi denní a noční bojovou činností vojsk.

Pro stanovení bojového úkolu střeleckému sboru bude rozhodující operační záměr velitele armády, který spolu se svým štábem nejlépe bude vědět, v kterých prostorech je třeba nepřítele zničit, jaké čáry postupně a do které doby musí vojska sboru ovládnout, aby tak zabezpečila splnění bližšího a dalšího úkolu armády.

Je samozřejmé, že střelecké sbory budou plnit stanovený bojový úkol bez ohledu na denní dobu, t. j. ve dne i v noci. Proto nevidím oprávněnosti určovat střeleckému sboru úkol dne. To bylo snad vhodné v době, kdy bojové úkoly byly plněny vojsky většinou ve dne, kdy v noci vojska odpočívala a kdy ještě bojová činnost vojsk v noci byla skutečnou zvláštností. Noční boj dříve nebyl normálním druhem výcviku. Dnes však je už situace jiná.

Dosavadní různé názory na úkol dne sboru, t. j.

— vymezení úkolu dne od svítání do setmění,

— od svítání do svítání druhého dne,

— astronomické vymezení úkolu dne (24 hodin) od 0.01 hod. do 24.00 hod.,

vnášejí jen nejednotnost v chápání plnění bojového úkolu střeleckého sboru,

hlavně úkolu dne. K tomu poznamenávám, že uvedené tři názory nejsou podepřeny řády a předpisy, že jde skutečně jen o názory jednotlivců.

Správná zásada, že bojový úkol je třeba vymezit starším náčelníkem prostorově a časově, bude při dnešním soudobém boji plně uplatněna a zachována i tehdy, když střelecký sbor dostane bližší, další úkol a směr dalšího útoku, jak je tomu analogicky u svazků útočících v prvním sledu (viz článek 79 Oper-I-2).

Ve smyslu toho, co jsem uvedl, doporučuji provést úpravu dosavadních řádů a předpisů.

Nebude-li vzat v úvahu návrh na odstranění »úkolu dne« střeleckého sboru, považují za nejsprávnější počítat úkol dne v době 24 hodin. Za počátek této doby vzít nařízenou hodinu pro čas »Č«. Ukončení úkolu dne pak vidět v okamžiku, kdy uplynulo 24 hodin od začátku útoku sboru. Splnění úkolu dne sboru nemusí tedy být souhlasné ani se svítáním, ani se setměním nebo s půlnocí, ale hodinou splnění úkolu dne může být kterákoli denní nebo noční hodina. Na příklad velitel sboru dostal nařízení času »Č« na 2.00 20. 4. Útok sboru probíhá v noci a ve dne 20. 4. a splnění úkolu bude v době 2.00 21. 4. Na zbytek noci a další den 21. 4. musí dostat velitel sboru v průběhu boje dne 20. 4. nový bojový úkol.

Kromě toho chci se ještě dotknout tvrzení autora o tom, že se úkol na noc určí sboru ve většině případů v odpoledních hodinách podle situace. Myslím, že tyto případy mohou nastat v průběhu útočného boje (operace) v operační hloubce nepřátelské obrany. Bude-li však útok začínat s průlomem připravené obrany nepřítele, bude vždy vydán úkol sboru na ovládnutí celé taktické hloubky obrany nepřítele již v přípravě období, a to i s úkolem pro boj v noci. Vždyť z ujasnění úkolu, ze zhodnocení situace, hlavně nepřátelské, a terénu bude velitel armády a jeho štáb přesně vědět, kdy vojska sboru budou prolomovat hlavní pásmo obrany, kdy budou bojovat o pásmo sborových záloh nepřítele a v které době po případě o mezilehlé postavení. Veškerá opatření pro noční boj musí být provedena před zahájením útoku, a proto i úkol musí být stanoven v plném a potřebném rozsahu se zřetelem na noční boj. V průběhu útoku může dojít už jen k doplnění nebo upřesnění daného úkolu po případě i v odpoledních hodinách.

(Zpracoval plukovník František Sládek)

II.

Ve svém diskusním příspěvku chceme zaujmout kritické stanovisko k článku majora Ludvíka Obešla, otištěnému ve Vojenské mysli čís. 2/1956, a tím podat další diskusi o této otázce.

Všeobecným cílem útočné operace vševojskové armády je zničit určité nepřátelské uskupení. Zpravidla je vyjádřen tento cíl dosažením určitého prostoru, v kterém obyčejně končí první období frontové operace.

Konečného cíle útočné operace v soudobých podmínkách dosahuje vševojsková armáda řadou operačních manévrů k postupnému plnění úkolů, které vyjadřují bližší úkol, další úkol a konečný úkol armády. Ty tvoří zpravidla náplně jednotlivých období útočné operace vševojskové armády.

Použití atomových a ostatních zbraní hromadného ničení umožňuje stanovit vojskům daleko rozhodnější cíle operace, a tím i úkoly podřízených svazků a útvarů do větší hloubky v poměrně kratším čase. Nezbytným požadavkem k splnění cíle operace je, aby útok byl veden nepřetržitě ve dne i v noci.

Rychlost, jakou je útočná operace vedena, je dána tempem, které má vliv na hloubku a trvání operace. Tempo určuje velitel frontu lhotami splnění úkolů. Vlivem různých činitelů v průběhu operace mění se tempo útočné operace a mají na ně všeobecně vliv

- síly a prostředky vševojskové armády; nasycení především tanky a samohybnými děly,

- množství a způsob použití zbraní hromadného ničení,

- síla nepřátelského odporu, hodnota jeho obrany,

- stupeň organizace součinnosti na začátku i v průběhu útočné operace,

- ráz terénu, hlavně v taktické hloubce nepřátelské obrany,

- materiální a povětrnostní podmínky.

Tempo útoku se plánuje vzhledem k hlavním silám útočících svazků a v průběhu útočné operace může dosáhnout podle Oper-I-3, čl. 122

30 až 40 km pro střelecká vojska,
40 až 50 km, za příznivých podmínek
i 70 km pro tanková a mechanizovaná vojska za 24 hodin.

Uvádí-li se v čl. 78 Oper-I-2, že úkolem dne střeleckého sboru je rozvinout útok k dobytí důležitých čar a objektů v hloubce 30 až 40 km nebo činnost do stran s cílem obkličít a zničit nepřítele,

znamená to, že střelecký sbor bude plnit tento úkol vzhledem k možnému tempu během celých 24 hodin bojové činnosti, bez ohledu na to, že část úkolu bude plněna ve dne a část v noci.

Nelze tedy souhlasit s autorem onoho článku v tom, že velitel sboru může počítat na splnění úkolu dne jen průměrných deset hodin denního světla. Podle uvedených článků našich řádů není dán podklad k tomu, aby bylo možno kalkulovat a plánovat bojovou činnost sboru jen za denního světla. K tomuto závěru vedlo autora pravděpodobně znění článku 128 Tank-I-5, který říká, že střední tempo útoku vojsk při průlomu připravené nepřátelské obrany může v první den boje dosáhnout 3 až 4 km/hod, a někdy i více, kde mechanickým dělením denního tempa 30 až 40 km tempem hodinovým dochází k desetihodinové denní bojové činnosti.

Je nutno si uvědomit, že úkol dne je dán veliteli sboru se stanoviska plánu operace armády. Velitel armády zesílí sbory prvního sledu takovými prostředky, aby byl zajištěn průlom celé taktické hloubky a vytvořeny tak předpoklady pro rozvíjení útoku do operační hloubky. Velitel střeleckého sboru, aby zajišťoval nepřetržitost útoku, musí již v přípravném období útoku plánovat bojovou činnost sboru tak, aby vyšel do stanoveného prostoru a zároveň zajišťoval nutné materiální technické zabezpečení i nezbytný odpočinek vojsk, a tím zabezpečil bojeschopnost svazků i útvarů sboru v další dny operace. S tohoto hlediska je nutné, aby velitel sboru a velitelé divísi, mnohdy i velitelé útvarů měli již v přípravném období jasno, zda celých svazků (útvarů) nebo jen jejich části bude použito k rozvíjení a vedení útoku v noci. Již v přípravném období musí velitel sboru probrat s podřízenými svazky a útvary různé varianty bojové činnosti ve dne i v noci, a jakými silami bude možno zabezpečit vyjití svazků (útvarů) na stanovenou čáru.

Lze těžko souhlasit s tím, že by úkoly pro noční činnost sboru byly vydávány zásadně až odpoledne nebo k večeru dne útoku. Je pravda, že velitel armády a velitel sboru nemohou do všech podrobností předvídat průběh útočné operace, avšak musí být zásadně stanoven záměr pro vedení útoku v noci a podle vývoje situace musí velitelé podřízené svazky a útvary včas usměrňovat k splnění úkolu dne. To se usku- tečňuje vydáváním krátkých bojových nařízení. Nebude tedy úkol sboru na noc určován v odpoledních hodinách,

jak uvádí autor, nýbrž jen upřesňován podle vzniklé situace. Noční boj průzkumných a předsunutých oddadů, částí sil a někdy i celých útvarů a svazků je třeba chápat jako pokračování denní bojové činnosti v rámci plnění úkolu dne střeleckého sboru, který zabezpečí materiální doplnění a odpočinek vojsk vyčerpaných denní bojovou činností. Význam těchto opatření vysvitne zvláště při bojové činnosti sboru v operační hloubce obrany v dalších dnech operace.

Jestliže starší náčelník (velitel armády, frontu) zhodnocením situace, jako:

- rozmístění záloh nepřítelů, jejichž zásah může mít podstatný vliv na tempo útočné operace,

- umístění důležitých operačních čar a prostorů v hloubce 40 až 50 km i více,

- nevýhodný poměr sil v letectvu a pozemních silách na počátku operace a poměrně slabé zesílení posilovými prostředky,

- tvárnost terénu, která nedovoluje hromadně použít tanků a samohybných děl k průlomu předního okraje nepřátelské obrany,

- vliv povětrnostních podmínek atd.,

dojde k závěrům, z kterých je jasné, že by úkol dne sboru prvního sledu armády nemohl být splněn během prvního dne operace t. j. za dne i za noci), může být stanoven počátek operace již na začátku nebo během předcházející noci. Účelem útočné operace zahájené v noci tedy bude vyloučit nepříznivé vlivy, které by mohly zabránit proniknutí taktickou hloubkou nepřátelské obrany a nepřetržitému rozvíjení útočné operace. Úkoly plněné předcházející noci a úkoly plněné od svítání do svítání následujícího dne budou spadat do rámce plnění jednoho úkolu dne.

Na hloubku úkolu dne sboru není možno se dívat jako na neměnný prvek, nýbrž vidět to, že rozvojem bojových prostředků, hlavně zvětšením dostřelu dělostřelectva, bude nepřítel donucen zvětšovat i taktickou hloubku obrany, aby se vyhnul současnému umlčování na prvním i druhém pásmu obrany. To se odrazí v tom, že útočník bude určovat i větší hloubku úkolu dne sboru než průměrných 30 až 40 km. Z toho vyplývá, že by střelecký sbor nebyl s to splnit úkol dne jen během denní bojové činnosti.

Jsmo toho názoru, že pojetí úkolu dne sboru, které zahrnuje činnost ve dne i v noci, zabezpečuje veliteli sboru i velitelům divísi projevovat iniciativu

v rozhodování, štábům spolehlivější plánování a organizování bojového zabezpečení, jakož i materiálně technické zabezpečení, předvídat nutná přeskupení a nezbytný odpočinek vojsk, které nesly hlavní tíhu bojové činnosti ve dne. Tímto způsobem lze lépe zabezpečit nepřetržitost útočné operace armády.

Zcela jinak je nutno se dívat na úkol dne sboru druhého sledu armády. Žádný z našich předpisů totiž nestanoví, že svazkům druhého sledu je úkol dne určován.

Článek 83 Oper-I-2 jasně stanoví, že svazkům (útvaram) působícím v druhém sledu se určuje čára zasazení do boje, bližší úkol a směr dalšího útoku. Je při tom třeba přihlídnout k tomu, jaké úkoly může sbor druhého sledu armády všeobecně plnit:

- rozvinutí úspěchu dosaženého prvním sledem v další operační hloubce nepřátelské obrany,

- obklopení hlavního uskupení nepřítele v součinnosti s vojsky sousední armády,

- odrazení protiúderu operačních záloh nepřítele a jejich zničení,

- zabezpečení pokračování frontové operace.

V prvním případě, bude-li sboru druhého sledu armády použito k rozvíjení úspěchu do operační hloubky, nebude tedy účelné určovat mu úkol dne, aby

nebyla omezována a ztěžována iniciativou velitele sboru a velitelů divisi. Bojová činnost sboru bude za postupu v operační hloubce nepřátelské obrany usměrňována bojovými nařízeními velitele armády podle plánu útočné operace a konkrétní situace na frontě. Velitel armády bude zpravidla časově omezovat dobytí důležitých objektů nebo prostorů zabezpečujících možnost rozvíjet útočnou operaci v hloubce.

I z ostatních uvedených úkolů vyplývá, že nebude účelné a nebude vždy možné určovat úkol dne sboru druhého sledu armády. Bude nutno svazky prvního sledu řídit podle vzniklé situace na bojišti řadou dílčích bojových nařízení. Vždy však musí být velitel sboru druhého sledu armády seznámen s předvídanou bojovou činností sboru následujícího dne operace.

Diskusním příspěvkem chtěli jsme ukázat na to, že úkol dne třeba chápat jako bojovou činnost vojsk ve většině případů v trvání čtyřadvaceti hodin a že úkol dne nelze redukovat na denní bojovou činnost. Nutno vycházet z cílů operace a ze zámýslu velitele armády a podle toho usměrňovat svazky k zmocnění se důležitých čar a objektů, které mají význam pro nepřetržité rozvíjení útočné operace armády.

(Zpracoval kapitán Vladimír Glubner a kapitán Ladislav Vaněk)

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVEK K ČLÁNKU GENERÁL-MAJORA JÁNA LIPOVÉHO »AKTUÁLNÍ OTÁZKY MANÉVRU A JEHO PROVEDENÍ V OBRANNÉM BOJI SS«

(Vojenská mysl čís. 2/1956)

Ráz soudobého obranného boje, v kterém musí být obránce schopen rychle vyrovnat úbytek sil a prostředků, způsobených masovými údery zbraní hromadného ničení útočícího nepřítele, vyzdvihuje otázku manévru v obranném boji na základního činitele úspěchu obranného boje střeleckého sboru. Protože u nás nebyly doposud otázky obranného boje hlouběji theoreticky rozvíjeny, má článek generál-majora Lipového svůj význam a věřím, že nebude jediný, který v diskusi k načrtnutým problémům vystoupí.

Nutnost vybudovat obranu s množstvím objektů schopných vydržet údery

zbraní hromadného ničení útočníka ve zkrácené lhůtě a při omezených silách a prostředcích, zvyšují význam manévru vojsky a materiálem už před vyražením útoku nepřítele. To je problém, který byl na bojištích obvyklý, ale u nás v teorii i v učební praxi úplně opomíjený. Rostoucí možnosti rychle soustředit síly k útoku na vybudovanou obranu si vyžadují pohotového zesilování obrany na těch směrech, kde se projeví náznaky příprav útoku nepřítele. Manévr silami a materiálem před zahájením útoku nepřítele bude organizovat jednak velitel sboru v rámci svých možností, jednak tento manévr bude svým rozsa-

hem přerušit rámec sboru. Manévr silami a prostředky před zahájením útoku nepřítele může se projevit

- v navrácení útvarů nebo svazků, odebraných nadřízeným velitelem, zvláště do vševojskové zálohy (sboru, armády);

- v zesílení svazků na ohrožených směrech dělostřelectvem všech druhů;

- v zesílení svazků a útvarů na ohrožených směrech ženijními útvary a jednotkami; prostředky mechanisace ženijních prací; prostředky k vytvoření hustého a hlubokého systému zátarasů všech druhů, i drátěných zátarasů nabíjených elektrickým proudem; materiálem k rozšíření systému protiatomových a protichemických obranných objektů;

- v zesílení chemickými útvary a jednotkami k rozšíření chemického průzkumu, k zabezpečení protichemické a protiatomové ochrany a k zesílení obrany chemickými zátarasy a ohňomety;

- v usměrnění činnosti sborových a armádních záloh, prostředků a podpůrného letectva ve prospěch ohrožených svazků a útvarů a v upevnění součinnosti mezi nimi;

- v organizaci činnosti a v rozmístění druhých sledů a záloh;

- konečně v zúžení pásme činnosti útvarů a svazků na úkor útvarů a svazků na méně ohrožených směrech nebo zasazením nových svazků do prvního sledu obrany (v rámci opatření armádních).

Manévr silami a prostředky v obranném boji střeleckého sboru začíná tedy zpravidla ještě před zahájením útoku nepřítele.

Nutno souhlasit s autorovými názory na provádění protiztečí, co se týká způsobů provedení protiztečí, sil, které provádějí protizteče, a částečně i cílů, kterých mají protizteče dosáhnout. Autor však neuvádí takové důležité cíle protiztečí, jako je zpomalení tempa zteče útočnicka a předčasně zasazení druhých sledů a záloh útočnicka. Především plněním těchto cílů protiztečí získává obránce čas k provedení manévru druhých sledů a záloh a výhodné podmínky jak k provedení úderů zbraněmi hromadného ničení na soustředěné síly útočnicka, tak k provedení protiztečí a protiúderů soustředěnými zálohami velitelů vyšších stupňů.

Utajení a překvapení jsou beze sporu základním předpokladem úspěšné činnosti záloh v obranném boji. Je proto úplně správná snaha autora článku poukázat na nutnost opatření k utajení přesunu druhých sledů a záloh.

Autor si vytyčil úkol pojednat o opa-

třeních k utajení manévru záloh proti novému průzkumnému zdroji, radiolokačním prostředkům pozemního průzkumu útočnicka.

Jde o to, aby čtenáři neviděli v tomto novém prostředku průzkumu vzhledem k jeho možnostem a vývoji plně hodným pozornosti, hlavní zdroj průzkumu a pro obránce nejnebezpečnější.

Vycházejí z poznatků, že vojenští odborníci USA považují pro úspěch útočné operace leteckou převahu za nezbytný předpoklad, musíme v letectvu útočnicka vidět nejen nejnebezpečnějšího činitele k zabránění manévru, ale především hlavní zdroj zpráv o manévru v hloubce sestavy obránce. Myslím, že opatření proti průzkumu nepřítele nutno proto organisovat především proti ostatním prostředkům průzkumu, v tom i proti radiolokačním prostředkům a prostředkům k vidění v noci.

V propočtech časových a prostorových možností zásahu dělostřelecké protitankové zálohy sboru autor vyvozuje, že tato záloha bude moci zasáhnout do boje nejbližší 6 km od předního okraje obrany a často ani nestihne předejít nepřítele v této hloubce a bude se rozvíjet na dalších protitankových postaveních ve větší hloubce. Nutno plně souhlasit s požadavky autora na zkrácení doby přesunu záloh, zvláště dělostřelecké protitankové zálohy. Kromě těchto opatření však musí být dělostřelecká protitanková záloha právě tak jako všechny ostatní zálohy organisována a umístěna tak, aby byla schopna za všech okolností splnit i nejnepriznivější varianty plánu boje střeleckého sboru. Zálohy, jejichž úkolem je omezit nebo zastavit postup nepřítele, jako jsou dělostřelecká protitanková záloha a pohyblivý odřad zatarasovací, musí často zasahovat v součinnosti s druhými sledy divisi prvního sledu. Musí být proto umístěny tak, aby byly schopny zasáhnout ve prospěch boje divisi prvního sledu. Toho bude dosaženo

- umístěním těchto záloh v prostorech, odkud mohou v krátké časové lhůtě splnit úkoly předvídané pro případ největšího úspěchu útočnicka;

- decentralisací těchto záloh, tvorbou dvou dělostřeleckých protitankových záloh a pohyblivého zatarasovacího odřadu, zvláště je-li v pásmu obrany sboru několik útočných směrů a brání-li se sbor na širší frontě;

- přesunem těchto záloh do prostoru zasazení po dvou i více komunikacích.

Při těchto opatřeních bude mít velitel sboru možnost zasazovat své zálohy i po-

dle skutečného postupu útočníka ne jenom na základě provedené atomové přípravy.

K protizteči druhého sledu střeleckého sboru je možno, myslím, téměř jednoznačně říci: Bude-li útočník udržovat tempo zteče v hlavním pásmu obrany 3 až 4 km, není možno počítat s protiztečí druhého sledu sboru. Udržení tohoto tempa zteče vyžaduje účinného umlčení útvarů v hlavním pásmu obrany. Úkolem druhého sledu sboru a sborových záloh bude uzavřít vlom obranným bojem. Velitel sboru se nemůže odpovědně rozhodnout pro protizteč již v prvních minutách zteče nepřítele a propočty autora potvrzují, že by se velitel sboru musil rozhodnout pro protizteč již v této době.

K zabezpečení manévru sborových záloh v současných podmínkách obranného boje je nutno především uchránit tyto zálohy před údery nepřítele ještě před jejich vyražením do akce. Tu nutno podniknout všechna opatření proti zjištění prostorů rozmístění záloh všemi prostředky průzkumu nepřítele. Dávám na uvá-

ženou, zda budou sborové zálohy lépe zabezpečeny ve vybudovaném prostoru umístění, v němž budou umístěny trvale, nebo při systému, že budou mít jeden hlavní prostor rozmístění a dva záměnné prostory, které by v nepravidelných obdobích podle plánu velitelství sboru střídaly. Rozumí se samo sebou, že tyto prostory by bylo možno vybudovat jen částečně. Zálohy by budovaly hlavní prostor rozmístění, ale zaujaly by jej až při náznacích přímého útoku nepřítele. Při tomto způsobu rozmístění záloh by nepřítel nemohl mít jasno ani o složení, počtech a síle záloh, ani o celkovém uskupení sil v obraně, zvláště bylo-li by využíváno klamného maskování. V nejnepříznivějším případě by byla část úderů nepřítele usměrněna na prostory, které již byly zálohami opuštěny a vhodně maskovány. Těmito opatřeními bude možno zabezpečit nerušené zahájení manévru záloh a jejich plnou bojeschopnost do zasazení boje.

(Zpracoval podplukovník
Branislav Trnkócy)

Na pomoc vojenskovědecké práci

K NĚKTERÝM OTÁZKÁM SOUČASNÉHO STAVU VOJENSKOVĚDECKÉ PRÁCE

V posledních týdnech byly zorganizovány MNO-GŠ dvě významné porady vědeckých pracovníků. Obě řešily především shodnou tematiku: shromáždění techniků a výzkumníků se zabývalo problémy stavu vojenské techniky a možnostmi jejího růstu, porada vojenských vědeckých pracovníků projednávala stav vojenské vědy, zvláště pak nedostatky, které se hlavně v tomto výcvikovém roce projeví. Cílem obou porad bylo ujasnit si současný stav v jeho kladech i nedostatech a za přispění centrálních orgánů nalézt správnou cestu k prudkému rozvoji vojenské vědy a techniky, jak toho soudobé vojenství vyžaduje.

Není účelem mých poznámek vyčerpat všechny problémy a otázky, o kterých se diskutovalo. Jsou řešeny jinými orgány. Mým úmyslem je, abych poukázal jen na některé a snažil se je vysvětlit nebo na ně upozornit, aby se staly možnou základnou pro ujasnění cílů vědecké práce v armádě.

Jeden z podstatných názorových nedostatků se projevuje v nepochopení vlastní práce v oblasti vojenské vědy. Řada soudruhů plně uznává vědeckost v přírodních vědách (ve fyzice, chemii, biologii a p.), v řadě věd společenských, avšak nemá dost jasnou o reálnosti vojenské vědy. Chápe sice existenci vojenské vědy jako jedné z věd společenských, avšak méně jim je jasná souvislost, závislost a podmíněnost — zákonitost vojenských jevů, ekonomických, psychologických a p., jež jsou jedním ze základů vojenské vědy. Z toho také vzniká nejasnost při konkrétním formulování vojenskovědeckých úkolů, které na ně starší náčelníci kladou.

Je přirozené, že se tyto nejasnosti netýkají všech vojenskovědeckých pracovníků. Objevují se tam, kde dosud určité obory vojenské vědy stagnovaly, kde rozvoj theoretických poznatků byl nahrazován pouhým praktikismem, kde se vědomě nerozpracovávaly nové problémy tvůrčím způsobem, kde se jen čekalo na nařízení, předpis nebo hotovou theoretickou poučku. Zkrátka, kde se nerozvíjela vědecká práce, kde existovala odtrženost teorie od praxe a naopak.

Není možno se proto divit, že se na

těchto pracovištích vedle objektivních potíží projevují zásadní nedostatky — nezáměr o vlastní vědecké rozpracovávání jednotlivých problémů.

Myslím, že nebude chybné, jestliže si ukážeme, že vojenská věda má širokou oblast zájmů zabírající studium způsobu vedení války (vojenské umění), ekonomii a morální možnosti států vedoucích válku. Již těmito třemi faktory se dostatečně jeví, že vojenská věda je rozsáhlá oblast, která přímo nebo nepřímo navazuje na řadu společenských i přírodních věd. Tím také vytváří nespočetné množství jednotlivých úkolů, které se doplňují, prolínají a vzájemně objasňují. Proto také vojenská věda vyžaduje široké znalosti ostatních věd a vědních oborů, jejich vývoj, současný stav a perspektivu.

Šířka vojenské vědy vyplývá z toho, že se vojenská věda nezabývá jen válkou, vedenou ozbrojenými silami válčících států, ale v soudobé strokové válce prověřuje zvláště ekonomický a morální potenciál zemí, které vedou válku. V tomto pojetí nejelpe je patrné, jak nebezpečná by byla cesta, která by nás vedla k odtržení armády, její organizace, výcviku, velení od hospodářských možností státu, které se nutně musí projevit nejen ve výzbroji, výstroji a bojové technice armády, ale i v existenci silného hospodářského faktoru, schopného v každé situaci v nejkratší době plnit válečné úkoly. Neméně významný je i faktor morální, neboť ten je odrazem vyspělosti národa, který zbraní hájí svůj společenský řád milionovými armádami a veškerým civilním obyvatelstvem.

Takto chápána vojenská věda ukazuje cestu, kterou je nutno jít, aby mohly být plněny jednotlivé vědecké úkoly.

Není proto správné krýt se tvrzením, že pro vojenskovědeckou práci máme v armádě málo vyspělých vědeckých kádrů, málo vědeckých zkušeností. Právě naopak. Naše armáda vzešla z pracujícího lidu má dostatek hodnot, aby jich využila pro rychlý a nutný rozvoj, a proto nemůžeme připustit, aby za používání atomových zbraní a reaktivních motorů zaostávala.

Jak tedy přistupovat k studiu a roz-

voji vojenské vědy? Tu je možno pro dnešní stav určit dva směry. Jeden vytvářejí zkušení vědečtí vojenští teoretikové, druhý odborně vzdělání, schopní velitelé a příslušníci vojenských štábů. Těm prvním jsou otázky forem a metod ve vědeckém bádání známy, zatím co část druhé skupiny příslušníků velitelského sboru s despektem ustupuje před řešením vojenskotheoretických úkolů, protože nezná plně problematiku vojenské vědy.

Položme si otázku. Je skutečně nutno mít před úkolem, který je nazýván »vědeckou prací«, takovou úctu, že od něho ustupujeme dříve, než jsme jej začali rozpracovávat? Myslím, že tomu tak nemá být. Tím ovšem nechci říci, že úkoly vojenskovo-vedecké práce je možno brát na lehkou váhu. Právě naopak. Jak kontroly stavu vědeckého bádání ukazují, řada důstojníků u složek MNO, GS, vojenských okruhů, vojenských akademií přistupovala ke zpracování vědeckých prací poněkud lehkovážně. Soudruzi si dosti dobře neuvědomili, že tyto úkoly budou vyžadovat mnoho studia, a tedy času i námahy. Tento neuvážený přístup k vědecké práci se projevuje právě v současné době. Proto se také na obou konferencích, o nichž se zmiňuji na počátku tohoto příspěvku, projevil názor, že nelze dané úkoly zvládnout ani v stanovené době, ani v určeném rozsahu. Soudruzi žádají, aby se přistoupilo k administrativnímu opatření, jímž se má získat čas, po případě změna tematiky. I když není možné nevidět, že je nutno zlepšit pracovní podmínky zpracovatelů vědeckých prací, zvláště zvýšením zájmem starších náčelníků a přímých spolupracovníků, nemůže se žádné administrativní opatření vyrovnat nadšení a zájmu badatele, který chce vědecký úkol zpracovat. Proto také požadavky na změnu tematiky nebo na zrušení vědeckých úkolů jsou nesprávné a problém neřeší. Je ovšem nutno přihlídnout k oprávněným požadavkům, které se opírají o chybně stanovený cíl vědeckého úkolu buď ve své podstatě nebo neaktuálnosti a p. V takových případech však již zpracovatelé sami na věc hned na počátku práce ukázali a náprava byla učiněna.

Žádná vědecká práce se neobejde bez důkladného studia dosud známé literatury o problémech, které se k danému úkolu pojí. Nelze ani přecházet speciální konsultace s odborníky, kteří obdobný nebo též vědecký problém zpracovávali nebo na něm dále pracují. Ukazuje se, že řada zpracovatelů podcenila důkladné

studium literatury, po případě materiálu, o konsultacích ani nemluvě, a nyní při zpracování svého tematu objevují buď věci dávno objevené nebo řeší otázky, které byly jinými důkladněji a šíře rozpracovány. Takový přístup k práci je nutno odmítat a zavrhovat. Nelze však ani na druhé straně mít neúměrné požadavky na množství pramenů, zejména cizojazyčných. Je třeba si předem stanovit jejich závažnost a rozsah vzhledem k našemu přesně vymezenému úkolu.

Dobrá výběr literatury a jasných pramenů při zahájení studia dává předpoklady k úspěšnému splnění úkolu, a proto musí být v zájmu starších náčelníků i nejbližšího kolektivu pracovníků, aby zpracovatelé byli hned při zadávání vědeckého úkolu nápomocni doporučením vhodných pramenů.

Tím však pomoc nekončí. Ukazuje se, že vědecký pracovník, zvláště ve štábech vyšších svazků a složek, musí být podporován ve své činnosti v celém průběhu práce. Tu si musíme uvědomit, že ne každý dobrý odborník je i dobrým vědeckým pracovníkem. Ovšem právě ti odborníci, kteří se nezabývají zpracováním teorie, jsou zpravidla velmi úzce spojeni s praxí, a proto se mají stát pevnou oporou při projednávání dílčích úkolů vědecké práce. Vzájemné konsultace organizované náčelníky se stanou skutečným tvůrčím kritériem, významnou pomocí vědeckému pracovníku.

Obdobnou úlohu mají i výzkumy a prověřování určitých theoretických prvků v praxi. Ani tato metoda vědecké práce dosud nebyla doceněna, ač je jedním ze základních požadavků. Jak vědečtí pracovníci, tak i jejich náčelníci budou muset více a důkladněji provádět zevšeobecnování praktických poznatků i ověřování theoretických závěrů v praxi. Jinak celé jejich úsilí bude samoučelné, odtržené od skutečné potřeby vojsk.

Malý styk vědeckého výzkumu a tvůrčího rozvoje vojenské teorie se nejvíce projevuje ve vztahu techniky k vojenskému umění i ve vztahu rozvoje vojenského umění a výcviku, výzbroje, výstroje vojsk a organizace armády.

Vědečtí pracovníci v oboru techniky bez úzkého vztahu k potřebám taktiky a operačního umění řeší řadu — v podstatě správných úkolů — odtržené od vševojskových štábů a opačně. Připomeňme si na příklad otázku velení v soudobém boji. Můžeme být spokojeni s dosavadním zabezpečením rychlého a neselehávajícího spojení, jímž si vševojskový velitel udržel nepřetržitý vliv na ve-

lení vojskům v průběhu rychle se měnící situace? Byly tu včas na podkladě vyhodnocení cvičení s vojsky dány nutné předpoklady pro upřesnění technického výzkumu a rozvoje techniky? Kdyby tomu tak bylo, odrazil by se tento stav výstižněji nejen v tematice plánu vojenskovědecké práce, ale i v součinnosti a zainteresovanosti vojsk, techniků a vojenských theoretiků z vojenských akademií i složek MNO a GŠ.

Odrážení vojsk se projevuje zvláště v tom, že kladou nedostatečné požadavky na vojenskou theoretiku i techniku. Dosud existuje malá součinnost i mezi vědeckými pracovníky v oboru techniky a vojenského umění.

Nesprávný přístup k vědeckým pracím se projevuje v jejich charakteru. Doposud se v nich objevovalo velmi málo vlastních myšlenek. Zdá se, že bylo pohodlnější opírat se o platné poučky »velkých« a »uznávaných« vojenských theoretiků a přebírat jejich závěry. Dogmatismus, který takto ovládl naši vojenskothoretickou oblast, měl i svůj vliv na to, že kompilační metoda slavila své triumfy. S tím je nutno skončit. Potřebujeme rozvoj vojenské vědy, nikoli bezdůvěrné přemílání známých pouček, závěrů a zákonů. Jsme na pokraji nové epochy v rozvoji vojenské vědy. Uvolnění atomové energie, vznik reaktivních motorů určují nové podmínky, za kterých se rozvíjí i vojenské umění — ekonomická základna států — i nová morálka. Tak jako využití střelného prachu mělo vliv na vývoj střelných zbraní a vynález kulometu na sestavu vojsk, tak i poslední objevy v přírodních vědách mají vliv i na vojenskou vědu. Proto je nutné si neustále zdůrazňovat význam aktivního a tvůrčího přístupu k vojenskovědecké práci.

Většina soudruhů, jak je zřejmé z diskuse obou konferencí, si tuto linii uvědomuje. Méně jim je však jasné, v jakém rozsahu mají své vědecké úkoly plnit. Mnozí se domnívají, že splnění vědeckého úkolu znamená napaet obsáhlou vědeckou knihu nebo rozsáhlé pojednání. To by ovšem nebylo zcela správné. Vědecký úkol se nepočítá na stránky. Jeho měřítkem je jeho hodnota spočívající ve vyvození nových zevšeobecněných poznatků, k nimž autor dochází po pečlivém výzkumu srovnáním a zhodnocením řady problémů vycházejících z praxe, plně ověřených v praxi. Tedy novou myšlenku, nový směr v určité vědní oblasti, oboru, dílčím úkolu nebo jen v specializovaném úseku. Tak je nutné, aby se naši začínající vojensko-

vědci pracovníci dívali na povahu vojenskovědecké práce. Takto chápání práce v úseku vojenské vědy dává přímou odpověď, kdo v naší armádě má a musí pracovat na úseku vojenské theorie. Nejsou to jen pracovníci vojenských akademií a pracovníci centrálních složek armády, ale jsou to velitelé, příslušníci jejich štábů u okruhů, vyšších svazků, svazků, útvarů a jednotek. Každý z nich v rámci svého pracoviště má možnost zkoumat řadu problémů, ověřovat je a zevšeobecnovat a tím dávat podklady k vyvození nových zákonů vyšší etapy v rozvoji vojenské vědy.

Obě konference probíraly řadu dalších otázek. Týkaly se plánování, materiálního zabezpečení, řešily podmíněnost vědecké práce na vlastních úkolech pracoviště, objasňovaly nutný styk se zahraničními institucemi, dotýkaly se součinnosti s civilním sektorem, poměru velitelů k úkolům vědeckých pracovníků a p. Podrobně byly řešeny otázky velitelských příprav, účasti při cvičeních, závislosti příslušníků vojenských akademií na t. zv. normohodinách atd.

Kladem všech těchto připomínek bylo, že byly podávány přímo a upřímně v zájmu úspěšného splnění vědecké práce. Svým obsahem se zaměřovaly více na ukázání nedostatků než kladných stránek. A právě poukázání na dosavadní nedostatky nutno považovat za velký klad obou konferencí, neboť všichni si uvědomujeme, že takto zešíroka plánovaná vojenskovědecká práce v naší armádě probíhá teprve několik měsíců. Je proto přirozené, že se objevuje řada nedostatků jako průvodní zjev nové věci.

Další klad přednesených příspěvků je v tom, že se někteří soudruzi snažili seznámit příslušníky konferencí s dobrými podmínkami, které si vytvořili, aby mohli plnit vědecké úkoly. V čem je podstata těchto dobrých podmínek? Je to soustředěný zájem starších náčelníků a soudruhů jednotlivých pracovišť, kteří operativně řeší plnění funkčních úkolů a úkolů vědecké práce. Nestačí, jak se ukazuje, jenom souhlasit s tím, že zpracovatel je zproštěn po dva, tři dny v týdnu od výkonu své funkce nebo jiných služebních úkolů, jestliže tyto úkoly bude muset zpracovat ve zbývajících dnech týdne. Je nutno nalézt, podle povahy pracoviště, taková opatření, aby zpracovatel vědeckého úkolu získal skutečný služební čas svou práci. Nelze ani při tomto opatření říci, že i v době mimopracovní nepřemýšlí o jednotlivých problémech, že nestuduje a p.

Bude jistě žádoucí, aby se starší ná-

čelníci zabývali problémy vytvoření vhodných podmínek, aby je zveřejňovali, a tak přispěli k odstranění současné velmi obtížné situace, na kterou si stěžuje většina vědeckých pracovníků u složek a vojsk.

Neméně upřímně jako diskutéři přistupují i odpovědné složky MNO a GS k odstraňování všech nedostatků. Mů-

žeme proto očekávat, že za těsné součinnosti a přímého styku vojenskovodeckých pracovníků a řídicích složek MNO budou uvedené nedostatky odstraněny a vybudovány příznivé podmínky pro samostatný rozvoj vojenské vědy v naší armádě.

(Zpracoval major Jan Sýkora)

ZHODNOCENÍ BEZZÁKLUZOVÝCH ZBRANÍ

Bezzákluzové zbraně nabývají od druhé světové války čím dál většího významu ve všech technicky vyspělých armádách. Mají velmi mnoho specifických zvláštností proti klasickým zbraním. Účelem tohoto článku je objektivním způsobem rozebrat tyto zvláštnosti jak po stránce technické, tak i s hlediska taktického použití těchto zbraní.

Základní princip bezzákluzového děla je v tom, že síly způsobující zákruz hlavně při výstřelu jsou vyrovnávány reaktivní silou, která vznikne výtokem plynů z trysky umístěné v závěru hlavně.

Pro lepší názornost je možné si bezzákluzové dělo představit jako normální dělo, u něhož nabíjecí prostor v zadku hlavně přechází v trysku (viz obr. 1).

Vyváženost zbraně při střelbě je možno vyjádřit: hybnost plynů vytékajících z trysky je v okamžiku výstřelu ze zbraně rovna hybnosti střely:

$$M \cdot v = m \cdot w,$$

kde M = fiktivní hmota střely,

v = rychlost střely,

m = hmota plynů vytékajících z trysky,

w = rychlost plynů vytékajících z trysky, dosahující hodnot asi 2000 m/s.

Vnitrobalistické zákonitosti bezzákluzového děla jsou potom aplikací vnitřní balistiky klasického děla, rozšířené o zákonitosti vnitřní balistiky raket.

Z uvedeného stručného schématu principu bezzákluzového děla vyplývá, že zjednodušení zbraně, t. j. odstranění brzdovratného zařízení a tím i podstatného snížení váhy zbraně, je dosaženo několikanásobným zvýšením váhy prachové náplně. Rovněž lafeta je konstruktivně jednodušší a lehčí, protože není namáhána žádnými silami při výstřelu. Odstranění složitějšího brzdovratného zařízení má nejen význam snížení váhy zbraně, ale podstatně poklesnou i výrobní náklady na zbraň a náklady na udržování zbraní jak ve skladech, tak i při bojovém používání.

Podstatné snížení váhy zbraně a jednoduchost výroby má mimořádný význam v soudobých podmínkách vedení boje za použití atomových zbraní. Těmto požadavkům vyhovují bezzákluzová děla jako doprovodné zbraně stílecových jednotek, protože váha zbraně může být několikanásobně snížena. Také tempo útoku může být zvýšeno. Obsluha bezzákluzového děla je schopna tyto zbraně přemísťovat na kratší vzdálenosti vlastními silami. Rovněž i vytahování zbraní z protiatomových krytů může být prováděno obsluhou bez zvláštních zařízení.

Obr. 1. Schematický náčrt hlavně

Bezzákluzová děla však mají mnoho nevýhod, pro které není možné počítat s tím, že by tato děla mohla úplně nahradit klasické polní dělostřelectvo.

Jak bylo již uvedeno, je třeba k úplnému odstranění zákluzu hlavně zvýšené prachové náplně. Množství prachu je dvojnásobné až čtyřnásobné proti klasickému dělu se stejnými balistickými charakteristikami. Velké množství prachu má za následek nepříznivé zvětšení jak rozměrů, tak i váhy náboje, nehledě na ekonomické a surovinové možnosti výroby bezdýmného prachu. Z toho tedy vyplývá, že výroba nábojů do bezzákluzových děl klade na náš průmysl, zejména chemický, daleko větší požadavky po stránce surovinové a výrobní kapacity. Rovněž zásobování touto municí v boji je náročnější na velikost skladů a na množství dopravních prostředků.

Mohutný výšleh plynů z trysky za dělo nám snižuje možnost maskování a znemožňuje provádět střelbu s větší elevací. Maximální prakticky použitelná elevace je 25 až 30°.

Tempo bojové střelby je zmenšeno a nedá se v současné době počítat s tím, že by bylo možné dosáhnout takového tempa střelby jako u klasických děl. Je to způsobeno tím, že klasická děla využívají zákluzové energie k otevření závěru a k vyhození nábojnice, kdežto u bezzákluzových děl tyto úkony musí provést obsluha. Poloaautomatického nebo automatického závěrového mechanismu u bezzákluzových děl nebylo zatím nikde použito. Praktická rychlost střelby u bezzákluzových děl se pohybuje mezi 4 až 10 výstřely za minutu a závisí na konstrukci závěrového mechanismu, na váze náboje a na zručnosti obsluhy.

Po zvažování uvedených výhod i nevýhod bezzákluzových zbraní je možno říci, že tato děla mají mimořádný význam v moderní bojové technice a že v budoucnosti je nutné počítat s nahrazením některých používaných děl děly bezzákluzovými. Zejména třeba brát v úvahu protitankové kanony ráže 57 mm a ostatní děla určená jako protitankové prostředky. Zároveň by bylo možno těchto protitankových bezzákluzových děl použít jako doprovodných děl střeleckých a výsadkových jednotek.

Bezzákluzových děl může být využito též jako palubních leteckých kanonů. Výkon a ráž dosud používaných leteckých palubních zbraní jsou omezeny

hlavně zpětným rázem těchto zbraní, který nepříznivě namáhá konstrukci letounu.

*

V kapitalistických státech je bezzákluzovým zbráním přičítán mimořádný význam, jak o tom svědčí velmi mnoho typů zavedených bezzákluzových děl. Ani po druhé světové válce vývoj neustává a je zaměřen na modernisaci dosavadních druhů a na vývoj nových ráží při zvýšení palebné síly a přesnosti střelby.

Do výzbroje čet těžkých zbraní pěší roty americké armády byl zaveden lehký bezzákluzový kanon 57 mm M-18.

Takticko-technická data a vyobrazení uvedených zbraní jsou v služební pomůcce Pom-zprav-50, str. 92 až 97.

Bezzákluzové kanony 75 mm M-20 a 105 mm M-27 mají být podle rozhodnutí velitelství americké armády postupně vyřazovány z výzbroje rot těžkých zbraní pěších praporů pěších divísi a nahrazovány výkonnějším bezzákluzovým kanonem 106 mm M-40, který byl vyvinut na základě zkušeností s předchozími kanony za války v Koreji.

Konstrukce lafety umožňuje přímou a nepřímou střelbu v rozmezí -20° až +60°. Spodní lafeta je tříramenná. Kanon je opatřen zaměřovačem pro přímou a nepřímou střelbu. Váží 225 kg. Obsluhují ho dva muži. Účinný dostřel má 1000 m.

Do palebného postavení je dopravován na 1/4 jeepu; na kratší vzdálenosti může být dopravován jedním mužem. Spodní tříramenná lafeta má přední rameno opatřeno kolečkem, zbyvajících dvě ramena jsou rozvírací a usnadňují obsluhu zbraně dopravu na kratší vzdálenosti tím, že může kanon táhnout, po případě tlačit.

Po příjezdu do palebného postavení může být střelba ihned zahájena ze zbraně upevněné na vozidle; sejmutí zbraně pro střelbu z okopu nebo z jiného palebného postavení nebo upevnění zpět na vozidlo trvá jen jednu minutu.

Zvláštností, která se vyskytla zatím jen u této zbraně, je zastřelovací puška ráže 12,7 mm upevněná na hlavní kanonu. Balistické vlastnosti zastřelovací pušky jsou téměř ekvivalentní balistickým vlastnostem kanonu. Používá se svítilo a dýmového střeliva. Tato kombinace zastřelovací pušky a bezzákluzového kanonu snižuje možnost prozrazení palebného postavení před za-

hájením účinné palby a zvyšuje pravděpodobnost zásahu. Po zastřelení na pevné nebo pohyblivé cíle pomocí zastřelovací pušky a po opravě prvků střelby je teprve zahájena účinná střelba z kanonu.

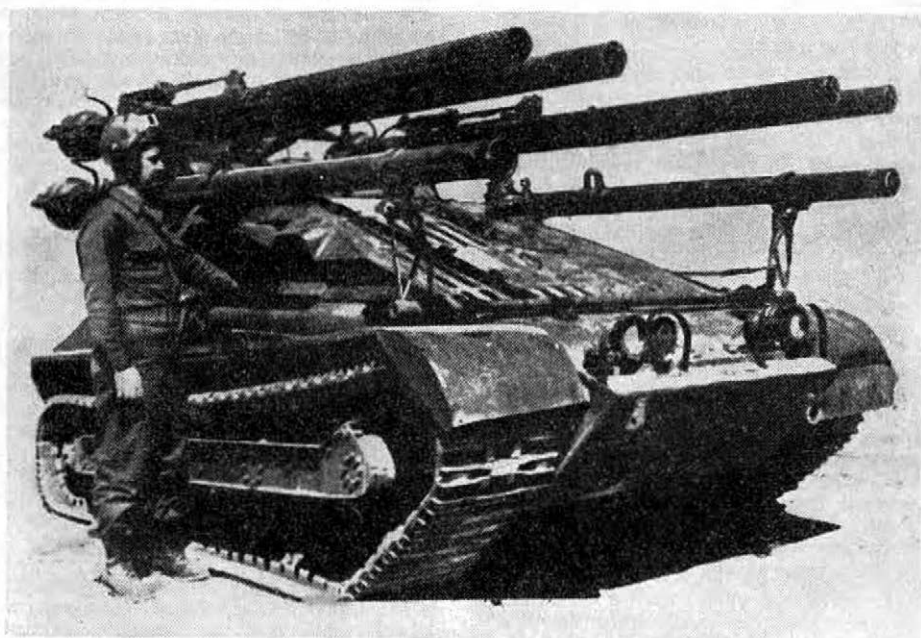
Zvětšení palebné síly bezzákluzových kanonů řeší v americké armádě tím, že užívají několika bezzákluzových kanonů upevněných na obrněném vozidle. Příkladem tohoto řešení je vícehlavňový samohybný kanon 106 mm M-50 (viz obr. 2). Na obrněném pásovém vozidle ONTOS je namontováno 6 bezzákluzových kanonů 106 mm M-40, o nichž byla zmínka v předchozích odstavcích. Dva z těchto kanonů jsou opatřeny zastřelovací puškou 12,7 mm.

- váha trhaviny 500 g,
- váha hnací náplně 200 g,
- účinný dostřel do 200 m,
- maximální dostřel 800 m,

- průraz pancíře:
- při úhlu dopadu 90° — 200 mm,
- při úhlu dopadu 60° — 180 mm,
- při úhlu dopadu 30° — 150 mm.

Seriová výroba tohoto typu pancéřovky alt. I byla již započata.

V minulém roce byl zkoušen ještě další typ pancéřovky alt. II se zlepšenými vlastnostmi. Dosud provedené zkoušky prokázaly tyto výsledky:

Obr. 2. Vícehlavňový bezzákluzový samohybný kanon M 50

Koncem roku 1954 byl v západním Německu dokončen další vývoj pancéřovky. Při zkouškách bylo dosaženo těchto výsledků:

- ráž 34 mm,
- délka zbraně 800 mm,
- váha zbraně 6,2 kg,
- délka střely 900 mm,
- váha střely 2,15 kg,

- ráž 43 mm,
- délka zbraně 900 mm,
- váha zbraně 7,5 kg,
- váha střely 2,5 kg,
- váha trhaviny 675 g,
- váha hnací náplně 250 g,
- účinný dostřel do 300 m,
- maximální dostřel 1000 m,

— průraz pancíře:

při úhlu dopadu 90° — 300 mm,
při úhlu dopadu 60° — 250 mm,
při úhlu dopadu 30° — 200 mm,
při úhlu dopadu 15° — 120 mm.

Zvýšení výkonu bezzákluzových zbraní lze řešit zvýšením váhy prachové hnací náplně. Tento směr je však neekonomický, protože při malém zvýšení výkonu značně vzroste spotřeba prachu. Za druhé světové války Němci ve snaze zvětšit dostřel 150mm bezzákluzového děla byli nuceni zvýšit váhu prachové náplně na 28,3 kg při váze střely 45 kg a počáteční rychlosti 750 m/vt.

Obdobná situace byla i u dalšího německého bezzákluzového kanonu ráže 280 mm, kde pro počáteční rychlost 750 m/vt. a váhu střely 315 kg vzrostla spotřeba prachu až na 243 kg.

Zvýšení výkonu je tedy třeba řešit kompromisem mezi bezzákluzovými a klasickými zbraněmi, abychom dostali lehkou, účinnou a mobilní zbraň. Počítali-li se nám část zákluzové síly zachytit jednoduchou zákluzovou a ústovou brzdou a ostatní reaktivní silou vznikající výtokem plynů z trysky v závěru, dostaneme tak polozákluzové dělo.

V zahraničí se již zabývali řešením podobných principů polozákluzových děl a zatím nejúspěšněji se podařilo tento problém vyřešit ve Švýcarsku. Byla zveřejněna tato takticko-technická data švýcarského polozákluzového kanonu:

— ráž	88 mm,
— váha střely	2,5 kg,
— váha prachu	1 kg,
— váha zbraně	240 kg,
— maximální dostřel	
při náměru 25°	5000 m,
— účinný dostřel	1000 m,

— rozsah odměru	70° ,
— rozsah náměru	$-10^\circ + 25^\circ$,
— počáteční rychlost	600 m/vt.,
— palná výška	750 mm,
— průpal rotačním kumulativním granátem	180 mm.

Konstrukce polozákluzového děla dovoluje zvýšit účinný dostřel proti tankům až na 1500 m, průpal pancíře na 250 mm při sklonu 30° při maximální váze zbraně do 1000 kg.

Vedení boje za použití atomových zbraní vyžaduje bezpodmínečně zvýšení tempa útoku. Tohoto cíle můžeme dosáhnout jedině tím, že zbavíme obsluhu námahy při přesunu zbraní vlastními silami. V kapitalistických státech řeší tuto otázku upevněním bezzákluzového děla na jeep. Tento způsob dopravy je však nákladný a v některých případech i nevýhodný. Daleko výhodnější pro zvýšení tempa útoku je opatřit bezzákluzová děla pomocnými motorky umožňujícími pohyb v terénu asi 8 až 10 km/hod. Touto motorisací lafet by byl umožněn nejen rychlý přesun za boje, ale bylo by usnadněno i vyjždění zbraně z protiatomových krytů.

Závěr

Z uvedeného rozboru předností a nedostatků bezzákluzových děl vyplývá, že tato děla jsou vhodná a účelná pro zvláštní účely, jako na příklad protitanková děla, doprovodná děla střeleckých jednotek a útvarů (prapor až pluk) a jako výzbroj pro výsadkové jednotky. Naopak by nebylo účelné nahrazovat bezzákluzovými kanony střední a těžká děla, která plní v boji své specifické úkoly.

(Zpracoval inženýr kapitán Ing. Miroslav Dolejší a technik major Jaroslav Valter.)

OBRANA ZA POUŽÍVÁNÍ ATOMOVÝCH ZBRANÍ

Výtah z článku podplukovníka F. O. Mikše, jednoho z předních západních vojenských theoretiků. Článek je významný pro ujasnění si problémů, kterými se zabývá buržoasní vojenská věda. Část tohoto článku byla otiskována i v sovětském vojenském tisku.

*

Obranné postavení bude poskytovat vojskům v příští atomové válce mnohé výhody. Především bude útočník nucen operovat v otevřeném terénu, zatím co obranná postavení budou vojska dobře chránit, dokonce v jisté míře i před účinky atomových zbraní. Obránci mohou mimo to velmi úspěšně využít mas-

kování. Je známo, že se síla obrany zakládá především na soustředění palby, kdežto úspěch útoku závisí hlavně na soustředění vojsk. Za používání atomových zbraní budou moci obránci lépe organisovat soustředění palby palebnými prostředky rozmístěnými v několika palebných postaveních. Útočníci velmi těžko dosáhnou úspěchu rozptýlenými silami a jakékoli soustředění sil bude pro ně znamenat ohrožení atomovými zbraněmi. Mimo to každý útok je nutno připravit v týlovém prostoru, tedy tam, kde lze nejlépe použít atomových zbraní.

V první světové válce se linie fronty často stabilisovala, a to nezávisle na vůli bojujících stran. V třetí světové válce, aby bylo zabráněno útočníku vtrhnout do země a aby byl získán cenný čas pro mobilisaci sil, může se ukázat vhodným i přikročení k zákopové válce při použití atomových zbraní. Taková možnost se vnučuje již při rozboru taktického použití atomových zbraní.

Organisace obrany v takovém případě se bude zakládat na kombinovaném použití dělostřelectva, atomových děl, taktického letectva, řízených střel a také na nasazení ostatních pozemních vojsk.

Vezměme za příklad linii fronty širokou 650 km, za níž v postaveních bude umístěno atomové dělostřelectvo. Aby byla zajištěna bezpečnost vlastních vojsk, nebude atomové dělostřelectvo postřelovat objekty v předních prostorech nepřítele; bude ho použito jen na objekty 5 až 32 km od přední linie. Nejlepší rozmístění atomových děl bude 6 až 10 km jedno od druhého a 10 až 13 km od fronty. Protože dostřel atomových děl je asi 40 km, je možno soustředit palbu 4 až 6 děl na kterýkoli ohrožený úsek široký do 32 km. Je málo pravděpodobné, že by útočící strana mohla zničit tato děla bombardováním ze vzduchu nebo jiným způsobem. Kromě toho zabezpečení děl může být provedeno častou změnou postavení, maskováním s použitím maket atomových děl k oklamání nepřítele.

Na budování obrany na frontě široké 650 km je třeba průměrně 80 atomových děl.

Velké obtíže jsou v organisaci dodávání střeliva pro baterie atomových děl. Následkem nezbytné ekonomičnosti v používání dopravních prostředků a pro utajení nelze organisovat zásobování střelivem normální cestou. V řešení tohoto problému značně může pomoci soudobá technika. Pravděpodobně by sta-

čilo mít v každém palebném postavení jeden granát a v nejdůležitějších prostorech 2 nebo 3. Bude-li 80 děl rozmístěno na frontě 650 km, dostačí 100 až 120 granátů na odrazení prvního útoku nepřítele. Dále, ve vzdálenosti 120 km za frontou budou rozmístěny a pečlivě zamaskovány nevelké sklady atomových granátů, které mohou být dopravovány vrtulníky rychle do palebných postavení.

Mohutnost palby 80 atomových děl rozestavených na frontě 650 km široké je velmi těžko srovnat s mohutností palby normálních děl. Zhruba možno říci, že se mohutnost palby 80 atomových děl bude rovnat mohutnosti palby 400 tisíc polních děl střední ráže.

V té době, kdy atomové dělostřelectvo zahájí palbu na nejbližší týlové postavení nepřítele, musí se taktické letectvo a oddily řízených střel zaměřit na zvětšení hloubky pásma palebné činnosti. Základní úkol taktického letectva a oddílů řízených střel záleží v tom, aby nedopustily soustředění nepřítele na frontě, a dále aby ztížily organisaci a provedení útoku. Úspěšné vyřešení tohoto úkolu závisí také na koordinované podpoře ostatními druhy zbraní.

Cím větší je vzdálenost objektů, které jsou pod zášahy taktického letectva a oddílů řízených střel, tím více tyto operace budou nabývat rázu jen nepřímé podpory pozemních vojsk. Palba na nepřítele v pásmu hlubokém 160 km je úplně dostatečná, aby ztížila soustředění jeho hlavních sil v tomto pásmu. Další zvětšování hloubky tohoto pásma není vhodné, neboť může lehce vést k rozptýlení sil. Celkem se počítá, že v prostoru širokém 260 km a hlubokém 160 km stačí zničit 6 až 12 komunikačních uzlů k desorganisaci týlu a přesunování vojsk.

Atomové dělostřelectvo, oddily řízených střel a letouny, které jsou nosiči atomových pum, jsou tedy jádrem, kolem kterého je třeba formovat ostatní síly a prostředky. Úspěch operací atomového dělostřelectva i oddílů řízených střel závisí na operacích letectva, neboť bez radiolokace a vzdušného průzkumu bude atomové dělostřelectvo páliť naslepo. Mimo to jedna baterie atomových děl bez letounů-nosičů atomových pum a řízených střel není s to zabezpečit nezbytnou hloubku pásma, které má být rozbito.

Zničení nepřátelského atomového dělostřelectva a postavení, kde jsou umístěny nepřátelské řízené střely, závisí především na taktickém letectvu, které

kromě toho zabezpečuje protivzdušnou obranu palebných postavení vlastní baterie atomových děl a řízených střel. Výsledek boje na zemi i ve vzduchu řeší atomové zbraně, které jsou základním prostředkem boje, a dále předejít

nepřítele v zničení prostředků používaných k atomovému útoku.

Pro racionální taktické použití atomových zbraní je vhodné vytvořit zvláštní velitelství.

(Zpracoval Dr Miloslav Šulc)

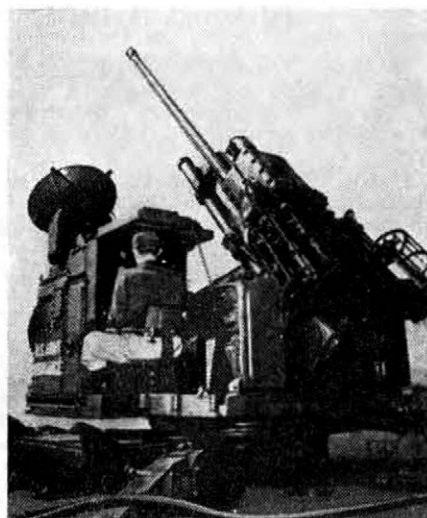
AMERICKÉ PROILETADLOVÉ DĚLO »SKYSWEEPER«

V US armádě je zaváděno do výzbroje plně automatické protiletadlové dělo ráže 75 mm »Skysweeper« (t. j. nebeské koště), na kterém je přímo vestavěn povelový přístroj se zaměřovačem. Dělo automaticky vyhledává vzdušný cíl a zjišťuje prvky střelby. Váha děla je 9 t, doba přípravy k palbě a k přesunu pásovým tažným vozidlem je udávána na 5 minut. Maximální doštel 14 000 m, účinný proti vzdušným cílům 6500 m.

Používané granáty:

1. časovací s radiovým zapalovačem,
2. proti pozemním cílům: nárazové granáty,
3. proti tankům: speciální protipancéřové.

Granáty vypalované proti letadlům váží asi 5,7 kg a mají počáteční rychlost 860 m/vt. Každý ze dvou automatických zásobníků pojme 23 granátů. Rychlost palby je udávána 45–55 ran za minutu.

INFORMACE O OBSAHU ZAHRANIČNÍCH VOJENSKÝCH ODBORNÝCH ČASOPISŮ

Použití atomového dělostřelectva

(major N. Kopov, Vojennyj vestnik čís. 3/1955)

V úvodu vychází autor z politické koncepce amerických vládnoucích kruhů, které se vzhledem k tlaku širokých lidových mas a k jejich odporu proti jaderným zbraním snaží vnutit lidstvu falešné myšlenky o tom, že se jaderné zbraně staly »obyčejnými zbraněmi« a jsou proto zcela zákonné.

Pak podává výčet atomových zbraní taktického měřítka, používaných v americké armádě, a přechází k názorům amerických vojenských kruhů na atomový kanon ráže 280 mm a na způsoby

jejich použití v uskutečněných cvičeních americké armády.

Uvádí názory vojenských kruhů na výhody atomového dělostřelectva, které ony vidí hlavně v tom, že jejich činnost není proti použití letectva omezena povětrnostními vlivy a roční dobou, a uvádí cíle, na které se má atomové dělostřelectva používat, a dobu, kdy je jeho použití nejúčinnější.

Zároveň cituje názory amerických důstojníků plukovníka G. C. Reinharda a podplukovníka W. R. Kintnera, uvedené

v jejich knize »Atomic weapons in land combat«, na použití atomových zbraní v útoku a v obraně a na nutné znalosti u velitelského sboru, plynoucí z jejich použití, a odpovědnost za materiální technické zabezpečení atomového dělostřelectva.

V článku je rozebrán jeden z možných příkladů použití atomového dělostřelectva podle švýcarského vojenského tisku. Závěrem jsou zhodnoceny manévrové schopnosti atomového dělostřelectva, které se podle výsledků cvičení ukázaly jako nedostačující.

Použití vojskových radiolokátorů v americké armádě

(plukovník M. Rolaš, Vojennyj vestnik čís. 9/1955)

V úvodu hodnotí autor stručně výsledky v používání radiolokace u vojsk a vývoj radiolokačních prostředků v americké armádě v poválečných letech.

Uvádí, jak a k jakým úkolům se radiolokátorů používá u vzdušných, námořních a pozemních vojsk, a přechází k uvedení užívaných typů radiolokačních stanic a jejich takticko-technických dat.

Potom pojednává o organizaci radiolokátorů u jednotek polního dělostřelectva, protiletadlového dělostřelectva a u prostředků dělostřelectkého průzkumu. Popisuje způsob zjišťování cílů pomocí radiolokátorů a možnost jejich využití i k navádění bombardovacího letectva. Je poukázáno na názor amerických vojenských činitelů, že se radiolokace

v soudobém boji bude čím dál více uplatňovat při zabezpečování činnosti pozemních vojsk, na přednost radiolokátorů při zjišťování cílů proti prostředkům zvukoměrného a optického průzkumu. Tyto přednosti jsou v tom, že jejich dosah je větší a doba potřebná k jejich rozvinutí vyžaduje daleko méně času, což je zvláště významné v manévrových podmínkách boje.

Podle možností užívaných stanic jsou uvedeny možné dálky zjištění cíle a z toho plynoucí umístění těchto prostředků v bojové sestavě vojsk.

Závěrem článku je popsán způsob zjišťování pohyblivých pozemních cílů pozemními radiolokačními stanicemi a využití těchto stanic k navádění letadel a k zabezpečení součinnosti pozemních vojsk s taktickým letectvem.

Použití televise v americké armádě

(podplukovník V. Světlov, Vojennyj vestnik čís. 4/1955)

Stručný článek pojednávající o snaze americké armády využít televise k sledování a řízení boje pozemních jednotek. Popisuje jednu ze zkušebních aparatur při cvičení lehkého obrněného

pluku a další možné způsoby využití televise k řízení dělostřelectkých paleb, k řízení přesunů vojsk, k předávání zpráv od zajatců a p.

Současná výzbroj letounů a názory na vývoj palubních zbraní v budoucnu

V britském časopise Air Pictorial ze září 1955 je pojednání o vývoji leteckých kulometů, kanonů a raket proti vzdušným i pozemním cílům a leteckých pum, čítajíc v to i pumy napalmové. Článek přináší některá takticko-technická data leteckých kulometů a kanonů používaných v letounech USA, Velké Britannie a Francie, jakož i zhodnocení leteckých raket a pum používaných v současné době.

nická data leteckých kulometů a kanonů používaných v letounech USA, Velké Britannie a Francie, jakož i zhodnocení leteckých raket a pum používaných v současné době.

Použití radiolokátorů k navigační a hlásné službě

Ve švýcarském časopise *Interavia* čis. 12/1955 je pojednání »Elektrotechnische Argusaugen für Luftwarnung und automatische Jagd«.

Autor článku popisuje různé možnosti použití radiolokátorů při PVOS,

na příklad radiolokační stanice pozemní, radiolokační stanice na moři, létající radiolokační stanice, použití radiolokátorů při navigační stíhacích letounů na vzdušný cíl.

Článek je doplněn snímky a nákresy.

Úvaha o problémech spojení v americké pěší divisi

V americkém vojenském časopise *Marine corps Gazette* z prosince 1955 je úvaha majora J. J. Rebera o problémech spojení v pěší divisi. Článek pojednává o současných nedostacích organizace spojení a spojovacího materiá-

lu vzhledem ke zvýšeným požadavkům na spojení v soudobých podmínkách boje.

Úvaha je doplněna fotografiemi některých typů radiových stanic a schématem spojení v divisi.

Týl v atomové válce

V časopise *Ordnance* z ledna—února 1956 je uveřejněn článek, který pojednává o důležitosti a rychlosti zásobování veškerým materiálem se zdůrazněním na zásobování vojsk pohonnými hmotami pomocí sítě naftovodů.

V článku se mluví o tom, kdy a za jakých podmínek je vhodné letecké zásobování, a nutnost budovat t. zv. »plovoucí sklady« na moři.

Vzhledem k možným značným ztrátám při výbuchu atomové pumy je v článku zdůrazněna nutnost vybavit

všechna nákladní auta nosítka a využít jich jako ambulančních vozů při zpáteční cestě do týlu.

V článku je řešena reorganizace souvisící s týlovou otázkou.

V závěru je zdůrazněna nutnost jediného centralisovaného týlového velení v bojové zóně.

Článek je svým způsobem zajímavý, i když nevyjadřuje oficiální názor amerického velení, nýbrž jen úvahy autorovy.

Překonávání vodních překážek za používání atomových zbraní

V britském časopise *The Journal of the Royal Artillery* z října 1955 vyšel článek »The Forcing of an Obstacle« od majora M. R. W. Burowse, v němž autor objasňuje, že v soudobých podmínkách nelze používat způsobů běžných za druhé světové války, t. j. zřízení předmostí, rozšíření předmostí a rozvinutí úspěchu do hloubky.

Násilný přechod vodního toku divisi

má být prováděn zásadně na široké frontě, na třech přepravištích a jednotky druhého sledu dopravované na obrněných transportérech mají být připraveny k okamžitému rozvinutí úspěchu do hloubky.

Názory uvedené v článku odpovídají zásadám uvedeným v britských předpisech.

VOJENSKÁ TERMINOLOGIE

ÚVOD

Rychlý rozvoj všech oborů vojenské vědy zaznamenaný v posledních letech je těsně spjat s otázkami tvoření a zavádění nové vojenské terminologie. Vzhledem k tomu, že nebyla dosud uveřejňována žádná pomůcka, která by příslušníky armády s aktuálními vojenskými terminologickými problémy seznamovala, zavádí redakce Vojenské mysli rubriku, v které bude terminologie objasňována formou krátkých studií, souhrnů, výtahů nebo i překladů. Rubrika se tak může stát dobrou orientační pomůckou a může ušetřit čas věnovaný jinak na podrobnější informativní studium.

Při uveřejňování těchto studií bude vycházeno z toho, že jde o předmět, kterému bylo dosud věnováno jenom poměrně malé úsilí a že nebylo často bráno v úvahu, že správné ujasnění a obsahové vymezení základních termínů znamená mnohdy totéž jako správné ujasnění otázky, problému, v některých případech dokonce i vymezení předmětu vědy.

Zkušenosti svědčí o tom, že není dosaženo v současné době jednoty ve výkladu i tak základních termínů, jako je na př. vojenská věda, vojenské umění, vojenský potenciál, sražení, tažení, operace, ústup. Bude tedy prvním úkolem autorů rubriky vyložit terminologii nejaktuálnější, především terminologii základního taktického a operačního významu, a zároveň upozornit na problémy a vyzvat ke spolupráci ty, kdož pro ni mají theoretické předpoklady.

*

VOJENSKÁ VĚDA, STRATEGIE, OPERAČNÍ UMĚNÍ, TAKTIKA, VOJENSKÉ UMĚNÍ

Při hodnocení průběhu soudobých diskusí o základních otázkách vojenské vědy jako celku a o jejich jednotlivých oborech je možno pozorovat nejenom nevyzrálост názoru na předmět vojenské vědy, ale i současně nepřesnost při používání terminologie vymezující její obsah a obsah jejích jednotlivých oborů. Obojí má své kořeny v chybách dosaďadního vývoje, který v podstatě nepřipouštěl o těchto otázkách diskusí. Za takového stavu je v současné době, kdy je zpracováván vojenský terminologický slovník, jenom velmi obtížné stanovit přesně obsah jednotlivých vojenských pojmů, zejména tehdy, jestliže o jejich obsahu probíhá právě diskuse. Jedním z problémů tohoto slovníku je na př. stanovení obsahu pojmů uvedených v záhlaví. A potíže působí nejenom probí-

hající změny názorů, ale i současně původní způsob tvoření této terminologie, který se zdá svědčit o náhodnosti řešení a o neuvážení všeobecného vědního rámce, do kterého musí i základní vojenská terminologie nutně zapadat.

Příkladem mohou být pojmy vojenské umění a operační umění, které je třeba považovat za nepřesné, již i na př. proto, že nezapadají do rámce historickomaterialistického chápání umění jako formy společenského vědomí, formy poznávání skutečnosti, a to poznávání specifickými obrazy.

Za soudobého vývoje, kdy za základní náplň předmětu vojenské vědy považujeme strategii, operační umění a taktiku, nelze se vyhýbat přesnému vymezení pojmu »vojenské umění«, které za současného stavu vývoje je nutno po-

važovat nejvýše za specifický způsob řešení konkrétních úkolů vyplývajících z požadavků vojenské vědy.

Abyste naše základní pojmy byly vědecky přesné, je třeba jim dát ustálenou,

přesnou náplň. K tomu je ovšem třeba širší účasti a všestranného posouzení. Uváděné definice je třeba proto považovat za návrhy dané do diskuse k posouzení.

*

VOJENSKÁ VĚDA je věda zkoumající objektivní zákonitosti války jako ozbrojeného zápasu dvou nebo několika států a pracovávající na jejich základě zásady přípravy války a jejího vedení. Dělí se na strategii, operační umění a na taktiku, při čemž vedoucí úlohu má strategie; z ní vychází operační umění, tvořící přechod od strategie k taktice. Všechny tyto tři složky navzájem těsně souvisí a tvoří organický celek zaměřený k zabezpečení úspěchu boje, operace, tažení a tím i celé války.

Úkolem vojenské vědy je především zkoumat zákonitosti a pracovat na základě strategie, operačního umění a taktiky v jejich závislosti na ekonomickém a morálně politickém potenciálu vlastního státu i států nepřátelských, zhodnocovat zkušenosti z minulých válek, předvídat s přihlédnutím k rozvoji techniky zvláštnosti budoucí války a stanovovat požadavky z toho vyplývající.

Úroveň vojenské vědy je jedním z nejdůležitějších činitelů majících vliv na konečný výsledek války.

STRATEGIE je obor vojenské vědy zkoumající objektivní zákonitosti války a jejich jednotlivých tažení a pracovávající

na tomto základě zásady jejich přípravy a vedení různými druhy ozbrojených sil a vojsk. Je nadřazena operačnímu umění a taktice.

OPERAČNÍ UMĚNÍ je obor vojenské vědy zkoumající objektivní zákonitosti operací (samostatných operací prováděných jednotlivými druhy ozbrojených sil i společných operací několika nebo všech druhů ozbrojených sil) jako určitých jevů války a pracovávající na tomto základě zásady jejich přípravy a vedení různými druhy vojsk a ozbrojených sil. Je nadřazeno taktice.

TAKTIKA je obor vojenské vědy zkoumající objektivní zákonitosti boje jako určitého jevu války a pracovávající na tomto základě zásady jeho přípravy a vedení různými druhy vojsk a druhů ozbrojených sil. Jako obor vojenské vědy je podřazena operačnímu umění.

VOJENSKÉ UMĚNÍ je specifický způsob řešení konkrétních úkolů vyplývajících z požadavků strategie, operačního umění a taktiky.

TAŽENÍ

V podstatě je jím třeba rozumět takovou činnost jedné z válčících stran, která na dané strategické frontě vede k dosažení důležitých dílčích cílů války. Při vymezování pojmu je třeba vycházet z toho, že moderní válka nejenom znamená zapojení maximálních sil zápasících stran, ale i současně je vedena na obrovských prostorech, frontě, jejíž rozsah je dán na začátku války zpravidla rozsahem státních hranic, později výsledkem průběhu bojových akcí. Celkový rozsah této fronty může dosahovat podle zkušeností z minulých válek 3000 až 4000 km a takto vytvořená fronta má název

strategická. Válečnou činnost na těchto rozlehlých prostorech nelze vést současně, a proto je uskutečňována jednotlivými strategickými operacemi, jichž na př. Sovětská armáda v roce 1944 uskutečnila deset (známých deset divíkových úderů) a v roce 1945 šest. Cíle těchto operací prováděných všemi druhy ozbrojených sil a rozsahem nadřazených operacím frontovým (při dělení operací na armádní, frontové a na strategické prováděné silami několika frontů) jsou sjednocovány v rámci jednoho strategického zámyslu, který je vymezován geografickými, vojenskými, politickými a jinými

činiteli. Tito činitelé vedou k rozdělení strategické fronty na několik prostorů — válčíst, na kterých dochází k uskutečňování zpravidla několika strategických operací tvořících součást tažení.

Cílem tohoto tažení může být na př. postupné rozdrčení hlavního uskupení nepřítele, jako tomu bylo v tažení uskutečněném Sovětskou armádou v létě a na podzim roku 1944. Toto tažení zahrnovalo šest velkých strategických operací a jednu malou (desátý úder) a vedlo k postupnému rozdrčení hlavních skupin fašistické koalice, k vyčištění sovětského území, k vyrazení Finska, Rumunska, Bulharska a Maďarska z války a k vytvoření předpokladů pro přenesení války na území nepřítele. V celku trvalo více nežli čtyři měsíce.

Jak vidíme, je tažení pojmově nadřazeno strategickým operacím. A je třeba ještě připomenout, že tažení nemusí být

jenom útočné, že mohou být i tažení obranná, t. j. taková, v jejichž průběhu se provádějí převážně obranné operace a jejichž cílem je získat čas a síly k přechodu do protiútoků a pak k všeobecnému útoku. Příkladem takového obranného tažení je tažení uskutečněné v létě a na podzim roku 1941.

Shrňme-li tedy, co bylo uvedeno, můžeme tažení definovat asi takto:

TAŽENÍ je válečná činnost prováděná v průběhu určitého období války k dosažení jednoho z jejích důležitých cílů, činnost zahrnující jednotným strategickým zámyslem sjednocené strategické operace na válčístích dané strategické fronty a která podstatně mění celkovou strategickou situaci a vzájemný poměr válčících stran.

(Zpracoval

major Jaroslav Vinkler)

Vydává MNO. Řídí redakční rada: Jan Knotek, Ján Lipový, Václav Voneš, Jaromír Vyhnánek, Zdeněk Malý, Ladislav Hálek, Vladimír Diviš, Václav Kukal, Jaroslav Fořt, Karel Rovenský, Josef Slabý, Ludvík Varvařovský, Václav Vitanovský, František Houra, Václav Sadílek, Alois Chládek (redaktor)

Adresa redakce: Redakce časopisu »Vojenská mysl« MNO, Praha. — Vydává MNO v Našem vojsku, vydavatelství, n. p., Praha. — Tiskne Naše vojsko, tiskárna, n. p., provoz, 2.

V roce 1956 vyjde 6 čísel.

Časopis nelze předplácet, přiděluje se jen služběn.